

ภาษาเพื่อพัฒนาปัญญา

407
บ249ก
2549
ร.2

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บ็อง พานทอง

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

A07
ข42951
2549
5.2

บริจาค

ภาษาเพื่อพัฒนาปัญญา

24 ธ.ค. 2551

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บังอร พานทอง

ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กันยายน 2549

S 37822

คำนำ

ผู้เขียนมีประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ การศึกษาพัฒนาการรู้หนังสือ การอบรมครูผู้สอนภาษาอังกฤษระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ และทำการวิจัยด้านความสามารถทางการเรียนรู้ภาษา และการอ่านของผู้อ่านทั้งระดับประถมศึกษาและอุดมศึกษา พบว่ายังมีประเด็นปัญหาการจัดการเรียนรู้ด้านภาษาหลายประการ ประกอบกับผู้สอนภาษาระดับก่อนวัยเรียนและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจแนวคิดหรือทฤษฎีการสอนภาษาและการเรียนรู้หนังสือเท่าที่ควร การจัดการเรียนรู้ด้านภาษาควรมีทฤษฎีการสอนภาษาหรือแนวคิดสนับสนุน การจัดการเรียนรู้จึงจะมีทิศทางที่แน่นอน นอกจากแนวการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนต้องศึกษาพฤติกรรมของผู้เรียน เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนมีจุดประสงค์เพื่อใช้เป็นตำราประกอบการเรียน

รายวิชา TE 586 ทฤษฎีการสอนอ่านและการประยุกต์ใช้

รายวิชา TE 582 สัมมนาวิจัยการสอนเพื่อพัฒนาการรู้หนังสือ

รายวิชา TE 585 สัมมนาเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่าน

รายวิชาทั้ง 3 นี้เปิดสอนในระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน โดยค้นคว้าตามหัวข้อที่เกี่ยวข้อง และเสนอแนวทางให้นิสิตนักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าด้านการสอนอ่าน การเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือ ผู้สอนทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา สามารถศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอน หรือวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อหาแนวทางช่วยเหลือและพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อเป็นแนวทางสำหรับบุคคลทั่วไปที่สนใจศึกษาด้านการสอนภาษา ได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ผู้เขียนหวังว่าข้อมูลต่าง ๆ ในหนังสือนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษา ครูผู้สอนและผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียนรู้ ทั้งภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ และผู้สนใจทั่วไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บงอร พานทอง

สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กันยายน 2549

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	
บทที่ 1 การพัฒนาสติปัญญา	1
ความหมายของพหุปัญญา	2
การพัฒนาการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือ	3
แนวการจัดการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือ	5
ประเภทภาษาที่จัดการเรียนรู้	6
การจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	7
บทที่ 2 ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษา	9
ทฤษฎีการเรียนรู้ของ Piaget	9
ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาของ Vygotsky	11
แนวคิดด้านการเรียนรู้ภาษาของ Vygotsky	12
ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาของ Bruner	12
ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาของ Goodman	15
แนวคิดการจัดการเรียนรู้ภาษาของ Cameron	20
บทที่ 3 การเรียนรู้ทักษะเพื่อการเรียนรู้	23
องค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียนรู้การอ่านภาษาต่างประเทศ	28
ธรรมชาติและหลักเกณฑ์การเรียนรู้ภาษาแม่ / ภาษาที่ 1	28
ความรู้ด้านหลักการเรียนรู้ภาษาแม่	29
ความรู้พื้นฐานของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ	30
อายุของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ	30
การวางแผนการจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ	31
การสร้างสภาพแวดล้อมส่งเสริมการอ่านในห้องเรียน	32
เทคนิควิธีหรือรูปแบบการสอนทักษะการเรียนรู้ภาษา	32
การเสริมประสบการณ์การรู้หนังสือ	32
การเรียนรู้ภาษาโดยใช้ประสบการณ์เดิม	34
การสอนคำศัพท์	34

การสอนความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวพยัญชนะ	35
การวิเคราะห์เสียงสระและตัวพยัญชนะที่ใช้สะกดและการออกเสียงคำ	37
การเรียนรู้เทคนิควิธีการอ่านที่หลากหลาย	44
บทที่ 4 การพัฒนาการอ่านและการเขียน	47
รูปแบบการเรียนรู้	47
กระบวนการอ่าน	49
กระบวนการอ่านตามแนวคิดทางภาษาศาสตร์และภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา	53
สภาพแวดล้อมที่ช่วยเสริมการอ่าน	56
แนวคิดในการพัฒนาการอ่าน	57
การพัฒนาการอ่านอย่างต่อเนื่อง	58
รูปแบบการสอนอ่าน	62
การเขียนและองค์ประกอบของการเขียน	65
กระบวนการเขียน	66
บทที่ 5 วรรณกรรมการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือ	69
ลักษณะวรรณกรรมสำหรับเด็ก	70
องค์ประกอบสำคัญของวรรณกรรมแต่ละเรื่อง	71
อรรถลักษณะภาษาของวรรณกรรมสำหรับเด็ก	73
รูปแบบวรรณกรรมสำหรับการอ่านและการเขียนของเด็ก	74
ความรับผิดชอบของผู้สอน	75
การเลือกและจัดหัวข้อวรรณกรรมในการสอน	77
ข้อควรสังเกตและพิจารณาการใช้วรรณกรรมในชั้นเรียน	78
กิจกรรมการเรียนการสอนที่สำคัญ	78
บทที่ 6 การเลือกใช้สื่อภาษาเพื่อการเรียนรู้	83
องค์ประกอบในการเลือกใช้สื่อภาษาเพื่อการสอน	84
การสร้างความรู้ความใกล้ชิดร่วมมือ	84
การซ้ำซ้ำทวน	85
การประเมินการเรียนรู้ภาษา	85
บทบาทการเลือกใช้สื่อภาษาในห้องเรียน	86
สำนวนภาษาที่ใช้ในห้องเรียน	88

บทที่ 7 การเรียนรู้ภาษาจากเรื่องเล่า	93
หลักการในการเรียนเรื่องเล่า	93
ภาษาที่ใช้ในการเขียนเรื่อง	94
คุณภาพของเรื่องเล่า / นิทาน	96
การเลือกนิทานหรือวรรณกรรมในการสอนภาษา	96
วิธีใช้หนังสือเรื่องเล่า / นิทานประกอบการสอนภาษา	97
บทที่ 8 การจัดหน่วยการเรียนรู้หัวเรื่องเพื่อการสอนภาษา	99
หลักการจัดการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือ	100
บทบาทของผู้สอนที่จัดการเรียนรู้หนังสือ	105
บทบาทของผู้เรียนในการเรียนรู้หนังสือ	107
ความสำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษา	107
ความหมายของหน่วยการเรียนรู้หัวเรื่อง	108
บทที่ 9 การวิเคราะห์ความสามารถในการอ่าน	111
กระบวนการวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่าน	113
ตารางข้อมูลวิเคราะห์ผลการอ่าน	116
ตารางแสดงข้อมูลการอ่านที่บกพร่อง	117
การนำไปใช้ประโยชน์	118
บรรณานุกรม	119

บทที่ 1

การพัฒนสติปัญญา

นักวิชาการผู้นำทางด้านการค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ ซึ่งเป็นที่รู้จักแพร่หลายคือ โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ และทฤษฎีพหุปัญญา (Multiple intelligences) ของเขา การ์ดเนอร์เป็นนักวิชาการที่สนใจทั้งด้านจิตวิทยา สังคมศาสตร์และการศึกษา ต่อมา ได้ฝึกฝนเป็นนักจิตวิทยาพัฒนาการ และนักประสาทวิทยา (Neuropsychologist) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “สติปัญญาและความสามารถในการใช้ภาษา” ของเด็กปกติ เด็กอัจฉริยะและศึกษาผู้ใหญ่ ที่ได้รับการกระทบกระเทือนทางสมอง การวิจัยนี้ นำ การ์ดเนอร์ ไปสู่การพัฒนา ทฤษฎีพหุปัญญา และศึกษาวิจัยด้านการเรียนรู้ ด้านธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนซึ่งต่าง ๆ กัน

แนวคิดระยะเริ่มแรก การ์ดเนอร์และแฮช (Gardner and Hatch 1989) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีพหุปัญญาว่าสติปัญญาเป็นความสามารถในการแก้ปัญหา หรือการสร้างผลงานส่วนตน ตามศักยภาพของตน ซึ่งจะมีผลหรือคุณค่าต่อสังคมหรือวัฒนธรรมของสังคมหนึ่งหรือหลาย ๆ สังคมก็ได้

ต่อมาการ์ดเนอร์ได้ให้ความหมายหรือแนวคิดใหม่ของคำว่า สติปัญญาโดยใช้พื้นฐานทางประสาทวิทยาเข้าเกี่ยวข้อง การ์ดเนอร์ (Gardner 1999) ให้ความหมายใหม่ว่า สติปัญญาคือความสามารถทางชีวจิตวิทยา เป็นกระบวนการซึ่งทำให้ได้ข้อมูล ที่แต่ละคนจะแสดงออกในบริบทของแต่ละสังคมหรือวัฒนธรรมที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก เพื่อแก้ปัญหาและสร้างสรรค์ผลงานที่ดีมีคุณค่าแก่สังคม การ์ดเนอร์ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การที่มนุษย์แต่ละคนมีสติปัญญาต่างกัน คงมาจากโครงสร้างทางชีวจิตวิทยาของแต่ละคน ซึ่งจะเป็นแหล่งที่สร้างความคิดของคนเรา เมื่อได้รับข้อมูลหรือเนื้อหาสาระความรู้ด้านต่าง ๆ องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้แต่ละคนมีสติปัญญาที่ต่างกัน มีผลมาจากพันธุศาสตร์และสังคม หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการผสมผสานระหว่างพันธุกรรมและสภาพแวดล้อม

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น นำมาสู่ทฤษฎีพหุปัญญาซึ่ง การ์ดเนอร์ (Gardner 1999) ได้เสนอไว้ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านภาษา (Linguistic intelligences) ด้านตรรกะคณิตศาสตร์ (Logical – mathematical intelligences) ด้านดนตรี (Musical intelligences) ความถนัดด้านร่างกาย (Bodily – kinesthetic intelligences) ด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial intelligences) ความเข้าใจผู้อื่น (Interpersonal intelligences) ความเข้าใจตนเอง (Intrapersonal intelligences)

ความหมายของพหุปัญญา

1. พหุปัญญาด้านภาษา หมายถึง ความสามารถและความว่องไวในการใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทักษะการฟัง พูด อ่านและเขียน มีความสามารถทำความเข้าใจและสื่อสารได้อย่างถูกต้อง มีประสิทธิภาพ แสดงลักษณะเฉพาะของความเป็นตัวเอง ผู้ที่มีความสามารถด้านภาษาสูง สามารถเรียนรู้ข้อมูลต่างๆ ได้เร็ว จำข้อมูลต่าง ๆ ได้มาก และสามารถนำข้อมูลนั้นไปใช้ในการวิเคราะห์วิจารณ์ต่อไป และความสามารถด้านภาษานี้จะมีผลดีที่แทรกอยู่ทุกโครงสร้างความสามารถทุกด้าน

2. พหุปัญญาด้านตรรกะ – คณิตศาสตร์ หมายถึง ความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหาเชิงตรรกะ การแก้โจทย์ปัญหา การทดสอบทดลองหัวข้อต่าง ๆ เชิงวิทยาศาสตร์ ปัญหาด้านนี้จะเชื่อมโยงกับการคิดวิเคราะห์ต่าง ๆ ด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

3. พหุปัญญาด้านดนตรี หมายถึง ความสามารถด้านการแสดงออก การประพันธ์เพลงหรือดนตรีแขนงต่างๆ การจำแบบแผนของจังหวะดนตรี ซึ่งอาจแทรกอยู่ในด้านอื่น ๆ เช่นเดียวกับภาษา

4. พหุปัญญาด้านร่างกายและการเคลื่อนไหว หมายถึง ความสามารถในการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย โดยใช้ความสัมพันธ์ระหว่างสมองและการเคลื่อนไหวของอวัยวะส่วนต่างของร่างกาย เพื่อแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญ

5. พหุปัญญาด้านมิติสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการรับรู้และใช้รูปแบบโครงสร้างต่างๆ ได้ถูกต้องตามแบบแผน รวมทั้งด้านการกำหนดการใช้ระยะหรือบริเวณพื้นมีต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

6. พหุปัญญาด้านความเข้าใจผู้อื่น หมายถึง ความสามารถในการวางตนในสังคมได้อย่างเหมาะสม ร่วมงานกับผู้อื่นได้ ช่วยให้การงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ความสามารถด้านนี้มีความจำเป็นในทุกสาขาอาชีพ

7. พหุปัญญาด้านความเข้าใจตนเอง หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจตนเอง ความรู้สึก ความต้องการ ความพอเหมาะพอดี ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่จำเป็นของการดำรงชีวิตของทุกคน

นอกจากนี้การ์ดเนอยังกล่าวถึงลักษณะความสำคัญของทฤษฎีพหุปัญญา ที่วิเคราะห์โดยสรุปว่าการคิดของมนุษย์เป็นกระบวนการที่สมบูรณ์ และย้ำว่า สติปัญญานั้น หมายถึง ธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีชีวิตที่สามารถสร้างกระบวนการคิดบนพื้นฐานของสติปัญญา มนุษย์ทุกคนมีสติปัญญาที่ต่างกัน เป็นประเด็นซึ่งท้าทายในการใช้ทรัพยากรมนุษย์ ทำอย่างไรเราจะใช้ความสามารถของมนุษย์แต่ละคนที่มีความต่างหลากหลาย แสดงออกทางสติปัญญาได้อย่างเต็มศักยภาพ

อย่างไรก็ตาม การ์ดเนอยังเชื่อว่า ตามทฤษฎีพหุปัญญา ความสามารถของมนุษย์นั้นแยกออกเป็น 7 ด้าน ก็จริง แต่ในการนำมาใช้ของแต่ละบุคคลนั้น ยากที่จะแยกจากกันโดยเด็ดขาด มักจะใช้ร่วมกันในขณะทีคน ๆ นั้นแก้ปัญหา ความสามารถแต่ละด้านอาจไม่เท่ากัน ขึ้นกับความถนัดของแต่ละบุคคล

จากแนวคิดและทฤษฎีของการคิดเนอดังกล่าว จึงเป็นที่ยอมรับว่า สถิติปัญญาของมนุษย์เรามีพื้นฐานมาจากหลายด้าน ด้านที่น่าจะมีความสำคัญและเป็นเครื่องมือสื่อให้ผู้ที่อยู่ในสังคมรับรู้ได้คือ ด้านภาษา ซึ่งจะเป็นสื่อที่สำคัญที่สุดในทุกสังคม หากเราสามารถจัดการเรียนรู้ด้านภาษาและการรู้หนังสือให้มีประสิทธิภาพ น่าจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาศักยภาพหรือสถิติปัญญาของทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างถาวรทีเดียว

การพัฒนาการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือ

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือ ได้พัฒนามาเป็นเวลานานอย่างต่อเนื่อง นักภาษาศาสตร์ นักการศึกษา นักจิตวิทยาภาษาศาสตร์ ตลอดจนนักวิจัยด้านภาษา ได้นำหลักวิชาการต่างๆ มาประกอบการศึกษาค้นคว้าการจัดการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาผลการจัดการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือ ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เด็กบางคนไม่สามารถอ่านหนังสือได้ตามระดับชั้นที่ตนเรียนอยู่ มีผลกระทบต่อ การเขียนและการเรียนรู้วิชาอื่นๆ นักวิชาการจึงมาพิจารณาว่า การเรียนรู้ภาษาไม่น่าจะเป็นเรื่องที่ยาก เพราะเด็กเริ่มเรียนรู้ภาษาตั้งแต่แรกเกิด มีความสามารถสื่อสารกับบิดามารดาและคนรอบข้างใน ครอบครัวได้ดี ก่อนเด็กเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียน ส่วนใหญ่มีทักษะภาษาด้านการฟัง การพูด ในระดับสื่อสารได้ บางคนอาจมีทักษะการอ่านและการเขียนพื้นฐานเล็กน้อย แต่คำถามที่เกิดขึ้นตามมาคือ ทั่วๆ ไปที่เด็กมีพื้นความรู้การใช้ภาษาอยู่แล้ว ทำไมการเรียนการสอนภาษาจึงกลายเป็นเรื่องยาก เด็กไม่เข้าใจไม่สามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องตามสถานการณ์ต่างๆ นักวิชาการด้านภาษาหลายท่านเริ่มสนใจ และเริ่มค้นคว้าอย่างจริงจัง Kenneth Goodman (1986) ได้พบว่าสาเหตุที่ทำให้เด็กเรียนภาษาแล้วไม่เข้าใจ หรือกลายเป็นวิชาที่เข้าใจได้ยาก เพราะการเรียนการสอนไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติ การเรียนรู้ ทุกอย่าง ต้องมีความหมาย และเข้าใจได้รวดเร็วขึ้นหากมีประสบการณ์เดิมในเรื่องนั้นๆ เน้นการนำ ภาษาไปใช้สื่อความซึ่งกันและกันในรูปแบบของภาษาต่างๆ เช่นเด็กทารกสามารถสื่อความหมายกับ มารดาได้ว่าหิวโดยการร้องไห้ เด็กไม่ต้องใช้ภาษาพูด เป็นการใช้อยู่อีกรูปแบบหนึ่งที่สื่อความหมาย ได้ แต่การสอนภาษาที่ผ่านมา ผู้สอนไม่คำนึงถึงความหมายของภาษา การสอนกลับสวนทางกันโดย การแยกสอนภาษาออกเป็นส่วนย่อยๆ เช่น เรื่องเสียง พยางค์ คำ ประโยค และโครงสร้างภาษาแต่ละ เรื่อง เป็นต้น การเรียนรู้ภาษาโดยแยกส่วนย่อยๆ ทำให้ลำบากต่อการทำความเข้าใจ เด็กไม่สามารถนำ ประสบการณ์ทางภาษาที่มีอยู่มาช่วยทำความเข้าใจข้อความนั้นๆ ได้ ภาษาที่เคยใช้มาเป็นเวลาพอสมควร จนสามารถสื่อสารได้กลับกลายเป็นศาสตร์ใหม่ เน้นส่วนประกอบต่างๆ ของภาษา ซึ่งเด็กไม่เข้าใจหรือ ทำความเข้าใจยาก เพราะไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับสัญลักษณ์ภาษาเหล่านั้นมาก่อน

ประเด็นดังกล่าวนี้จึงเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนได้ย้อนพิจารณาว่า ในการเรียนรู้ภาษาของเด็กจากบ้านนั้น เขาเรียนรู้มาได้อย่างไร เด็กใช้ภาษาอย่างมีความหมาย มีจุดประสงค์ในการใช้และภาษานั้นๆ ต้องเกิดจากความเข้าใจของตนเองว่าใช้เพื่ออะไร ใช้กับใคร ดังนั้นแนวทางใหม่ในการสอนภาษาจึงควรเป็นการเน้นการจัดการเรียนการสอนหรือการเรียนรู้ภาษาที่มีความหมาย ก่อนที่เราจะแบ่งออกเป็น ส่วนย่อยๆ ส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ภาษาให้เด็กมากขึ้น เช่น อ่านเรื่องให้เด็กฟังบ่อยๆ แนะนำให้อ่านหนังสือดีๆ เด็กเกิดความเคยชินกับสัญลักษณ์ และโครงสร้างภาษา เพื่อเป็นข้อมูลต่างๆ ด้านภาษามากขึ้น สนใจการอ่านมากขึ้น เป็นพื้นฐานที่ดีในการเรียนรู้ภาษาต่อไป ประสบการณ์การอ่านมากได้ เห็นแบบอย่างการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ มากขึ้น เด็กจะซึมซับและเรียนรู้ตามธรรมชาติ โดยเรียนรู้ไปทีละขั้นและเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ การเรียนรู้ภาษาในโรงเรียนจะน่าสนใจ เรียนรู้โดยไม่รู้สึกว่าเป็น ศาสตร์ใหม่หรือยากแต่อย่างไร ยิ่งผู้สอนมีสื่อที่น่าสนใจ เด็กจะสนุกสนานกับการเรียนรู้และเรียน ได้ผลดี การเรียนที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียนมีผลต่อเนื่องทั้งทางด้านการใช้ภาษา วัฒนธรรมและสังคม สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่ทำให้สามารถเรียนรู้ภาษาได้อย่างเข้าใจและนำไปใช้ได้ผลดี Goodman (1986) กล่าวว่า การเรียนภาษานั้นจะยากหรือง่ายขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญดังต่อไปนี้

IT IS EASY WHEN:

It's real and natural.
It's whole.
It's sensible.
It's interesting.
It's relevant.
It belongs to the learner.
It's part of a real event.
It has social utility.
It has purpose for the learner.
The learner chose to use it.
It's accessible to the learner.
The learner has power to use it.

IT IS HARD WHEN :

It's artificial
It's broken into bits and pieces.
It's nonsense.
It's dull and uninteresting.
It's irrelevant to the learner.
It belongs to somebody else.
It's out of context.
It has no social value.
It has no discernible purpose.
It's imposed by someone else.
It's inaccessible.
The learner is powerless.

(Goodman: 1986, p.8)

จากแนวคิดของ กูดแมน (Goodman 1986) ข้างต้น การจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ภาษาต่าง ๆ จึงเป็นเรื่องสำคัญ เด็กทุกคนเข้าสู่ระบบโรงเรียนมาพร้อมกับความด้านรู้ภาษา

โดยเฉพาะภาษาแม่ในระดับสื่อสารได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มีความรู้พื้นฐานทักษะการฟัง การพูดในระดับใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันได้ ยังขาดแต่ทักษะการอ่าน การเขียน ตามรูปแบบของภาษานั้น ๆ การสอนภาษาจึงจำเป็นต้องเน้นที่ความหมาย ให้ประสบการณ์การอ่านสัญลักษณ์ภาษาในรูปแบบการเขียนต่าง ๆ จากวรรณกรรมที่ดีให้มาก เด็กจะเกิดความเคยชินและเรียนรู้ทีละน้อยเป็นลำดับโดยธรรมชาติ จากนั้นจึงแยกแยะรูปแบบ องค์ประกอบและโครงสร้างภาษาต่าง ๆ สอนโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง การจัดการเรียนรู้ภาษาที่มีระบบ เข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนและทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาในเวลาเดียวกัน เชื่อว่าผู้เรียนจะสามารถทำความเข้าใจและนำหลักเกณฑ์ภาษานั้น ๆ ไปใช้ได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ

แนวการจัดการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือ

การจัดการเรียนการสอนภาษาทั้งภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ สำหรับเด็กตั้งแต่แรกเริ่มที่ผ่านมา เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีข้อผิดพลาด เพราะสังคมส่วนใหญ่ สรรพหรือประมาณค่าความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กเล็กต่ำ ประมาณการเพียงแค่ว่าเด็กอายุน้อย ควรสอนแต่สิ่งง่าย ๆ เพราะกลัวว่าเด็กไม่สามารถทำความเข้าใจได้ ผู้สอนส่วนใหญ่ไม่กำหนดคุณสมบัติที่ชัดเจน เพราะมีความเชื่อว่า ใครก็สอนเด็กได้ ความคิดนี้ควรได้รับการพิจารณาและแก้ไขโดยด่วน เพราะความเชื่อเหล่านี้ ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่น่าสนใจ ผู้สอนไม่มีความรู้ความชำนาญ การจัดการเรียนรู้ไม่ท้าทายความสามารถของเด็ก เด็กไม่มีโอกาสได้ใช้สติปัญญาแก้ปัญหาเท่าที่ควร กลายเป็นการเลียนแบบการออกเสียงภาษามากกว่า ตามธรรมชาติแล้วเด็กเล็กเป็นผู้ที่กำลังมีความอยากรู้อยากเห็น และต้องการเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่ท้าทายความสามารถ เหมือนการนำเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ยังไม่มีข้อมูลมาเพียงพอ เมื่อใส่ข้อมูลที่ดีมากเท่าใด เราก็จะใช้ประโยชน์ได้มากเท่านั้น เด็ก ๆ เช่นเดียวกัน หากครูผู้สอนเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมอย่างถูกต้อง จะเป็นผู้ที่รับรู้ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก รู้หลักจิตวิทยาในการทำให้เด็กสนใจและใช้สติปัญญาความสามารถของตน เพื่อการแก้ไขปัญหาลดเวลา ตัวอย่างการสอนภาษาระดับเด็ก มักจะเป็นคำง่าย ๆ ท่องศัพท์ ไม่มีโอกาสได้เห็นตัวอย่างภาษาที่ดี ไม่ได้มีโอกาสอ่านหรือเขียนอย่างเพียงพอ สิ่งเหล่านี้เด็กจะเกิดความเข้าใจในการใช้ภาษาหรือโครงสร้างภาษาได้อย่างไร ภาษาซึ่งสามารถพูดและสื่อสารได้ในระดับดีแล้วกลับกลายเป็นศาสตร์ยากทันที ผลตามมาก็คือความเบื่อหน่าย การจัดการเรียนการสอนจึงไม่ประสบความสำเร็จตลอดมา ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนภาษา ทั้งภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ ควรทบทวนเรื่องการจัดการเรียนรู้ภาษาใหม่ คุณสมบัติของผู้สอนและประสบการณ์ความชำนาญเฉพาะตัวเป็นสิ่งที่สำคัญ การเรียนรู้ภาษาจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเด็ก ๆ ได้มีโอกาสใช้สติปัญญาในการเรียนรู้ที่หลากหลายสถานการณ์ ภาษาจะกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาสติปัญญาทันที

ประเภทภาษาที่จัดการเรียนรู้

ในทางวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนภาษานั้น มีคำที่ใช้เรียกแทนภาษาประเภทต่าง ๆ ที่เราต้องเรียนรู้และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เพื่อความเข้าใจตรงกัน จึงขออธิบายความหมายของประเภทภาษาต่าง ๆ ดังนี้

1. ภาษาแม่ (Mother tongue) บางครั้งเรียกว่า Native language หรือหากนับจำนวนภาษาที่มนุษย์เรารู้ จะเป็น ภาษาที่ 1 หรือเรียกว่า L_1 ในกรณีที่เรียนหลายภาษา ไม่ว่าเราจะเรียกอย่างไร คำเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าเป็นภาษาที่มนุษย์ผู้นั้นใช้มาตั้งแต่เกิด ดังนั้นภาษากลุ่มนี้เด็ก ๆ สามารถใช้ได้ อย่างถูกต้องเหมาะสม สื่อสารได้ด้วย ทักษะการฟังและการพูด แต่เมื่อเริ่มเข้าสู่ระบบโรงเรียน ปรากฏว่าภาษาที่ใช้ได้นี้กลายเป็นศาสตร์ที่ยาก ไม่เข้าใจ อ่านและเขียนไม่ได้ ไม่เข้าใจโครงสร้าง น่าสนใจว่าปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นได้อย่างไร

2. ภาษาต่างประเทศ (Foreign language, FL) คือ ภาษาใดก็ได้ที่มนุษย์เราต้องการเรียนรู้เพิ่มเติมจากภาษาแม่ที่มีอยู่แล้ว 1 ภาษา อาจเป็น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ฯลฯ ทั้งนี้โดยทั่วไปผู้เรียนต้องการเรียน เพราะมีจุดประสงค์ในการใช้ประโยชน์ อาจเป็นด้านการศึกษาหรืออาชีพการงาน เราจะพบว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของเกือบทุกประเทศ จะกำหนดให้เรียนภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษาทั้งสิ้น เช่น ประเทศไทย ญี่ปุ่น จีน บางครั้งเราอาจเรียกว่า ภาษาที่ 2 หรือ L_2

เมื่อกล่าวถึงภาษาที่ 2 มักจะมีความเข้าใจสับสนกับภาษาต่างประเทศ (FL) ถ้าพิจารณาที่ตัวภาษา ความหมายของคำว่าภาษาต่างประเทศและภาษาที่ 2 คือภาษาที่ไม่ใช่ภาษาแม่ทั้งสิ้น แต่ลักษณะและสภาพการเรียนรู้ต่างกัน จึงเรียกต่างกัน ภาษาต่างประเทศ (FL) คือภาษาหนึ่งภาษาใดที่เราเรียนรู้เพิ่มเติมนอกสภาพสังคมของเจ้าของภาษา เช่น เด็กไทยเรียนภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส ในฐานะภาษาต่างประเทศในประเทศไทย เรามีโอกาสใช้ภาษาเฉพาะในชั้นเรียนเป็นส่วนใหญ่ นอกชั้นเรียนจะมีโอกาสน้อยมากหรือไม่มีเลย

ส่วนการสอนภาษาอื่น ๆ ในฐานะภาษาที่ 2 หมายความว่าผู้เรียนเรียนรู้ภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่ 2 ในดินแดนเจ้าของประเทศนั้น ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ ใน ประเทศอังกฤษ หรือ ประเทศสหรัฐอเมริกา และต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการดำรงชีวิตในสังคม จะเรียกว่าเป็นการเรียนหรือการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาที่ 2

อีกคำหนึ่งที่มักจะพบบ่อย ๆ คือคำว่าภาษาเป้าหมาย (Target language) หรือ L_t หมายถึง ภาษาใด ๆ ก็ได้ที่ไม่ใช่ภาษาแม่แต่เป็นภาษาเป้าหมายที่ผู้เรียนกำลังมุ่งที่จะเรียนรู้ ส่วนมากมักใช้ในการอธิบายความหมายของภาษาในแง่ของการจัดการเรียนการสอนภาษาทั่ว ๆ ไป

การจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

การเรียนรู้ภาษาเป็นกระบวนการทำความเข้าใจความหมายของภาษาที่ใช้อยู่ในสังคม ทั้งภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ กระบวนการทำความเข้าใจความหมายนี้ ต้องใช้ประสบการณ์เดิมหรือพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เข้าใจภาษาที่กำลังเรียนอยู่ เป็นความพยายามทำความเข้าใจความหมายของทั้งฝ่ายส่งสารและฝ่ายรับสาร ความสามารถนี้จะพัฒนาและมีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นด้วยการมีโอกาใช้ภาษาในสังคมที่หลากหลาย สถานการณ์ รูปแบบภาษาจะหลากหลายตามไปด้วยเช่นกัน

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและภาษาแม่ อาจแตกต่างกันที่ภาษาแม่นั้น เด็กเรียนรู้มาตั้งแต่เกิด มีการรวบรวมข้อมูลและความหมายต่าง ๆ มากมาย จนสามารถใช้ทักษะภาษาเช่นการฟังและการพูดได้ในระดับยอมรับได้ อาจยังมีประสบการณ์ด้านการอ่านและเขียนไม่เพียงพอ การที่เด็กได้มีโอกาสใช้ภาษาเข้าใจรูปแบบโครงสร้างภาษามากพอสมควรแล้ว หากการจัดการเรียนการสอนภาษาเมื่อน่าสนใจ ถูกต้องตามหลักการสอนภาษา เด็กจะสามารถเรียนรู้ได้รวดเร็ว ต่างจากภาษาต่างประเทศ ซึ่งเด็กมีประสบการณ์น้อยมาก คำศัพท์ หรือโครงสร้างการใช้ภาษายังเป็นสิ่งใหม่สำหรับเด็กมาก จึงเป็นความจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องหาแนวทางการสอน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กทำให้เด็กได้มีประสบการณ์การใช้ภาษาต่างประเทศในสังคมและชีวิตประจำวัน การเริ่มจากการได้คุ้นเคยกับโครงสร้างภาษา เริ่มเข้าใจระบบเสียงและความหมายของภาษานั้น ๆ ตามลำดับ การมีโอกาใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ ผู้เรียนจะเริ่มบูรณาการความรู้ความเข้าใจมากขึ้นเป็นลำดับ ตั้งแต่ คำวลี สำนวนและเรื่องราวต่าง ๆ ความสามารถในการใช้ภาษานี้เองจะเป็นพื้นความรู้ที่ผู้เรียนนำไปปรับใช้ต่อไปในอนาคต องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ผู้สอนภาษาทุกภาษาควรประผู้ที่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานครูผู้สอนภาษานั้นๆ คุณวุฒิการศึกษาตรงตามกำหนด ได้รับการฝึกอบรมและเข้าใจทฤษฎีและหลักการจัดการเรียนรู้ภาษา เข้าใจธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละระดับ นอกจากการฝึกอบรมแล้วผู้สอนควรได้มีโอกาสเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ด้านการสอน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ปัญหาต่างในการจัดการเรียนรู้น่าจะลดลงและมีแนวทางการพัฒนาที่ดีขึ้น

บทที่ 2

ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษา

นักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์ได้พยายามศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ภาษาอย่างต่อเนื่อง มีงานวิจัยที่หลากหลาย เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจเกิดขึ้นมากมาย แต่ปรากฏว่าการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร นักภาษาศาสตร์จึงยังคงมีปัญหาคือ จะต้องหาทางแก้ไขต่อไป ผู้เขียนมีประสบการณ์ตรงด้านการสอนและการนิเทศการสอนของครูผู้สอนภาษาทั้งภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ พบว่าการจัดการเรียนรู้ของผู้สอนยังอยู่ในวงแคบ ไม่มีแนวคิดหรือทฤษฎีการสอนภาษาเป็นหลักการปฏิบัติ บางคนยึดแนวการสอนเพียงอย่างเดียว ไม่ปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อมหรือผู้เรียน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นประเด็นปัญหาทั้งสิ้น แนวคิดหรือทฤษฎีที่เป็นฐานการจัดการเรียนรู้ภาษามีมากมาย ผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้ตามความเหมาะสม นักการศึกษาและนักภาษาศาสตร์ที่ได้ศึกษาวิจัยและเสนอแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ภาษา ซึ่งเป็นที่นิยมและเป็นแนวพัฒนาของนักวิชาการยุคต่อๆมาหลายคน เช่น พืเอเจ ไวกอสกี บลูเนอร์ และกู๊ดแมน โดแนวสัน

ทฤษฎีการเรียนรู้ของ พืเอเจ (Piaget)

แนวคิดด้านการเรียนรู้ของ พืเอเจ (Cameron 2001) นั้น สรุปว่าเด็กเป็นผู้ที่เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา พืเอเจ สนใจวิธีการเรียนรู้ของเด็กจากกิจกรรมต่างๆ ในสภาพแวดล้อมรอบตัว การเรียนรู้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือการมีปฏิกิริยาโต้ตอบ ที่สำคัญปฏิกิริยาโต้ตอบเหล่านี้ มีผลต่อการพัฒนาความเจริญทางสมองของเด็กอย่างไร จากการทดลอง พืเอเจ เชื่อว่า การคิดวิเคราะห์ของเด็กเกิดจากการกระทำหรือปฏิกิริยาบางอย่างที่ให้ข้อมูลก่อน ระหว่างการกระทำหรือปฏิกิริยาเหล่านั้นเกิดขึ้น สมองจะเกิดการพัฒนาความคิดวิเคราะห์สถานการณ์เหล่านั้นเพื่อแสดงพฤติกรรมโต้ตอบที่เหมาะสม

ทฤษฎีทางจิตวิทยา Piaget กล่าวถึงการพัฒนาของสมองอันมีผลมาจากการกระทำหรือการมีปฏิกิริยาโต้ตอบการกระทำทั้งหลายอยู่ 2 แบบคือ การลอกเรียนแบบ (Assimilation) เกิดขึ้นโดยเด็กทำตามพฤติกรรมบางอย่างที่เห็นเป็นต้นแบบ โดยไม่เปลี่ยนแปลง แบบที่สองคือการพัฒนาความคิดและปรับใช้ (Accommodation) เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นโดยมีการปรับหรือพัฒนาความคิดบางส่วนให้เข้ากับสภาพแวดล้อม อาจมีพฤติกรรมที่ต่างออกไปจากเดิม เพื่อตอบสนองการกระทำหรือกิจกรรมนั้น ทั้งสองกระบวนการนี้ทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมออกมา และกลายเป็นรูปแบบกระบวนการคิด โดยเฉพาะกระบวนการพัฒนาความคิดและปรับใช้ มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ภาษา ในการเรียนรู้ของเด็ก Piaget ย้ำว่า เด็กจะคิดและเรียนรู้จากการกระทำต่าง ๆ ก่อให้เกิดการพัฒนาทั้ง 2 ทางดังกล่าวตลอดเวลา

การเลียนแบบจะเกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่เด็กได้พบเห็นและทำตาม เช่น การรับประทานอาหาร อาจใช้เครื่องมือต่าง ๆ กัน พื้นฐานคือการใช้ช้อนตักอาหาร บางครั้งอาจใช้ช้อนช่วย หรือใช้ช้อนแทนได้เพื่อสะดวกกว่า เช่น ผลไม้หรืออาหารชิ้นเล็ก ๆ เฉพาะคำ เมื่อผู้ใหญ่จัดเตรียมช้อนให้ เด็กอาจใช้ช้อนตักเหมือนช้อน ต่อมาพบว่าช้อนมีลักษณะปลายแหลม จึงเปลี่ยนเป็นจิ้มอาหารแทน ตอนนี้การพัฒนาความคิดของเด็กเกิดขึ้น การพัฒนาจะต่อเนื่องจนเกิดการเรียนรู้โดยใช้ช้อนและช้อนร่วมกัน การพัฒนาความคิดและการเรียนรู้ดังกล่าวของเด็กจะพัฒนาขึ้นเมื่อเทียบกับการเรียนรู้ภาษา ตามแนวคิดการพัฒนาการเรียนรู้และความคิดของ Piaget การพัฒนาจะเป็นไปตามลำดับและสิ้นสุดเมื่อมีความเข้าใจในกฎเกณฑ์ต่างๆ ของสังคมที่เป็นรูปแบบ มีความเข้าใจในความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ตามแนวคิดที่เป็นเหตุเป็นผล เด็กจะพัฒนาที่ระดับจนอายุประมาณ 11 ปีขึ้นไป จึงจะสามารถมีความรู้ความคิดที่สมบูรณ์แบบ อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาตามแนวคิดของ Piaget ยังคงย้ำว่า เด็กจะต้องพัฒนาไปตามลำดับขั้นตอน จะข้ามขั้นตอนไม่ได้ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ใกล้เคียงกับการสอนภาษาที่เน้นทักษะและการออกเสียง (Skills และ Phonics) แต่โดแนลสัน (Donaldson 1978) เชื่อว่าหากสอนโดยใช้ภาษาที่เหมาะสม มีจุดประสงค์และกิจกรรมที่ดี เด็กมีความสามารถในการพัฒนาการคิดและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ Piaget ไม่ได้ให้ความสำคัญคือด้านสังคมรอบตัวเด็ก ซึ่งต่างจากไวโกสกี (Vygotsky) ซึ่งเน้นสังคมแวดล้อมมากในการเรียนรู้ของเด็ก

โดแนลสัน (Donaldson 1978) ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของ Piaget ที่ประเมินความสามารถและศักยภาพของเด็กต่ำกว่าความเป็นจริง การสอนหรือเสริมสร้างความรู้ให้แก่เด็กนั้น หากใช้รูปแบบภาษาสื่อการสอน กิจกรรมหรืองานที่เหมาะสมแล้ว เด็กมีความสามารถและศักยภาพในการคิดวิเคราะห์สูงทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ ได้เป็นอย่างดี แม้จะเป็นความคิดในระดับสูงที่มีรูปแบบหรือต้องใช้กระบวนการทำความเข้าใจด้วยตรรกวิทยา เด็กสามารถเรียนรู้ได้เช่นกัน สิ่งสำคัญในชีวิตของเด็กที่ พี่เอเจ ไม่ให้ความสำคัญคือสังคมที่แวดล้อม เด็กที่อยู่ในโลกส่วนตัว คิดแต่ส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเองมากเกินไป จะมีผลต่อการพัฒนาศักยภาพและความสามารถต่างจากเด็กที่เรียนรู้จากสภาพแวดล้อมด้วย เด็กที่มีโอกาสสื่อสารกับเพื่อน ๆ หรือผู้ใหญ่ที่อยู่รอบตัว แนวคิดเกี่ยวกับด้านสังคมแวดล้อม กิจกรรมและพฤติกรรมต่างๆ จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กได้ดีและมีประสิทธิภาพมากกว่า ไวโกสกี (Vygotsky 1978) ให้ความสำคัญการพัฒนาลักษณะนี้อย่างยิ่ง

ตามแนวคิดของพี่เอเจ เชื่อว่าเด็กเป็นผู้ที่พยายามทำความเข้าใจกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัว (Sense-makes) เป็นผู้ที่กระตือรือร้นในการเรียนรู้ เป็นนักคิด และพยายามทำความเข้าใจสิ่งที่อยู่รอบตัวอย่างมีจุดประสงค์และตั้งใจ ดังนั้นหากต้องการจัดการเรียนการสอนภาษา หรือวิชาการใดก็ตามให้แก่เด็ก จึงควรจัดเนื้อหา เลือกกิจกรรมและงานต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับประสบการณ์ของเด็ก จะเป็นการค่อยๆ ขยายความรู้ความเข้าใจของเด็กมากขึ้นและตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น หรือคำถามต่าง ๆ ของเด็ก

ได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นสังคมและสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้โอกาสเด็กในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ตามธรรมชาติ

ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาของ ไวกอสกี (Vygotsky)

ไวกอสกี (1978) มีแนวคิดด้านการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาต่างจาก พีเอเจ ไวกอสกีเน้นสังคมแวดล้อมเด็ก ซึ่งปัจจุบันพบว่า ทฤษฎีด้านสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural theory) เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการเรียนรู้มากขึ้น อย่างไรก็ตามไวกอสกีไม่ได้ละทิ้งความแตกต่างระหว่างพัฒนาการของแต่ละบุคคล เด็กทุกคนเรียนรู้การสื่อสารเพื่อความอยู่รอดตั้งแต่แรกเกิด ด้วยภาษาในรูปแบบต่าง ๆ แต่การพัฒนาภาษาอย่างเป็นระบบ เริ่มขึ้นเมื่ออายุประมาณ 2 ปี เด็กเริ่มใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร การฝึกใช้คำที่หลากหลาย พฤติกรรมที่แสดงถึงความพยายามทำความเข้าใจกับภาษาที่พบได้ คือการพูดคัง ๆ กับตนเอง (Private speech) แสดงพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสิ่งที่กำลังกระทำหรือกำลังเล่นอยู่ เมื่อโตขึ้นพฤติกรรมนี้จะลดลง เริ่มมีความเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างการพูดทั่วไปในสังคมรอบตัว และการพูดเพื่อกระตุ้นความคิด (Inner speech) ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญต่อไปในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง พฤติกรรมนี้อาจพบเห็นได้กับผู้ใหญ่บางคน ซึ่งตกอยู่ในสภาวะที่คับขันหรือเพื่อย้ำความมั่นใจ อาจคิดและพูดคัง ๆ เพื่อย้ำความแน่ใจของตนเอง

ไวกอสกี (Vygotsky 1962) กล่าวถึงการพัฒนาภาษาพูดของเด็กก่อนจนถึงระดับพัฒนาเป็นภาษา โดยชี้ให้เห็นว่า ภาษาหรือคำที่เด็กเล็กใช้แต่ละคำสื่อสิ่งใดบ้างในสมองของเด็ก เด็กระดับอายุนี้อาจพูดโดยใช้คำใด ๆ แทนความหมายเป็นประโยคคำพูดในภาษาของผู้ใหญ่ เช่น พูดคำว่า นก อาจหมายถึงนกกำลังบิน นกเกาะบนต้นไม้ เป็นต้น ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาของไวกอสกี จึงขึ้นอยู่กับบริบททางสังคม มีผู้คนแวดล้อมตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งต่างจากแนวคิดของ พีเอเจ ที่เชื่อว่าเด็กจะมีความกระตือรือร้น ในการเรียนรู้ในโลกของตนเอง ไวกอสกีย้ำว่า ผู้คนแวดล้อมช่วยในการเรียนรู้และก่อให้เกิดความคิด ความสนใจ แสดงออกโดยการพูดระหว่างเล่น การอ่าน การตั้งคำถาม ผู้ใหญ่ต้องเป็นผู้ที่เข้าใจ ส่งเสริมหรือพัฒนาอย่างถูกทาง เด็กจะสามารถพัฒนาภาษาได้อย่างรวดเร็ว ความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กด้วยวิธีการสอนแบบต่าง ๆ สอนให้รู้จักคิดเป็นหลักการพื้นฐานในการพัฒนาสติปัญญา ความเฉลียวฉลาด ด้วยการชี้แนะนี้ เด็กจะเรียนรู้ได้เร็วและถูกต้องมากกว่าการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเกิดขึ้น ในส่วนของการเรียนรู้ที่มีผู้ช่วยชี้แนะทำให้สามารถคิดวิเคราะห์ได้ซึ่งเรียกว่า Zone of Proximal Development (ZPD) ของเด็ก การสื่อสารระหว่างพ่อแม่และลูกเหล่านี้จะเป็นไปตามธรรมชาติ การสังเกตพฤติกรรมเด็ก พ่อแม่จะทราบทันทีว่าควรช่วยเสริมพัฒนาการได้อย่างไร ครูผู้สอนเช่นเดียวกันหากเข้าใจธรรมชาติ แนวทางการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนและสามารถช่วยเสริมความรู้ได้อย่างตรงประเด็น จะทำให้ผลการเรียนรู้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ไวโกสกี ได้อธิบายความหมายของสติปัญญาความเฉลียวฉลาดจากการได้รับการชี้แนะ (ZPD) โดยเสนอว่าการวัดความสามารถและสติปัญญาของเด็กในการกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เด็กทำเอง ควรฝึกจากความสามารถและสติปัญญาของเด็กที่สามารถทำได้จากการได้รับคำแนะนำช่วยเหลือจากผู้ที่มีทักษะความรู้ เด็กที่มีความสามารถในระดับเดียวกัน ได้รับการช่วยสนับสนุนเหมือนกัน อาจพัฒนาได้ไม่เท่ากัน เช่นการเรียนรู้ภาษา ครูผู้สอนให้ตัวอย่างประโยคพูดให้เด็กฟัง บางคนอาจสามารถพูดตามได้ถูกต้อง แต่บางคนอาจพัฒนาประโยคให้มีความหมายที่ต่างออกไป โดยใช้โครงสร้างเดิม

การเรียนรู้ที่จะกระทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งและเรียนรู้ที่จะคิดของเด็กจะพัฒนาได้ดี หากได้มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ ภาษาเป็นเครื่องมือช่วยในการพัฒนาอย่างหลากหลาย จากนั้นเด็กจะสามารถคิดและแสดงพฤติกรรมของตนเองอย่างอิสระ การเรียนรู้โดยการเลียนแบบหรือคิดดั่ง ๆ ให้ตนเองได้ยิน จะเริ่มเป็นการคิดภายในสมองก่อน ซึ่งเรียกว่า Internalization คือความสามารถคิดวิเคราะห์ สำหรับไวโกสกีแล้ว ความสามารถลักษณะนี้เป็นเพียงถ่ายโอนความคิดเท่านั้น แต่ถ้าสามารถคิดวิเคราะห์เชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเป็นเหตุเป็นผล มีความหมายในกระบวนการของการคิดวิเคราะห์ มีทั้งแนวคิดที่เกิดขึ้นเฉพาะตัว รู้จักและเข้าใจตนเอง (Interpersonal) และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอื่น ๆ หรือด้านมนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal) ความคิดที่ต่างกันนี้จะมีผลต่อบุคลิกและพฤติกรรมของเด็กในอนาคต

แนวคิดการเรียนรู้ภาษาของ Vygotsky

ตามความเชื่อของนักภาษาศาสตร์หรือตามแนวการสอนภาษา ต่างให้ความสำคัญกับคำแต่ละคำและความหมาย ซึ่งในความเป็นจริง คำและความหมายมีความสำคัญในระดับหนึ่ง แต่ตามแนวคิดของ Vygotsky นั้น การสื่อความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ต้องอาศัยองค์ประกอบของโครงสร้างภาษา ผู้ใช้ภาษาจึงจะสามารถสื่อสารได้ถูกต้องตามกาลเทศะ แนวคิดเกี่ยวกับ ZPD ของ Vygotsky สามารถนำมาใช้ได้โดยผู้สอนภาษาควรวางแผนการสอนให้ชัดเจน จัดกิจกรรมหรือบทอ่านที่มีความหมาย จะทำให้เข้าใจการนำคำมาใช้ร่วมกันได้อย่างไร เทคนิควิธีการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนเป็นเช่นไร ซึ่งเป็นแนวทางช่วยให้สามารถเรียนรู้ภาษาได้อย่างดี และเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาของ บรุนเนอร์ (Bruner 1990)

บรุนเนอร์ (Bruner 1990) กล่าวว่า ภาษาเป็นองค์ประกอบหรือเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้และสติปัญญาของมนุษย์ในสังคมต่าง ๆ เด็กก็เช่นเดียวกัน การเจริญโตและพัฒนาการทางสติปัญญา โดยการใช้ภาษาเป็นสื่อและจะเกิดขึ้นตลอดเวลา โดยผู้ใหญ่จะใช้เทคนิคการเสริมต่อความรู้ ซึ่ง บรุนเนอร์ เรียกว่า เทคนิคการสอนแบบเสริมต่อการเรียนรู้ (Scaffolding) และทำกิจกรรมที่เสริมความเข้าใจทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดี จากการทดลองใช้เทคนิคการเสริมต่อการเรียนรู้ของบรุนเนอร์พบว่า สามารถพัฒนาการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้แต่ผู้ปกครองหรือพ่อแม่สามารถใช้เทคนิคนี้

ในการทำกิจกรรมการอ่านร่วมกัน เด็กจะเกิดความเคยชินกับเทคนิควิธี ทำให้รักการอ่าน อยากเรียนรู่มากขึ้นและใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะที่ผู้สอนควรต้องปฏิบัติ ได้แก่

1. ต้องพยายามให้เด็กหรือผู้เรียนสนใจงานหรือกิจกรรมที่ทำ
2. อธิบายงานหรือกิจกรรมให้ชัดเจน หรือแบ่งเป็นขั้นตอนเพื่อง่ายต่อความเข้าใจ และปฏิบัติถูกต้อง
3. ต้องพยายามให้เด็กปฏิบัติตามงานที่กำหนดเป็นลำดับไม่ขาดตกบกพร่อง เพื่อให้บรรลุจุดหมาย
4. ชี้นำประเด็นสำคัญของงานหรือชี้แนะการปฏิบัติบางประการ เด็กจะเข้าใจง่ายขึ้น ไม่ทำให้เด็กเกิดความรำคาญ

เทคนิคการเสริมต่อการเรียนรู้ ทั้งผู้ปกครองและครูผู้สอน สามารถนำไปปรับใช้ได้หลายสถานการณ์ การใช้เทคนิคการสอนนี้ทำได้ทั้งที่บ้านและในชั้นเรียน

บีด (Beed 1991) ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับโครงสร้างภาษาเพื่อใช้ในการปฏิสัมพันธ์ การจัดการเรียนรู้ภาษาแบบเสริมต่อการเรียนรู้ เพื่อช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและเข้าใจ ที่จะแก้ไขและเสริมต่อภาษาที่ยังไม่สมบูรณ์ บีด ได้แบ่งรูปแบบการเสริมต่อการเรียนรู้ออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. การพูดเพื่อให้ตัวอย่างรูปแบบภาษาที่ถูกต้อง เมื่อผู้สอนพูดผิดหรือใช้คำพลาต หรือกรณีใช้ภาษาแม่ แทนภาษาต่างประเทศในการเรียนภาษาต่างประเทศ โดยผู้สอนจะพูดเป็นตัวอย่างหรือเป็นต้นแบบให้ผู้เรียนพูดซ้ำหรือพูดตามแบบ ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้ตัวอย่างภาษาที่ถูกต้อง
2. การพูดเริ่มต้นการปฏิสัมพันธ์หรือให้แนวทาง เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดและพูดต่อได้ด้วยตนเอง โดยอาศัยข้อมูลที่เคยได้ฟัง ได้อ่านมาก่อน มักจะใช้ในกรณีที่ผู้เรียนเงียบไม่ได้ตอบหรือเกิดการหยุดขาดตอนในบางครั้ง ผู้สอนพูดเป็นแนวทางให้ ผู้เรียนคิดออกและสามารถต่อความได้ถูกต้อง
3. การพูดที่ใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ มาช่วยให้ผู้เรียนได้ตอบ เช่น การตั้งคำถาม การขยายความ การคาดคะเน การสรุปความ หรือการสนทนาอภิปราย มักใช้เมื่อต้องการให้ผู้เรียนเริ่มฝึกการใช้ประโยคของตนเองในการได้ตอบ
4. การพูดต่อความหรือเสริมความของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนไม่สามารถอธิบายได้ตลอด การเสริมความจะช่วยให้ผู้เรียนพยายามอธิบาย ได้ตอบแม้จะติดขัด หรือหากไม่สามารถต่อความได้จนสมบูรณ์ ผู้สอนสามารถต่อความและให้รูปแบบที่ถูกต้อง
5. การพูดเพื่อเสริมสร้างกำลังใจ สร้างความรู้สึกเชื่อมั่นว่าเป็นที่ยอมรับ ความมั่นใจตนเองในการปฏิสัมพันธ์ เมื่อผู้เรียนมีความมั่นใจและกล้าใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ แม้ยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์ ก็ควรได้รับคำชมเชย ให้กำลังใจโดยผู้สอนอาจมีการพูดซ้ำทวนภาษาของผู้เรียนที่อาจยังบกพร่องให้สมบูรณ์ เพื่อฝึกให้สังเกตความแตกต่าง หากมีการผิดพลาดเพียงเล็กน้อย ผู้เรียนอาจจะไม่รู้สึกลัวว่าใช้ภาษาผิด หรือ

อาจเป็นภาษาที่ถูกต้อง แต่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ เมื่อผู้สอนใช้ภาษาที่ถูกต้องผู้เรียนได้เรียนรู้และมีความรู้สึกที่ดีว่าตนเองสามารถใช้ภาษาได้ในระดับหนึ่ง และได้เรียนรู้รูปแบบภาษาที่มีความหลากหลายทั้งที่มีความหมายเหมือนกัน

นอกจากนี้ยังนักวิชาการอื่น ๆ ได้เสนอแนะรูปแบบการเสริมต่อการเรียนรู้ที่คล้ายคลึงกัน เช่น แนวคิดของ เฟรนเดอร์ (Flenders 1970) ได้สรุปไว้ 4 รูปแบบ ได้แก่ การพูดและการยอมรับความรู้สึกของผู้เรียน การชมเชยสนับสนุนให้กำลังใจ การยอมรับความคิดเห็นของผู้เรียนและการพูดคุยซักถามผู้เรียนเกี่ยวกับสิ่งที่เรียน การใช้กลวิธีเสริมต่อรูปแบบต่าง ๆ นี้ ผู้สอนจะใช้วิธีใด รูปแบบใดก่อนหลังได้ตามความเหมาะสม ขึ้นกับสภาพแวดล้อมและพฤติกรรมของผู้เรียน

อีกเทคนิคหนึ่งที่ บลูเนอร์ เสนอนแนะคือ การเรียนรู้ตามรูปแบบและการทำกิจกรรมประจำ (Formats and routines) เป็นเทคนิคการสอนที่ต่อเนื่องกับการเสริมต่อการเรียนรู้ได้ อาจปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำหรือทำบ่อย ๆ เด็กจะเกิดความเคยชินและใช้ภาษารูปแบบนั้น ๆ ได้ในที่สุด กิจกรรมตัวอย่างเช่น การอ่านหนังสือให้เด็กฟังเป็นประจำ พร้อมพูดคุยตั้งคำถาม ได้ตอบ เด็กจะฝึกคิดและจดจำรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ด้วยในเวลาเดียวกัน ระหว่างการพูดคุยได้ตอบเด็กจะคิดวิเคราะห์ คาดเดาความหมายจากการอ่าน คาดเดาว่าเรื่องควรจะเป็นอย่างไรต่อไป หากผู้ใหญ่เข้าใจธรรมชาติของเด็กแต่ละคน ให้โอกาสเด็กได้คิดและเรียนรู้ตามระดับความสามารถอย่างเหมาะสม เด็กจะสามารถพัฒนาความคิด สติปัญญาได้อย่างเต็มศักยภาพ

การอ่านหนังสือร่วมกันระหว่างพ่อแม่และเด็กเป็นกิจกรรมที่พัฒนาสติปัญญาของเด็กทุกระดับอายุ ตั้งแต่เด็กเล็ก อาจเป็นหนังสือภาพเป็นส่วนใหญ่ อักษรตัวโต ๆ และพ่อแม่เป็นผู้ที่ทำหน้าที่พูดและใช้ภาษาที่เป็นแบบอย่างให้เด็กได้เรียนรู้ หลักการเสริมต่อการเรียนรู้จะใช้มากในขั้นนี้ โดยพ่อแม่ใช้ประโยชน์จากสิ่งที่อ่าน ซักถามหรือให้โอกาสเด็กเดาความหมายว่าควรจะเป็นอย่างไรต่อไป ซึ่งเด็กอาจได้ตอบด้วยภาษาในรูปแบบต่าง ๆ เมื่อเด็กโตขึ้นตามลำดับ บทบาทของพ่อแม่และเด็กจะเปลี่ยนไปเช่นกัน พ่อแม่อาจจะถามน้อยลง เพราะคำถามส่วนใหญ่กลายเป็นคำถามของเด็ก เพราะเด็กเริ่มเรียนรู้ภาษามากขึ้น เกิดความสงสัยความหมายหรือไม่เข้าใจโครงสร้างของภาษาที่พบใหม่ ๆ การให้โอกาสเด็กได้คิดวิเคราะห์คาดเดาการใช้ภาษาเช่นนี้ เปรียบเหมือนการเปิดช่องว่างรองรับความเจริญเติบโตของการใช้ภาษา บลูเนอร์เรียกว่า Space of Growth คือการเรียนรู้ภาษานั้นจะมีโอกาสเจริญเติบโตอยู่ตลอดเวลา ยิ่งเรียนรู้มากขึ้น ความสามารถในการใช้ภาษาและการพัฒนาสมองยิ่งเจริญเติบโต ซึ่งตรงกับแนวคิด Zone of Proximal Development (ZDP) ของไวโกตสกี ที่เน้นการเรียนรู้ภาษาจากการใช้รับภาระชี้แนะจากผู้รอบรู้ข้าง ทำให้เด็กสามารถทำความเข้าใจใช้ภาษาได้ถูกต้อง ซึ่ง บลูเนอร์ (อ้างอิงจาก Cameron, 2001) เสริมว่า การสอนภาษาด้วยกิจกรรมที่ทำประจำ ลักษณะการปฏิบัติจนเป็นกิจวัตรประจำ ประกอบการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจในการเลือกใช้คำ สำนวนภาษารูปแบบต่างๆ ล้วนเป็น

องค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาและการพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียนรู้ภาษาในเวลาเดียวกัน

ทฤษฎีการเรียนรู้ภาษาของ กูดแมน (Goodman 19860)

กูดแมนได้เสนอแนวการสอนภาษาที่ได้พัฒนาดังแต่ช่วงปี ค.ศ. 1960 เป็นต้นมา รูปแบบการสอนนี้เป็นที่นิยมแพร่หลาย เรียกการสอนนี้ว่า การสอนแบบองค์รวม (Whole language approach) เป็นหลักการสอนภาษาที่เป็นไปตามธรรมชาติ เน้นสื่อที่มีความหมาย ผู้เรียนสามารถใช้ประสบการณ์เดิมช่วยทำให้เข้าใจสื่อที่อ่านได้รวดเร็วขึ้น การสอนจะไม่แยกส่วนย่อยของภาษาที่ละส่วน แต่เน้นให้เข้าใจในภาพรวมก่อน แล้วจึงเรียนรู้ด้านโครงสร้างภาษาภายหลัง การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพิจารณาจากความสนใจ ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ยึดหลักประชาธิปไตยในชั้นเรียน ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ภาษาของตนเองอย่างอิสระ ยอมรับความแตกต่างด้านการออกเสียง (Dialects) ในเบื้องต้น และพัฒนาให้ถูกต้องทั้งด้านเสียงและโครงสร้างภาษาในโอกาสต่อไป การสอนแบบองค์รวมจะเน้นการนำวรรณกรรมที่ดีต่างๆมาเป็นสื่อการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพบเห็นภาษาที่หลากหลาย สามารถนำไปเป็นแบบอย่างการใช้ภาษาของตนเองและใช้ได้ในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

การสอนแบบองค์รวมเกิดขึ้นจากแนวคิดของนักภาษาศาสตร์ เคนเนค กูดแมน (Kenneth Goodman 1967) ที่พบว่าการเรียนรู้ภาษานั้นมีอิทธิพลทางด้านจิตวิทยาเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้เกิดการสอนภาษาตามแนวจิตวิทยาภาษาศาสตร์ (Psycholinguistics) มีการวิเคราะห์ขั้นตอนการอ่าน กระบวนการอ่าน (Reading process) เกิดขึ้นได้อย่างไร ความสามารถเข้าใจสิ่งที่อ่านได้ง่ายหรือยากเกิดจากองค์ประกอบใดบ้าง

กูดแมน เชื่อว่าการจัดการเรียนรู้ภาษาได้ผลดี ถ้าผู้สอนได้ศึกษาความสนใจและพฤติกรรมความหลากหลายของผู้เรียน ทำให้ผู้สอนวางแผนการจัดการเรียนรู้สนองความต้องการของผู้เรียน ปัจจัยเสริมอีกหลายประการในการจัดการเรียนการสอน เช่น ความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ความเป็นประชาธิปไตยในห้องเรียน ผู้เรียนมีสิทธิในการเลือกทำในสิ่งที่ตนชอบหรือถนัด การมีสิทธิและความเสมอภาคในห้องเรียนภายใต้กรอบหลักสูตร การได้เรียนรู้และสัมผัสของจริงล้วนช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ กูดแมน ยังเน้นการสอนในสิ่งที่มีความหมาย ผู้เรียนมีความพอใจ สนใจและมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่าย ไม่ต้องบังคับ ยิ่งผู้เรียนมีพลังความรู้เดิมอยู่บ้าง จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างสนุกสนาน

นักภาษาศาสตร์หลายท่านที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดของ กูดแมน เช่น โรเซนแบลท์ (Roselbatt) และ ไวกอตสกี (Vygotsky) ซึ่งเสนอแนวคิดด้านการอ่านว่า การอ่านหมายถึงความสัมพันธ์และการถ่ายข้อมูลระหว่างผู้อ่านและข้อความที่กำลังอ่าน ผู้อ่านจะสามารถเข้าใจได้ต้องอาศัยความรู้พื้นฐานเดิมของ

ตนเองด้วย ไมเคิล ฮาล์ลiday (M. Halliday) นักภาษาศาสตร์เชิงระบบ เป็นอีกผู้หนึ่งที่ กูดแมน นำแนวคิดและหลักเกณฑ์การใช้ไวยากรณ์ภาษาอย่างมีระบบ ตามหน้าที่ของภาษาในสถานการณ์ต่างๆ และชี้ให้เห็นความเกี่ยวข้องของผู้เรียนภาษากับสภาพแวดล้อมของภาษารอบตัวในขณะที่ใช้ภาษา ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ภาษาอย่างธรรมชาติในเวลาเดียวกัน

การจัดการเรียนรู้ภาษาของ กูดแมน (Goodman) เน้นการจัดการเรียนการสอนภาษาที่มีความหมายและผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ผู้สอนต้องเพิ่มกิจกรรมการเรียนรู้ให้เสริมความเข้าใจของผู้เรียนให้มากขึ้น หนังสือหรือสื่อต่างๆ เสริมการอ่าน ควรน่าสนใจ ช่วยให้เกิดการคาดเดาล่วงหน้า เรียกว่า Predictable books เป็นหนังสือหรือสื่อที่ทำให้ผู้เรียนสังเกตรูปแบบภาษาได้รวดเร็วและเข้าใจง่าย การเรียนการสอนที่เป็นธรรมชาติ ได้ใช้สื่อของจริง ผู้เรียนไม่เบื่อหน่าย สามารถใช้ความรู้เดิมเข้ามาช่วย ทำให้เกิดพลังความคิดอยู่ตลอดเวลาที่กำลังเรียน นอกจากนั้นผู้เรียนควรได้มีโอกาสอ่านวรรณกรรมดีๆ ซึ่งมีแบบอย่างภาษาเป็นประจำ การพัฒนาการเรียนรู้ภาษาจึงจะได้ผล การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาแบบองค์รวมนี้ ในระยะแรกเรียกการสอนแบบนี้ว่า Language experience บางครั้งเรียกว่าการสอนแบบ Literature – based approach และท้ายสุดใช้คำว่า Whole language approach ปัจจุบันการสอนแบบองค์รวมเป็นที่ยอมรับมากขึ้นตามลำดับ มีงานวิจัยเกิดขึ้นมากมาย งานวิจัยและการนำไปใช้เริ่มจากการสอนภาษาแม่ ต่อมาสามารถพัฒนาและปรับใช้กับการสอนภาษาที่ 2 หรือภาษาต่างประเทศได้เช่นกัน การสอนแบบองค์รวมเป็นที่ยอมรับมากขึ้นทั้งในอเมริกา ยุโรป ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์และเอเชีย ปัจจุบันเป็นที่แพร่หลายในกลุ่มนักวิชาการไทยเช่นเดียวกัน

ความสำคัญและหลักการสอน

กูดแมน (Goodman 1996) ได้เสนอแนะหลักการต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาแบบองค์รวม ไว้ดังนี้

1. หลักเกณฑ์ในการสอนอ่านและเขียน

1.1 ผู้อ่านจะต้องเก็บข้อมูลและทำความเข้าใจความหมายของข้อความที่อ่านในระหว่างการอ่าน โดยใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมของตนช่วยเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น มีงานวิจัยด้านการอ่านมากมายที่สนับสนุนแนวคิดที่ผู้อ่านมีประสบการณ์ หรือความรู้เดิมในสาขานั้นๆ จะสามารถอ่านได้ดีและเข้าใจได้เร็วกว่าผู้ไม่มีประสบการณ์

1.2 ในระหว่างการอ่าน ผู้อ่านจะต้องใช้กลวิธีในการอ่าน (Strategies) ที่จะช่วยให้ทำความเข้าใจข้อความที่อ่านได้ เรียกว่า กระบวนการอ่าน (Reading process) ซึ่งจะเกิดขึ้นในขณะที่อ่านเป็นขั้นตอน อันประกอบด้วย การตั้งสมมติฐานหรือการคาดการณ์ล่วงหน้า (Predicting) การเลือกสรรความหมายของคำหรือข้อความ (Selecting) และสนับสนุนความหมายที่ถูกต้อง (Confirming) แต่หาก

เกิดความผิดพลาดก็สามารถแก้ไขให้ถูกต้องได้ (Self-correcting) ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากเลือกสรรแล้ว หากผิดพลาดก็จะแก้ไขก่อนที่จะยอมรับในขั้นสุดท้าย ขั้นตอนทั้งสี่จะเกิดขึ้นตลอดเวลาที่เกิดการอ่าน ทั้งผู้ที่มีความสามารถในการอ่านระดับสูงหรือผู้ที่เริ่มเรียนการอ่านก็ตาม

1.3 ด้านการเขียน แนวการสอนภาษาแบบองค์รวม จะเน้นให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการอ่านและการเขียน ซึ่งเกิดขึ้นต่อเนื่องกันตลอดเวลา ผู้ที่อ่านมากจะมีข้อมูลในการเขียนมาก ดังนั้นด้านการเขียน ผู้สอนควรฝึกให้ผู้เรียนอ่านเพื่อเก็บข้อมูลหรือรายละเอียดที่เหมาะสมและเพียงพอ สามารถผลิตงานเขียนที่ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ สามารถรับสารของผู้เขียนได้

1.4 การเขียนต้องคำนึงถึงระบบของภาษา ซึ่งประกอบด้วยตัวสัญลักษณ์และเสียง (Grapho-phonetic System) หลักเกณฑ์ไวยากรณ์ (Syntactic system) และการสื่อความหมาย (Semantic system) ทั้งสามระบบต้องมีความสัมพันธ์กันอย่างถูกต้องในการเขียน จึงจะทำให้ผู้อ่านสามารถตีความ และเข้าใจข้อความนั้นอย่างถูกต้อง

1.5 จุดมุ่งหมายหลักของการอ่าน คือ ความหมาย และความเข้าใจในบทความที่อ่าน (Comprehension of meaning) ส่วนจุดมุ่งหมายในการเขียน คือ สื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจตาม จุดประสงค์ของผู้เขียน (Expression of meaning)

2. หลักการจัดการเรียนรู้ภาษา

การสอนแบบองค์รวมมีหลักการจัดการเรียนรู้ดังนี้

2.1 ส่งเสริมการอ่านภายในโรงเรียน จัดหาหนังสือหรืออุปกรณ์ส่งเสริมการอ่านต่าง ๆ ที่มีความหมาย ส่งเสริมประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความเพลิดเพลิน โดยจัดให้หลากหลายสาขาและมีแบบแผนการเขียนที่แตกต่างกัน เป็นแบบอย่างการใช้ภาษาได้

2.2 ส่งเสริมให้รักการอ่าน โดยจัดเตรียมหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสังคม จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะแก่การอ่าน มีหนังสือมากมายหลายประเภทให้เลือก ซึ่งจะเป็นการชักจูงใจให้ผู้เรียนอยากอ่านเองเพื่อความสนุกสนานและพอใจ มิใช่การบังคับให้อ่าน การอ่านสองลักษณะนี้จะให้ผลต่อการพัฒนาการอ่านต่างกัน

2.3 ในการเรียนการสอนทั้งผู้สอนและผู้เรียนจะต้องมีจุดประสงค์ย่อยในส่วนของตนเองที่ต่างกัน ผู้สอนจะต้องเน้นการพัฒนาการใช้ภาษาของผู้เรียนในการอ่านการเขียน ส่วนผู้เรียนจะเน้นการนำภาษาไปใช้ในการอ่านและการเขียน เพื่อสื่อความหมายตามที่ตนต้องการ ผู้สอนควรพยายามให้ผู้เรียนมีความกล้าในการใช้ภาษาในรูปแบบใหม่ ๆ ที่หลากหลาย โดยไม่กลัวความผิดพลาด และพร้อมที่จะแก้ไขได้เสมอ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้ได้รวดเร็วกว่าผู้ที่ไม่กล้าใช้ ภาษา เมื่อใช้ได้ถูกต้องผู้เรียนจะมีความมั่นใจและมีพลังการใช้ภาษาได้อย่างดี

2.4 ผู้สอนต้องเน้นให้ผู้เรียนรู้จักใช้กระบวนการอ่าน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความชำนาญ ประกอบกับความรู้เดิมเป็นพื้นฐาน จะทำให้สามารถพัฒนาการอ่านได้อย่างรวดเร็ว

3. การจัดและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

3.1 ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนการสอน การจัดและพัฒนาหลักสูตร ผู้สอนต้องค้นหาความสนใจและพื้นความรู้ของผู้เรียน เพื่อนำมาเป็นแนวการจัดการเรียนการสอน โดยการสัมภาษณ์ผู้เรียน ให้ผู้เรียนเล่าประสบการณ์ส่วนตัว เขียนประวัติส่วนตัวหรือสมุดภาพเกี่ยวกับครอบครัว ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนสนใจ

3.2 ควรจัดกิจกรรมการอ่านหรือเล่าเรื่องที่น่าสนใจให้ผู้เรียนฟังเสมอ เลือกเรื่องที่น่าสนใจ แฝงคติสอนใจหรือมีแบบแผนการใช้ภาษาที่ดี ในระหว่างเล่าหรืออ่านควรหยุดบางครั้ง เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ติดตาม หรือเพิ่มเติมประสบการณ์ของตนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ผู้เรียนจะตื่นตัวตลอดเวลา การได้รับฟังตัวอย่างภาษาที่ดีเป็นประจำ ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจและนำไปใช้ในการเขียน หรือช่วยในการทำความเข้าใจในการอ่านต่อไป

3.3 ผู้เรียนควรมีโอกาสอ่านหนังสือทุกวัน โดยเฉพาะวรรณกรรมที่ดีมีคุณค่า บทความที่ดี ตลอดจนสิ่งพิมพ์ทุกชนิด เช่น หนังสือพิมพ์ วารสาร โปสเตอร์ และหนังสือประเภทคาดเดาได้ หรือรูปภาพสวยงาม จะช่วยได้ดียิ่งสำหรับผู้เริ่มเรียน นอกจากนี้ควรมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการอ่านของผู้เรียน ได้แก่

ก. การอ่านหนังสือร่วมกัน (Shared books experience) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำได้ทั้งในครอบครัวและในชั้นเรียน โดยบิดามารดาอ่านหนังสือให้ลูกฟังบ่อย ๆ เป็นโอกาสที่บุคคลในครอบครัวได้มีกิจกรรมร่วมกัน ในชั้นเรียนทำให้ผู้สอนและผู้เรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้น

ข. การรวมกลุ่มอ่านวรรณกรรม (Literature group) เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียนทุกระดับ ผู้สอนควรเลือกหาหนังสือที่น่าสนใจอย่างน้อย 5-6 เรื่อง ในแต่ละครั้งที่สอน แต่ละเรื่องควรมีจำนวนเท่ากับสมาชิกในกลุ่ม ควรเป็นเรื่องที่ผู้เรียนให้ความสนใจ ระดับความยากต้องให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน จากนั้นแบ่งกลุ่มผู้เรียน ผู้สอนแนะนำหนังสือแต่ละเล่มแล้วให้แต่ละกลุ่มเลือกหนังสือเรื่องที่พอใจ อ่านเรื่องร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้สอนคอยให้ความช่วยเหลือและอธิบายเพิ่มเติม จากนั้นแต่ละกลุ่มออกมารายงาน ทำให้ผู้เรียนคนอื่น ๆ ได้ทราบเรื่องที่ต่างออกไป และอาจจะเกิดความสนใจต้องการอ่านด้วยตนเองเพิ่มเติม

ค. การช่วยเหลือในการอ่าน (Assisted reading) เป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้อ่านที่มีปัญหาหรือผู้ที่เริ่มอ่าน (เด็กเล็ก) ผู้สอนจะอ่านพร้อมกับผู้เรียนหรือผู้อ่านที่มีปัญหา ทำให้มีกำลังใจและความพยายามมากขึ้น นอกจากนั้นควรเลือกหนังสือที่เหมาะสมไม่ยากจนเกินไป จะทำให้ผู้อ่านสามารถอ่านได้ตามเพื่อนคนอื่น

ง. การอ่านในใจตามความสนใจ (Sustained silent reading) เป็นกิจกรรมที่ใช้ช่วงเวลาประมาณวันละ 5-10 นาที ให้ผู้เรียนและผู้สอนผู้สอนหาสิ่งซึ่งตนสนใจนำมาอ่านในช่วงเวลานี้ ผู้สอนอาจเตรียมบทความสั้น ๆ สำนองไว้บ้าง เพื่อใช้ในกรณีที่ผู้เรียนบางคนไม่เตรียมมา ในบางครั้งอาจเรียกผู้เรียนคนใดคนหนึ่ง หรืออาสาสมัครขึ้นมาเพื่อเล่าเรื่องที่อ่าน แล้วให้โอกาสทุกคนซักถามหรือเพิ่มเติม

3.4 ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเขียนมากที่สุด โดยอาจเริ่มจากการเขียนเกี่ยวกับตนเอง หรือสิ่งที่ผู้เรียนมีประสบการณ์มาบ้างแล้ว ซึ่งเรียกว่าการเขียนตามสภาพจริง แล้วจึงยกขึ้นในรูปแบบการเขียนแบบอื่น ๆ เช่น อาจให้ทำกิจกรรมประจำด้วยการเขียนบันทึกประจำวัน เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ของตนเอง ภายในโรงเรียนหรือเหตุการณ์ที่พบในแต่ละวัน อาจมีการจัดที่สำหรับเขียนบันทึกประจำวันระหว่างผู้สอน และผู้เรียนไว้ที่มุมหนึ่งของห้องเรียน จะเป็นแหล่งที่สื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียนได้อีกรูปแบบหนึ่ง

3.5 การเฝ้าดูพฤติกรรมของเด็ก เป็นกิจกรรมที่ เยนตา กูดแมน (Yetta Goodman 1989) จัดขึ้นเพื่อเป็นการเฝ้าดูพัฒนาการของเด็ก ซึ่งสามารถทำได้ทั้งเด็กเล็กและเด็กโต ว่าเป็นคนมีจุดบกพร่องอย่างไร ครูผู้สอนจะได้หาทางแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้นและตรงจุด ผู้ที่เป็นผู้เฝ้าดูพฤติกรรมของเด็ก จะต้องทำงานอย่างสม่ำเสมอ และกำหนดช่วงเวลาในการประเมินผลและแก้ไขเป็นช่วง ๆ ต่อไป

3.6 การสอนภาษาแบบองค์รวม มุ่งเน้นให้ผู้เรียนร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เช่นเดียวกับแนวการสอนแบบร่วมมือ เป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้รู้จักร่วมมือกันทำงาน ผู้เรียนแต่ละคนรู้จักหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบ ใช้เวลาให้เป็นประโยชน์สูงสุด และประการสำคัญเด็กอายุรุ่นเดียวกัน บางครั้งสามารถสื่อสารกันเองได้ดีกว่าการที่สื่อสารกับผู้สอน ซึ่งจะเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้สอนได้ระดับหนึ่ง แต่ผู้สอนที่ดีควรมีวิธีการในการตรวจสอบเช่นกัน

3.7 การจัดหลักสูตร การสอนแบบองค์รวม เป็นแนวการสอนที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง เป็นพื้นฐานในการพัฒนาการรู้หนังสือ (Literacy development) ทำให้ผู้เรียนภาษาเข้าใจได้ลึกซึ้ง สามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้สำนวนภาษาของตนเองสื่อสารได้ทุกทักษะอย่างบูรณาการ ปัจจุบันจึงมีการนำหลักการของการสอนภาษาแบบองค์รวมไปใช้ในการจัดหลักสูตรการสอนภาษาทั้งภาษาแม่และภาษาที่ 2 หรือภาษาต่างประเทศ

การสอนแบบองค์รวม ช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่านสื่อทุกชนิด เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนระดับเริ่มเรียนการอ่าน ทำให้สามารถอ่านสื่อต่างๆ ได้หลากหลาย เหมาะสมในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยและประถมศึกษาอย่างยิ่ง เพราะลักษณะหลักสูตรเน้นการบูรณาการวิชาต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวางขึ้น จึงสามารถปรับแนวการสอนนี้ใช้กับวิชาอื่นๆ ได้ เช่น วิชา

คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น ทำให้สามารถอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้น การสอนแบบนี้ไม่จำกัดเฉพาะเด็กเล็กหรือระดับประถมศึกษา แต่ผู้สอนสามารถนำแนวคิด วิธีการ และกิจกรรมบางอย่างเข้ามาเสริม และปรับให้เข้ากับผู้เรียนระดับสูงขึ้น สามารถทำได้ทั้งระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา สิ่งสำคัญคือ ผู้สอนต้องเข้าใจหลักของการสอนแบบองค์รวมอย่างชัดเจนและพัฒนาให้เข้ากับระดับและความสามารถของผู้เรียน จัดการเรียนการสอนให้น่าสนใจ ปัจจุบันหลายประเทศได้นำแนวการสอนแบบ องค์รวม ไปพัฒนาใช้ในหลักสูตรการเรียนการสอนระดับต่างๆ ซึ่งผลการเรียนการสอนเป็นที่พอใจ อัตราการรู้หนังสือของประชาชนอยู่ในระดับสูงขึ้น ในประเทศไทยมีผู้ให้ความสนใจแพร่หลายขึ้นตามลำดับ นักวิชาการไทยหลายท่านให้ความสนใจ โดยใช้ชื่อแบบการสอนภาษาไทยต่างกัน เช่น การสอนภาษาแบบเน้นพื้นฐานประสบการณ์ การสอนภาษาแนวธรรมชาติ การสอนภาษาแบบมหภาค โดยนักวิชาการได้นำไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับต่างๆ ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนยังคงมีประเด็นปัญหาที่ทำให้การเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะผู้สอนยังไม่เข้าใจแนวคิดที่แท้จริงของการสอนแบบองค์รวม กูดแมน เสนอแนวคิดให้สอนภาษาที่มีความหมาย ให้ผู้เรียนเข้าใจภาษาและรูปแบบการภาษาใช้ในภาพรวมก่อน โดยผู้สอนต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง โดยไม่ทิ้งการสอนรายละเอียดของการออกเสียงและการสะกด (สำหรับเด็กเล็ก) โครงสร้างภาษา ระบบของภาษาและการทำหน้าที่ขององค์ประกอบต่างๆ ของภาษา การนำไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การจัดการเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ทุกสาขาวิชา ไม่จำกัดเฉพาะการสอนภาษา ผู้สอนต้องรอบรู้ทั้งเนื้อหาวิชา การจัดการเรียนรู้รูปแบบต่างๆ ที่หลากหลาย ธรรมชาติของผู้เรียน ตลอดจนสภาพแวดล้อม นำองค์ประกอบเหล่านี้มาพิจารณาาร่วมกัน การจัดการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือจะประสบผลสำเร็จแน่นอน

แนวคิดการจัดการเรียนรู้ของ Cameron

คาเมรอน (Cameron 2001) ได้เสนอแนะองค์ประกอบการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือจากแนวทฤษฎีต่าง ๆ กล่าวพอสรุปองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ได้แก่

1. การเรียนรู้ภาษานั้น ผู้เรียนหรือเด็กจะมีความอยากรู้อยากเห็น ต้องการทราบความหมายเพื่อให้ตนเองเข้าใจเท่าที่ความสามารถหรือระดับความรู้ของตน ซึ่งยังมีจำกัดและบางครั้งยังไม่เข้าใจชัดเจน ครูผู้สอนจึงมีความจำเป็นต้องจัดแผนการเรียนรู้ให้เหมาะสม กิจกรรมที่น่าสนใจ จะทำให้ผู้เรียนหรือเด็ก สามารถเข้าใจภาษามากขึ้นและนำหลักการเหล่านั้นมาใช้

2. การเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือนั้น ผู้เรียนหรือเด็กทุกคนมีช่องว่างให้เติมเต็ม ช่องว่างตามแนวคิดของ บลูเนอร์ ที่เรียกว่า Space of Growth และ Zone of Proximal Development ของไวโกตสกี กล่าวไว้ หมายถึงสิ่งที่เด็กต้องการเรียนรู้เพิ่มเติม การเรียนรู้ของเด็กได้ผลดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับพัฒนา

ความเข้าใจภาษา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์การเรียนรู้จากผู้ชี้แนะ ศักยภาพเฉพาะบุคคล ต่างมีผลช่วยให้การเรียนรู้ประสบผลสำเร็จต่างกัน กิจกรรมที่เสริมให้เด็กเรียนรู้และคิดวิเคราะห์ได้มากขึ้นคือ เทคนิคการเสริมต่อการเรียนรู้ (scaffolding) การฝึกมาก ๆ เป็นประจำ (Routines) และการใช้กิจกรรมอื่นๆที่น่าสนใจและหลากหลาย

3. ผู้เรียนหรือเด็กจะสามารถเรียนรู้ภาษาได้ดีขึ้น หากมีผู้ชี้แนะให้รู้จักตัวบ่งชี้ทางภาษา (Language cues) ในลักษณะโครงสร้างภาษาแบบต่าง ๆ ทักษะการสังเกตเหล่านี้ หากเด็กสนใจ เข้าใจ และนำไปใช้ได้ การเรียนรู้จะง่ายขึ้น และสามารถเรียนรู้ภาษาได้ดีขึ้น

4. การเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนหรือเด็กจะพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ หากได้มีโอกาสใช้ในการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือผู้ใหญ่ในสังคม ทำให้เกิดความเชื่อมั่น ใช้ภาษาของตนเองได้อย่างมั่นใจ นอกจากนี้ยังขึ้นกับประสบการณ์การเรียนรู้หรือการใช้ภาษานั้น ๆ หากได้มีโอกาสใช้เป็นประจำ ได้พบเห็นรูปแบบภาษาที่หลากหลาย เป็นการเพิ่มประสบการณ์ด้านภาษามากขึ้น การเรียนรู้จะพัฒนาอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

การเรียนรู้ทักษะเพื่อการรู้หนังสือ

การจัดการเรียนรู้ด้านภาษาสำหรับผู้เริ่มเรียนนั้น ทั้งภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ มีข้อที่ต้องคำนึงถึงหลายประการ ที่เป็นองค์ประกอบให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ สามารถอ่านออกเขียนได้อย่างถูกต้องในที่สุด องค์ประกอบสำคัญที่หลีกเลี่ยงไม่ได้คือผู้สอนที่มีทักษะในการสอน มีแนวทางหรือทฤษฎีการสอนที่มีประสิทธิภาพ และต้องเป็นผู้ที่เข้าใจธรรมชาติในการเรียนรู้ของเด็กหรือผู้เรียน

การพัฒนาการรู้หนังสือ (Literacy Development) หมายถึง ความสามารถในการอ่านออกและสามารถเขียนสัญลักษณ์ภาษาใดภาษาหนึ่งได้ ตามหลักเกณฑ์และโครงสร้างของภาษานั้น ๆ เพื่อใช้เป็นสื่อในการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในสังคม อาจแสดงเนื้อความเป็นปัจจุบัน อดีต หรืออนาคต นอกจากใช้เพื่อสื่อความหมายซึ่งกันและกันแล้ว ผู้ที่รู้หนังสือแต่ละคนต้องมีความรู้ความเข้าใจและสามารถใช้ภาษานั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องตามโครงสร้าง รูปแบบของภาษาและตามสถานการณ์ที่นำไปใช้ ตั้งแต่ส่วนย่อยคือเสียงพยัญชนะ สระ พยางค์ คำ วลี ประโยค จนถึงระดับเนื้อความ

การสอนเพื่อการรู้หนังสือ หรือมีกล่าวกันทั่วไปคือ ความสามารถในการอ่านออก เขียนได้ของแต่ละคนนั้น ปัจจุบันมีรูปแบบการสอนอ่านอยู่หลายแนวทาง คาเมรอน (Cameron 2001) กล่าวถึงวิธีการสอนอ่านหลายรูปแบบซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อจำกัด นักวิชาการด้านการสอนภาษาและด้านการอ่านยังคงมีความเชื่อตามความเข้าใจด้านความสำคัญของภาษา บางกลุ่มให้ความสำคัญด้านรูปแบบ และความถูกต้องของเสียง การสะกดคำและความหมายในที่สุด แต่บางกลุ่มมีความเห็นต่างกันในทางตรงกันข้าม โดยเน้นที่ความหมายก่อน ให้เด็กได้เห็นรูปแบบการใช้ภาษาในส่วรวม แล้วจึงแจกแจงสอนส่วนย่อยของภาษา เชื่อว่าทำให้น่าสนใจและสนุกสนานมากกว่าเริ่มต้นเรียนรู้กฎเกณฑ์ที่ยาก ๆ

จากที่กล่าวข้างต้น การสอนทั้งสองแนวทาง คือ เน้นความหมายของภาษาแบบองค์รวม (Whole Language / Holistic Approach) และการสอนโดยการเน้นทักษะและการออกเสียง (Skills และ Phonics) มีความจำเป็นในการเรียนรู้ภาษาทั้งคู่ หากผู้สอนเน้นแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะย่อมเกิดผลเสีย กิจกรรมการเรียนรู้จะซ้ำๆ ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาเพียงด้านใดด้านหนึ่ง ไม่สามารถนำมาใช้ร่วมกันได้ ปัญหาการเรียนการสอนจึงเกิดอย่างต่อเนื่อง หากผู้สอนมีความเข้าใจถึงปัญหาดังกล่าว สามารถจัดการเรียนรู้ภาษาได้อย่างบูรณาการระหว่างการสอนทั้งสองแบบนี้ ปัญหาการเรียนการสอนภาษาจะลดลง โดยเฉพาะผู้เรียนระดับเริ่มเรียน (Beginner) มีความจำเป็นด้านการวางพื้นฐานที่ถูกต้อง เพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ระดับสูงขึ้น โดยธรรมชาติผู้เรียนระดับเริ่มแรกหรือเด็กเล็ก มีความสนใจใฝ่รู้โดยธรรมชาติ เมื่อเรียนรู้สิ่งใดแล้วจะจำแนกและเปลี่ยนความเชื่อนั้นยาก การสอนระดับพื้นฐานจึงสำคัญ ต้องมีความถูกต้อง ผู้สอนมีประสบการณ์และความรู้ตามมาตรฐานกำหนด

เมื่อกล่าวถึงการเรียนรู้ภาษา ทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน ต่างมีความสำคัญไม่น้อยกว่ากัน แต่โดยธรรมชาติผู้เรียนมักจะสามารถด้านการฟังและการพูดก่อน ตั้งแต่ยังไม่เข้าสู่ระบบการศึกษา เมื่อเข้าสู่การศึกษาในระบบ การอ่านและการเขียนมีบทบาทมากขึ้น เป็นฐานการเรียนรู้สู่ศาสตร์อื่นๆ จึงขอกกล่าวถึงรูปแบบการสอนอ่านซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันที่สมควรนำมาวิเคราะห์ หาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือต่อไป

รูปแบบการสอนอ่านที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่

1. การสอนอ่านแบบล่างขึ้นบน (Bottom – up) เป็นการสอนอ่านซึ่งเน้นการสอนที่ต้องจำเสียงของหน่วยย่อยสุดของภาษาก่อน แล้วจึงค่อยขยายการเรียนรู้มากขึ้น เริ่มต้นจากสัญลักษณ์ตัวอักษร เสียงพยัญชนะ สระ พยางค์ สู่ระดับ คำ วลี ประโยคและเนื้อความ โดยแต่ละขั้นตอนผู้เรียนจะต้องมีการฝึกฝนจนถูกต้องสมบูรณ์จึงจะผ่านสู่ระดับสูงขึ้นเรื่อย ๆ

2. การสอนอ่านแบบบนลงล่าง (Top – down) เป็นการสอนที่เป็นความหมายภาพรวมของเนื้อความหรือเรื่องราวที่อ่านก่อน พยายามให้ผู้เรียนได้เห็นรูปแบบภาษาในภาพรวม ได้เข้าใจและทราบความหมาย แล้วจึงสอนรายละเอียดย่อยและ โครงสร้างภาษาภายหลัง

3. การสอนอ่านโดยยึดหลักการของเสียงภาษา (Phonics) จะมีวิธีการสอนคล้ายกับ Bottom – up เพราะเน้นการออกเสียงที่ถูกต้องตั้งแต่หน่วยเสียงที่เล็กที่สุด และเพิ่มขึ้นทีละขั้น จาก เสียงพยัญชนะ สระ พยางค์ คำ วลี ประโยค เนื้อความ การสอนจะเน้นเสียงที่ถูกต้อง ชี้แนะความสำคัญของการสะกดคำ การเทียบเคียงเสียง การแยกเสียงพยางค์สำหรับคำที่มีหลายพยางค์ ด้านความหมายจะสอนตั้งแต่ระดับคำ

4. การสอนอ่านแบบองค์รวม (Whole language) สอนอ่านโดยเน้นที่ความหมายของบทอ่าน ชี้ให้เห็นรูปแบบและโครงสร้างภาษา แล้วจึงสอนที่ส่วนย่อยของภาษาหรือรายละเอียดต่าง ๆ ภายหลัง ดังกล่าวข้างต้น

แนวทางการสอนอ่านดังกล่าวใช้ต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานานจนปัจจุบัน ทุกวิธีมีข้อดีและข้อจำกัดต่างกัน แต่ละวิธีมุ่งสอนให้เรียนรู้ความสำคัญและจำเป็นในการเรียนรู้หนังสือเพื่อสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมือนกัน วิธีการล่างขึ้นบนและวิธีการยึดหลักการออกเสียง จะเน้นความถูกต้องของการออกเสียง การสะกดคำ การรวมเสียงพยางค์ คำ วลี ประโยค และเนื้อความ เพราะเชื่อว่าหากเข้าใจส่วนย่อยถูกต้องแล้ว จะสามารถอ่านเนื้อความต่าง ๆ ได้ดี โดยไม่ได้คำนึงถึงรูปแบบภาษาที่ผู้เรียนควรได้มีประสบการณ์ในเวลาเดียวกัน ในทางตรงกันข้ามการสอนแบบ Top – down และ Whole language ผู้สอนมักเน้นความหมายของสิ่งที่นำมาสอนอ่าน มากกว่าการอธิบายส่วนย่อยของภาษา เพราะเน้นการทำความเข้าใจในเบื้องต้น ได้เห็นแบบอย่างภาษาในภาพรวมเป็นสิ่งที่ดี และจะดีมากขึ้นหากผู้สอนไม่ลืม

อธิบายรายละเอียดหรือมีกิจกรรมทางภาษาให้ผู้เรียนได้เข้าใจ โครงสร้าง ความหมายของคำ ส่วนวน การ ใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ

จึงพอสรุปได้ว่า การสอนอ่านเพื่อการเรียนรู้หนังสือ นั้น ไม่ควรยึดวิธีการสอนใดวิธีการหนึ่งดังกล่าว ข้างต้น ควรใช้หลักการบูรณาการการสอนเข้าด้วยกัน โดยกำจัดข้อด้อยของแต่ละวิธีและนำข้อดีของแต่ละวิธีมาเป็นแกนหลักในการจัดการเรียนการสอนอ่าน ผู้เขียนขอเสนอแนวทางปรับปรุงการสอนอ่าน จากแนวทฤษฎีดังกล่าวคือ

1. ยึดแนวคิดความหมายเป็นหัวใจของการเรียนรู้ภาษา ดังนั้น การสอนภาษาทุกระดับ ตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงระดับสูงขึ้น ควรมีสื่อการสอนที่มีความหมาย ผู้เรียนได้มีโอกาสได้พบเห็นรูปแบบของ ภาษาที่หลากหลาย ได้เข้าใจความหมายพร้อม ๆ กับโครงสร้างภาษา ซึ่งผู้สอนต้องใช้เทคนิควิธีให้ผู้เรียน ได้ฝึกคิด วิเคราะห์ หรือสังเกตเนื้อหาภาษาที่กำลังอ่าน สื่อพื้นฐานในการเรียนรู้ภาษาที่ดีที่สุดคือ วรรณกรรมที่ดีและหลากหลาย สิ่งตีพิมพ์ หรือสื่ออื่นๆที่ใช้ในสังคมประจำวัน เพื่อผู้เรียนจะสามารถ อ่านออก ตีความได้และนำไปใช้ได้ถูกต้อง

2. หัวใจสำคัญของการเรียนภาษาอีกด้านหนึ่งคือ การทำความเข้าใจและจดจำสัญลักษณ์ ภาษา เสียง ของทั้งตัวพยัญชนะ สระ ของภาษานั้น ๆ ออกเสียงได้ถูกต้องและที่สำคัญต้องเข้าใจ โครงสร้างภาษา ความหมายของคำ และส่วนวนต่าง ๆ การนำไปใช้ เริ่มตั้งแต่การสะกดคำ การออกเสียง จากศัพท์ที่สื่อความหมาย ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้การอ่านสัญลักษณ์ภาษาทั้งสิ้น

3. จากข้อดีของแต่ละแนวทางการสอนอ่าน เราควรวิเคราะห์ข้อจำกัดหรือข้อบกพร่อง เพื่อหาทางแก้ไข ข้อจำกัดของ Bottom – up และ Phonics คืออาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่าย และ รู้สึกคล้ายเป็นศาสตร์ใหม่ต้องอาศัยการท่องจำเป็นหลัก นำไปพัฒนาใช้ในชีวิตจริงไม่ได้ ส่วน Top – down และ Whole language ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน แต่หากไม่มีการชี้แนะให้คิดวิเคราะห์ ส่วนย่อยของภาษา โครงสร้างภาษา นำมาใช้ได้อย่างไร ผู้เรียนได้พบเห็นตัวอย่างภาษามากมายและใช้ วิธีการจำอย่างเดียวนั้นไม่ได้ ต้องสามารถวิเคราะห์ได้ ทราบหลักเกณฑ์การอ่าน การเขียนและการใช้ภาษา นั้น ๆ อย่างถูกต้องและมีหลักเกณฑ์

จากที่กล่าวมาทั้งสิ้น จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนอ่านจะต้องคำนึงถึงหลักการ ดังกล่าวเป็นพื้นฐานการสอนอ่าน คาเมรอน (Cameron 2001) กล่าวว่า การอ่านเกิดขึ้นจากการผสมผสาน ข้อมูลสัญลักษณ์ภาษาที่เขียน ระบบเสียงของภาษานั้น ๆ และระบบความหมายของภาษา จากข้อมูล ดังกล่าว ทำให้ผู้อ่านที่มีประสบการณ์ด้านการอ่านสามารถอ่านออกและเข้าใจได้โดยอาศัยความรู้เดิม หรือประสบการณ์เดิมในสังคมจะช่วยให้เข้าใจได้รวดเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ทฤษฎีที่เกี่ยวกับอรรถลักษณะ ภาษา (Genres) ซึ่งอธิบายรูปแบบการเขียนในสถานการณ์ต่างๆ เพื่อแสดงจุดประสงค์ที่ต่างกัน จะช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจบทอ่านง่ายขึ้น หากมีพื้นความรู้ด้านอรรถลักษณะภาษา และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นพื้นฐาน

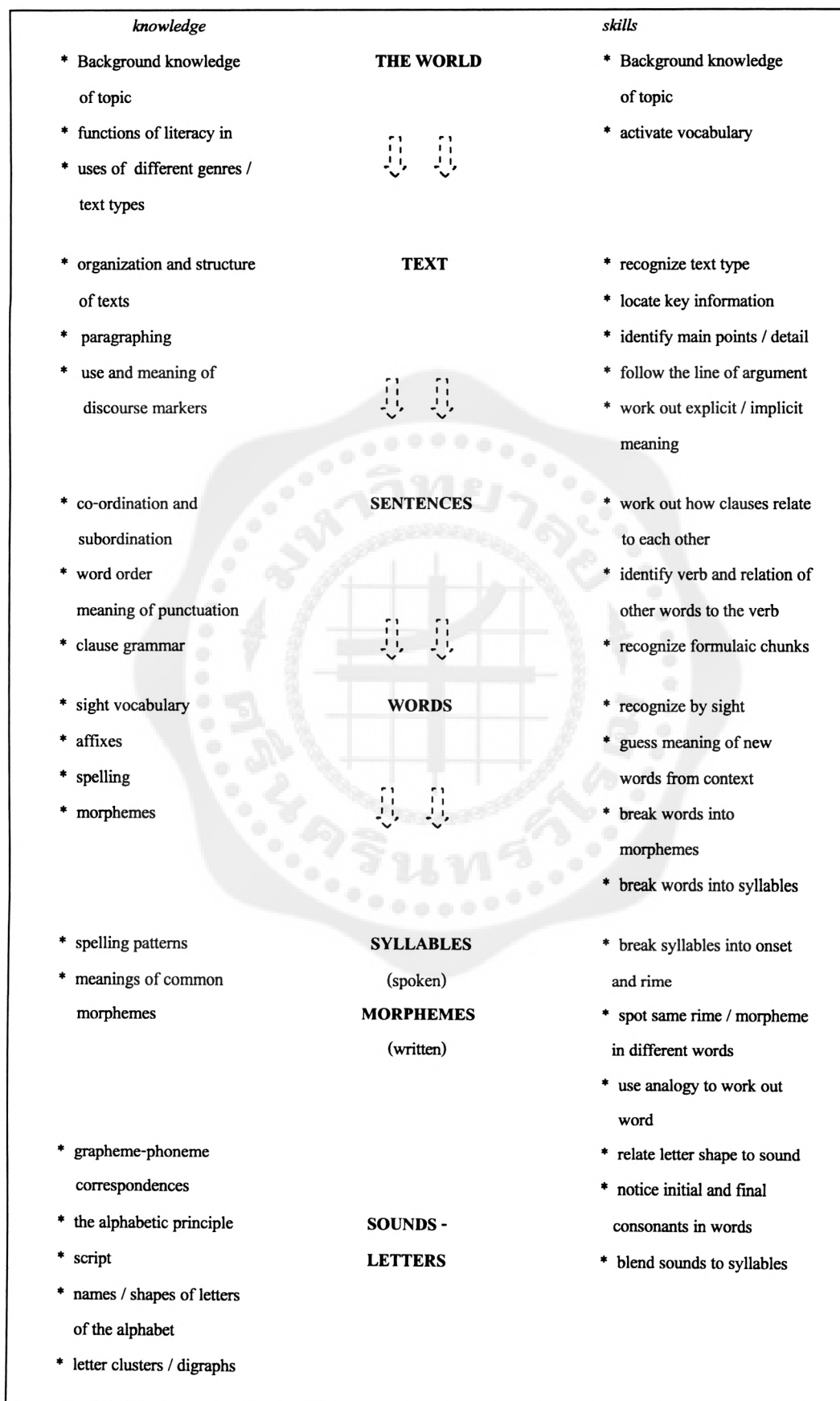

ด้านการเขียน สิ่งเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็นการสร้างสรรค์ขึ้น ผู้อ่านต้องมีความรู้ ดังนั้น แม้นักวิชาการจะพยายามเสนอแนวคิดการพัฒนาความสามารถการเรียนรู้หนังสือ (Literary development) ด้วยการเน้นที่ความหมายและเรียนรู้ตามธรรมชาติ หรือเน้นทักษะก็ตาม ปัจจุบันผลการเรียนรู้ภาษายังคงไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่คาดหวัง คาเมรอน (Cameron 2001) จึงเสนอ 2 แนวทางสนับสนุนการสอนอ่านให้ได้ผล แนวทางแรกคือ การให้ความรู้ผู้เรียนเกี่ยวกับหลักการออกเสียง การสะกดคำ รวมทั้งรูปแบบการเขียนหรืออรรถลักษณะภาษาด้านการเขียน สำหรับอรรถลักษณะภาษา (Genres) จะแบ่งเป็น อรรถลักษณะภาษาพูด (Spoken genres) และอรรถลักษณะภาษาเขียน (Written genres) เชื่อว่าการสอนอ่านจะดีขึ้น แนวทางที่สอง การสอนอ่านสำหรับผู้เริ่มเรียนหรือเด็กเล็กผู้สอนควรมีกิจกรรมที่เชื่อมโยงจากการใช้ภาษาพูดไปสู่การใช้ภาษาเขียน จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจได้จากระดับต่ำง่าย ๆ และเชื่อมโยงสู่การผูกประโยคและเขียนได้ในที่สุด

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การอ่านจะเกิดขึ้นมีองค์ประกอบหลายด้าน ผู้อ่านต้องมีความรู้หลายทาง เพื่อนำมาประกอบกันให้ได้ความหมาย เริ่มตั้งแต่การมองเห็นสัญลักษณ์ภาษา ความรู้เกี่ยวกับระบบเสียงของภาษา และข้อมูลด้านความหมายของภาษา ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้อ่านสามารถอ่านเนื้อความเหล่านั้นได้เข้าใจ ผู้สอนควรชี้แนะให้ผู้เรียนเข้าใจเทคนิควิธีการอ่าน ในระหว่างการอ่านเนื้อความ ผู้อ่านจะใช้กระบวนการอ่านเพื่อช่วยให้เข้าใจความหมาย โดยอาจเริ่มจากการคาดเดาและเลือกความหมายของข้อความที่อ่าน (Sampling / Predicting) หากอ่านต่อไปถูกต้องเข้าใจความหมาย ผู้อ่านจะยอมรับ (Conforming) ความหมายนั้น หากเกิดไม่เข้าใจหรือผิดพลาดจะมีการแก้ไขให้ถูกต้อง (Disconfirming/ Correcting) ในขั้นนี้ผู้ที่เริ่มต้นอ่านหรือผู้อ่านระดับมีประสบการณ์น้อย โอกาสการแก้ไขจะต่ำกว่าผู้มีประสบการณ์การอ่านสูงกว่าเมื่อแก้ไขได้ก็จะเข้าสู่ขั้นทำความเข้าใจ (Comprehending) กระบวนการจะเป็นวงจรแบบเดียวกันตลอดระยะเวลาที่อ่านเนื้อความแต่ละครั้ง (Goodman 1987) เรียกว่า การอ่านบนฐานของเนื้อความ (Text – base)

นอกจากการอ่านโดยใช้กระบวนการอ่าน การอ่านบนฐานเนื้อความแล้ว ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้อ่านต้องมีความรู้ทั้งด้านสัญลักษณ์ภาษา ระบบเสียง ระบบโครงสร้างภาษาและระบบความหมายของภาษานั้น ๆ ระหว่างการอ่านจะต้องนำมาใช้อยู่ตลอดเวลา ดังตารางแสดงวงจรกระบวนการทำความเข้าใจความหมายจากสัญลักษณ์ภาษาอังกฤษซึ่ง คาเมรอน (Cameron 2001, P. 135) แสดงขั้นตอนหรือวงจรการอ่านและความพยายามทำความเข้าใจเนื้อความที่อ่านหรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้ที่มีทักษะหรือความสามารถในการอ่านจะใช้กระบวนการทำความเข้าใจความหมายจากการอ่านภาษาสัญลักษณ์การเขียนที่ผู้เขียนสื่อแก่ผู้อ่านนั่นเอง คาเมรอนได้แสดงใช้ในตารางประกอบข้างล่าง

ตารางแสดงวงจรกระบวนการทำความเข้าใจความหมายจากสัญลักษณ์ภาษาอังกฤษ

คามรอน (Cameron 2001) ได้สรุปความสำคัญของการสอนทักษะการเรียนรู้หนังสือว่า การที่ผู้อ่านสามารถอ่านได้ดีและเป็นแนวทางในการเรียนที่ดีต่อไป ต้องเป็นผู้ที่ใช้ความรู้ความเกี่ยวข้องระหว่างระบบสัญลักษณ์และระบบเสียงภาษาได้อย่างผสมผสาน โดยธรรมชาติในขณะที่อ่านคำต่าง ๆ เกิดคำถามว่า ควรจะสอนเสียงและการผสมคำ หรืออาจเรียกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพยัญชนะ สระ ตัวสะกดและการออกเสียง แก่ผู้เรียนหรือเด็กหรือไม่ คามรอน สนับสนุนแนวการสอนเกี่ยวกับระบบต่าง ๆ ของภาษา ระบบโครงสร้างภาษา บูรณาการกับแนวการสอนที่เน้นความหมาย โดยต้องใช้เทคนิควิธี สอดแทรกอย่างน่าสนใจและเหมาะสม เพราะเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ แต่หากสอนแยกหรือเน้นจนเกินไป อาจมีผลในทางลบ ตัวอย่างที่ คามรอนเสนอคือการสอนอ่านของครูในอังกฤษช่วงปี 1980 – 1989 ครูไม่สอนเกี่ยวกับระบบเสียงของภาษาแบบ (Phonics) เพราะช่วงนั้นผู้สอนนิยมการสอนอ่านที่เน้นเฉพาะความหมาย (Whole language) ผลการประเมินด้านการอ่านของเด็กในปี ค.ศ. 1990 พบว่าเด็กไม่ประสบความสำเร็จด้านการอ่าน และปัญหาสำคัญที่อ่านไม่ได้เพราะ ไม่มีฐานความรู้ด้านระบบเสียงและอื่น ๆ ของภาษา ปัจจุบันจึงต้องนำกลับมาใช้ใหม่ และการจัดการเรียนรู้ด้านการสอนอ่านจึงนำวิธีการสอนทั้งสองแบบมาใช้คู่ขนานกันไปแบบบูรณาการ มีผลรับเป็นที่พอใจ เด็กอ่านได้ดีขึ้น และมีความสามารถในการสื่อสารสูงขึ้นสามารถใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียนรู้การอ่านภาษาต่างประเทศ

การเรียนรู้ที่จะสามารถอ่านภาษาต่างประเทศ ซึ่งอาจเป็นภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่น ๆ จะมีองค์ประกอบหลายประการที่มีผลต่อการเรียนรู้ภาษาใหม่นั้น ๆ ได้แก่

1. ธรรมชาติและหลักเกณฑ์การเรียนรู้ ภาษาแม่หรือภาษาที่ 1 (L₁)
2. ความรู้ทางด้านหลักการเรียนรู้ภาษาแม่ ทั้งด้านการอ่านและการเรียนรู้ (First Language Literacy)
3. ความรู้พื้นฐานของผู้เรียนเกี่ยวกับภาษาต่างประเทศที่กำลังเรียน
4. ระดับอายุของผู้เรียน

ธรรมชาติและหลักเกณฑ์การเรียนรู้ภาษาแม่ / ภาษาที่ 1

ภาษาทุกภาษามีหลักเกณฑ์และรูปแบบโครงสร้างการเขียน การออกเสียงและสื่อความหมายที่ต่าง ๆ กัน ทุกคนที่เกิดมานั้นเริ่มเรียนภาษาแม่ เคยชินกับโครงสร้าง การออกเสียงและการใช้ตัวบ่งชี้ทางภาษา (Language cues) ที่จะทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าใจภาษานั้น ๆ ได้ เมื่อแต่ละภาษามีความแตกต่างกัน ตัวบ่งชี้หรือช่วยให้เข้าใจภาษานั้น ๆ จึงต่างกันอีกเช่นกัน เมื่อมนุษย์เราเรียนภาษาแม่ ทั้งสมอง ความคิด จะมุ่งไปตามแนวทางของภาษานั้น ๆ หาแนวทางหรือวิธีการในการอ่านหรือเรียนภาษานั้นให้เข้าใจ จนเกิดความเคยชินและใช้ได้อย่างชำนาญขึ้น เมื่อเกิดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศหรือภาษาที่ 2 ผู้เรียนจะเกิดการ

เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมด้านภาษา แนวคิดหรือหลักเกณฑ์ของภาษาที่ 1 จะเข้ามามีอิทธิพลเหนือการเรียนรู้ภาษาใหม่ทันที โดยการนำกฎเกณฑ์ของภาษาแม่มาใช้

ประสบการณ์หรืออิทธิพลของภาษาแม่ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะด้านการอ่าน การเขียนก็เช่นกัน ความสามารถในการถ่ายโอนความรู้ ทักษะ และเทคนิคการอ่านภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ ขึ้นอยู่กับข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการเขียนภาษาทั้งสองเป็นอย่างไร ภาษทั้งสองอาจมีวิธีการเขียนไปในทิศทางเดียวกัน เช่น ไทยและอังกฤษ จะเขียนจากซ้ายไปขวา และจากบนลงล่าง บางภาษาอาจเขียนจากบนลงล่าง และจากขวาไปซ้าย เช่น ภาษาจีน ญี่ปุ่น เป็นต้น บางภาษาเช่น อังกฤษ เยอรมัน จะมีการใช้ตัวพยัญชนะเหมือนกัน แต่มีการสะกดและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมากมาย รายละเอียดเหล่านี้จึงเป็นข้อสังเกตให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้ใหม่ของตนเองและเป็นหน้าที่ของผู้สอนเช่นกัน ต้องวิเคราะห์ให้ได้ว่ามีข้อสังเกต หรือสิ่งที่ผู้เรียนภาษานั้น ๆ ควรทราบอะไรบ้าง เพื่อการเรียนรู้การสอนภาษาต่างประเทศจะได้มีประสิทธิภาพ

ความรู้ด้านหลักการเรียนรู้ภาษาแม่

โดยปกติหากจะกล่าวถึงการเรียนรู้หนังสือโดยเฉพาะภาษาต่างประเทศ เรามักคิดถึงผู้ที่มีความสามารถด้านการอ่านมาแล้วในระดับหนึ่ง แต่หากเรานึกถึงเด็กที่เริ่มเรียนภาษาต่างประเทศ ทั้งที่ความรู้ความชำนาญในการใช้ภาษายังอยู่ในระดับต้องพัฒนาแม้แต่ภาษาแม่ของตนเอง ดังนั้นข้อมูลที่จะสามารถถ่ายโอนกันระหว่าง 2 ภาษาเพื่อให้สามารถเข้าใจกัน ความหมายหรือใช้ได้ถูกต้อง ยังไม่มั่นคงชัดเจน สิ่งที่น่าสนใจคือ บางครั้งอาจเกิดปรากฏการณ์สวนทาง โดยการถ่ายโอนความรู้ภาษาต่างประเทศ กลับมาใช้กับภาษาแม่ ดังนั้นหลักการสอนทักษะการเรียนรู้ภาษาแม่จึงเป็นองค์ประกอบที่ต้องพิจารณา หากเด็กได้รับการสอนอย่างไร เมื่อเรียนภาษาต่างประเทศน่าจะมีหลักการเหมือนกัน หรือใช้วิธีการเรียนรู้เหมือนกัน คาเมรอน (Cameron 2001) จึงเสนอแนะว่า หากเป็นไปได้ หลักการสอนการเรียนรู้ภาษาแม่และภาษาต่างประเทศน่าจะมีการแตกต่างกันบ้าง เพื่อเด็กจะได้ไม่ต้องพบปัญหาในการทำความเข้าใจ และพยายามแยกความแตกต่างให้ได้ และข้อคิดที่คาเมรอนเสนอเพิ่มเติมในกรณีที่บางสังคม ยังไม่เน้นการสอนการเรียนรู้ภาษาแม่แก่เด็กระยะเริ่มต้นให้ชัดเจน เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ภาษาอื่น ๆ โดยเฉพาะความรู้ทั้งด้านการอ่านและเขียน นั้นหมายความว่า เด็กเข้าใจโครงสร้างภาษาแม่พอสมควรแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กที่เรียนรู้ภาษาต่างประเทศพร้อมกับการใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อในการเรียนรู้ เด็กกลุ่มนี้จะพลาดโอกาสในการได้เรียนรู้ภาษาแม่อย่างถูกต้อง และอาจใช้ไม่ได้เลย

ความรู้พื้นฐานของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ

ทักษะการพูดเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ความรู้ด้านระบบเสียงของภาษา ความสามารถในการแยกแยะหรือการได้ยินความแตกต่างของเสียงแต่ละเสียง พยัญชนะหรือตัวสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดเป็นคำ ควรมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมให้ผู้เรียนมีความเข้าใจและสามารถเรียนรู้ได้ การทราบความหมายของศัพท์ที่หลากหลายจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนมาก โดยเฉพาะในขณะที่พยายามอ่านออกเสียงคำ โดยวิเคราะห์จากองค์ประกอบทั้งตัวพยัญชนะ สระ และเสียงที่ถูกต้อง จากระดับคำจะนำไปสู่ระดับประโยคการที่มีความเข้าใจและสามารถอ่านคำได้ จะทำให้สามารถเข้าใจความหมายของประโยคนั้น ๆ ได้ง่ายขึ้น และหากสิ่งที่อ่านมีคำซึ่งเด็กทราบหรือสามารถใช้ในภาษาพูดได้ เด็กจะสามารถอ่านได้เข้าใจรวดเร็ว ข้อพึงระวังหากเนื้อความนั้น ๆ มีคำอ่านที่ไม่คุ้นเคย ควรมีการอธิบายเสริมเพื่อช่วยให้สามารถอ่านได้เข้าใจมากขึ้น

ทักษะในการออกเสียงภาษาต่างประเทศจะมีผลต่อการเรียนรู้และการช่วยใช้พัฒนาการเรียนรู้ภาษา ในการเรียนรู้จะเกิดกระบวนการถ่ายโอนจากภาษาเขียนเป็นภาษาพูด ในทางตรงข้าม ภาษาพูดจะกลับมาเป็นภาษาเขียน ดังนั้นการออกเสียงที่ไม่ถูกต้อง ชัดเจน บางครั้งผู้ฟังอาจไม่เข้าใจเสียงที่ได้ยิน นั่นคือข้อความอะไรในเนื้อความที่ถูกต้อง ส่วนการเน้นเสียงของแต่ละพยางค์ (Stress) ในคำแต่ละคำนั้น บางครั้งอาจไม่ชัดเจน ขณะฟังเสียง แต่หากเทียบกับภาษาเขียนจะพบว่ามีการผิดพลาดหรือไม่ และบางครั้งเด็กที่มีประสบการณ์ภาษาต่างประเทศน้อย อาจนำหลักเกณฑ์การออกเสียงภาษาแม่มาใช้ก็ได้เช่นกัน ดังที่เคยกล่าวมาแล้วว่า ก่อนเด็กเข้าเรียนในระบบโรงเรียน ทุกคนมีพื้นฐานภาษาแม่ และมีความรู้มากมายพอสมควร โดยเฉพาะด้านภาษาพูด สามารถสื่อสารได้อย่างดี ครูผู้สอนจึงควรคำนึงถึงข้อนี้เสมอ การจัดการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจะได้ผลดีหากผู้สอนจัดประสบการณ์เสริมสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการอ่าน การเขียน และการเรียนรู้ จะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

อายุของผู้เรียนภาษาต่างประเทศ

การเริ่มเรียนภาษาต่างประเทศของเด็กที่อายุน้อยอยู่ มักจะมีความเหลื่อมล้ำกับการเรียนรู้ภาษาที่ 1 มีองค์ประกอบอื่น ๆ อีกหลายประการที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้การอ่านควรรเรียนภาษาต่างประเทศที่ต่างออกไป เพราะเด็กเองอยู่ในช่วงกำลังเรียนรู้การทำหน้าที่ของสัญลักษณ์ภาษาต่าง ๆ ที่จะสื่อออกมาเป็นภาษา จึงอาจจะมีความเข้าใจในการนำมาใช้น้อย และยังคงต้องการเรียนรู้ระบบการเขียน การสะกดคำ เพื่อพัฒนาสู่การเรียนในระดับประโยค เมื่อความรู้พื้นฐานยังน้อย ความคล่องตัวในการเรียนจึงถูกจำกัดไว้ ความจำยังเป็นแค่ระยะสั้น บางครั้งอ่านข้อความจากต้นข้อความไปสู่ตอนจบ อาจลืมตอนต้นแล้วก็ได้ ดังนั้นในการจัดการสอนอ่านหรือเขียน สำหรับเด็กเล็กจึงควรเป็นข้อความหรือคำที่สื่อ

ความหมายได้ดี แต่ไม่ควรยากมากนักและไม่ควรยาวจนเกินไป จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อและน่าสนใจที่จะอ่าน จะช่วยส่งเสริมการอ่านได้ดี

ในการสอนอ่านภาษาต่างประเทศนั้น หากสอนเด็กในระดับเบื้องต้น อายุน้อย ๆ สามารถนำหลักการหรือเทคนิควิธีการสอนภาษาแม่มาใช้ได้ ตลอดจนพยายามชี้แนะให้เห็นความแตกต่างบางประเด็นที่อาจเป็นหลักการระหว่างภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ จะทำให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้ภาษาต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เด็กอายุตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มักจะมีความรู้ทั้งทักษะการพูด และทักษะการเรียนรู้ภาษา (อ่านและเขียน) ที่ค่อนข้างมั่นคง ชัดเจน พอสมควร จะเริ่มเข้าใจระบบโครงสร้างและการเรียนภาษา สามารถจำแนกความแตกต่างของภาษาแต่ละภาษา การเรียนรู้โครงสร้างและระบบภาษาของภาษาต่างประเทศที่เรียนอยู่จะเริ่มชัดเจนและเข้าใจมากขึ้น มีความสามารถในการพิจารณาและวิเคราะห์การออกเสียงคำแต่ละคำ ตามหลักเกณฑ์ของภาษานั้น ๆ โดยการเทียบเคียงกับหลักเกณฑ์การออกเสียงภาษาแม่ เช่นออกเสียงคำโดยพยายามเทียบเสียงแต่ละพยางค์ว่าควรออกเสียงอย่างไร

การวางแผนการจัดการเรียนรู้ภาษา ต่างประเทศ

การจัดการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศหรือภาษาแม่ นั้น เด็กหรือผู้เรียนจะได้ประโยชน์หรือเรียนรู้ได้มาก หากใช้เทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย และดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าการสอนภาษาทุกภาษาควรใช้เทคนิควิธีการสอนที่บูรณาการเน้นทั้งด้านความหมายภาษา เน้นด้านการออกเสียง และการสะกดคำ ตลอดจนโครงสร้างภาษา หากผู้เรียนสามารถติดตามบทเรียนได้อย่างดี คาเมรอน (Cameron 2001) เสนอแนวการสอนที่เน้นด้านการออกเสียง การสะกดคำ และขยายความยากขึ้นเป็นลำดับ และการสอนเด็กนั้นหากมีเทคนิควิธีซึ่งไม่ใช่การสอนแบบตรง (Direct teaching) จะมีผลดีต่อการเรียนรู้ของเด็กมากกว่า โดยธรรมชาติเด็กจะชอบเล่น หากการจัดการเรียนการสอนมีงานที่ทำให้ได้เคลื่อนไหว ได้แสดงกิจกรรมต่าง ๆ เด็กจะเรียนรู้ได้มาก และได้สรุปขั้นตอนไว้คร่าว ๆ ดังนี้

1. เริ่มด้วยการเลือกเนื้อความ (Text) ที่น่าสนใจ ทำให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน สนใจที่จะอ่านเนื้อความที่หลากหลาย และขึ้นชอบการได้มีโอกาสเลือกหนังสืออ่าน เข้าใจการเขียนภาษานั้น ๆ ตั้งแต่ระดับคำ วลี ประโยค เนื้อความ รวมทั้งการใส่เครื่องหมายวรรคตอนและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของภาษา ซึ่งนำไปสู่ความสนใจในการอ่านวรรณกรรมที่หลากหลายมากขึ้น ได้เห็นตัวอย่างการเขียนหลายแนว ซึ่งเป็นข้อมูลเพิ่มการพัฒนาการเขียนในอนาคต

2. เรียนรู้ละเอียดเกี่ยวกับการเขียน ประโยค และรูปแบบบรรดลักษณะการเขียน (Genre) แบบต่าง ๆ ตามจุดประสงค์ เข้าใจสัญลักษณ์ภาษา เสียง การสะกดคำ ตลอดจนหลักการและทิศทางการเขียนจากทิศใด จากซ้ายไปขวาและบนลงล่างหรือจากบนลงล่างและขวาไปซ้าย และจะจบข้อความอย่างไร

การสร้างสภาพแวดล้อมส่งเสริมการอ่านในห้องเรียน

การเรียนภาษาต่างประเทศนั้น โอกาสที่เด็กจะได้เห็นและใช้ภาษามากที่สุดคือในชั้นเรียน ครูผู้สอนจึงควรจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เต็มไปด้วยสื่อสำหรับอ่านที่น่าสนใจ นอกจากหนังสือที่ดีแล้ว ครูอาจเริ่มสอนภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น แถบชื่อนักเรียน แถบชื่อสิ่งของ การตกแต่งภาพหรือรูปสัตว์พร้อมคำเรียกชื่อสัตว์ชนิดนั้น ๆ การมีภาพโพสเตอร์สวย ๆ มีคำอธิบาย คำคล้องจอง หรือภาพโฆษณาที่น่าสนใจพร้อมตัวอย่างภาษา ล้วนเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ภาษาทั้งสิ้น

ระดับสูงขึ้นจะเป็นการสื่อสารด้วยข้อความสั้น ๆ สื่อสารระหว่างเด็กกับเด็ก และเด็กกับครูผู้สอน หรืออาจมีการจัดกล่องไปรษณีย์ (Mail-box) เพื่อฝึกให้เด็ก ๆ เขียนข้อความถึงกัน

กิจกรรมการอ่านออกเสียง เป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการอ่านอย่างยิ่ง ครูผู้สอนอาจทำกิจกรรมนี้ได้หลายรูปแบบ เช่น

1. การอ่านให้เด็กฟัง อาจให้ฟังและสรุปประกอบ เด็กจะได้รู้ทราบถึงการออกเสียงภาษา เข้าใจความหมายภาษาเขียนที่สื่อออกมาในรูปแบบต่าง ๆ
2. การอ่านให้เด็กฟังอย่างเดี่ยว บางครั้งอาจไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร เพราะธรรมชาติของเด็กไม่ชอบอยู่หนึ่ง หากครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้น่าสนใจขึ้น ให้เด็กได้ร่วมกันอ่าน แสดงความคิดเห็น เด็กได้เกิดความคิด วิเคราะห์และเรียนรู้ในเวลาเดียวกัน ผลการเรียนรู้จะดีกว่า ให้นั่งฟังเฉย ๆ
3. เมื่อเด็กมีประสบการณ์การอ่านพอสมควรแล้ว ขึ้นต่อมามีการจัดหนังสือที่เหมาะสมกับระดับความรู้ของเด็ก ให้โอกาสได้เลือกอ่านเองตามความสนใจ โดยครูจะเป็นผู้ช่วยให้สามารถอ่านและทำความเข้าใจได้ และเด็กทุกคนควรได้มีโอกาสอ่านให้ครูฟังด้วยเช่นเดียวกัน เพื่อเป็นข้อมูลว่าเด็กคนนั้น ๆ มีพัฒนาการด้านการอ่านอย่างไร

เทคนิควิธีหรือรูปแบบการสอนทักษะการเรียนรู้ภาษา

การเรียนรู้การอ่านและการเขียนนั้นเริ่มต้นได้หลายรูปแบบ ตามรูปแบบการสอน อาจเริ่มต้นจากระดับเสียง พยัญชนะ คำ ประโยค ข้อความ และเนื้อความหรือในทางกลับกันจากเนื้อความและแจกแจงไปสู่ส่วนย่อย ๆ ของภาษา แนวทางดังกล่าว เป็นที่มาของเทคนิคการสอนอ่านและเขียนเพื่อการรู้หนังสือ ซึ่งสามารถนำมาใช้กับการเรียนรู้ภาษาแม่และภาษาต่างประเทศได้ ดังตัวอย่างเสนอแนะต่อไปนี้

การเสริมประสบการณ์การเรียนรู้หนังสือ (Emergent Literacy)

การเรียนรู้ภาษาจากหนังสือซึ่งเป็นเรื่องราวหรือเรื่องเล่าต่าง ๆ ที่น่าสนใจ เป็นลักษณะที่เกิดการเรียนรู้ได้โดยไม่ต้องมีกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบทั่ว ๆ ไป แต่เป็นกิจกรรมที่เด็กได้รับการอ่านเรื่องราวต่าง ๆ ให้ฟังมาก ๆ เป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ มีรูปแบบการเขียนที่น่าจดจำ เมื่อเด็กได้รับการอ่านให้ฟังซ้ำ ๆ จะสามารถจำได้ และนำไปใช้ได้ในที่สุด ซึ่งเป็นแนวคิดที่เชื่อว่าน่าจะเป็นไปได้ แต่อย่างไรก็

ตามโอกาสที่เด็กจะรับรู้ เข้าใจภาษาได้มีค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่ยังคงต้องการการชี้แนะในแง่ของ กฎเกณฑ์และโครงสร้างภาษา และสิ่งสำคัญที่สุดคือ หนังสือหรือเอกสารที่จะช่วยให้เด็กได้ทำความเข้าใจได้ด้วยตนเองยังมีไม่มากนัก จึงเป็นประเด็นที่นักการศึกษาด้านภาษาจะต้องคำนึง และผลิตหนังสือ ที่ตอบสนองการเรียนรู้ของเด็ก หนังสือที่มีคุณภาพ

แนวคิดในการสอนเพื่อการอ่านและการเรียนรู้ภาษาโดยการให้ประสบการณ์อ่านหนังสือให้เด็ก ได้ฟังมาก ๆ นี้ สามารถนำมาพัฒนาใช้ในชั้นเรียนได้ เพราะการสอนแบบนี้พื้นฐานหลักเด็กจะเรียนรู้จากการจำรูปแบบภาษาจากหนังสือที่ตนชอบ ได้ยินบ่อย ๆ จนจำได้และพูดได้ แม้จะไม่ใช้การอ่านอย่าง แท้จริง แต่เป็นการเริ่มต้นสู่การอ่าน เริ่มสังเกตคำที่น่าสนใจจากเรื่องที่อ่านและเชื่อมโยงกับเสียงภาษา หากได้รับการช่วยเหลือชี้แนะจากผู้ที่มีความสามารถด้านการอ่าน จะทำให้เด็กมีความรู้พื้นฐานจาก เนื้อความในภาพรวม และนำไปสู่รายละเอียดย่อย ๆ ของภาษาต่อไป

วิธีการสอนแบบนี้ส่วนใหญ่ใช้กับการสอนภาษาที่ 1 หรือภาษาแม่ แต่อย่างไรก็ตาม คาเมรอน และบาวาฮาจิ (Cameron and Bavaharji 2000) ได้ทดลองใช้เทคนิควิธีการสอนภาษาต่างประเทศกับเด็ก เล็ก ซึ่งประสบความสำเร็จพอสมควรและได้พบข้อสรุปการนำวิธีการนี้ไปสอน ผู้สอนควรคำนึงถึง องค์ประกอบหลายอย่าง เพราะแม้แต่การสอนภาษาที่ 1 ผู้สอนยังคงต้องสอดแทรกการสอนทักษะต่าง ๆ ร่วมไปกับการให้เด็กได้มีประสบการณ์จากหนังสือมาก ๆ ดังนั้น หากจะนำไปใช้สอนภาษาต่างประเทศ ผู้สอนควรคำนึงองค์ประกอบ ต่อไปนี้

1. เลือกหนังสือที่เหมาะสม เด็กสนใจและอยากฟังเรื่องราว
2. เด็กมีโอกาสเลือกเรื่องที่สนใจทั้งด้านเนื้อหาสาระและรูปแบบการเขียน
3. เด็กต้องเลือกเรื่องที่ชอบและอ่านหลาย ๆ ครั้ง จะทำให้เด็กได้ประสบการณ์ทางภาษามาก ขึ้น ๆ
4. เด็กต้องเข้าใจเนื้อเรื่องโดยรวมก่อน จึงเรียนรู้ส่วนย่อย
5. เมื่อเข้าใจความหมายโดยรวมแล้ว ครูต้องอธิบายองค์ประกอบของภาษาอย่างละเอียด
6. การเชื่อมโยงด้านการอ่านและการพูดของเด็ก ทำให้สามารถนำภาษาที่น่าสนใจ หรือตัวอย่าง ภาษาในเรื่องนำมาใช้ได้จริง
7. ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วม ช่วยให้เกิดพัฒนาการเรียนรู้ภาษาให้มากขึ้น ด้วยการอ่านให้ฟังเป็นประจำ

การเรียนรู้ภาษาโดยใช้ประสบการณ์ทางภาษา (Language Experience Approach)

วิธีการสอนแบบให้ประสบการณ์ทางภาษา เริ่มด้วยการที่เด็กอ่านและเขียนในระดับประโยค และหลักการสำคัญของวิธีนี้ เด็กจะใช้ประสบการณ์ของตนเองในการเลือกการเขียนเนื้อความที่สนใจ แล้วอ่านประโยคที่เขียนให้ครูฟัง จากระดับประโยค ขยายเป็นหลาย ๆ ประโยค และหากความรู้ด้านความหมายของคำศัพท์กว้างขวางขึ้น จะเขียนมากขึ้นเป็นลำดับ เป็นเทคนิคการสอนที่จะช่วยให้การอ่านพัฒนาขึ้น วิธีการนี้มีสิ่งที่น่าสนใจที่สามารถนำมาปรับใช้กับการสอนภาษาต่างประเทศได้แก่

1. เด็กเขียนประโยคจากความคิดของตนเอง
2. ครูและเด็กร่วมกันเขียนประโยคภาษาต่าง ๆ
3. เด็กเรียนภาษาจากภาพรวมของเนื้อความ แล้วขยายรายละเอียดไปสู่ส่วนย่อยของภาษานั้น ๆ
4. เด็กควรรู้และเข้าใจคำ ความหมายของคำต่าง ๆ และสามารถนำมาใช้ร่วมกันได้
5. การเขียนและการใช้เครื่องหมายวรรคตอน ตัวอักษรใหญ่เล็ก การเว้นช่องว่างและอื่น ๆ ควรได้รับการเอาใจใส่แต่ต้น
6. การบูรณาการการสอนอ่านและเขียนเข้าด้วยกัน จะช่วยให้เด็กได้เข้าใจวิธีการเขียนหลักการต่างๆของภาษานั้นๆ

อย่างไรก็ตามการสอนภาษาโดยใช้เทคนิคการให้ประสบการณ์ทางภาษานี้ เมื่อเด็กสามารถอ่านและเขียนในระดับประโยคจากข้อมูลที่มีความหมายแล้ว ผู้สอนควรเสริมการบูรณาการเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของเสียงและสัญลักษณ์ภาษานั้น ๆ เพื่อความแม่นยำยิ่งขึ้น

การสอนคำศัพท์

การเรียนรู้คำต่าง ๆ เป็นพื้นฐานการพัฒนาคำศัพท์ของภาษา การเรียนรู้คำศัพท์ไม่ใช่เพียงรู้ความหมายของคำแต่ละคำ แต่ต้องรู้ลึกซึ้งกว่านั้น ระดับเด็กเล็กคำแต่ละคำอาจมีความหมายเฉพาะ เท่าที่พื้นความรู้ของผู้เรียน แต่หากเรียนรู้ในระดับสูงขึ้น จะพบว่าศัพท์หรือคำแต่ละคำอาจมีความหมายได้หลายอย่าง ขึ้นอยู่กับบริบทของภาษา หรือตามวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ นอกจากนั้นยังต้องศึกษาที่มาหรือรากศัพท์ ก่อให้เกิดคำเกิดขึ้นได้อย่างไร คำแต่ละคำทำหน้าที่อะไรในโครงสร้างภาษาแต่ละภาษา

การเรียนรู้ภาษาแม่ทุกภาษาจะเริ่มจากคำ เด็กแต่ละคนอาจใช้คำ ๆ เดียวกัน แต่ต่างภาวะหรือต่างชุมชน ความหมายอาจจะต่างกันก็ได้ เช่น เด็กพูดว่า “หนังสือ” อาจหมายความว่าอยากได้หนังสือในสถานะที่อยู่ในร้านหนังสือ หรือหากอยู่ที่บ้านอาจหมายถึงต้องการให้อ่านหนังสือให้ฟังก็ได้ อย่างไรก็ตาม ไวกอสกี (Vygotsky 1962) ได้กล่าวว่าการที่เด็กใช้คำ ๆ หนึ่งเหมือนผู้ใหญ่ใช้ แต่ความหมายของการใช้คำนั้นอาจไม่ลึกซึ้งเท่าผู้ใหญ่ก็ได้ การเรียนรู้ความหมายของคำแต่ละคำอย่างลึกซึ้งใช้เวลานานกว่าการ

เข้าใจความหมายของคำ ๆ นั้นในภาษาพูด และเด็กส่วนใหญ่จะใช้คำบางคำเป็นเวลาพอสมควรกว่าจะเข้าใจความหมายอย่างลึกซึ้ง

การเรียนรู้คำหรือคำศัพท์ในภาษาต่างประเทศ เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนภาษาแม่ คำบางคำอาจมีความหมายที่ใกล้เคียงหรือตรงกับภาษาแม่ในบางครั้ง บ้างครั้งสามารถนำพื้นความเข้าใจจากภาษาแม่ช่วยให้เข้าใจคำในภาษาต่างประเทศได้เช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งภาษาแม่และภาษาต่างประเทศยังคงมีหลายหลักการที่ต่างกัน ดังนั้นการพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาต่างประเทศจึงควรเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง ทำให้เด็กได้เรียนรู้คำให้มากขึ้นเป็นลำดับ คำแต่ละคำควรให้เด็กได้มีโอกาสพบและใช้ซ้ำ ๆ สักระยะหนึ่ง เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง แต่ครั้งที่ได้มีโอกาสใช้ จะทำให้เด็กได้เข้าใจความหมายของคำนั้น ๆ ได้ลึกซึ้งขึ้น ทั้งความหมายและการนำไปใช้ จากประสบการณ์การเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าว รากฐานความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ต่าง ๆ จะพัฒนาและมั่นคงขึ้นเป็นลำดับ

การสอนคำศัพท์มีความจำเป็น ผู้สอนทุกคนเข้าใจดีจึงพยายามที่จะทำให้เด็กได้เรียนรู้มาก ๆ ส่วนใหญ่เน้นที่การท่องจำ ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ดังนั้นผู้สอนควรจะต้องหาเทคนิควิธีในการสอนที่จะทำให้เด็กเข้าใจความหมายและไม่ควรเน้นความหมายของคำโดด ๆ ควรมีเนื้อความการนำคำนั้น ๆ ไปใช้ เมื่อเด็กมีโอกาसानเนื้อความที่สมบูรณ์ จะเกิดความเข้าใจและจินตนาการตามเนื้อความนั้น ๆ และหากผู้สอนสามารถเลือกสรรเนื้อความที่ใช้คำ ๆ เดิม แต่ความหมายต่างออกไป จะเป็นตัวอย่างที่ทำให้เด็กเข้าใจได้ว่า คำ ๆ เดียวสามารถตีความหมายได้มากกว่าหนึ่งความหมาย ขึ้นอยู่กับบริบทภาษาและหน้าที่ของคำ ๆ นั้น

การสอนความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวพยัญชนะ (Phonics)

การสอนและการเรียนรู้ภาษาแบบล่างขึ้นบนจะเน้นความสัมพันธ์ของเสียงและตัวพยัญชนะ ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้ด้วยการรู้จักตัวพยัญชนะ การออกเสียงพยัญชนะ ออกเสียงสระแต่ละตัว ตลอดจนการผสมตัวอักษรต่าง ๆ ให้เป็นคำ และออกเสียงคำ ๆ นั้นให้ถูกต้อง การสอนคำโดยแยกออกจากเนื้อความโดด ๆ และมุ่งแต่เพียงออกเสียงให้ถูกต้องทีละคำเป็นสิ่งที่ไม่ได้ประโยชน์เท่าที่ควร เด็กอาจจำคำศัพท์ความหมายและออกเสียงถูกต้อง แต่หากไม่มีตัวอย่างการนำไปใช้ในเนื้อความ เด็กจะไม่สามารถนำไปใช้ได้ จึงมีนักวิชาการหลายท่านแนะนำให้สอนความสัมพันธ์ของเสียงและตัวพยัญชนะแทรกไปในระหว่างอ่านเนื้อเรื่อง จะทำให้น่าสนใจและเด็กเห็นตัวอย่างการใช้คำนั้น ๆ ได้ดีกว่า

ปัญหาหนึ่งที่สำคัญในเรื่องการสอนเสียงพยัญชนะต่าง ๆ จากประสบการณ์ของผู้เขียนพบว่า ครูผู้สอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศ ระดับประถมศึกษาในประเทศไทยหลายคน ยังไม่เข้าใจเรื่องความแตกต่างระหว่างชื่อพยัญชนะ และเสียงพยัญชนะแต่ละตัว เช่น

พยัญชนะ a อาจเรียก a – ant , a – apple เป็นชื่อพยัญชนะเพื่อให้เด็กจำง่ายขึ้น ในขณะที่เดียวกัน ผู้สอนต้องทราบว่า a มีฐานเสียงที่ออกเสียงได้หลายอย่าง อาจเป็น /อะ/ /เอ/ /เออะ/ พยัญชนะตัวอื่น ๆ

เช่น b – bird ฐานเสียงคือ /เบอะ/ c – cat ฐานเสียงคือ /เคอะ/ เป็นต้น หากผู้สอนสามารถแยกแยะได้ จะช่วยให้การสะกดคำได้ง่ายขึ้น เช่น ใช้ a แทนเสียงสระ /อะ/ ในคำ Cat, Bat, Mat เด็กเปลี่ยนพยัญชนะตัวหน้า และออกเสียงตามฐานเสียงของพยัญชนะนั้น ๆ จะสามารถออกเสียงได้ถูกต้อง จำได้ทั้งการสะกด และความหมายอย่างชัดเจน

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ผู้สอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศในประเทศไทย หรือ ครูไทยทั้งหลาย จะสอนนักเรียนว่าภาษาอังกฤษมีตัวพยัญชนะ 26 ตัว สระมี 5 ตัว เสียงคือ a e i o u แต่ในความเป็นจริงแล้ว เสียงสระในภาษาอังกฤษมีมากกว่า 5 เสียง ดังที่ มีสกิน (Miskin 2005) เขียนไว้ในหนังสือชื่อ Superphonics ในโครงการ Ruth Miskin Literacy โดยวิเคราะห์และแจกแจงเสียง พยัญชนะ และสระในภาษาอังกฤษออกเป็น 44 เสียง ได้แก่

เสียงพยัญชนะมีทั้งหมด 25 เสียง ได้แก่ f, e, m, n, r, s, v, g, sh, th, ng, c/k, h, p, t, ch, b, d, g, j, w, y, x (cs) gu (cw) nk (ng k)

เสียงสระ 19 เสียง ได้แก่ a, e, I, o, u, ay, ee, igh, ow, oo(goo) / oo (book) . ar, or, air, ir, ou, oy, ire, ear และ ure

มีสกิน (Miskin 2005) เชื่อว่าการสอนให้ผู้เรียนได้รู้จักตัวอักษรและเสียงต่าง ๆ ของแต่ละภาษา จะช่วยให้สามารถอ่านสัญลักษณ์ภาษาได้ง่ายขึ้นอย่างมีหลักเกณฑ์ ขึ้นต่อไปจึงบูรณาการเข้ากับการอ่าน เนื้อความที่เน้นให้เข้าใจความหมาย จากผลการทดลองพบว่า ผู้เรียนมีความสามารถอ่านสูงขึ้น และมีหลักเกณฑ์ในการออกเสียงและสะกดคำได้เป็นที่น่าพอใจ

มีสกิน (Miskin 2005, p. 3-40) ได้สรุปการวิเคราะห์เสียงสระ ทั้งเสียงสระเดี่ยวและสระผสม และตัวพยัญชนะที่ใช้สะกดคำ การออกเสียงคำ ดังตารางวิเคราะห์ โดยให้ตัวอย่างคำที่เทียบเคียงเสียงได้โดย แบ่งลักษณะของคำและเสียงสระออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. การออกเสียงคำที่สะกดด้วยเสียงสระพื้นฐาน 5 เสียง และเป็นคำสั้นๆ
2. การออกเสียงคำที่สะกดด้วยเสียงสระที่ยาว การสะกดซับซ้อนขึ้น แต่ยังคงเป็นคำสั้นเช่นกัน
3. การออกเสียงคำที่มีมากกว่าสองพยางค์ขึ้นไป ฝึกการแบ่งเสียงพยางค์แต่ละพยางค์ รวมทั้งตัวอย่างการใช้พยัญชนะตัวสะกดต่างกันแต่ออกเสียงเหมือนกัน

การวิเคราะห์ เสียงสระและตัวพยัญชนะ ที่ใช้สะกดและการออกเสียงคำ

	Vowel Sound	Letters used To write The vowel sound	Sounds
tree	ee	ee	t-r-ee
sea	ee	ee	s-ea
she	ee	ee	sh-e
happy	ee	y	h-a-pp-y
moon	oo	oo	m-oo-n
threw	oo	ew	th-r-ew
blue	oo	ue	b-l-ue
to	oo	o	t-o
play	ay	ay	p-l-ay
came	ay	a-e	c-a-m-e
paid	ay	ai	p-ai-d
they	ay	ey	th-ey
night	igh	igh	n-igh-t
time	igh	i-e	t-i-m-e
try	igh	y	t-r-y
pie	igh	ie	p-ie
throw	ow	Ow	th-r-oe
hole	ow	o-e	h-o-l-e
boat	ow	oa	b-oa-t
go	ow	o	g-o
down	ou	ow	d-ow-n
mouse	ou	ow	d-ow-n
shark	ar	ar	sh-ar-k
grass	ar	a	g-r-a-ss
girl	ir	ir	g-ir-l
hurt	ir	ur	h-ur-t
her	ir	er	h-er
boy	oi	oy	b-oy
point	oi	oy	b-oy
chair	air	air	ch-air
bear	air	ear	b-ear
there	air	ere	th-ere
fork	or	or	f-or-k
crawl	or	aw	c-r-aw-;
ball	or	a	b-a-ll
door	or	oor	d-oor
talk	or	all	t-al-k

(Miskin 2005, p. 3)

ตัวอย่างคำและการออกเสียงในภาษาอังกฤษทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อเป็นแนวทางช่วยผู้สอนการออกเสียง และการสะกดคำของมิสคิน ได้แก่

1. การออกเสียงคำสั้นๆ ที่สะกดด้วยเสียงสระพื้นฐาน 5 เสียง a, e, i, o, u

ตัวอย่าง คำที่สะกดด้วยพยัญชนะ a, e, I, o, u และออกเสียง a, e, i, o, u

a	e	i	o	u
<i>cat</i>	<i>bed</i>	<i>pig</i>	<i>dog</i>	<i>bug</i>
<i>cap</i>	<i><u>then</u></i>	<i>dig</i>	<i>got</i>	<i>hug</i>
<i>can</i>	<i>ten</i>	<i><u>chip</u></i>	<i>cot</i>	<i>but</i>

ตัวอย่าง คำที่สะกดด้วยพยัญชนะควบกล้ำหรือพยัญชนะซ้ำเสียงสระพื้นฐาน

sh	ll	ss	ng	ck
<i>flash</i>	<i>well</i>	<i>mess</i>	<i>king</i>	<i>sock</i>
<i>crash</i>	<i>shell</i>	<i>kiss</i>	<i>bang</i>	<i>thick</i>

ตัวอย่าง คำที่มีเสียงสระยาว ee

ee What can you see in the tree?			
<i>see</i>	<i>tree</i>	<i>need</i>	<i>sheep</i>
<i>three</i>	<i>been</i>	<i>keep</i>	<i>deep</i>
<i>feel</i>	<i>sleep</i>	<i>feed</i>	<i>free</i>

ตัวอย่าง คำที่ออกเสียง oo เหมือนการออกเสียง moon

oo Zoom to the moon!		
<i>moon</i>	<i>tooth</i>	<i>hoot</i>
<i>school</i>	<i>too</i>	<i>roof</i>
<i>boot</i>	<i>food</i>	<i>room</i>

ตัวอย่าง คำที่ออกเสียง ay สะกดด้วยพยัญชนะ ay

ay May I play?			
<i>d<u>ay</u></i>	<i>h<u>ay</u></i>	<i>m<u>ay</u></i>	<i>pl<u>ay</u></i>
<i>p<u>ay</u></i>	<i>l<u>ay</u></i>	<i>w<u>ay</u></i>	<i>cl<u>ay</u></i>
<i>r<u>ay</u></i>	<i>s<u>ay</u></i>	<i>tr<u>ay</u></i>	<i>st<u>ay</u></i>

ตัวอย่าง คำที่ออกเสียง igh

igh A bright light at night		
<i>h<u>igh</u></i>	<i>l<u>igh</u>t</i>	<i>br<u>igh</u>t</i>
<i>fr<u>igh</u>t</i>	<i>n<u>igh</u>t</i>	<i>m<u>igh</u>t</i>
<i>s<u>igh</u>t</i>	<i>fl<u>igh</u>t</i>	<i>fi<u>gh</u>t</i>

ตัวอย่าง คำที่ออกเสียง ow เหมือน snow

ow Throw the snow!		
<i>S<u>ow</u></i>	<i>g<u>ow</u></i>	<i>kn<u>ow</u></i>
<i>l<u>ow</u></i>	<i>sh<u>ow</u></i>	<i>sl<u>ow</u></i>
<i>th<u>ow</u></i>	<i>bl<u>ow</u></i>	<i>fl<u>ow</u></i>

ตัวอย่าง คำที่ออกเสียง ow เหมือน clown

ow A clown in a crown		
<i>Cl<u>ow</u>n</i>	<i>d<u>ow</u>n</i>	<i>br<u>ow</u>n</i>
<i>T<u>ow</u>n</i>	<i>n<u>ow</u></i>	<i>fr<u>ow</u>n</i>
<i>Cr<u>ow</u>n</i>	<i>g<u>ow</u>n</i>	<i>dr<u>ow</u>n</i>

ตัวอย่าง คำที่ออกเสียง ar เหมือน car

ar		Start the car.	
<i>Card</i>	<i>farm</i>	<i>dark</i>	<i>bar</i>
<i>Start</i>	<i>car</i>	<i>hard</i>	<i>sharp</i>
<i>Far</i>	<i>arm</i>	<i>park</i>	<i>shark</i>

ตัวอย่าง คำที่ออกเสียง ir

ir		The third bird	
<i>girl</i>	<i>bird</i>	<i>stir</i>	<i>shirt</i>
<i>third</i>	<i>dirt</i>	<i>skirt</i>	<i>first</i>
<i>squirt</i>	<i>fir</i>	<i>thirst</i>	<i>firm</i>

ตัวอย่าง คำที่ออกเสียง oy

oy A toy for a boy	
<i>boy</i>	<i>joy</i>
<i>enjoy</i>	<i>toy</i>
<i>annoy</i>	

ตัวอย่าง คำที่ออกเสียง air

air That's not fair!		
<i><u>chair</u></i>	<i><u>air</u></i>	<i><u>hair</u></i>
<i><u>fair</u></i>	<i><u>pair</u></i>	<i><u>lair</u></i>
<i><u>stair</u></i>		

ตัวอย่าง คำที่ออกเสียง or และสะกดด้วยพยัญชนะ or

or A horse in a storm			
<i><u>for</u>k</i>	<i><u>bo</u>rn</i>	<i><u>spo</u>rt</i>	<i><u>so</u>rt</i>
<i><u>for</u></i>	<i><u>sho</u>rt</i>	<i><u>to</u>rn</i>	<i><u>wor</u>n</i>
<i><u>sto</u>rm</i>	<i><u>hor</u>se</i>	<i><u>sho</u>rt</i>	

2. การออกเสียงคำสั้น ๆ เช่นกัน แต่การสะกดจะซับซ้อนมากขึ้น และเสียงสระยาวขึ้นกว่าเดิม

ตัวอย่าง คำที่สะกดด้วยพยัญชนะ ee, ea, e, y ออกเสียง ee

ee	ea	e	y
<i><u>see</u></i>	<i><u>speak</u></i>	<i><u>he</u></i>	<i><u>happy</u></i>
<i><u>tree</u></i>	<i><u>weak</u></i>	<i><u>me</u></i>	<i><u>ugly</u></i>
<i><u>need</u></i>	<i><u>read</u></i>	<i><u>she</u></i>	<i><u>only</u></i>
<i><u>sleep</u></i>	<i><u>each</u></i>	<i><u>be</u></i>	<i><u>body</u></i>

ตัวอย่าง คำที่สะกดด้วยพยัญชนะ oo, ew, ue, o ออกเสียง oo

oo	ew	ue	o
<i><u>tooth</u></i>	<i><u>blew</u></i>	<i><u>blue</u></i>	<i><u>to</u></i>
<i><u>school</u></i>	<i><u>chew</u></i>	<i><u>true</u></i>	<i><u>two</u></i>
<i><u>room</u></i>	<i><u>new</u></i>	<i><u>clue</u></i>	<i><u>do</u></i>
<i><u>doom</u></i>	<i><u>few</u></i>		<i><u>who</u></i>

ตัวอย่าง คำที่สะกดด้วยพยัญชนะ ay, a-e, ai และ ry ออกเสียง ay

ay	a-e	ai	ey
<i><u>day</u></i>	<i><u>made</u></i>	<i><u>Rain</u></i>	<i><u>they</u></i>
<i><u>Play</u></i>	<i><u>Make</u></i>	<i><u>Train</u></i>	
<i><u>Way</u></i>	<i><u>Came</u></i>	<i><u>Main</u></i>	
<i><u>Say</u></i>	<i><u>Game</u></i>	<i><u>Plain</u></i>	

ตัวอย่าง คำที่สะกดด้วยพยัญชนะ igh , i-e, y , ie ออกเสียง igh

igh	i-e	y	ie
<i>high</i> <i>night</i> <i>light</i> <i>sigh</i>	<i>time</i> <i>mine</i> <i>shine</i> <i>write</i>	<i>by</i> <i>my</i> <i>try</i> <i>why</i>	<i>lie</i> <i>die</i> <i>pie</i> <i>tie</i>

ตัวอย่าง คำที่สะกดด้วยพยัญชนะ ow, o-e , oa และ o ออกเสียง ow

ow	o-e	oa	o
<i>know</i> <i>low</i> <i>throw</i> <i>blow</i>	<i>hope</i> <i>joke</i> <i>phone</i> <i>hole</i>	<i>Boat</i> <i>Float</i> <i>Coat</i> <i>Throat</i>	<i>So</i> <i>Go</i> <i>No</i>

ตัวอย่าง คำที่สะกดด้วยพยัญชนะ ou , ow ออกเสียง ou

ou	ow
<i>shout</i> <i>round</i> <i>count</i> <i>found</i> <i>loud</i> <i>mouse</i> <i>house</i> <i>about</i>	<i>brown</i> <i>down</i> <i>cow</i> <i>town</i> <i>now</i> <i>frown</i> <i>how</i>

ตัวอย่าง คำที่สะกดด้วยพยัญชนะ ar , a ออกเสียง ar

ar	a (Southern accents only)
<i>card</i> <i>farm</i> <i>bar</i> <i>start</i> <i>far</i> <i>sharp</i> <i>arm</i> <i>march</i>	<i>grass</i> <i>fast</i> <i>pass</i> <i>last</i> <i>bath</i> <i>past</i> <i>path</i> <i>cast</i>

ตัวอย่าง คำที่สะกดด้วยพยัญชนะ ir , ur, er ออกเสียง ir

ir	ur	er
<u>g</u> irt <u>sh</u> irt <u>sk</u> irt <u>d</u> irt	<u>h</u> urt <u>Turn</u> <u>n</u> urse <u>pur</u> se	<u>h</u> er <u>never</u>

ตัวอย่าง คำที่สะกดด้วยพยัญชนะ oy , oi ออกเสียง oi

oy	oi
<u>boy</u> <u>enjoy</u> <u>toy</u> <u>annoy</u> <u>joy</u>	<u>spoil</u> <u>voice</u> <u>boil</u> <u>point</u> <u>choice</u> <u>join</u> <u>noise</u> <u>coin</u>

ตัวอย่าง คำที่สะกดด้วยพยัญชนะ air , are , ear และ ere ออกเสียง air

air	are	ear	ere
<u>ch</u> air <u>H</u> air <u>P</u> air <u>St</u> air	<u>C</u> are <u>St</u> are <u>Sh</u> are <u>R</u> are	<u>B</u> ear <u>W</u> ear <u>P</u> ear	<u>Th</u> ere <u>w</u> here

ตัวอย่าง คำที่สะกดด้วยพยัญชนะ or , aw , a , oor และ al ออกเสียง or

or	aw	a	oor	al
<u>f</u> ork <u>for</u> <u>st</u> orm <u>h</u> orse	<u>d</u> raw <u>j</u> aw <u>p</u> aw <u>c</u> rawl	<u>b</u> all <u>f</u> all <u>t</u> all <u>w</u> all	<u>p</u> oor <u>d</u> oor <u>f</u> loor	<u>w</u> alk <u>t</u> alk

3. การออกเสียงคำที่ยาวมีมากกว่า 2 พยางค์ และการแยกเสียงแต่ละพยางค์ โดยพิจารณาจาก ศัพท์ การสะกดยิ่งซับซ้อนมากขึ้น ผู้เรียนต้องเรียนรู้การแบ่งเสียงแต่ละพยางค์ พยัญชนะที่ใช้สะกดอาจแตกต่างกัน แต่ออกเสียงเหมือนกัน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง คำที่สะกดด้วยพยัญชนะ ew ur และ ough ออกเสียง oo

ew	ue	ough
<i>neph/ew</i> <i>few/er</i>	<i>res/cue</i> <i>con/tin/up</i> <i>ar/gue</i>	<i>through</i>

ตัวอย่าง คำที่สะกดด้วยพยัญชนะ ing , i-e, y ออกเสียง igh

igh	i-e	y
<i>to/night</i> <i>de/light</i>	<i>de/cide</i> <i>be/side</i> <i>croc/o/dile</i>	<i>re ply</i> <i>mult/I/ ply</i> <i>sat/is/fy</i>

ตัวอย่าง คำที่สะกดด้วยพยัญชนะ ay , a-e , ai และ eigh ออกเสียง ay

ay	a-e	ai	eigh
<i>mon/day</i> <i>Tues/day</i> <i>Wed/nes/day</i>	<i>ed/u/cate</i> <i>con/cen/trate</i> <i>co/op/er ate</i>	<i>a/fraid</i> <i>com/plain</i> <i>ex/plain</i>	<i>eight</i> <i>weigh</i> <i>weight</i>

การเรียนรู้เทคนิควิธีการอ่านที่หลากหลาย

เมื่อเด็กเริ่มมีความสามารถในการอ่านด้วยตนเองได้ ผู้เรียนต้องการเรียนรู้เทคนิควิธีการอ่านที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ตนเองเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน จากงานวิจัยของ เคลล์ (clay 1982) พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่ยึดติดกับเทคนิควิธีการอ่านพื้นฐาน เช่น การออกเสียงสระ พยัญชนะ การสะกดคำ เปรียบเทียบเสียงกับคำที่เคยอ่านมาก่อน อาจได้ผลดีในระดับพื้นฐานหรือระยะเริ่มต้น แต่หากต้องการพัฒนาการอ่านให้ดียิ่งขึ้น คงต้องใช้เทคนิควิธีอื่น ๆ เข้าช่วย นอกจากการจำคำศัพท์ต่าง ๆ ได้ ผู้เรียน

ต้องเรียนรู้และเข้าใจความสัมพันธ์ของระบบเสียงและสัญลักษณ์ภาษาเพื่อสามารถอ่านเนื้อความที่ยากขึ้น หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การที่เด็กเรียนรู้แต่เฉพาะชื่อตัวพยัญชนะ การออกเสียง จะสามารถอ่านเนื้อความได้ในระดับง่าย ๆ โดยการออกเสียงเทียมเคียง แต่หากต้องการให้มีพัฒนาการให้สามารถอ่านเนื้อความที่ยากขึ้น เด็กจะต้องเข้าใจที่มาของการเกิดเสียงภาษา โครงสร้างภาษาในระดับประโยค จึงจะมีโอกาสพัฒนาการเรียนรู้ด้านการอ่านต่อไป ไม่ว่าเด็กจะเริ่มด้านการเรียนรู้ภาษาอย่างไร เป็นหน้าที่ของผู้สอนที่จะต้องวิเคราะห์ว่าเด็กมีการพัฒนาขึ้นหรือไม่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่าง ๆ ควรเป็นลักษณะบูรณาการให้เด็กได้ใช้เทคนิควิธีการอ่านที่หลากหลาย เช่น เมื่อพบคำยาวและยาก ผู้สอนอาจชี้แนะให้เด็กรู้จักการแยกพยางค์ เช่น Pushchair แยกเป็น push และ chair เด็กจะสามารถอ่านได้ เพราะกลายเป็นคำที่เคยพบเคยเห็นมาก่อน และตรวจสอบว่าเด็กทราบความหมายหรือไม่ โดยให้เด็กชี้ภาพในเรื่องที่อ่าน หากชี้ได้ถูกต้องแสดงให้เห็นว่าเด็กเข้าใจความหมาย เทคนิคการออกคำยาว ๆ และใช้บริบทภาษาในด้านความหมายจะช่วยให้เด็กสามารถเดาความหมายของสิ่งที่กำลังอ่านได้ พฤติกรรมการอ่านของเด็กจะพัฒนาขึ้นเป็นลำดับผู้สอนที่มีความชำนาญจะทราบว่าเด็กควรได้รับการเสริมความรู้ด้านใด และเขามีความสามารถด้านการเรียนรู้การอ่านในระดับใดเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้น

การพัฒนาความสามารถด้านการเรียน คาเมรอน (Cameron 2001) เสนอแนะว่า เมื่อเด็กมีความเข้าใจในระบบเสียงและโครงสร้างภาษาแล้ว ควรให้มีโอกาสเขียนด้วยเช่นกัน กิจกรรมการเขียนควรมีอย่างสม่ำเสมอ พัฒนาจากระดับประโยคเป็นเนื้อความที่ยากขึ้น อาจใช้กิจกรรมง่าย ๆ ให้หาเนื้อความตามความสนใจและคัดลอกมา ข้อควรระวังคือการจัดกิจกรรมนี้เพื่อจุดประสงค์ด้านการเขียนระดับเริ่มแรกเท่านั้น การได้เห็นตัวอย่าง การเลือกเนื้อความจึงควรเป็นความสนใจของเด็ก ไม่ควรกำหนดเนื้อหาเพราะเด็กบางคนอาจไม่สนใจ การเปิดโอกาสให้คัดลอกเนื้อความที่หลากหลาย นอกจากจะได้ประโยชน์จากเนื้อความที่หลากหลาย จะได้ตัวอย่างอรรถลักษณะภาษาที่ต่าง ๆ กัน ตามจุดประสงค์ของผู้เรียน เด็กได้เรียนรู้ร่วมกันจากตัวอย่างเหล่านี้

นอกจากนี้อาจฝึกการเขียนด้วยกิจกรรมการเขียนข้อความสื่อสาร (Journal) โดยให้เวลาเด็กเขียนสิ่งที่ต้องการสื่อสารกับคนรอบข้าง อาจเป็นครูหรือเพื่อน ๆ การเขียนข้อความสื่อสารนี้จะให้อิสระแก่ผู้เขียน ไม่เน้นว่าผิดหรือถูกต้องทั้งด้านโครงสร้างและการสะกด แต่ผู้สอนควรใช้เทคนิคการตอบข้อความที่ส่งมานั้น โดยให้รูปแบบภาษาที่ถูกต้อง และติดตามพัฒนาการของเด็กแต่ละคนว่ามีการสังเกตหรือไม่ ข้อผิดพลาดแก้ไขหรือไม่ อาจต้องใช้เวลา แต่การที่เด็กเรียนรู้ได้ด้วยการสังเกตแก้ไขด้วยตนเองจะทำให้จำได้แม่นยำและเข้าใจมากกว่าการแก้ไขให้ถูกต้อง โดยเด็กไม่ทราบที่มาของการแก้ไวนั้น ๆ

บทที่ 4

การพัฒนาการอ่านและการเขียน

การจัดการเรียนรู้ทุกสาขาวิชา ผู้สอนจะเตรียมแผนการจัดการเรียนการสอนเพื่อผลสำเร็จด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนควรมีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการเรียนรู้ของมนุษย์ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่มีการเรียนรู้เหมือนกัน มนุษย์เราตั้งแต่เด็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ สถิติปัญหาการเรียนรู้และการสั่งการของสมองเกิดขึ้นได้จากสภาพแวดล้อมรอบกาย การเรียนรู้เริ่มจากการตั้งข้อสังเกต การได้รับคำอธิบาย หรือการประมวลจากเหตุและผลรอบข้าง จึงจะสามารถทำความเข้าใจได้และยิ่งเข้าใจยิ่งขึ้นหากเกิดเหตุการณ์เช่นเดียวกันก็จะสามารถทำให้ผู้เรียนรู้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น การเรียนรู้ของมนุษย์เรานั้น โครเนและผู้ร่วมงาน (Cochrane and others 1984) ได้เสนอแนะรูปแบบการเรียนรู้ (A Learning Model) ของมนุษย์เราไว้ดังนี้

รูปแบบการเรียนรู้ (A Learning Model)

รูปแบบการเรียนรู้ของ โครเนและผู้ร่วมงานแบ่งเป็นหลายลักษณะ ได้แก่

1. การสาธิตแบบอย่างกิจกรรม (Demonstration)

ในขั้นตอนแรกของการเรียนรู้สิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์ หรือการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้เรียนจะเริ่มพิจารณาก่อนว่าตนเองมีความสามารถที่จะเรียนรู้ได้หรือไม่ โดยเรียนรู้จากตัวอย่างรอบๆ ตัว เช่น คนรอบข้างสามารถพูด อ่าน เขียน หรือเดิน ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ผู้เรียนหรือเด็กจะเห็นและเกิดการเรียนรู้ได้จากบุคคลสำคัญรอบตัว ได้แก่ บิดามารดา เด็กจะเกิดความอยากรู้อยากเห็นที่จะกระทำการสิ่งนั้นๆ ด้วยตนเองบ้าง และเริ่มเรียนรู้แต่ละอย่างตามลำดับ

2. ความตั้งใจกระทำ (Intent)

การสาธิตแบบอย่างต่างๆ คงจะดำเนินอยู่ตลอดเวลาของเด็ก มีทั้งที่เด็กสนใจสังเกตเห็น บางแบบอย่างผ่านไปเพราะเด็กไม่สนใจ แบบอย่างที่ทำให้เด็กสนใจ คือสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อตัวเขาและเขานำไปใช้ได้ การเรียนรู้ในระดับนี้เรียกว่า Critical learning level ซึ่งจะเป็นขั้นการเรียนรู้ที่สามารถนำเอาประสบการณ์หรือการเรียนรู้ครั้งก่อนๆ เพื่อพัฒนาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

3. ความมุ่งหวังของตนเอง (Self concepting)

ผู้เรียนมักตัดสินใจว่าตนเองเป็นผู้ที่สามารถทำสิ่งนั้นได้หากตนตั้งใจจะทำ เช่น หากต้องการเขียนได้ก็คิดว่าตนเองเป็นนักเขียน หรือนักขีจักรยานหากต้องการจะขีจักรยานได้ ต้องพยายามฝึก เด็กต้องตัดสินใจกล้าเสี่ยงทำในสิ่งที่ตนเองต้องการจะเรียนรู้ ในการจัดการเรียนการสอนเช่นกัน หากเด็กมีความกล้าในการแสดงออก ไม่กลัวผิด จะเป็นกลไกสำคัญไปสู่ความสำเร็จของการเรียนรู้ในวิชานั้นๆ

4. การเรียนรู้โดยการฝึกปฏิบัติ (Learning through doing)

ในการเรียนการสอนภาษาทุกทักษะ จะได้ผลดีต้องมีการฝึกปฏิบัติ เช่น เรียนการอ่านต้องอ่านมาก เรียนการเขียนต้องฝึกเขียน ผู้เรียนต้องพร้อมที่จะลงมือปฏิบัติ และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าการทำกิจกรรมใดก็ตามหากฝึกปฏิบัติบ่อยๆ ย่อมทำให้เกิดความชำนาญ ผลงานจะดีขึ้น นักกีฬาจะมีความก้าวหน้าทำสถิติดีขึ้น ต้องฝึกฝนอยู่เสมอ การสอนภาษาเช่นกัน มีนักวิจัยเกี่ยวกับการอ่านพบว่าเด็กที่มีปัญหาในการอ่าน หรือมีความสามารถในการอ่านต่ำกว่าระดับความรู้ที่ควรจะเป็น มักเป็นผู้ที่ขาดโอกาสในการอ่าน หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่ส่งเสริมการอ่าน ในทางตรงกันข้ามเด็กที่อ่านเก่งจะเป็นผู้ที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกต่อการอ่านและมีผู้ชี้แนะในการอ่าน มีโอกาสอ่านอยู่เสมอ (Conchrane 1984) ดังนั้นการเรียนการสอนภาษาจะประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี หากการสอนนั้นประกอบไปด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทุกทักษะ ทั้งการพูด การฟัง การเขียน และการอ่าน ตลอดจนต้องส่งเสริมให้เด็กกล้าตัดสินใจในการเรียนรู้นั้น

5. การให้คำอธิบายหรือวิจารณ์งาน (Feedback)

การให้คำอธิบายหรือวิจารณ์งาน ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีความเข้าใจมากขึ้น เช่น เด็กเคยพบเห็นว่าแมวมีลักษณะเป็นอย่างไรจะจดไว้ ในโอกาสต่อมาก็จะใช้ความรู้นั้นอีกในการพิจารณา แต่บางครั้งอาจพบสุนัขตัวเล็กๆ สี่ขาเหมือนกันอาจเข้าใจผิดว่าเป็นแมว การตั้งข้อสมมติฐานที่ถูกและผิดทั้งสองครั้งนี้ เด็กจะเกิดการเรียนรู้ทั้งสิ้น หากผู้ใหญ่ให้ข้อมูลหรือให้คำอธิบายที่ถูกต้อง เด็กก็จะได้เรียนรู้ลักษณะของทั้งแมวและสุนัข ซึ่งเห็นได้ว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ และจากข้อมูลหรือคำอธิบายที่ถูกต้องต่างๆ Goodman จึงเสนอแนะว่า หากเราต้องการเรียนสิ่งใด เราก็ควรมีประสบการณ์และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ให้มากที่สุด การเรียนรู้จะได้ผลดี ในการให้ข้อมูลหรือคำอธิบาย ควรเป็นข้อมูลที่เจาะจง ไม่เพียงแต่พูดกว้างๆ เช่น ดีแล้ว พยายามต่อไป แต่ควรจะมีเจตจำนงดีไม่ใช่อะไร ควรแก้ไขอย่างไร หรือชี้ข้อบกพร่องอย่างไรบ้าง แต่การใช้ภาษาต้องระมัดระวัง ใช้ภาษาที่ดี ก่อให้เกิดกำลังใจในการเรียนรู้ต่อไป ไม่ใช่ลักษณะที่ทำให้เด็กหมดกำลังใจ

6. การผสมผสานความรู้ (Intergration)

เด็กควรมีความสามารถในการนำความรู้ใหม่ มาพิจารณาและทำความเข้าใจผสมผสานกับความรู้เดิมได้ ขยายความรู้เดิมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น สามารถนำความรู้ใหม่มาพัฒนาใช้กับความรู้เดิมที่มีอยู่ก็จะทำให้มีความรู้กว้างขวางขึ้น

7. ความสามารถในการเก็บข้อมูลและขยายความรู้ (Refining and Expanding)

จากประสบการณ์การเรียนรู้เรื่องต่างๆ ที่สะสมมาเรื่อยๆ เด็กจะมีความเข้าใจเรื่องต่างๆ ได้มากขึ้น สามารถนำมาผสมผสานกันได้ ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ จะขยายออกกว้างขึ้นและลึกซึ้งมากขึ้น

8. ความเข้าใจ (Comprehension)

เมื่อผ่านขั้นตอนต่างๆ ของการเรียนรู้จนถึงขั้นสุดท้าย เด็กจะสามารถทำความเข้าใจได้โดยตลอด สิ่งที่มีส่วนช่วยให้ทำความเข้าใจได้ดีขึ้นคือ ประสบการณ์เดิม (Schema) ของแต่ละคน ประสบการณ์เดิมที่ต่างกันจะมีผลทำให้ความสามารถในการอ่าน การทำความเข้าใจสถานการณ์ต่างๆ รอบตัวของแต่ละบุคคลได้มากน้อยไม่เท่ากัน เช่น ผู้มีพื้นฐานทางภาษาจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาทางด้านวรรณคดีหรือคำประพันธ์ ได้ดีกว่าผู้ที่มีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ และในทางกลับกันกลุ่มผู้ชำนาญทางภาษา ทำความเข้าใจเกี่ยวกับศาสตร์และวิทยาการใหม่ๆ ทางวิทยาศาสตร์ได้ช้ากว่า

อย่างไรก็ตามจากการผ่านขั้นตอนการเรียนรู้ต่างๆ มาแล้ว ทำให้ผู้เรียนสามารถนำมาประมวลผล และอาศัยประสบการณ์เดิมช่วยในการคาดเดา ก็จะสามารถเข้าใจสถานการณ์ใหม่ได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

กระบวนการอ่าน (The Reading Process)

ความสามารถในการอ่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนการสอน หากผู้เรียนไม่ว่าจะอยู่ในระดับชั้นใด มีความสามารถในการอ่านดีตามระดับความรู้ของตน จะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่เสมอก็คือมีผู้เรียนหรือเด็กหลายคนมีความสามารถในการอ่านอยู่ในระดับต่ำกว่าระดับชั้นที่ตนเรียนอยู่ จึงเกิดปัญหาในการเรียนการสอนและเกิดมีการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่าน บางคนอ่านอยู่ในระดับดี บางคนยังอยู่ในระดับที่ต้องพัฒนา มักจะเปรียบเทียบความสามารถในการอ่าน โดยจัดแบ่งเป็นลักษณะการใช้ข้อสอบมาตรฐานในการวัด เช่น ข้อสอบมาตรฐานวัดความสามารถในการอ่าน (Standardized reading tests) ซึ่งมักจะเป็นการทดสอบส่วนย่อยๆ ของภาษาแต่ละส่วนโดยแยกจากกัน อาจทดสอบศัพท์ ข้อความสั้นๆ หรือหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง ในส่วนของไวยากรณ์ซึ่งเด็กบางคนไม่สามารถทำความเข้าใจได้ดีพอ ก็อาจจะไม่ผ่านและเด็กจะถูกแบ่งเป็นกลุ่มดีและกลุ่มที่คะแนนต่ำกว่ามาตรฐาน การเรียนการสอนจะจัดตามกลุ่มระดับความสามารถในการอ่าน กลุ่มดีไม่ค่อยมีปัญหา แต่กลุ่มที่ต่ำกว่าระดับมาตรฐานเมื่อรวมกันจะเกิดความรู้สึกในทางลบ ขาดความมั่นใจในตนเองและความมั่นใจในการเรียนวิชาอื่นๆ ด้วยเช่นกัน ปัญหาในการเรียนการสอนจะตามมา การวัดความสามารถในการอ่านลักษณะนี้ เป็นการทดสอบทักษะความสามารถในการจำเสียงตัวอักษร ออกเสียงได้อย่างถูกต้องตามตัวอักษร หรือคำนั้นๆ มากกว่าที่ผู้อ่านจะใช้ความสามารถในการอ่านเพื่อทำความเข้าใจ ซึ่งต่างจากปัจจุบันที่พยายามสอนการอ่าน โดยให้ผู้อ่านได้ใช้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการอ่าน (Reading Process) และสามารถนำความรู้การใช้กระบวนการอ่านนี้ไปพัฒนาใช้ในการอ่านทุกสถานการณ์ เพื่อสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน

การสอนภาษานั้น ทั้งด้านการอ่าน การเขียน การฟังหรือการพูด ไม่ควรเน้นทักษะใดแต่เพียงทักษะเดียว หรืออาจกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ สอนโดยยึดหลักของทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ (Behaviorist Theory) ซึ่งฝึกฝนทักษะต่างๆ ด้วยการปฏิบัติซ้ำๆ หรือแสดงพฤติกรรมตอบสนองสิ่งเร้ารอบตัว เช่น ถ้าเรายึดตามแนวทฤษฎีพฤติกรรมศาสตร์ การอ่านคือการตอบสนองสิ่งเร้า คือตัวอักษร โดยการออกเสียงให้ถูกต้อง ซึ่งบางครั้งผู้อ่านอาจออกเสียงให้ถูกต้องหรือใกล้เคียง แต่อาจจะไม่ทราบความหมายก็ได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการอ่านที่ไม่ประสบความสำเร็จ เพราะการอ่านเป็นกระบวนการของความคิด (Thinking Process) ผู้อ่านแต่ละคนจะพัฒนากระบวนการอ่านและการคิดของตนเอง การเรียนรู้นี้ได้ผลดีต่อเมื่อผู้อ่านนั้นได้ฝึกฝนการใช้กระบวนการอ่านอยู่เสมอๆ และผู้สอนจะสามารถประเมินผลความสามารถในการอ่านของผู้อ่านแต่ละคนได้ จากความก้าวหน้าด้านความสามารถในการอ่านส่วนตัว สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองเมื่อพบปัญหาในการอ่าน มีความเข้าใจในข้อความที่อ่านและมั่นใจตนเองมากขึ้น ตลอดจนสิ่งพิมพ์หรือวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการอ่านมีระดับความยากมากขึ้น

ตามแนวทฤษฎีของนักภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยาด้านการอ่าน (Psycholinguistic theory of reading) มีผู้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับการอ่านหลายท่าน เช่น Goodman (1967) ได้อธิบายว่า การอ่านนั้นจะเกิดขึ้นได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างพื้นฐานความรู้ทางภาษาและความคิดของผู้อ่าน กับความคิดและภาษาของผู้เขียน ซึ่งแสดงออกมาในรูปของตัวอักษรในระหว่างการอ่านผู้อ่าน ต้องอาศัยข้อความข้างเคียง ในการที่ผู้อ่านจะพิจารณาหาความหมายของข้อความนั้นๆ ได้ ไม่ว่าข้อความนั้นจะสั้นหรือยาวอย่างไร ข้อความข้างเคียงหรือสถานการณ์จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจ และทราบความหมายได้แม้จะเป็นสั้นๆ แต่มีสถานการณ์ช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น ดังนั้นข้อเขียนใดก็ตาม เขียนขึ้นอย่างมีความหมายสามารถสื่อสารได้ในชีวิตประจำวัน ข้อความนั้นผู้อ่านจะสามารถใช้ประสบการณ์ในการเดาความหมายที่ถูกต้องได้

ในการทำความเข้าใจความหมายของข้อเขียนต่างๆ นั้น ผู้อ่านจะต้องนำความรู้ด้านภาษา วัฒนธรรม ความรู้สัจนิรันดร์ ตลอดจนความสามารถในการเดาความหมายมาใช้ร่วมกัน นอกจากนี้ต้องนำประสบการณ์เดิมและข้อมูลต่างๆ ที่ได้มาในระหว่างการอ่านมาช่วยในการประมวลความหมาย ในทำนองเดียวกันผู้เขียนจะเขียนข้อความหรือบทความใดๆ ได้ จะต้องอาศัยประสบการณ์และความรู้ต่างๆ เข้ามาช่วยในการเขียนเพื่อสื่อความหมายกับผู้อ่าน และหากทั้งผู้เขียนและผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ในเรื่องนั้นใกล้เคียงกัน จะสามารถสื่อกันได้เข้าใจ แต่ถ้าหากความรู้และประสบการณ์เดิมของทั้งผู้เขียนและผู้อ่านต่างกันมากก็จะไม่สามารถสื่อกันได้ ขบวนการอ่านจะไม่เกิดขึ้น

ในระหว่างที่กระบวนการอ่านเกิดขึ้นนั้น กระบวนการคิดจะเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน ในกระบวนการคิดนี้จะมีขั้นตอนหรือวิธีการ (Strategies) ในการที่จะพยายามหาความหมายจากตัวอักษร

ต่างๆ อย่างมีระบบ วิธีการต่างๆ ที่ผู้อ่านใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งความหมายจากการอ่านแต่ละครั้ง ประกอบไปด้วยวิธีการต่อไปนี้หมุนเวียนกันเป็นวงจร ได้แก่

1. การคาดเดาความหมาย (Predicting)
2. การยอมรับหรือไม่ยอมรับความหมายจากการเดาความนั้น (Confirming or Disconfirming)
3. การแก้ไขให้ถูกต้องตามที่ควรจะเป็น (Correcting)
4. ขึ้นความสามารถเข้าใจได้ (Comprehending)

ผู้อ่านจะสามารถใช้วิธีการทั้งสี่นี้ช่วยให้การอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อผู้อ่านมีความรู้เกี่ยวกับระบบสัญลักษณ์ที่สำคัญทางภาษา (Language cueing systems) สามระบบด้วยกันคือ

1. ระบบตัวอักษรและเสียง (Grapho-phonetic) ระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวพยัญชนะสระ และการออกเสียงต่างๆ
2. ระบบการใช้ภาษาและโครงสร้างภาษา (Syntactic) เรื่องของกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ โครงสร้างประโยค และการนำภาษามาใช้ในสถานการณ์ต่างๆ
3. ระบบที่เกี่ยวข้องกับความหมาย (Semantics) บ่งให้ทราบว่าข้อความนั้นๆ หรือคำนั้นๆ มีความหมายว่าอย่างไร

วิธีการต่างๆ (Strategies) ที่ผู้อ่านนำมาใช้ในการอ่านนั้น อาจกล่าวได้โดยละเอียดดังนี้

การคาดเดาความหมาย (Predicting)

ผู้อ่านคาดเดาความหมายของข้อความที่อ่านได้ โดยอาศัยสัญลักษณ์ที่สำคัญทางภาษาทั้งสามระบบมาใช้ในการคาดเดาความหมาย ตลอดเวลาที่อ่านจะเป็นตัวช่วยผู้อ่านให้เข้าใจความหมาย ลำดับความ ตลอดจนช่วยในการตัดสินใจว่าความตอนใดน่าจะเป็นไปได้ ตอนใดที่ไม่ถูกต้อง จากบทความนั้น จะเป็นผลทำให้เกิดการแก้ไข การเดาความที่ไม่ถูกต้องและสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวบ่งชี้ให้ผู้อ่านได้ทราบว่า ที่ผู้อ่านเข้าใจผิด อ่านผิดนั้นเพราะอะไร และใช้กระบวนการอ่านอย่างไร ตัวอย่างเช่น John worried a little about leaving Mary outside. แต่ผู้อ่านใช้กริยา warned แทน worried แสดงว่าผู้อ่านใช้ความรู้ทางด้านสัญลักษณ์ ระบบตัวอักษรและเสียง และระบบโครงสร้างทางภาษา แต่ไม่ได้ใช้ด้านความหมาย เพราะใช้คำซึ่งคล้ายคำว่า worried และยังเป็นกริยาที่อยู่ในกาล (Tense) เดียวกันด้วย ซึ่งพอจะทำให้ผู้อ่านเห็นข้อบกพร่องของผู้อ่านได้บางส่วน

การเดาความหมายของผู้อ่านจะใช้ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์เดิมของผู้อ่านว่ามีมากน้อยเพียงใดในหัวข้อที่กำลังอ่านอยู่ หากมีมากจะช่วยให้อ่านเข้าใจบทความนั้นได้เร็วและถูกต้อง หากมีน้อยอาจจะเดาความหมายได้ยาก ความสามารถในการเดาความหมายได้ดีหรือไม่ของผู้อ่านขึ้นอยู่กับสาเหตุหลายประการ คือ

1. ผู้อ่านต้องเข้าใจว่าการเดาความหมายเป็นส่วนหนึ่งของการอ่าน
2. มีความเชื่อมั่นจากพื้นฐานความรู้เดิม เพื่อจะช่วยในการเดาความหมายและยินดีเสี่ยงในการเดาความหมายต่างๆ อย่างมั่นใจ
3. มีความคุ้นเคยและสนใจในสื่อหรืออุปกรณ์ช่วยในการอ่านต่างๆ
4. มีความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เดิมเพียงพอ เพื่อการนำมาใช้ในการอ่านข้อความต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

5. ขึ้นกับตัวบทความที่อ่าน ว่าเป็นข้อความที่อ่านง่ายแก่การเดาความหมายหรือไม่ หากเป็นบทความที่อ่านง่ายแก่การเดาความหมาย (Predictability) จะช่วยให้อ่านได้ดีขึ้น ง่ายขึ้น

ผู้อ่านทุกระดับใช้การเดาความหมาย (Predicting) ในการอ่านทุกครั้ง ตั้งแต่การอ่านพยัญชนะ คำ ประโยค ไปจนถึงข้อความหรือหนังสือเป็นเล่มๆ แต่อย่างไรก็ตามการใช้วิธีการเดาความหมายนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน หากอ่านข้อความซึ่งผู้อ่านมีความเข้าใจในความคิดของผู้เขียนและเข้าใจหลักการใช้ภาษานั้นๆ คืออยู่แล้วไม่จำเป็นต้องเดา หรืออีกประการหนึ่งไม่สามารถเดาได้เลยหากผู้เขียนเขียนยังไม่สมบูรณ์ หรือเป็นข้อเขียนที่ไม่ได้มาตรฐาน หรือผู้อ่านไม่มีความรู้หรือประสบการณ์เดิมเลย การเดาความหมายไม่อาจเกิดขึ้นได้

การยอมรับหรือไม่กับการเดาความหมาย (Confirming or Disconfirming)

ผู้อ่านหากสามารถใช้วิธีการอ่าน (Strategies) ช่วยในการอ่านได้อย่างชำนาญแล้ว หลังจากการเดาความหมายแล้ว จะมีวิธีการยอมรับหรือไม่ยอมรับการเดาความหมายได้ด้วย การใช้ความรู้ทางด้านหลักไวยากรณ์และโครงสร้างภาษา (Syntax) ด้านความหมายของภาษา (Semantics) และด้านสัญลักษณ์และเสียงของภาษา (Grapho-phonics) เข้ามาช่วยในการพิจารณาโดยอาจตั้งเป็นคำถามตนเองว่า

สิ่งที่ตนเดาความหมายนั้นน่าจะเป็นสิ่งที่มีความหมายในภาษานั้นหรือไม่

สิ่งที่ตนเดาความหมายนั้นให้ความหมายที่เข้าใจได้หรือไม่

ถูกต้องตามกฎเกณฑ์การใช้สัญลักษณ์ของภาษานั้นๆ หรือไม่

หากผู้อ่านได้คำตอบจากคำถามทั้งสามนี้ หมายความว่าความหมายที่เดานั้นได้คำตอบที่ถูกต้อง ผู้อ่านจะทราบความหมาย การอ่านจะดำเนินต่อไปโดยมีวงจรเหมือนกัน แต่ถ้าจากคำถามทั้งสามนี้ได้คำตอบที่ไม่ครบ การเดาความหมายต้องหยุดชะงักลง ผู้อ่านต้องย้อนกลับไปอ่านใหม่ หรืออ่านข้อความต่อไปเพื่อหาข้อมูลสนับสนุนเพิ่มเติม เพื่อเป็นพื้นฐานในการเดาความหมายต่อไป การที่ผู้อ่านยอมรับหรือไม่รับการเดาความหมายแต่ละครั้งจะขึ้นอยู่กับ

1. ความรู้หรือประสบการณ์เดิม
2. เข้าใจถึงกระบวนการยอมรับหรือไม่ยอมรับ การเดาความหมายเป็นส่วนหนึ่งของการอ่านแต่ละ

ครั้ง

3. มีความเข้าใจว่า ตัวผู้อ่านแต่ละคนเป็นเสมือนที่เก็บข้อมูล (Resources) ในตัวเอง ที่จะนำมาช่วยในการพิจารณาการเดาความหมาย

4. มีความเชื่อว่าการอ่านเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะทำให้ผู้อ่านได้ทราบความหมายจากการอ่านนั้นๆ

การแก้ไขให้ถูกต้อง

ขั้นการแก้ไขเกิดขึ้นพร้อมๆ กับช่วงระยะการยอมรับหรือไม่ยอมรับนั่นเอง หากการเดาความหมายถูกต้องจะยอมรับ หากผิดจะต้องมีการแก้ไข ฉะนั้นการแก้ไขจะเกิดในช่วงของการไม่ยอมรับ (Disconfirm) โดยใช้หลักเกณฑ์ทางภาษาต่างๆ เข้ามาช่วย เมื่อแก้ไข และขั้นตอนต่างๆ ก็ดำเนินต่อไป

ความสามารถเข้าใจได้ (Comprehending)

การที่ผู้อ่านจะสามารถอ่านบทความต่างๆ ได้เข้าใจนั้น ต้องมีกระบวนการนำความรู้ต่างๆ ทางระบบสัญลักษณ์มาใช้ประสมประสานกันอย่างมีหลักเกณฑ์ และผ่านขั้นตอนการเดาความหมาย การรับรู้หรือยอมรับความหมายนั้นๆ จะนำมาสู่ความเข้าใจในความหมายอย่างชัดเจน

ความสามารถในการใช้ความรู้ทางระบบสัญลักษณ์ของภาษาของความรู้เดิม (Prior knowledge) หรือประสบการณ์เดิม (Prior Experience) ของผู้อ่านแต่ละคนจะแตกต่างกันออกไป พื้นความรู้ของผู้อ่านแต่ละคน หากมีความรู้ หรือประสบการณ์มาก ก็จะสามารถอ่านได้เข้าใจได้เร็วกว่าผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์น้อย

สัญลักษณ์ทางภาษา (Language Cues)

สัญลักษณ์ทางภาษาที่ผู้อ่านนำมาช่วยในการอ่านทุกครั้งมีอยู่ 3 ระบบที่สำคัญ คือ ระบบสัญลักษณ์ทางภาษาที่เกี่ยวข้องกับสัญลักษณ์ตัวอักษร และสัญลักษณ์แทนเสียง (Grapho Phonic System) ระบบเกี่ยวกับโครงสร้างของภาษา (Syntactic System) และระบบเกี่ยวกับความหมาย (Semantic System) ในการอ่านแต่ละครั้ง ผู้อ่านจะต้องนำความรู้ในทั้งสามระบบนี้มาใช้ผสมผสานกันอย่างเหมาะสมและถูกต้อง โดยมีความรู้เกี่ยวกับลักษณะตัวอักษร เสียง การวางรูปโครงสร้างของภาษา ไวยากรณ์ ตลอดจนความหมายของภาษานั้นๆ

กระบวนการอ่านตามแนวคิดทางภาษาศาสตร์และภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา

ความสนใจในแนวทางการเรียนรู้ภาษาใหม่ๆ เริ่มพัฒนาขึ้นในช่วงทศวรรษที่ 60 (ระหว่าง 1960-69) นักภาษาศาสตร์ให้ความสนใจด้านโครงสร้างภาษามากกว่าเน้นเสียงของภาษา นอกจากนั้นได้นำความรู้ทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อช่วยศึกษาเพิ่มเติม ในขณะที่เราเรียนรู้

ภาษานั้น ทางด้านจิตหรือสมองของมนุษย์เราทำงานอย่างไรบ้าง จึงเป็นที่มาของศาสตร์ใหม่ คือ ภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา (Psycholinguistics) จุดประสงค์หลักของศาสตร์นี้ ก็เพื่อศึกษาความคิดของมนุษย์ในการเรียนภาษาว่า มีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีผลดีหรือผลกระทบใดๆ บ้าง และจากผลของการวิจัยค้นคว้าของ Goodman (1965) และ Smith (1978) ตามแนวทางของภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา จึงได้คำอธิบายเกี่ยวกับกระบวนการอ่าน ว่ามีขั้นตอนอย่างไรบ้างดังได้กล่าวแล้วข้างต้น

หากเราจะกล่าวถึงแนวคิดด้านภาษาศาสตร์เกี่ยวกับการอ่าน Weber (1973) ได้อธิบายว่า ด้านภาษาศาสตร์นั้นมีแนวความคิดเกี่ยวกับการอ่านอยู่ 2 ประการ ประการแรก เน้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับภาษาที่เรียน (Target language) ของผู้พูดภาษานั้นๆ กับความสามารถในการอ่าน เช่น มีความรู้ทางด้านไวยากรณ์ เสียง และคำที่มีความหมายต่างๆ เพื่อที่จะสามารถพูดและเข้าใจภาษาที่ใช้อยู่นั้นได้ และเมื่อผู้อ่านมีความรู้เหล่านี้เกี่ยวกับภาษานั้นๆ จะสามารถเข้าใจภาษาเขียนและสามารถอ่านได้อย่างเข้าใจ ประการที่สอง ผู้อ่านภาษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐานทางภาษาศาสตร์ดีพอ ที่จะสามารถนำความรู้นั้นไปช่วยในการตัดสินใจการอ่านภาษาเขียน และพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาษาเขียนและภาษาพูด เพื่อให้การอ่านนั้นเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

ตามแนวความเชื่อของนักภาษาศาสตร์เกี่ยวกับการอ่านดังกล่าว ได้นำมาสู่วิธีการสอนภาษาสองแบบ คือ วิธีการสอนของนักภาษาศาสตร์โครงสร้าง (The Structural Linguists' Method) และวิธีการสอนของนักภาษาศาสตร์กลุ่ม Generative Linguists ในบรรดานักภาษาศาสตร์โครงสร้างนั้นการสอนจะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและตัวสะกดของภาษา Leonard Bloomfield และ Charles C. Feris เป็นนักภาษากลุ่มนี้ซึ่งให้ความสำคัญการอ่าน จุดประสงค์หลักในการเรียนรู้ภาษาของเขาก็คือการแจกแจงเสียงและประโยคต่างๆ ที่ปรากฏในการพูดแต่ละครั้งและเขาเชื่อว่าการเรียนการอ่านจะได้ผลดี เมื่อผู้อ่านเข้าใจและจำเสียงตัวสะกดของคำและการเรียบเรียงเข้าประโยคได้เป็นอย่างดี จะสามารถอ่านได้ดี แต่กลุ่ม Generative Linguistics' Method กลับสนใจปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับภาษา ที่ผู้อ่านกำลังเรียนกับความสามารถในการอ่านของผู้อ่าน ผู้อ่านต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทางภาษาศาสตร์เป็นอย่างดีเพียงพอที่จะใช้ความรู้ และกฎเกณฑ์ต่างๆ ของภาษา ในการจัดเรียงคำเป็นประโยค และความสามารถนี้จะพื้นฐานของการอ่านได้เข้าใจ ความสามารถในการทำความเข้าใจกฎเกณฑ์และเรียงคำเป็นรูปประโยคนี้ แตกต่างกันไปตามระบบการเขียนของแต่ละภาษา เช่น ตัวอักษรในภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน หรือญี่ปุ่น มีกฎเกณฑ์การเขียนคำ การเรียงคำเข้ารูปประโยค ตลอดจนการเขียนเป็นข้อความแตกต่างกัน

Goodman, Smith และ Meredith (1987) ได้อธิบายไว้ว่า ภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา (Psycholinguistics) เป็นศาสตร์ทางภาษาที่เกิดจากการนำความรู้ ทางด้านภาษาศาสตร์มาใช้ผสมผสานกับกับศาสตร์ทางด้านจิตวิทยา ศึกษาให้ลึกลงไปว่าขณะที่มนุษย์เราเรียนรู้ภาษานั้น เราใช้สมองหรือเกิด

อะไรขึ้นบ้างในสมองในขณะที่เรียนรู้ภาษา ดังที่ Miller (1965) ได้เสนอแนะไว้ว่า ภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยานี้เป็นการศึกษาภาษาให้ลึกซึ่งลงไปถึงกระบวนการทางจิตวิทยาที่เกิดขึ้นในขณะที่คนเราใช้ภาษาไม่ว่าจะเป็นทักษะใดๆ ทั้งสิ้น

หากเราแยกพิจารณาแต่ละด้านในแง่ของภาษาศาสตร์ (Linguistics) การเรียนรู้ภาษาจะต้องทราบกฎเกณฑ์ของภาษานั้นๆ ผู้ที่ได้รับการยอมรับว่าศึกษาและเรียนรู้ภาษานั้นๆ เมื่อสามารถใช้ภาษาที่กำลังเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องตามสถานการณ์ต่างๆ จากการวิเคราะห์ทางภาษาศาสตร์ทำให้เราทราบกันว่าการที่ผู้เรียนภาษาจะสามารถพูดภาษานั้นๆ ได้ไม่ใช่เพียงแค่การพูดตามแบบหรือออกเสียงให้ถูกต้องแต่เพียงอย่างเดียว แต่ผู้พูดต้องเข้าใจความหมายและทราบกฎเกณฑ์ของภาษาที่ใช้เช่นนั้นหมายความว่าอย่างไร และต้องวางรูปประโยคอย่างไร เพราะการใช้ภาษาของมนุษย์เราจะประกอบไปด้วยประโยคซึ่งมีจำนวนไม่จำกัด หากเราไม่ทราบกฎเกณฑ์การวางรูปประโยคของภาษาแล้ว ยากที่เราจะสามารถจำประโยคได้หมดทุกประโยค ความรู้เกี่ยวกับกฎเกณฑ์ของภาษานี้ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น การวางตำแหน่งของคำแต่ละคำในประโยคแต่ละรูปแบบ ล้วนเป็นส่วนช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายได้ดีทั้งสิ้น ในแง่ของภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยา นักวิจัยด้านนี้ให้ความสำคัญกับภาษาพูดและภาษาเขียนเท่าๆ กัน และใช้กฎเกณฑ์ทางภาษาเหมือนกัน ต่างมีกระบวนการผลิตภาษาออกมาทั้งในรูปแบบของการเรียนรู้ในเชิงผลิต (Productive) และการเรียนรู้ในเชิงรับภาษา (Receptive) การพูดและการเขียนอยู่ในกลุ่มกระบวนการเรียนรู้เชิงผลิต ซึ่งจะผลิตภาษาออกมาในรูปการพูดและการเขียนข้อความต่างๆ แต่หากเป็นการอ่านและการฟังจะเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนได้รับข้อมูลเข้าสู่ผู้เรียน เป็นกระบวนการเรียนรู้ในเชิงภาษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญยิ่งในทุกกระบวนการที่กล่าวมา นั่นคือ การเข้าใจความหมายซึ่งจะต้องเกิดขึ้นตลอดเวลาของการใช้กฎเกณฑ์ทางภาษาและกระบวนการคิดทางจิตวิทยา ดังนั้นภาษาทั้งสี่ทักษะจึงเป็นกระบวนการทางภาษาศาสตร์เชิงจิตวิทยาทั้งสิ้น ดังนั้นการที่ผู้เรียนภาษาจะทำความเข้าใจกระบวนการอ่าน ต้องพิจารณาทั้งด้านผู้อ่านและผู้เขียนซึ่งมีความสำคัญในการสร้างความหมายในการอ่านได้เท่าๆ กัน Rosenblatt (1978) ได้กล่าวถึงกระบวนการอ่านว่า เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกันระหว่างผู้อ่านและสิ่งที่อ่าน (Text) ลักษณะความสามารถของผู้อ่านในการอ่านแต่ละภาษา มีความสำคัญพอๆ กับลักษณะวิธีการเขียนภาษานั้นในเนื้อความ (Text) ที่ผู้อ่านกำลังอ่าน ส่วน Goodman (1965, 1967, 1968) สรุปว่าการอ่าน เป็นเสมือนเกมการเดาความหมายทางจิตวิทยาภาษาศาสตร์ “Psycholinguistic Guessing Game” ซึ่งจะเป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยการเดาความหมาย การยอมรับหรือไม่ยอมรับความหมายนั้นๆ และการแก้ไขหากความหมายนั้นไม่ถูกต้องดังที่กล่าวมาข้างต้น

สภาพแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมการอ่าน

สภาพแวดล้อมที่จะช่วยส่งเสริมการอ่าน คงจะคล้ายคลึงกับสภาพแวดล้อมทั่วๆ ไป เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ซึ่งอาจแบ่งได้เป็นสององค์ประกอบใหญ่ๆ คือ

1. สภาพแวดล้อมรอบตัว (Physical Environment) ซึ่งพิจารณาดังแต่สภาพอาคารสถานที่ เครื่องอุปกรณ์และสื่อประกอบการอ่านต่างๆ ทั้งสิ่งพิมพ์ที่เป็นรูปเล่มและสิ่งที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์

สิ่งแรกที่ควรพิจารณา คือ ห้องเรียนหรือสถานที่ที่ใช้ในการอ่าน สะดวกสบายเพียงพอหรือไม่ แสงควรสว่างเพียงพอ อุณหภูมิควรพอดี ไม่ร้อนหรือเย็นจนเกินไป จำนวนผู้ใช้สถานที่ควรได้สัดส่วนกับขนาดห้อง ห้องมีเสียงรบกวนจนเกินไปหรือไม่ มีอุปกรณ์เสริมการอ่านเพียงพอหรือไม่

อุปกรณ์หลักของการอ่านก็คือ หนังสือ ควรจะต้องมีหนังสือเพียงพอกับจำนวนผู้ใช้บริการ หนังสือมีชนิดที่ต่างๆ กันออกไปตามความสนใจของผู้อ่าน และตามระดับความสามารถ เช่น ผู้อ่านในระยะเริ่มแรกอาจเป็นพวกหนังสือที่มีภาพประกอบสวยงาม ชวนอ่านเรื่องไม่ยากนัก ตัวหนังสือใหญ่พอควร และควรเป็นพวกหนังสือประเภทที่เด็กจะสามารถเดาความล่วงหน้าได้ (Predictable book) ซึ่งจะทำให้เด็กสนุกและสนใจอ่านมากขึ้น แต่ถ้าในระดับสูงขึ้นก็ควรเป็นหนังสือยากขึ้นตามลำดับ ควรให้ความรู้กว้างขวางขึ้นเรื่อยๆ ตามระดับความรู้ของเขา หากเป็นประเภทเสริมความรู้ได้ยิ่งดี

ในยุคแห่งเทคโนโลยีใหม่ๆ มีอุปกรณ์ประกอบการอ่านเพิ่มขึ้นมากมาย อาจเป็นพวกแถบบันทึกเสียง วีดิทัศน์ โทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น หากมีควรอยู่ในสภาพที่ดีและพร้อมที่จะใช้โดยการเตรียมล่วงหน้าไม่ให้เสียเวลา หรือก่อให้เกิดความน่ารำคาญ เด็กจะขาดความสนใจเสียก่อน อุปกรณ์ต่างๆ เหล่านี้ จะช่วยเสริมการอ่านได้เป็นอย่างดี หากผู้สอนมีการจัดเตรียมบทเรียนให้น่าสนใจ

2. สภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยา (Psychological Environment) ครอบคลุมความหมายกว้าง ตั้งแต่ความพยายามทำให้เด็กสนใจการอ่าน กล้าเสี่ยงที่จะอ่าน ช่วยส่งเสริมให้เด็กมีกำลังใจในการอ่าน ไม่พยายามทำให้เด็กเกิดความกลัวหรืออาย หรือกลัวถูกทำโทษเมื่ออ่านผิด สังเกตความสนใจและหาหนังสือให้เด็กได้หลากหลาย จนสามารถเลือกได้ตามความสนใจ เป็นที่ทราบกันดีว่าการอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความรู้ และประสบการณ์เดิมเข้ามาช่วยเช่นเดียวกับทักษะอื่น เช่น การพูด เด็กเรียนรู้จากบิดามารคามาตั้งแต่เกิด เรียนรู้ได้ด้วยการสังเกตและทดลองใช้ เมื่อถูกต้องจะใช้ต่อไป หากผิดจะแก้ไข การอ่านเช่นกัน หากผู้สอนพยายามปูพื้นฐานให้กว้าง เด็กจะสามารถนำไปใช้ได้ ในเวลาที่ตนไปอ่านข้อความต่างๆ ยิ่งอ่านมากยิ่งมีประสบการณ์และความรู้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ การอ่านจะกลายเป็นสิ่งที่เด็กอยากอ่านเอง เกิดความสนใจ ความสนุกที่จะอ่าน ไม่ใช่อ่านเพราะถูกบังคับ

จากการวิจัยของนักภาษาศาสตร์พบว่า เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมช่วยส่งเสริมในการอ่านดี มีหนังสืออ่านมากมายในแง่มุมต่างๆ จะมีพื้นความรู้กว้างขวาง ผู้ปกครองให้การสนับสนุน เด็กกลุ่มนี้จะอ่านได้ดีกว่าเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ขาดการอ่าน ไม่เคยได้อ่านหนังสืออื่นๆ เลย นอกจากที่ต้องเรียน

ในชั้นเรียนของตน อย่างไรก็ตามหากผู้สอนท่านใดสามารถวางพื้นฐานความสนใจในการอ่าน จนเด็กต้องการอ่านเองไม่ใช่ถูกบังคับให้อ่าน ก็ถือได้ว่าเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จอีกขั้นหนึ่ง

แนวความคิดในการพัฒนาการอ่าน

มีวิธีการต่างๆ มากมาย ที่จะช่วยส่งเสริมการอ่าน โดยเฉพาะผู้ที่เริ่มอ่านแต่บางวิธีก็สามารถใช้กับผู้อ่านในระดับสูงขึ้นได้ วิธีการต่างๆ นั้นได้แก่

1. วางพื้นฐานความรู้ทั่วไปและนำความรู้เดิมที่ผู้อ่านมีอยู่แล้วมาใช้ให้ได้ประโยชน์ในการเรียน การอ่าน มีนักวิจัยหลายท่านได้ทำการวิจัยถึงความสำคัญของความรู้เดิมที่มีต่อการอ่านของผู้อ่านแต่ละคน ซึ่งมีความรู้กว้างขวางมากขึ้นเท่าใด จะสามารถช่วยให้ทำความเข้าใจกับการอ่านข้อความต่างๆ ได้มากขึ้น ผู้อ่านที่เริ่มเรียนอ่านเช่นกัน จะมีความรู้ด้านต่างๆ ตลอดจนความสามารถในการใช้ภาษาอยู่ในระดับหนึ่ง ถ้าหากเราสามารถจัดการเรียนการสอนที่ทำให้เด็กสามารถนำความรู้เดิมมาใช้ได้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับการเรียนรู้อื่นๆ ในทางตรงกันข้ามหากผู้อ่านจะต้องเรียนรู้สิ่งใหม่ แต่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับความรู้เดิมเลย สิ่งนั้นจะกลายเป็นสิ่งซึ่งค่อนข้างยากสำหรับเขา เพราะเป็นสิ่งใหม่ ไม่เคยรู้มาก่อนไม่มีข้อมูลอื่นๆ ที่จะช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น ผู้อ่านเกิดความเบื่อหน่ายในที่สุด ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนที่จะได้ผลดีต้องคำนึงถึงพื้นฐานรู้ของผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมของผู้เรียนแต่ละคน มาพิจารณาพร้อมในการจัดการเรียนการสอนด้วย

องค์ประกอบที่ช่วยในการพิจารณาการวางหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน และช่วยให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

1.1 ผู้สอนต้องเป็นผู้จัดหาหนังสือและอุปกรณ์การอ่านให้ผู้เรียนตามสภาพแวดล้อมและความสนใจของผู้เรียนให้หลากหลายที่สุด หากมีผู้เรียนที่มาจากสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ควรหากรรมกรหนังสือ หรือสื่ออุปกรณ์อื่นๆ ที่จะสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมหรือความแตกต่างระหว่างกลุ่ม จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้

1.2 ผู้สอนอาจพาผู้เรียนไปศึกษาของจริงในสถานที่ต่างๆ (Field trips) โดยพาไปชมสถานที่ต่างๆ เช่น สำนักพิมพ์ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์สถาน โบราณสถานต่างๆ ฯลฯ เป็นต้น

1.3 การให้พื้นฐานความรู้หรือประสบการณ์ อาจทำได้โดยการอ่านให้ผู้เรียนฟังดูภาพยนตร์หรือเชิญวิทยากรเฉพาะมาบรรยาย

1.4 ให้ผู้เรียนทำงานเดี่ยวหรืองานกลุ่ม เพื่อค้นคว้าในหัวข้อที่สนใจให้กว้างขวางยิ่งขึ้น หรือจัดให้มีการอภิปรายในสิ่งซึ่งสนใจร่วมกัน หากได้ค้นคว้าหรืออ่านหนังสือเรื่องเดียวกัน

2. กิจกรรมการอ่านให้เด็กฟัง กิจกรรมนี้ทำได้ทั้งเด็กเล็กและเด็กโต เด็กส่วนใหญ่จะชอบฟังเรื่องราวต่างๆ ที่น่าสนใจซึ่งผู้ใหญ่หรือครูอ่านให้ฟัง เรื่องที่อ่านส่วนมากจะเป็นเรื่องที่ผู้อ่านเองชอบ

เพราะมีคุณค่าทั้งความสนุกสนานตื่นเต้น สารความรู้ และให้คุณค่าความพอใจ ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้มากกว่าที่เขาจะอ่านเอง โดยเฉพาะกรณีที่เด็กเริ่มเรียนรู้การอ่าน อาจจะไม่ค่อยสนุกหรือซาบซึ้งกับเรื่องเท่าที่ควรเพราะยังอ่านไม่ถ่องแท้ การอ่านให้เด็กฟังบางครั้งจะช่วยให้เด็กเข้าใจความ หรือเนื้อเรื่องล่วงหน้าได้ ทำให้เกิดความสุข ทำท่ายและรักการอ่าน อยากมีโอกาสนอ่านได้เก่งๆ เหมือนต้นแบบคือผู้สอนนั่นเอง

3. ต้นแบบในการอ่าน (Reading Model) แสดงให้ผู้เรียนเห็นว่า การอ่านมีความสำคัญในชีวิตของคนเรา การอ่านทำให้ผู้อ่านได้ความรู้กว้างขวาง ทั้งในสาขาอาชีพของตนและนอกสาขาอาชีพ การอ่านทำให้เกิดความสนุกสนานถือเป็นงานอดิเรกได้เช่นกัน ยิ่งอ่านมากจะยิ่งได้ความรู้กว้างขวาง อ่านเพราะรักที่จะอ่าน สนุกกับการอ่าน มิใช่อ่านเพราะถูกบังคับให้อ่าน หากสามารถเปลี่ยนความรู้สึกของผู้เรียนว่า อ่านหนังสือเพราะรักที่จะอ่าน แทนการถูกบังคับให้อ่าน เท่ากับเป็นการวางรากฐานการอ่านที่ดีที่สุด

4. จัดเวลาให้เด็กๆ ได้มีโอกาสนอ่านเป็นประจำ บางครั้งเป็นกิจกรรมที่เรียกว่า Sustained Silent Reading เป็นการจัดเวลาให้เด็กได้มีโอกาสนอ่านเงียบๆ โดยเสรี อ่านอะไรก็ได้ครูอาจจัดหาไว้หรือเด็กจัดหาเองตามความสนใจ แล้วให้ช่วงเวลาสัก 5 -10 นาที ในแต่ละวันให้เด็กได้อ่าน ผู้สอนควรร่วมกิจกรรมนี้ด้วยเช่นกัน เป็นการแสดงแบบอย่างที่ดี อาจมีการอ่านบทกวีที่ไพเราะหรือบทละครบ้าง

5. พยายามชี้แนะให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการอ่าน เห็นคุณค่าความรู้ ความสนุกสนานที่จะได้รับจากการอ่าน ได้เห็นแบบอย่างการเรียนรู้ภาษา การใช้ภาษาที่ดี ที่สำคัญเด็กจะต้องเห็นความสำคัญของการอ่านด้วยตนเอง อ่านด้วยความยินดีและพอใจจะอ่าน มิใช่อ่านเพราะถูกบังคับ รู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้จากการอ่าน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต รวมทั้งการศึกษาในระดับสูงต่อไป จนถึงการดำรงชีวิตในอนาคตแม้จะจบการศึกษาแล้วก็ตาม การอ่านก็ยังคงมีบทบาทสำคัญในชีวิตมนุษย์เสมอ

6. พยายามสอนให้เด็กเข้าใจถึงกระบวนการอ่าน สามารถอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากผู้อ่านคนใดมีข้อบกพร่องในด้านใด เป็นหน้าที่ที่ครูผู้สอนต้องพยายามหาทางแก้ไขเสริมความรู้และประสบการณ์ การอ่านมากทำให้เด็กได้ความรู้กว้างขวางและรักการอ่านมากขึ้น ทั้งนี้เพราะเขามีหลักเกณฑ์ว่าควรทำอย่างไร เมื่อพบปัญหาในการอ่าน สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ความสนใจด้านการอ่านจะพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ

การพัฒนาการอ่านอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาการอ่านของเด็กหรือผู้อ่านแต่ละคน จะมีทั้งความคล้ายคลึงกันและแตกต่างกันบ้างในรายละเอียด แต่จากการเฝ้าดูพฤติกรรมกรรมการอ่านของเด็กหรือผู้อ่านที่เริ่มเรียนการอ่านจะพบว่า

พฤติกรรมหลายอย่างที่เหมือนกัน ในที่นี้จะกล่าวถึงรายละเอียดในขั้นตอนพัฒนาการอ่านต่างๆ ของเด็กที่เริ่มเรียน การอ่านที่พอจะเห็นได้ชัดเจนและผู้อ่านในระดับอายุมากกว่า หรือผู้ใหญ่ที่เริ่มเรียนก็อาจมีพฤติกรรมบางอย่างเข้าช่วยการพัฒนานี้ก็ได้เช่นกัน Cochrane และคนอื่นๆ (1984) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการพัฒนาการอ่านเป็น ดังต่อไปนี้

1. ขั้นก่อนที่จะสามารถอ่านได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ
2. สามารถอ่านได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ
3. ความบกพร่องบางประการในการอ่าน

ขั้นก่อนที่จะสามารถอ่านได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ

การเรียนรู้การอ่านในขั้นนี้ เป็นการเรียนรู้เบื้องต้นถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับหนังสือว่าหนังสือคืออะไร และควรปฏิบัติต่อหนังสือนั้นๆ อย่างไร ในขั้นนี้เด็กจะไม่สามารถอ่านหรือทำความเข้าใจหนังสือได้ด้วยตนเอง ต้องมีผู้อื่นเข้ามาช่วย สามารถแยกย่อยออกได้เป็นสามระยะ คือ

ก. ระยะการเริ่มเรียนรู้ เป็นขั้นเริ่มตั้งแต่เกิดซึ่งเด็กหรือผู้อ่านยังไม่รู้จักหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ต่างๆ ว่าคืออะไร แต่จะเรียนรู้ขึ้นทีละน้อย ประสบการณ์จากสภาพแวดล้อม จะศึกษาว่าถือหนังสืออย่างไร แม้จะเริ่มจากการกลับหัวท้ายบ้างก็ตาม เมื่อสามารถเข้าใจการถือหนังสือแล้ว จะเรียนรู้ความสำคัญของหนังสือว่ามีไว้สำหรับที่เขาจะได้รับฟังเรื่องราวต่างๆ การรู้จักหนังสือโดยผู้อื่นอ่านให้ฟังมิใช่มีไว้เพื่อทำกิจกรรมอื่นหรือฝึกเล่น เด็กจะเริ่มให้ความสนใจมากขึ้นตามประสบการณ์และความสนใจเรื่องราว แต่อย่างไรก็ตามสิ่งที่เด็กจะสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้คือ การถือหนังสือ ส่วนเรื่องราวที่จะต้องทำความเข้าใจจากหนังสือยังต้องอาศัยผู้อื่นอยู่

ข. ช่วงระยะที่เด็กเริ่มมีความรู้สึกเหมือนตนเองเป็นผู้อ่าน ในขั้นนี้เด็กโดยทั่วไปอายุประมาณ 2 ขวบ จะสามารถถือหนังสือได้ถูกทิศทาง ทราบว่าควรอ่านจากซ้ายไปขวา จากบนลงล่าง เปิดหนังสือจากหน้าแรกไปหน้าสุดท้าย หรือในระบบอื่นๆ ถ้าระบบภาษาต่างกันออกไป เด็กเริ่มให้ความสนใจรูปภาพ เกิดความสนใจความหมายของภาพต่างๆ ในเชิงภาษาเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะหนังสือที่มีโอกาสได้อ่านบ่อยๆ เด็กจะเริ่มเข้าใจทั้งความหมายและโครงสร้างภาษา แม้ว่าเขาอาจจะไม่ได้ใช้คำพูดที่เหมือนในหนังสือก็ตาม ในขั้นนี้เด็กจะเริ่มเรียนรู้ความหมายและโครงสร้างของภาษาต่างๆ ที่ได้อ่านและตัวบ่งชี้ (Cues) ต่างๆ ในภาษา

ค. เป็นช่วงที่เด็กเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับตัวอักษร เด็กจะเริ่มมีความสามารถในการทำความเข้าใจตัวอักษรและเสียงต่างๆ ตลอดจนการนำไปใช้ในการอ่าน เริ่มรู้จักคำและนำไปใช้ได้ จำคำบางคำเป็นพิเศษ เช่น ชื่อตัวเอง และคำที่พบบ่อยๆ เช่น ในภาษาอังกฤษ คำว่า “THE END” เด็กจะเริ่มเรียนรู้และทราบความหมาย ตลอดจนสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้องก่อนคำอื่นๆ นอกจากนี้อาจประทับใจหรือจำ

คำใดคำหนึ่งได้เป็นพิเศษจากเรื่องที่ได้อ่านให้ฟัง และสามารถอ่านได้หากดูตามหนังสือที่คุ้นเคยนั้น แต่เด็กที่กำลังพัฒนาการอ่านในขั้นนี้ยังไม่มีคามแม่นยำพอที่จะนำคำไปใช้สถานการณ์อื่นๆ ได้ ฉะนั้น แม้จะเป็นคำๆ เดียวกัน แต่อยู่ในสิ่งพิมพ์หรือหนังสือที่ต่างกันออกไป อาจจะอ่านไม่ได้หรือไม่เข้าใจ ความหมาย การอ่านของเด็กในขั้นนี้ ยังอาศัยการเทียบเสียงของพยัญชนะ โดยเฉพาะพยัญชนะแรกของ คำมักจะจำได้ดี

ขั้นสามารถอ่านได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ

ในขั้นนี้เด็กมีความรู้เกี่ยวกับตัวอักษร เสียงภาษา และระบบโครงสร้างภาษามากขึ้น ทราบ ความหมายของคำและสามารถอ่านคำง่ายๆ ในหนังสือที่ไม่เคยอ่านมาก่อน เริ่มเกิดความเชื่อมั่นในการ อ่าน ใช้ความสามารถทั้งหมดเพื่ออ่านหนังสือหรือที่ต้องการจะอ่าน ในขั้นนี้สามารถแบ่งย่อยออกเป็น สามระยะเช่นกัน

ก. ระยะที่มีความมั่นใจ ในการนำตัวบ่งชี้ในระบบภาษาต่างๆ มาใช้ร่วมกันในกระบวนการอ่าน เริ่มมีความอยากอ่านมากขึ้น อยากอ่านให้ผู้อื่นฟังทุกครั้งที่มีโอกาส มีความสามารถเข้าใจคำๆ หนึ่ง ซึ่ง ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ระยะนี้จะเกิดขึ้นในช่วงสั้นๆ จากนั้นเด็กก็จะสามารถอ่านได้อย่างธรรมชาติ มี มีข้อสังเกตในระยะนี้ว่าเด็กค่อนข้างมุ่งความสนใจในการอ่านคำต่อคำหรือพยัญชนะแต่ละตัวเป็นพิเศษ ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาการอ่านของเด็กที่กำลังเริ่มหัดอ่าน ผู้สอนต้องพยายามสังเกตและหาแนวทาง แก้ไขให้เข้าใจวิธีการอ่านที่ถูกต้อง การพัฒนาการอ่านในระยะนี้ เด็กจะเริ่มให้ความสนใจกับสิ่งพิมพ์ หรือภาษาหนังสือรอบๆ ตัว เริ่มอ่านและเข้าใจเครื่องหมายต่างๆ ชื่อสินค้า หรือร้านค้าที่อยู่รอบตัว

ข. ระยะที่สองเด็กหรือผู้อ่าน มีความสามารถในการอ่านได้อย่างเป็นอิสระมากขึ้น สามารถอ่าน ได้ด้วยตนเองและสนใจที่จะอ่านเพื่อความพอใจของตนเองมากกว่าที่จะอ่านให้ผู้อื่นฟังเหมือนระยะที่ ผ่านมา การอ่านในระยะนี้เด็กจะเริ่มเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่านลึกซึ้งยิ่งขึ้น ให้ความสนใจทั้ง ข้อความโดยรวมที่ปรากฏ และความหมายที่ผู้เขียนพยายามสื่อ ตลอดจนเรียนรู้เทคนิคการเขียนของ ผู้เขียนในการสื่อความหมายนั้นๆ กับผู้อ่าน ซึ่งหมายความว่า ผู้อ่านเริ่มเรียนรู้ทั้งความหมายและ โครงสร้างของภาษา ผู้อ่านที่ประสบความสำเร็จสูงสุดในระยะนี้คือ ผู้ที่สามารถนำประสบการณ์และ ความรู้ทางภาษาของตนเอง เข้ามาช่วยในการทำความเข้าใจสิ่งพิมพ์ที่กำลังอ่านอยู่ สามารถแยกแยะ ลักษณะภาษาของบทความนั้นๆ ได้ เช่นรายงานเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ การแก้ปัญหาต่างๆ ไป หรือเทพ นิยาย เป็นต้น ผู้อ่านที่มีความสามารถในการอ่านระดับนี้ต้องการการเสริมแรงเพื่อให้สนใจการอ่าน น้อยลง เพราะเขามีความมั่นใจและพอใจในการอ่านของเขาอยู่แล้ว

ค. ระยะที่มีทักษะในการอ่าน ผู้อ่านที่พัฒนามาถึงระยะนี้ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการอ่าน ระดับที่เลือกสิ่งที่ต้องการอ่านได้ด้วยตนเอง โดยมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ส่วนตัวที่ต้องการจะ

ค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมในสิ่งที่สนใจ ระยะนี้ผู้อ่านอาจจะอยู่ในลักษณะที่เรียนรู้การอ่าน และอ่านเพื่อจะเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกรอบตัวของเขา ซึ่งจะประกอบไปด้วยสิ่งที่น่าศึกษาอีกมากมาย การอ่านเป็นทางหนึ่งที่เขาสามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมได้

ผู้อ่านที่มีทักษะการอ่านอยู่ในระดับนี้ นอกจากจะสามารถอ่านสิ่งพิมพ์ในรูปแบบของหนังสือ โดยทั่วไปแล้ว จะมีความสามารถอ่านสิ่งพิมพ์ที่มีแบบฟอร์มเฉพาะตัวได้ด้วย เช่น พวกรายการอาหาร หรือสมุดโทรศัพท์ซึ่งจะมีรูปแบบการจัดเฉพาะ บทกวีต่างๆ ภาษาเฉพาะในแต่ละวิชาได้อย่างเข้าใจ เช่น คณิตศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์ ความสามารถในการอ่านระดับนี้จะตอบสนองความต้องการ และเสริมประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้อ่าน

ความบกพร่องบางประการในการอ่าน

ขั้นตอนความสามารถในการอ่านของผู้อ่าน มักจะผ่านเป็นลำดับขั้นดังที่กล่าวข้างต้น บางคนอาจจะพัฒนาไปตามลำดับอย่างรวดเร็ว แต่บางคนอาจจะต้องใช้เวลานานในบางขั้นตอน หรือใช้เวลานานกว่าผู้อื่นในบางขั้นตอน แต่สามารถผ่านไปได้ด้วยดีตามลำดับ แต่บางคนอาจเกิดปัญหา ไม่สามารถผ่านขั้นตอนการพัฒนาการอ่านไปได้ ต้องได้รับการช่วยปรับปรุง ชี้นำ จึงจะสามารถประสบความสำเร็จ ข้อบกพร่องของผู้อ่านกลุ่มนี้มักจะเกิดจาก

ก. ผู้อ่านหรือเด็กกลุ่มนี้ มักจะเป็นกลุ่มที่ไม่พยายามทำความเข้าใจเนื้อเรื่องตามตัวอักษรที่ปรากฏ บางครั้งถ้ามีรูปภาพประกอบจะให้ความสนใจมากกว่า และอาจเล่าเรื่องจากความคิดของตนเองตามจินตนาการภาพ ผู้อ่านกลุ่มนี้จะไม่เข้าใจและไม่สามารถตีความของสัญลักษณ์ และเสียงของภาษา ในเนื้อความที่อ่าน การตีความหมายจึงผิดไปจากความเป็นจริง

ข. กลุ่มที่มีพฤติกรรมตรงข้ามกับกลุ่มแรก เป็นผู้ที่เน้นด้านการออกเสียงของพยัญชนะ หรือคำต่างๆ ให้ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุด ทั้งที่บางครั้งไม่ทราบความหมาย ไม่สามารถนำความรู้เกี่ยวกับระบบภาษา ทั้งด้านสัญลักษณ์และเสียง ด้านความหมายและโครงสร้างของประโยคมาช่วยในการอ่านได้ ดังนั้นการอ่านของเด็กกลุ่มนี้จึงไม่มีความหมาย ซึ่งตัวผู้อ่านเองจะไม่ทราบว่าอ่านผิด หรือใช้คำที่ไม่มีความหมายในภาษาที่ใช้อยู่ เพราะมีพื้นฐานความรู้ไม่เพียงพอ

ค. ไม่เกิดความสนใจ ไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน ที่จะนำไปสู่การค้นคว้าและเรียนรู้ความรู้ต่างๆ ของตนในอนาคต พยายามหลีกเลี่ยงกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการอ่านทั้งสิ้น

รูปแบบการสอนอ่าน (Reading Models)

Gough (1972) ได้ให้แนวคิดของกระบวนการหรือรูปแบบการสอนการอ่าน ซึ่งเรียกว่า กระบวนการอ่านจากล่างขึ้นบน (Bottom up Model) หมายถึง การสอนอ่านโดยให้ผู้เรียนเข้าใจ องค์ประกอบย่อย จากส่วนเล็กสุดของภาษาได้แก่ เสียงตัวอักษรพยัญชนะและสระก่อนโดยละเอียด ก่อนที่จะให้เข้าใจความหมายของคำ ประโยคและบทความ หรือเนื้อความทั้งหมด

การสอนจะแบ่งสอนเป็นขั้นตอน ตั้งแต่เสียงในภาษาที่กำลังศึกษาอยู่ทุกเสียงโดยละเอียด ประสมคำ รวมประโยค และตีความจากประโยคพื้นฐาน ในแต่ละขั้นตอนมีการทดสอบจนแน่ใจว่า ผู้อ่านสามารถผ่านทุกขั้นตอนอย่างถูกต้อง การสอนแบบนี้จะใช้เวลานานมากในการพัฒนาการเรียนรู้ ผู้เรียนเกิดความสับสน เบื่อง่าย และขัดกับความรู้สึกรู้ในการเรียนรู้ตามธรรมชาติของการเรียนรู้ภาษา ที่ต้องการทราบความหมายเพื่อนำไปใช้ในการสื่อสาร หรือสื่อความหมายจากสัญลักษณ์หรือตัวอักษร นอกจากนี้ คำบางคำอาจสะกดเหมือนกัน แต่อ่านไม่เหมือนกัน หรือสะกดเหมือนกัน แต่ความหมาย ต่างกันขึ้นอยู่กับความรอบข้าง หรือเนื้อความของบทความนั้นๆ ล้วนแต่เป็นปัญหาในการเรียนการสอน แบบนี้

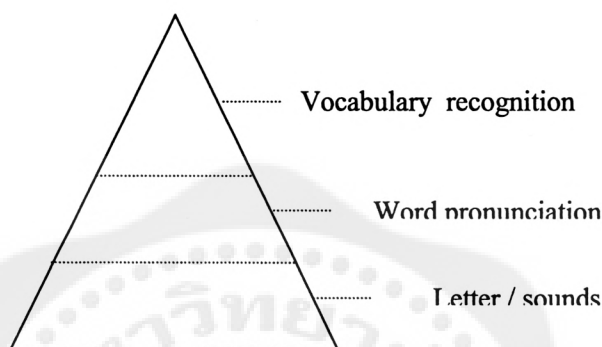
ส่วนแนวคิดในการสอนอ่านอีกรูปแบบหนึ่งของ F.Smith (1978) และ K.Goodman (1968) คือ กระบวนการอ่านจากบนลงล่าง (Top down Model) เป็นกระบวนการสอนอ่านที่เน้นการให้ความหมาย แก่ผู้อ่าน การให้ผู้อ่านมีประสบการณ์และทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทความที่อ่านก่อนองค์ประกอบย่อย ของภาษา ซึ่งได้แก่ เสียง พยัญชนะ สระ ไวยากรณ์ ฯลฯ ทั้งนี้เพราะแนวพื้นฐานทางทฤษฎีของ จิตวิทยาภาษาศาสตร์ที่ว่า มนุษย์เราจะสื่อความหมายจากสิ่งที่อ่านหรือการอ่านเป็นหลัก การอ่านเป็น กระบวนการในการตีความหมายจากสัญลักษณ์ โดยผ่านกระบวนการทางความคิด (Thinking process) กระบวนการทางความคิดจะเชื่อมโยงความรู้ระหว่างองค์ประกอบย่อยของภาษาในประโยคและใน บทความนั้นๆ ให้เป็นที่เข้าใจได้จากประสบการณ์การอ่าน ทราบความหมายของคำมากขึ้น และมีพื้น ความรู้ด้านอื่นๆ มาประกอบการทำความเข้าใจในการอ่าน ผู้อ่านจะสามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว การ สอนอ่านในยุคปัจจุบันจึงพยายามสอนแนวนี้

Yetta Goodman, Dorothy Watson และ Carolyn Burke (1987) ได้เสนอแนะรูปแบบ หรือ กระบวนการสอนอ่าน ออกมาเป็น 3 รูปแบบด้วยกัน (Three Models of Reading Instruction) ซึ่งมี ลักษณะคล้ายคลึงกับแนวคิดของ Frank Smith, Kenneth Goodman และ Gough ซึ่งได้แก่

1. Subskills หรือ Phonics Model

กระบวนการสอนอ่านแบบ Phonics Model หรือ Subskills Model นี้ มีพื้นฐานมาจาก Behaviorist Learning Theory หรือทฤษฎีการเรียนรู้ด้านพฤติกรรม มีการสอนแบบซ้ำทวนและให้แน่ใจ ว่าทำทุกอย่างถูกต้อง โดยการแบ่งส่วนย่อยของภาษาสอนก่อนโดยเฉพาะ ส่วนย่อยที่สุดของภาษา คือ

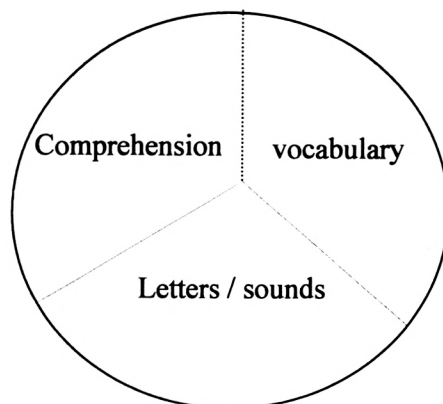
เสียง คำ ประโยค ตามลำดับ การสอนแต่ละขั้นจะต้องมีการทดสอบให้แน่ใจว่านักเรียนอ่านได้ หรือ ออกเสียงถูกต้อง จึงจะดำเนินการสอนต่อไปจากเสียง ไปสู่คำและระดับประโยค การเรียนการสอนจะ เน้นการออกเสียงให้ถูกต้อง ทุกขั้นตอนในการสอนไม่มุ่งเน้นที่ความหมาย ทำให้การเรียนการสอนน่า เบื่อเพราะต้องทำซ้ำซาก เด็กไม่ได้ความรู้และประสบการณ์เท่าที่ควร การอ่านไม่ประสบความสำเร็จ รูปแบบนี้สามารถเปรียบเทียบได้ตามแผนภูมิของ Goodman, Watson & Burke (1987 : p.132)

ภาพประกอบ 1 Subskills หรือ Phonics Model

2. Skills หรือ Phonics Model

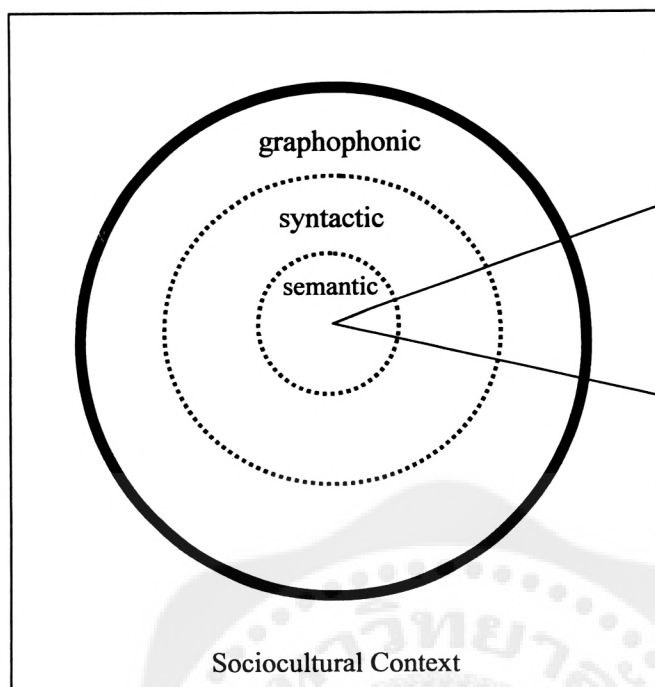
กระบวนการสอนอ่านแบบนี้ ยังคงยึดการสอนโดยแบ่งส่วนย่อยของภาษาเช่นกัน เสียง และคำมีความสำคัญที่สุด การสอนจะยึดหลักความสัมพันธ์ระหว่างเสียงและพยัญชนะเป็นหลัก เริ่ม สอนเสียงและให้ทราบความหมายของคำ และทำความเข้าใจศัพท์ ผู้อ่านจะยึดพจนานุกรมเป็นหลัก ใน การค้นคว้าหาความหมายเมื่อพบคำใหม่ๆ ในระบบแผนและสัญลักษณ์ภาษา (Language cues) ทั้งสาม ระบบจะได้รับการสอนโดยละเอียด ได้แก่ ระบบสัญลักษณ์ในการเขียนและเสียง (Grapho-phonics system) ระบบโครงสร้างไวยากรณ์ (Syntactic system) และระบบความหมายทางภาษา (Semantics system) จากระดับคำก็จะสอนระบบประโยคและข้อความที่อ่าน โดยเน้นให้เข้าใจความหมายหรือทำ ความเข้าใจในบทความที่กำลังอ่านอยู่ รูปแบบการสอนนี้ จึงให้ความสำคัญที่ การออกเสียง (Phonics) คำศัพท์ (Vocabulary) และความเข้าใจ (Comprehensive) ในน้ำหนักเท่าๆ กัน ดังแสดงในภาพ

ภาพประกอบ 2 หรือ Eclectic Model

3. Holistic หรือ Whole Language Model

การสอนอ่านแบบนี้เป็นการอ่านที่จะสะท้อนให้เห็นกระบวนการสอนอ่านที่ต่างๆ กันออกไป จะยึดถือการสอนอ่านตามแนวของนักจิตวิทยาศาสตร์ (Psycholinguists) และนักสังคมวิทยาภาษาศาสตร์ (Sociolinguists) ซึ่งจะเน้นที่ความหมายของภาษาเป็นหัวใจสำคัญโดยต้องอาศัยระบบสัญลักษณ์ ภาษาแบบต่างๆ เข้ามาช่วยให้สามารถทำความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น สามารถแสดงความสัมพันธ์โดยใช้วงกลมหลายๆ วงซ้อนกัน วงในสุดจะแทนความหมายของข้อความที่อ่าน (Semantics system) ซึ่งผู้อ่านจะเข้าใจได้ต้องอาศัยระบบทางภาษาต่างๆ เข้ามาช่วย จะแสดงโดยวงกลมที่ล้อมรอบอยู่ภายนอก ทั้งระบบโครงสร้างภาษา (Syntactics system) และระบบสัญลักษณ์และเสียงภาษา (Grapho-phonics system) และนอกจากระบบภาษาจะมีส่วนช่วยแล้ว ยังได้สภาพสังคมหรือสถานการณ์รอบข้าง (Socio-cultural) ช่วยให้อ่านตัดสินใจได้ง่ายขึ้น ถูกต้องตามความหมายที่แท้จริงคืออะไร การอ่านแบบนี้จะเน้นความหมาย ความเข้าใจไม่เน้นเสียง ไม่เน้นการสะกดคำและไม่เน้นความหมายของคำทุกคำในบทความที่อ่าน เหมือน Phonics หรือ Eclectic Model คำบางคำอาจไม่มีความสำคัญมากนัก ผู้อ่านอาจข้ามได้บ้างโดยความหมายไม่เสียไป แต่เข้าใจโดยรอบให้ถูกต้อง ส่วนการแก้ไขการออกเสียง หรือการสะกดคำจะมีการให้ทำกิจกรรมและหาทางปรับปรุงแก้ไขต่อไปเมื่อเด็กมีความเข้าใจดี สามารถอ่านได้รู้เรื่องจะมีกำลังใจในการเรียนรู้ต่อไป

ภาพประกอบ 3 Holistic หรือ Whole Language Model

การเขียนและองค์ประกอบในการเขียน

การเรียนรู้การเขียนเหมือนการเรียนรู้การอ่าน ผู้สอนต้องจัดการเรียนการสอนให้น่าสนใจ มีสิ่งซึ่งช่วยส่งเสริมการเขียนได้ดีขึ้น ผู้เรียนมีประสบการณ์มากขึ้น มีข้อมูลการเขียนเพียงพอ จนผู้เรียนเกิดความรู้สึกมั่นใจตนเองและสนใจการเขียน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการเรียนรู้ภาษาและเพื่อการจดบันทึกต่อไป

องค์ประกอบหลายอย่างที่จะช่วยให้การเรียนรู้การเขียนได้ผลดียิ่งขึ้น ได้แก่

1. ควรพยายามให้เด็กได้มีประสบการณ์ในการอ่านและรู้จักหนังสือ เอกสารการพิมพ์รูปแบบต่างๆ ซึ่งจะช่วย让孩子ได้เห็นแบบอย่าง และเป็นข้อมูลการเขียนต่อไป
2. การเรียนรู้การเขียนเช่นเดียวกับการอ่าน ต้องการเนื้อหาที่มีความหมาย ผู้อ่านสามารถนำมาใช้กับตนเองได้ ใช้ประสบการณ์ของตนเองช่วยในการทำความเข้าใจ การสอนเขียนเช่นกัน ควรมุ่งเน้นสิ่งที่เด็กสามารถนำมาใช้ในชีวิตจริงได้ การวางจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ควรให้สนองความต้องการของเด็ก เด็กนำไปใช้อย่างถูกต้อง
3. ผู้สอนควรเป็นแบบอย่างที่ดี เขียนให้เด็กเห็นเป็นตัวอย่างซึ่งเด็กจะทำตาม โดยธรรมชาติเด็กมักจะชื่นชมผู้ใดผู้หนึ่งที่ตนชื่นชอบเป็นแบบอย่างอยู่แล้ว และผู้สอนเป็นผู้หนึ่งที่เด็กส่วนใหญ่ให้ความ

เชื่อถือและทำตาม นอกจากนั้นผู้สอนจะเป็นผู้ที่ให้การชื่นชมผลงานของเด็ก เพื่อให้เด็กมีกำลังใจ ต้องมีความสามารถและวิธีการวิพากษ์วิจารณ์ผลงานของเด็กอย่างสร้างสรรค์ จะทำให้เด็กมีกำลังใจมากขึ้น

4. ให้เด็กได้มีโอกาสดูเห็นแบบอย่างการเขียนมากๆ ให้ได้ลงมือเขียนด้วยตนเองบ่อยๆ และจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ในโรงเรียน ให้เอื้ออำนวยแก่การเขียนของเด็ก เด็กจะสามารถพัฒนาการเขียนได้อย่างรวดเร็ว

5. การเขียนมีคุณลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่งก็คือ เป็นหลักฐานการบันทึกสิ่งต่างๆ ให้คนรุ่นหลังหรือผู้ที่ต้องการศึกษาได้ทราบประวัติความเป็นมาต่างๆ ดังนั้น การเขียนจึงเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ซึ่งนักเขียนแต่ละคนจะต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคล และเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารที่เป็นหลักฐานชัดเจน

กระบวนการเขียน (Writing Processes)

จากผลงานการวิจัยของ Donald Graves, Frank Smith, Jerome Harste และอีกหลายท่าน ทำให้ทราบว่าการเขียนมิได้เป็นเพียงการเขียนข้อความสำเร็จแต่ละชิ้น เพื่อการสื่อสารเท่านั้น แต่การเขียนเป็นกระบวนการเช่นเดียวกับการอ่าน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ขั้นตอนด้วยกัน แต่ละขั้นตอนจะมีอิทธิพลต่อเนื่องซึ่งกันและกัน ซึ่งได้แก่

1. ประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ต่างๆ (Print Experience)

การเขียนผู้เรียนต้องมีประสบการณ์ในการอ่านเรื่องราวหรือข้อความต่างๆ และประสบการณ์ที่มีต่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ มาพอสมควร สิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดให้ผู้เรียนเขียนเกี่ยวกับอะไรและเขียนอย่างไร ผลงานของผู้เรียนจะทำให้ผู้สอนทราบระดับความสามารถได้ หากผู้เรียนมีประสบการณ์มากจะมีข้อมูลในการเขียนมาก สามารถเขียนได้ดีกว่าเด็กที่มีพื้นความรู้และประสบการณ์น้อยกว่า เช่นเดียวกับการอ่าน

2. การเตรียมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการเขียน (Pre-writing or Rehearsal)

ขั้นตอนนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูล แนวคิด แนวเขียนหรือรูปแบบการเขียนต่างๆ ที่เรียกว่า อรรถลักษณะภาษา (Written genres) เพื่อให้ได้โครงร่างของงานเขียน ผู้สอนเป็นผู้ที่ช่วยชี้แนะเพื่อให้เด็กเกิดความคิด สามารถทำได้ด้วยการอ่านเรื่อง เล่าเรื่อง ดูภาพยนตร์ หรือการเชิญผู้มีความรู้ชำนาญเฉพาะเรื่องมาพูดให้เด็กๆ ฟัง พาเด็กไปชมสถานที่ต่างๆ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการวางพื้นฐานการรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น จากนั้นเป็นช่วงที่ผู้สอนและผู้เรียนต้องพูดคุยกัน รวบรวมข้อมูลที่สำคัญแล้วนำความรู้ ข้อเสนอแนะต่างๆ ได้จากการประมวลความคิดนั้นเป็นหมวดหมู่ จัดลำดับความสำคัญในการรวบรวมข้อมูลก่อนลงมือเขียน Jane Hanson ได้เสนอแนะว่า นอกจากจะช่วยชี้แนะก่อนการเขียนแล้ว

ผู้สอนควรแจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การพูดคุย หรือให้ข้อมูลเหล่านี้ เพื่อให้นักเรียนได้เขียนงานของตน ผู้เรียนจะได้เริ่มคิดและวางแผนว่าจะเขียนอะไรในงานของตน ลำดับความคิดและความสนใจในหัวข้อต่างๆ และตัดสินใจลงมือเขียน การทำเช่นนี้สามารถใช้ได้ทั้งงานส่วนตัวและกลุ่ม สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ผู้สอนควรเขียนให้นักเรียนเห็นตั้งแต่ต้นเพื่อเป็นแบบอย่าง

3. การลงมือเขียนครั้งที่หนึ่งหรือฉบับร่าง (Writing or Drafting Phase)

ในขั้นนี้นักเรียนจะได้โครงเรื่องว่า ต้องการจะเขียนอะไร ในขั้นนี้ผู้สอนควรพยายามให้กำลังใจ ให้มีความมั่นใจในการที่จะถ่ายทอดความคิดของตนออกมาในรูปการเขียน โดยคำนึงว่าตนเองอธิบายความคิดของตนออกมาได้อย่างไรบ้าง ยังไม่ต้องกังวลกับการสะกดคำถูกผิด รูปแบบของภาษา หรือข้อบังคับต่างๆ แต่ขอให้พยายามเขียนสื่อความคิดของตนเองออกมาก่อน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ผู้สอนจะพิจารณาในขั้นสุดท้าย เมื่อนักเรียนเขียนเสร็จ สามารถแบ่งเป็นกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มจะพูดคุยและอ่านงานเขียนของตนให้สมาชิกในกลุ่มฟัง การทำเช่นนี้ผู้เรียนจะได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนแนวความคิด ประสพการณ์ อาจได้แนวความคิดใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ตลอดจนอาจมีการช่วยสมาชิกในกลุ่มแก้ไขข้อผิดพลาดด้วยเช่นกัน ในที่สุดแต่ละคนจะกลับมาแก้ไขงานให้ดีขึ้นอีกครั้งหนึ่ง

4. งานฉบับสมบูรณ์ (Post Writing)

ขั้นสุดท้ายเป็นการแสดงผลงานเขียนของนักเรียนแต่ละคน หรือแต่ละกลุ่ม ที่ได้ประมวลแก้ไขมาอย่างดี ทั้งการลำดับความคิด ตลอดจนแก้ไขการเขียนที่ผิดพลาดต่างๆ ให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษา กิจกรรมในขั้นนี้อาจให้นักเรียนอ่านงานเขียนของตนให้ทุกคนในชั้นได้รับฟัง หลังจากนั้นเปิดโอกาสให้ทุกคนพิจารณาและวิจารณ์งานเขียนของแต่ละคน ในแง่มุมต่างๆ การได้รับการวิจารณ์ในทางที่ดีหรือวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ ก่อให้ผู้เขียนมีกำลังใจในการเขียนต่อไป กิจกรรมสุดท้ายที่ผู้สอนจะสนับสนุนการเขียนของผู้เรียน อาจทำเป็นมุมแสดงผลงานของนักเรียน นักเรียนจะเกิดความภาคภูมิใจ อยากผลิตงานในโอกาสต่อไป

บทที่ 5

วรรณกรรม การเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือ

การใช้วรรณกรรมที่ดีเป็นสื่อการจัดการเรียนรู้ภาษาและการส่งเสริมการรู้หนังสือ กลายเป็นที่นิยมอย่างสูง นักการศึกษาหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่า การอ่านวรรณกรรมมีส่วนช่วยให้เด็กได้มีโอกาสเห็นรูปแบบต่างๆของภาษา ทำทนายความสามารถในการอ่านของผู้อ่าน ช่วยให้ผู้อ่านได้นำประสบการณ์เดิม มาใช้ในการทำความเข้าใจ หรือหาความรู้ใหม่เพิ่มเติม หาความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้จากการอ่าน ทั้งเนื้อหาและสำนวนภาษา ได้ทราบถึงพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมปัจจุบันและยุคอื่นๆ จากหนังสือที่บันทึกไว้ หนังสือยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเพิ่มเติมประสบการณ์ของตนเอง ได้เรียนรู้มากขึ้น และที่สำคัญที่สุดคือ ความเข้าใจภาษาในระดับนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารรูปแบบต่างๆ ทั้งการเขียน การพูด รวมทั้งการรับความรู้ทางการฟังและการอ่าน

แนวคิดหลักของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ภาษา การส่งเสริมการรู้หนังสือ ในปัจจุบัน นักภาษาศาสตร์และผู้สอนภาษา ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการอ่านวรรณกรรมมากขึ้น โดยยึดแนวความคิดหลักร่วมกันสามประการคือ

1. ผู้เรียนสามารถเรียนรู้การอ่านได้ดี ต้องอ่านจากข้อความที่เป็นเนื้อหาสาระที่สมบูรณ์ทั้งเรื่อง (Full text) เป็นเรื่องราวที่เด็กสามารถทำความเข้าใจได้ โดยนำความรู้เดิมเข้ามาช่วย มิใช่เรียนจากแบบเรียนภาษาที่แยกสอนภาษาเป็นส่วนๆ ซึ่งจะเข้าใจยากและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันไม่ได้
2. การอ่านเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ภาษา ทำให้มีประสบการณ์ เห็นรูปแบบภาษา และการใช้ในลักษณะต่างๆ ซึ่งจะเป็พื้นฐานการเรียนรู้ต่อไป
3. การเรียนรู้ภาษา ซึ่งหมายถึงความสามารถในการอ่าน การเขียน เป็นฐานความรู้ไปสู่การเรียนรู้วิชาการแขนงอื่นๆได้ดี ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านมาก จะมีความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ต่างๆได้ดีกว่าผู้อื่น

กล่าวโดยสรุปแล้ว การเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนจะประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง เมื่อได้เรียนรู้ภาษาจากหนังสือวรรณกรรมที่เป็นเรื่องราวเนื้อหาที่สมบูรณ์ (Full text) ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายได้ (Meaningful) ตลอดจนทราบหน้าที่และโครงสร้างภาษา (Functional) นำไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆได้ถูกต้อง ภาษาที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมเรื่องต่างๆจึงกลายเป็นหัวใจสำคัญ ในการวางหลักสูตรและการสอนภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การอ่านและการเขียน จากงานวิจัยของนักภาษาศาสตร์ เช่น กูดแมน พบว่า การใช้วรรณกรรมเป็นสื่อการเรียนรู้และพัฒนาการทางภาษาได้ผลดีเป็นที่พอใจ การสอนโดยใช้วรรณกรรมเป็นสื่อ (Literature-based) จึงเป็นที่นิยมของผู้สอนภาษาในปัจจุบัน

Cullinan (1995) กล่าวว่า วรรณกรรมที่ดีจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการวางหลักสูตรการเรียนการสอนภาษา โดยเฉพาะการสอนอ่านและเขียนจะเริ่มจาก การอ่านวรรณกรรมในรูปแบบต่างๆตามแนวคิดที่ว่า จะเรียนการอ่านต้องอ่านมากๆ จะเรียนการเขียนก็ต้องเขียนบ่อยๆเช่นกัน วรรณกรรมที่ดีเป็นแบบอย่างของการสื่อความหมาย ดังนั้นผู้สอนควรเป็นผู้ที่มีความสนใจและรักการอ่านวรรณกรรมต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณกรรมสำหรับเด็ก ควรทราบว่าเรื่องใดเหมาะสมกับเด็กระดับใด และมีเนื้อหาหรือแบบอย่างในการสอนอย่างไร เพื่อชี้แนะเด็กได้ถูกต้องและทำให้เด็กรักการอ่านตามแบบผู้สอนด้วยเช่นกัน

ลักษณะวรรณกรรมสำหรับเด็ก (Children's literature)

วรรณกรรมที่กล่าวถึงในหนังสือนี้ จะเน้นในแง่มุมของวรรณกรรมสำหรับเด็ก De Carlo (1995 อ้างอิงจาก Tied 1979) กล่าวถึงความหมายของวรรณกรรมสำหรับเด็ก ซึ่งสามารถประพันธ์ได้หลายรูปแบบของภาษา ผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนสภาพแวดล้อมของห้องเรียน ไว้ดังนี้

Children's literature is . . .

stories -- exciting, well-loved, satisfying;

pictures -- joyful, interpretive, enchancing;

films -- animating, sensory, perceptive;

recordings -- voicing, hearing, reacting;

Children's literature is adventurous, informative, and poetic.

Literature for children is . . .

feeling -- hurting, laughing, hoping;

experiencing -- dramatizing, interacting, socializing;

sharing -- identifying, reaching, understanding;

linguaging -- explaining, questioning, responding;

Literature for children is drama, song and dance.

(De Carlo 1995: p. 120)

จากบทกวีของ Tied ที่กล่าวข้างต้น ชี้ชัดว่าการเขียนวรรณกรรมนั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ ไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งพิมพ์เสมอไป อาจเป็นรูปแบบอื่นๆเช่น ภาพยนตร์ เทปบันทึกภาพ หรือ เทปบันทึกเสียง เป็นต้น การที่เด็กได้มีโอกาสอ่านหรือเรียนรู้วรรณกรรมใดๆทุกวัน ทำให้เกิดความเคยชิน ก่อให้เกิดความอยากเรียนรู้มากขึ้น จนกลายเป็นนิสัย และกลายเป็นคนที่รักการอ่าน รักการค้นคว้าเพื่อ

เรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการจะค้นหาความจริง และกลายเป็นนิสัยตลอดชีวิตของเด็กเหล่านั้น Stewig (1988) ได้ให้เหตุผลและความสำคัญ ของการใช้วรรณกรรมในรูปแบบสิ่งพิมพ์สอนภาษา หลายประการได้แก่

1. การอ่านวรรณกรรมเป็นการหาความเพลิดเพลินสนุกสนาน ให้แก่ตนเองอย่างง่าย ๆ ไม่ต้องลงทุนเสียเงินเสียทองมากมาย เหมือนกับการหาความสำราญแบบอื่นๆ
2. ทำให้พ้นจากความคิดคำนึงหรือสภาพความเป็นจริงของชีวิตได้ในบางครั้ง ในขณะที่อ่านเรื่องราวที่สร้างสรรค์ขึ้นมาให้สนุกสนานตื่นเต้น ผู้อ่านจะเกิดจินตนาการตามไปด้วย อ่านแล้วอาจก่อให้เกิดความคิดในการสร้างงานเขียนต่อไปได้อีก
3. ผู้ที่อ่านมากจะได้รับความรู้มากขึ้นในสาขาที่สนใจ หรือได้ความรู้เพิ่มขึ้นมากกว่าหนึ่งสาขา จะทำให้ค้นพบตนเองว่าชอบอะไร สนใจอะไร และสามารถค้นคว้าให้ละเอียดต่อไป ได้รู้จักตนเอง และวางแผนอนาคตให้ตนเองได้ว่า ควรจะดำเนินต่อไปอย่างไร หรือต้องการทำอะไร
4. เกิดความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ได้ดีทั้งที่อาจจะแตกต่างกันทั้งเวลา และสถานที่ เท่ากับเป็นการเปิดโลกกว้างให้ตนเอง บางครั้งอาจเป็นเรื่องราวของแดนไกล ไม่เคยเห็นด้วยตาตนเอง แต่สามารถเข้าใจ และมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ ได้ เพราะอ่านจากวรรณกรรมต่าง ๆ นั้นเอง
5. สิ่งสำคัญที่สุดของวรรณกรรมที่เป็นรูปแบบสิ่งพิมพ์ก็คือ การให้รูปแบบโครงสร้าง ภาษาที่ถูกต้อง ในสถานการณ์และเวลาที่ต่าง ๆ กัน เมื่ออ่านมาก เห็นตัวอย่างมาก เกิดความเคยชิน สามารถนำไปใช้ในสภาพความเป็นจริงได้ดีและลึกซึ้งยิ่งขึ้น

องค์ประกอบสำคัญของวรรณกรรมแต่ละเรื่อง

การนำวรรณกรรมเข้ามาใช้ในการเรียนการสอนอ่านนั้น แม้จะเป็นที่นิยมในกลุ่มผู้สอน แต่มีข้อพึงระวังอย่างมากในการเลือกวรรณกรรมหรือหนังสือที่ดีและเหมาะสมสำหรับเด็ก ทั้งในด้านสังคม ความยากง่ายของภาษา เนื้อหาของเรื่องจะเป็นแบบอย่างทางด้านวรรณกรรมหรือไม่ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ต้องพิจารณาทั้งสิ้น Burns, Roe และ Ross (1992) ได้เสนอแนะองค์ประกอบสำคัญของวรรณกรรมว่าควรพิจารณาในแง่มุมใดบ้าง และควรพิจารณาอย่างไร ในการช่วยตัดสินใจเลือกวรรณกรรมหรือหนังสือ นั้นๆ องค์ประกอบสำคัญของวรรณกรรมแต่ละเรื่อง ได้แก่

- 1.เค้าโครงเรื่อง (Plot) หมายถึง เนื้อหาสาระและการดำเนินเรื่อง ตั้งแต่ต้นจนจบ สิ่งที่คุณควรคำนึงในหัวข้อนี้ได้แก่
  - 1.1 เป็นเรื่องที่เด็กอ่านได้อย่างสนุกสนาน และได้ประโยชน์ หรือได้คำสอนจากหนังสือนั้นหรือไม่
  - 1.2 เรื่องเริ่มต้นและดำเนินไปอย่างไร การดำเนินเรื่องเป็นขั้นตอน สมจริงหรือไม่ น่าเชื่อถือได้เพียงใด

1.3 การดำเนินเรื่องไปสู่จุดต้นตอที่น่าสนใจที่สุดของเรื่อง ทำได้ดีหรือไม่ ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจติดตามหรือเกิดความน่าเบื่อสับสน

1.4 เนื้อหาของเรื่องเหมาะสมกับระดับอายุของผู้เรียนที่จะเรียนหรือไม่

1.5 ความยากง่ายของภาษา อยู่ในระดับความสามารถของเด็กที่จะอ่านหรือไม่ เพราะถ้าไม่เหมาะสม ผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจและจะไม่ได้ประโยชน์ใดๆจากการอ่านทั้งสิ้น

2. ความคิดหลักหรือแก่นของเรื่อง (Theme) หมายถึง แนวความคิดหลักของผู้เขียนที่ต้องการสื่อหรืออธิบายให้ผู้อ่านเข้าใจ เช่น อาจเป็นเรื่องของความรัก ความกล้าหาญ หรือความสามัคคี เป็นต้น สิ่งที่จะต้องพิจารณาในหัวข้อนี้คือ

2.1 อ่านแล้วผู้อ่านสามารถเข้าใจ และรู้ถึงความคิดหลักที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อหรือไม่ และแนวคิดนั้นดีมีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน หรือสังคมจริงของผู้อ่านหรือไม่สามารถใช้ในชีวิตจริงได้

2.2 เมื่ออ่านแล้วผู้อ่านเกิดความเชื่อถือ หรือเห็นชอบกับแนวคิดนั้นหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะมีผลต่อเนื่องไปถึงความเหมาะสม กับระดับของเด็กที่เรียนเช่นกัน ถ้าไม่เหมาะสมกับผู้อ่านจะเข้าใจได้ยากขึ้น

2.3 ความสามารถในการแทรกแนวความคิด ให้ผู้อ่านติดตามได้ตลอดทั้งเรื่อง ดีหรือไม่

3. ตัวละครในเรื่อง (Characterization) หมายถึง การสร้างตัวละครในเรื่องแต่ละตัว ให้มีบทบาท มีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกันตามเหตุการณ์ในเรื่อง เมื่อผู้อ่านอ่านแล้วควรมีความสามารถในการแจกแจงบุคลิกของตัวละครแต่ละตัว สามารถเข้าใจและเห็นพัฒนาการความเติบโตของตัวละครแต่ละตัว วิธีการนำเสนอตัวละครในเรื่องให้ผู้อ่านได้เข้าใจถูกต้อง แต่ละตัวละครมีความประพฤติอย่างไร มีข้อดีหรือข้อเสียที่จุดใด ตลอดจนปัญหาและทางแก้ไข พฤติกรรมต่างๆของตัวละครแต่ละตัว

4. ฉากหรือช่วงเวลาที่เกิดเรื่องราว (Setting) หมายถึง การกำหนดช่วงเวลาและสถานที่ที่เกิดเรื่องราวนั้นๆ ต้องดูความเหมาะสมว่าถูกต้องตามความเป็นจริงหรือไม่ เช่น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ผู้เขียนต้องศึกษาอย่างดี จึงจะเข้าใจได้ว่าเกิดขึ้นช่วงใด ผู้อ่านมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆหรือไม่ แม้แต่ตัวละครเอง อาจมีอิทธิพลมาจากการจัดเวลาด้วยหรือไม่ และเข้าไปเกี่ยวข้องกับดำเนินเรื่องของตัวละครแต่ละตัวอย่างไร ช่วงเวลาของการกำหนดเรื่องเหมาะสมกับการพัฒนาการของตัวละครในเรื่องอย่างไร

5. ลักษณะภาษาและแนวที่ใช้ในการเขียน (Styles) หมายถึง วิธีการเขียนและการดำเนินเรื่อง ผู้เขียนมีวิธีการสื่อแนวความคิดของตนได้ชัดเจนหรือไม่ ลักษณะโครงสร้างภาษาที่ใช้เป็นรูปแบบภาษาที่ดี มีลักษณะเฉพาะตัวที่ควรศึกษาเป็นแบบอย่าง คุ่มค่าแก่การเรียนรู้สำหรับเด็กหรือไม่

อรรถลักษณะภาษาของวรรณกรรมสำหรับเด็ก

อรรถลักษณะภาษา (Genres) ที่ใช้ในการเขียนวรรณกรรมมีมากมายหลายแบบ นักการศึกษาแต่ละคนอาจแยกจำแนกออกเป็นแบบต่างๆกัน Norton (1991) แบ่งอรรถลักษณะภาษาในวรรณกรรมของเด็กออกเป็นชนิดต่างๆคือ

1. หนังสือรูปภาพ (Picture books) อาจจะเป็นหนังสือที่มีภาพประกอบการบรรยายด้วยตัวอักษร หรือเป็นรูปภาพทั้งหมด ส่วนมากจะเหมาะกับเด็กเริ่มเรียน หรือระดับประถมศึกษา เด็กส่วนใหญ่จะชอบเพราะมีภาพที่ดึงดูดความสนใจ

2. หนังสือวรรณกรรมแบบเก่า (Traditional literature) ได้แก่หนังสือที่เป็นเรื่องราวที่เล่าต่อกันมา นิทานพื้นบ้าน เรื่องราวความเชื่อต่างๆ ตลอดจนหนังสือเทพนิยาย ซึ่งมักจะเป็นแบบอย่างการใช้ภาษาที่ดี อ่านเข้าใจได้ง่ายเพราะเด็กส่วนใหญ่มีประสบการณ์มาบ้างจากการบอกเล่าหรือดูภาพยนตร์ นอกจากนั้นก็จะเป็นหนังสือที่แฝงคติคำสอน ซึ่งจะเป็นแบบอย่างให้เด็กมีข้อคิด

3. หนังสือเรื่องราวความสนุกสนานตามแนวนวนิยายสมัยใหม่ (Modern fantasy) อาจเป็นนวนิยายเกี่ยวกับความกล้าหาญ เสียดสี ผจญภัย ของตัวเอกในเรื่อง ซึ่งจะเป็นแบบอย่างที่ดีและใกล้เคียงกับโลกปัจจุบัน

4. บทกลอนหรือกวีแบบต่างๆ (Poetry) คือ ตัวอย่างในการเรียนบทกลอนในรูปแบบต่างๆ อาจเขียนตามหัวข้อเรื่อง หรือเขียนเป็นเรื่องราวต่อเนื่องก็ได้

5. นิยายร่วมสมัยที่มีพื้นฐานจากเรื่องจริง (Contemporary realistic fiction) คือ นิยายที่แต่งขึ้นจากรากฐานความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน แต่งขึ้นเป็นเรื่องราว และให้รูปแบบภาษาในการบรรยาย

6. นิยายอิงประวัติศาสตร์ (Historical fiction) คือเรื่องราวที่เขียนขึ้นโดยมีเนื้อหาอิงประวัติศาสตร์ แล้วนำมาเขียนให้เกิดความสนุกสนานน่าสนใจขึ้น เรื่องราวลักษณะนี้จะช่วยให้เด็กได้เข้าใจ และอยากทราบประวัติศาสตร์ทั้งของชาติตนเองและประเทศอื่นๆ เป็นการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมในเวลาเดียวกัน

7. วรรณกรรมที่มีพื้นฐานจากวัฒนธรรมหลายๆแบบ (Multicultural literature) คือ วรรณกรรมที่เกิดจากการอยู่ร่วมกันของชนหลายเผ่าพันธุ์ หลายเชื้อสาย ทำให้เกิดงานเขียนสร้างสรรค์ แนววัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของตน ตลอดจนลักษณะการปรับตัวเข้าหาซึ่งกันและกัน เมื่อเด็กได้อ่านจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ต่างไปจากสังคมของตนทำให้รู้จักโลกกว้างขึ้น

8. วรรณกรรมที่มีลักษณะเฉพาะในการให้ข้อมูลต่างๆ (Non-fiction) จะเป็นหนังสือประเภทที่ให้ข้อมูลความรู้ที่ต่างออกไป เช่น หนังสือชีวประวัติบุคคล หนังสือข้อมูลต่างๆ ซึ่งลักษณะการใช้ภาษาและโครงสร้างการเขียนก็จะเป็นแบบเฉพาะตัว

รูปแบบวรรณกรรมสำหรับการอ่านและการเขียนของเด็ก

O. Cochrane, D. Cochrane, Scalena และ Buchanan (1984) ได้อธิบายรูปแบบการเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กว่า การเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กนั้น มีรูปแบบต่างๆมากมาย เพื่อให้เด็กได้เห็นเป็นตัวอย่าง ทั้งด้านการใช้สำนวน และโครงสร้างการเขียน รูปแบบวรรณกรรม (Literary patterns) ที่นักเขียนวรรณกรรมสำหรับเด็กนิยมใช้มี 8 แบบคือ

1. Repetitive patterns

คือวรรณกรรมที่ใช้สำนวนภาษา หรือข้อความเดิมซ้ำเป็นช่วงๆ ในขณะที่ดำเนินเรื่องส่วนมากเป็นหนังสือสำหรับเด็ก เพื่อช่วยให้เด็กจำสำนวนภาษา และเกิดความสนุกสนานในขณะที่อ่านร่วมกัน เด็กจะพยายามจำและอ่านให้ได้เหมือนเพื่อนๆ

2. Cumulative patterns

การเขียนวรรณกรรมในรูปแบบนี้ จะมีการเพิ่มเติมเหตุการณ์เข้าไปในเนื้อเรื่องที่ละเหตุการณ์ และแต่ละครั้งที่เพิ่มเหตุการณ์เข้าไป จะทวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วทั้งหมดอีกครั้งหนึ่ง จะทำเช่นนี้ซ้ำๆ กันทุกครั้งที่มีเหตุการณ์เพิ่มขึ้นในเนื้อเรื่อง

3. Interlocking patterns

เป็นรูปแบบการเขียนที่จะใช้สำนวนภาษาซ้ำๆ กับข้อความเดิมที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เรื่องราวมักแบ่งเป็นเหตุการณ์แต่ละฉาก และข้อความที่นำมาใช้ จะเป็นตัวชี้แนะเพื่อไขปัญหาในขั้นต่อไป เช่น หนังสือของ Janet และ Allen Ahlberg ซึ่งมีข้อความ “Each peach pare plum I spy Tom Thumb” “Tom Thumb in the cupboard I spy mother Hubbard” จะเห็นได้ว่าผู้เขียนใช้คำสุดท้ายของประโยคที่นำมาขึ้นต้นประโยคที่ตามมา การเขียนลักษณะนี้ บางครั้งใช้เขียนบรรยายหนังสือภาพของเด็ก แต่ละฉากเพื่อแสดงรายละเอียดของการดำเนินเรื่อง

4. Chronological pattern

การเขียนเรื่องลักษณะนี้ จะใช้วิธีการเขียนที่บอกถึงขั้นตอนตามลำดับเวลา สิ่งหนึ่งเกิดขึ้น และอีกสิ่งหนึ่งจะเกิดขึ้นตามลำดับ มักเขียนเกี่ยวกับ ประวัติบุคคล การทดลองทางวิทยาศาสตร์ การเขียนสูตรการปรุงอาหาร แม้แต่หนังสือประเภทสืบสวนลึกลับ นิยมการเขียนลักษณะนี้

5. Familiar culture pattern

การเขียนที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวกับ สิ่งที่เป็นวัฒนธรรมรอบตัวเราในแต่ละสังคม เช่น เขียนเกี่ยวกับ ระบบตัวพยัญชนะ ตัวเลข วัน เดือน ฤดูกาล วันเทศกาลสำคัญ และอื่นๆเป็นหัวข้อเรื่อง แล้วนำมาเขียนเป็นเรื่องราว เพื่อสอนให้เด็กได้รู้จักสิ่งต่างๆรอบตัว

6. Problem-solving pattern

เรื่องราวส่วนใหญ่จะเขียนขึ้นจากการตั้งปมปัญหา แล้วค่อยๆ ดำเนินเรื่องไปตามลำดับพยายามหาทางแก้ปัญหานั้นด้วยวิธีการต่างๆ จนสามารถคลี่คลายปัญหาได้ เรื่องราวจะสนุกสนาน ตื่นเต้น น่าสนใจ น่าติดตามหรือไม่ ขึ้นกับเทคนิคการใช้สำนวนภาษา และการนำเสนอเรื่องราวของผู้เขียน

7. Rhyme-rhythm pattern

การเขียนวรรณกรรมรูปแบบนี้ จะใช้คำที่คล้องจองกัน นอกจากจะดำเนินเรื่องให้น่าสนใจแล้ว ภาษาที่ใช้จะต้องมีลักษณะพิเศษ คือเสียงคล้องจองกัน โดยให้ความหมายสมบูรณ์ตามเนื้อเรื่องที่ผู้เขียนต้องการสื่อความหมาย ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง เด็ก จะสนุกสนานกับการอ่าน เสียงที่คล้องจองนี้จะช่วยให้เด็กจดจำสำนวนภาษาได้ง่ายขึ้น สนใจการอ่านหรือรักการอ่านมากขึ้นเช่นกัน

8. Main character

การเขียนเรื่องราวแบบนี้ การดำเนินเรื่องจะผูกพันกับตัวเอกของเรื่องตลอดเวลา เห็นพัฒนาการของตัวเอกแต่ละขั้นตอนตั้งแต่ต้นเรื่อง อาจมีแก่นของเรื่อง (Theme) มาจากปัญหาให้แก้ไข ผู้อ่านจะติดตามการแก้ไขปัญหาตามสถานการณ์ต่างๆ ตั้งแต่ต้นจนจบหรือตัวเอกประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่างการบรรยายความ การใช้ถ้อยคำสำนวนที่จะสื่อให้ผู้อ่านติดตาม และตื่นเต้นไปด้วย

การจัดการเรียนรู้ภาษา ผู้สอนควรแนะนำให้เด็กได้รู้จัก และคุ้นเคยกับการเขียนรูปแบบต่างๆ เหล่านี้ แม้ว่าในขณะที่ผู้อ่านอ่านเรื่อง ผู้สอนไม่จำเป็นต้องเน้นว่าวรรณกรรมแบบใด ผู้สอนควรเน้นที่ความสามารถในการอ่านมากกว่า ผู้สอนต้องการให้เด็กได้อ่าน ได้สัมผัสการใช้ภาษา เกิดความเข้าใจจากการอ่านข้อความ จากรูปแบบการเขียนต่างๆ กัน แล้วจำได้อย่างไม่รู้สึกตัว ค่อยซึมเข้าในจิตใจและความทรงจำทีละน้อย การได้มีโอกาสอ่านวรรณกรรมรูปแบบหลากหลาย จะทำให้เด็กสามารถอ่านได้ดีขึ้น เมื่อได้อ่านมากจะมีความรู้มาก ข้อมูลในการเขียนจะมีมากตามมา ความสามารถในการเขียนจะพัฒนาตามไปด้วย การพัฒนาการอ่านและการเขียนของเด็กคือหัวใจของการเรียนการสอนภาษา

ความรับผิดชอบของผู้สอน

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้วรรณกรรมแบบต่างๆ (Literature-based) นั้น ผู้สอนจะต้องมีความสามารถและความรับผิดชอบในการเลือกสรรหนังสือที่ดีมีคุณค่าทางภาษา และการจัดการเรียนรู้และการรู้หนังสือจะไม่ประสบความสำเร็จ ถ้าผู้สอนไม่มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ผู้สอนควรตั้งคำถามถามตนเองอยู่ตลอดเวลาว่า “จะอย่างไรจึงจะใช้หนังสือวรรณกรรมเหล่านี้สอนเด็กให้ได้ประสบการณ์ทางภาษาสูงสุด Yopp and Yopp (1996) ได้เสนอแนะแนวปฏิบัติของผู้สอนไว้ดังนี้คือ

1. ผู้สอนต้องอ่านหนังสือทุกเล่มที่จะนำมาสอนอย่างละเอียด เพื่อที่จะได้ทราบว่าควรนำมีวางแผนการเรียนการสอนอย่างไร เนื้อหาของหนังสือจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนด้านใด และแนวทางการเขียนเป็นอรรถลักษณะภาษา (Genre) แบบใด

2. วรรณกรรมแต่ละเรื่องมีแนวคิดหลักหรือแก่นของเรื่อง (Theme) ผู้สอนจะต้องศึกษาให้เข้าใจ เช่น เรื่องราวของการดำรงชีวิตในแต่ละภูมิภาค ความรักความสามัคคี ความกล้าหาญ เป็นต้น แนวคิดหลักของวรรณกรรมแต่ละเรื่องจะเป็นแบบอย่างและเรื่องเตือนใจผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ผู้สอนควรเลือกให้เหมาะสมกับผู้เรียนของตน ให้เป็นประโยชน์ที่ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน หรืออาจเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้วิชาอื่นๆ เนื้อหาอาจเสริมทางด้านวิทยาศาสตร์, ภูมิศาสตร์ หรือความรู้ทั่วไป

3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการจัดเตรียมให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมเป็นสามขั้นตอนหลักคือ

กิจกรรมก่อนการอ่านหนังสือ ควรเป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดความสนใจ อยากทราบรายละเอียด หรือเรื่องราวในหนังสือ โดยสามารถนำความรู้เดิมของตนเข้ามามีส่วนช่วยทำความเข้าใจจากการอ่าน

กิจกรรมระหว่างการอ่าน ควรเป็นการกระตุ้นให้เด็กเกิดความเข้าใจเนื้อหาสาระของเรื่อง ตลอดจนสามารถทำความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างภาษาที่ใช้ เพื่อความเข้าใจและเป็นแบบอย่างการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารในระดับต่อไป

กิจกรรมหลังการอ่าน ผู้เรียนควรมีความสามารถในการสรุปความคิด หรือแนวการสอนที่สำคัญของวรรณกรรมนั้นๆ ได้ สามารถลำดับเหตุการณ์ ทราบลักษณะของตัวละคร และสามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้ นอกจากนี้สามารถนำเรื่องราวที่ได้อ่าน มาเปรียบเทียบกับชีวิตจริง หรือเปรียบเทียบกันระหว่างหนังสือวรรณกรรมเล่มอื่นๆ สิ่งเหล่านี้แสดงว่า เด็กมีความเข้าใจหนังสือนั้นมากน้อยเพียงใด

4. สร้างบรรยากาศ ความเชื่อถือและการยอมรับในห้องเรียนในการดำเนินการเรียนการสอนขั้นนี้ ผู้เรียนได้อ่านหนังสือมาแล้ว ต่างจะมีแนวความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ได้แตกต่างกันออกไปตามพื้นฐานและประสบการณ์เดิมของตน ดังนั้นผู้สอนจะต้องรับฟังความคิดเห็นของทุกคน แล้วนำมาประมวลอีกครั้งหนึ่ง การยอมรับแนวคิดของทุกคนอย่างเสมอภาค จะทำให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจ ความเชื่อมั่น และก่อให้เกิดความอยากรู้อยากอ่านต่อไป บางครั้งแนวความคิดเห็นอาจจะต่างก็มีข้อเรื่องเสียหยา กลับเป็นส่วนดีที่ผู้สอนและผู้เรียนควรอ่านหนังสือวรรณกรรมนั้นใหม่ วิเคราะห์ข้อความและจุดประสงค์ของผู้เขียนอีกครั้งหนึ่งร่วมกัน จนได้ข้อสรุปที่เด่นชัดต่อไป

การเลือกและจัดหัวข้อวรรณกรรมในการสอน

หนังสือวรรณกรรมทั้งทั่วไปและวรรณกรรมสำหรับเด็กมีมากมาย ผู้สอนจึงจำเป็นต้องมีวิธีการเลือกสรรโดยอาจดูจากแนวคิดหรือหัวข้อเรื่อง (Theme) แล้วนำมาจัดแผนการสอน หลักสำคัญในการเลือกจะขึ้นกับความสนใจของเด็กหรือผู้เรียน ต้องเป็นหัวข้อที่ครอบคลุมกว้างพอที่จะมีหัวข้อย่อยๆเสริม และหัวข้อเหล่านั้นควรจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้อ่านสามารถเปรียบเทียบ หรือใช้ในการค้นหาข้อมูลต่างๆได้ ประการสำคัญคือเมื่อครูผู้สอนตัดสินใจเลือกวรรณกรรมเรื่องใดแล้ว จะต้องมีการมีพร้อมที่เด็กจะสามารถหาอ่านได้ในโรงเรียน หรืออาจขยายกว้างไปสู่ชุมชน ที่มีบทบาทสนับสนุนด้วยได้เช่นกัน

การเลือกและจัดวรรณกรรมในการสอนสามารถทำได้หลายวิธี เมื่อจัดเป็นกลุ่มหรือหมวดหมู่แล้ว ผู้สอนก็ต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วรรณกรรม ในแต่ละกลุ่มให้เหมาะสมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ของผู้เรียนในทุกๆด้าน Henney (1995) ได้เสนอแนะการจัดเลือกวรรณกรรมในการสอนเป็นหมวดหมู่เพื่อนำไปจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. จัดหมู่ตามหัวข้อเรื่อง (Topic units) โดยให้โอกาสเด็กได้แสดงความคิดเห็น สนใจหัวข้อเรื่องอะไรบ้าง เช่นเกี่ยวกับ สัตว์เลี้ยง คนตรี ครอบครัวยุคใหม่ เป็นต้น หัวข้อที่สนใจเหล่านี้อาจศึกษาได้ทั้งในชุมชน หรือกว้างไกลออกไปถึงการศึกษาหัวข้อเหล่านี้ในต่างแดน ศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมา นอกจากนี้ยังสามารถเสริมการอ่านของกลุ่มที่สนใจเฉพาะเรื่อง สามารถค้นคว้าเพิ่มเติมเสริมความสามารถในการอ่านได้โดยไม่จำกัดระดับความสามารถของเด็ก

2. จัดตามอรรถลักษณะภาษา (Genre units) โดยจัดแผนการเรียนการสอนตามอรรถลักษณะภาษาแบบต่างๆ ทำให้เด็กได้เห็นแบบอย่างการเขียนแบบต่างกันไป ถ้าจะเล่าเรื่องลักษณะนิทาน รายงานการทดลอง รายงานข่าว การเขียนบทกวีเหล่านี้เป็นต้น จะมีแนวการเขียนอย่างไร นอกจากนั้นยังสามารถนำมาเปรียบเทียบแนวการเขียน เป็นการศึกษาโครงสร้างภาษาด้วยเช่นกัน

3. จัดตามกลุ่มผู้แต่ง (Author units) เปิดโอกาสให้เด็กได้อ่านมากๆ สนใจงานเขียนของใคร สามารถเลือกอ่านงานของผู้เขียนนั้นเป็นพิเศษ ผู้อ่านมักจะสนใจว่าผู้เขียนเป็นใคร เขียนมาจากรากฐานความจริงหรือไม่ และมีความเป็นมาอย่างไร นอกจากนี้กลุ่มวรรณกรรมสำหรับเด็กเล็ก ภาพประกอบจะมีส่วนสำคัญที่ดึงดูดความสนใจ เด็กหลายคนจะรู้จักผู้เขียนภาพประกอบและติดตามงานของคนนั้นๆ ความสำคัญทางด้านผู้แต่งจึงสามารถจัดได้อีกกลุ่มหนึ่ง

นอกจากจะเลือกวรรณกรรมตามกลุ่มที่กล่าวมา ผู้สอนสามารถแทรกการแจกแจงการใช้ภาษา รูปแบบและเค้าโครง การเขียนภาษาเพื่อจุดประสงค์ต่างๆ เช่น การเขียนแบบเปรียบเทียบ การเขียนวิพากษ์วิจารณ์ การแสดงความคิดเห็น การพยายามอธิบายลำดับเหตุการณ์ให้ผู้อ่านติดตามได้อย่าง

สนุกสนานตื่นเต้น รายละเอียดเหล่านี้ควรมีการอธิบายเพิ่มเติมในรายละเอียดการสอนในแต่ละครั้ง หรือ วรรณกรรมแต่ละเรื่อง ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนทุกระดับชั้น ผู้สอนต้องพิจารณาความเหมาะสมเอง

ข้อควรสังเกตและพิจารณาการใช้วรรณกรรมในห้องเรียน

การใช้วรรณกรรมแบบต่างๆในการจัดการเรียนรู้และการรู้หนังสือนั้น การเรียนการสอนจะมีลักษณะพิเศษเฉพาะตัว และเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กๆ สิ่งต่างๆที่จะเกิดขึ้นจากการเรียนการสอนในห้องเรียนที่ใช้วรรณกรรมเป็นสื่อการสอน ได้แก่

1. ห้องเรียนลักษณะนี้จะเปรียบงานวรรณกรรม (Literature) เหมือนละครหรือการแสดงเพราะการแสดงจะทำให้เด็กเข้าใจ เกิดการพัฒนาด้านความคิด ปัญญา และความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนการวาดมโนภาพเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ เมื่อเด็กได้อ่านวรรณกรรมมากๆ จะพัฒนาด้านความคิด รูปแบบของภาษาในวรรณกรรมนั้น ได้รับความสนใจและการเรียนรู้ในที่สุด

2. ผู้เรียนทุกคนเมื่อมีโอกาสอ่านหนังสือ ได้รับความรู้ ความคิด จะรู้สึกอยากพูดคุยกับผู้อื่นถึงสิ่งที่ตนทราบ อยากได้รับคำชี้แนะจากคนใกล้ชิดหรือผู้สอน อยากแสดงให้ผู้อื่นทราบว่าตนได้อ่านอะไรมาบ้าง การแสดงออกสามารถทำได้โดยการพูดคุย การรายงาน การวาดภาพหรืองานศิลปะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อเรื่องก็ได้เช่นกัน การได้มีโอกาสพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน หลังจากอ่านเรื่อง ช่วยให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มทั้งสองฝ่าย และอาจเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนอื่นๆเกิดความอยากรู้อยากเห็น สนใจที่จะค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง

3. การเรียนการสอนในลักษณะนี้ ต้องยอมรับความคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจ กล้าแสดงความคิดเห็น มีความมั่นใจตนเองและมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสอ่านและเสนอแนะแนวคิดซึ่งกันและกัน

4. ห้องเรียนลักษณะนี้ เปิดโอกาสให้เด็กเลือกอ่านสิ่งที่ตนสนใจ ผู้สอนต้อง เตรียมหนังสือดีๆ และน่าสนใจแนวต่างๆ ตลอดจนตรวจสอบกับห้องสมุดเพื่อจัดเตรียม วรรณกรรมสำหรับเด็กให้เพียงพอ กับจำนวนและความต้องการของเด็ก

กิจกรรมการเรียนการสอนที่สำคัญ

การเรียนการสอนอ่านโดยใช้วรรณกรรม (Literature-based) เป็นสื่อในการเรียนการสอนมีกิจกรรมหลักที่พึงพิจารณาอยู่ 3 ขั้นตอนหลักคือ กิจกรรมก่อนการอ่าน กิจกรรมระหว่างการอ่าน และกิจกรรมหลังการอ่าน

กิจกรรมก่อนการอ่าน

เป็นกิจกรรมที่ผู้สอน พยายามกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด ความเข้าใจในสิ่งที่อ่านโดยนำพื้นฐานความรู้เดิมเข้ามาช่วย โดยธรรมชาติผู้เรียนน้อยคนที่จะสามารถลำดับความรู้ หรือนำความรู้เดิมของตนมาใช้ประโยชน์ หากไม่มีผู้ชี้แนะ ดังนั้นการชี้แนะของผู้สอน จึงควรตอบสนองจุดประสงค์หลักในด้านต่างๆคือ

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และนำพื้นฐานความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆมาใช้ จะทำให้เข้าใจหัวข้อหรือแนวคิดในหนังสือนั้นมากขึ้น
2. พยายามชี้แนะให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ อยากรู้เรื่องที่ตนอ่าน ตลอดจนแนวการพัฒนาเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ ทั้งเนื้อเรื่องและตัวละครของเรื่อง
3. ช่วยเด็กให้รู้จักแยกแยะลักษณะของตัวละครแต่ละตัว สามารถอธิบายและอภิปรายพัฒนาการของตัวละครด้านต่างๆ
4. สิ่งสำคัญคือต้องช่วยให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่าน ตั้งจุดประสงค์เฉพาะตัวเกี่ยวกับการอ่าน สนใจอ่านโดยไม่ต้องบังคับ อยากรู้เกี่ยวกับเรื่องใด สามารถค้นคว้าด้วยตนเอง

กิจกรรมที่ใช้ก่อนการอ่านมีมากมายหลายวิธีด้วยกัน Yopp และ Yopp (1995) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. Anticipation guides คือการให้แนวทางหรือแนวคิดเกี่ยวกับหนังสือที่กำลังจะอ่าน โดยใช้แนวคำถามหรือข้อความที่ผู้เรียน อาจจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ได้ แต่จะเป็นข้อความที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อเรื่องดีขึ้นในโอกาสต่อไป ทั้งแนวคิดของเรื่อง การพัฒนาของเนื้อเรื่องและตัวละคร
2. Questionnaires คือเครื่องมือที่ผู้สอนสร้างขึ้น เพื่อทดสอบแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับหนังสือ วัดเจตคติของผู้เรียน ต่อหนังสือเล่มนั้นๆ ผู้สอนพึงระลึกเสมอว่า การสร้างเครื่องมือนี้เพื่อช่วยให้ผู้เรียนคิดพิจารณา และนำประสบการณ์เดิมเข้าช่วยในการทำความเข้าใจสิ่งที่อ่าน ผู้เรียนสามารถตอบได้ตามความคิดของตน ไม่ถือว่าผิดหากผู้เรียนตอบไม่ตรงกับความคิดหรือคำตอบของผู้สอนที่คิดไว้ แต่จะเก็บไว้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป
3. Semantic maps คือการเขียนแผนผังแสดงข้อมูลที่สำคัญของเนื้อเรื่อง เหตุการณ์ต่างๆ ลักษณะตัวละคร เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างของเรื่องชัดเจนขึ้น
4. KWL chart คือการเติมข้อมูลต่างๆลงในตารางที่สร้างไว้ ตารางทั้งสามช่องได้แก่ K (what we know) สิ่งที่เติมลงในช่องนี้ได้มาจากการอ่านและทำความเข้าใจเนื้อเรื่องว่าผู้อ่านได้ทราบอะไรบ้าง

W (what we want to know) สิ่งที่ผู้อ่านต้องการทราบเพิ่มเติม เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวยิ่งขึ้น

L (what we learned) ช่วงสุดท้ายนี้จะเติมข้อมูลต่างๆที่ผู้อ่านอยากทราบ หลังจากการอ่าน

จากตัวอย่างกิจกรรมที่กล่าวข้างต้น เป็นสิ่งที่ช่วยให้การเรียนรู้ประสบความสำเร็จ เพราะมีการชี้แนะและประมวลความรู้ในแง่มุมต่างๆ

กิจกรรมระหว่างการอ่าน

กิจกรรมในระหว่างการอ่าน ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมด้านความเข้าใจเนื้อเรื่อง มุ่งให้ผู้เรียน สนใจและพิจารณาแนวคิดสำคัญของเรื่อง (Theme) เรื่องราวหรือเหตุการณ์สำคัญ ตลอดจนตัวละครในเรื่อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดในการวิเคราะห์วิจารณ์เรื่องในแง่มุมต่างๆ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์การใช้ภาษา โครงสร้างภาษา รวมทั้งเทคนิควิธีการใช้ภาษาในรูปแบบต่างๆ ประการสุดท้าย ผู้เรียนจะต้องสามารถสรุปได้ว่า ตนเองได้รับประโยชน์จากการอ่านหรือไม่ อย่างไร

กิจกรรมเสนอแนะ ได้แก่

1. Literature maps โดยแบ่งออกเป็นเนื้อหาที่ต้องการสรุปออกมา เช่น สถานที่และเวลาที่ดำเนินเรื่อง (Setting) แนวความคิดหลักของเรื่อง (Theme) คำศัพท์ต่างๆที่ใช้ (Vocabularies) คำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ตัวละคร ตามความจำเป็นและความต้องการของผู้อ่าน เมื่ออ่านเรื่องแล้ว กรอกข้อมูลต่างๆลงในช่องที่เตรียมไว้ กิจกรรมนี้ช่วยให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ มีแนวทางชี้ชัดว่าควรให้ความสนใจในหัวข้อใดบ้าง แสดงให้เห็นว่าผู้อ่านแต่ละคนให้ความสนใจหัวข้อใด มากน้อยต่างกันอย่างไร ผู้เรียนทุกคนจะมีข้อมูลพร้อมในการอภิปราย ข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมการเขียน ที่สำคัญที่สุดคือผู้เรียนได้เห็นแบบอย่างการเขียน อาจนำตัวอย่างมาใช้ ผู้เรียนเหล่านี้จะเกิดความภูมิใจเมื่อมีการอภิปราย และแนวความคิดของตนปรากฏอยู่ด้วย

2. Character maps ใช้แนวคิดเหมือน Literature maps แต่เน้นที่ตัวละคร เพื่อทราบ ความสำคัญและเกี่ยวข้องกันของตัวละครแต่ละตัว เป็นการฝึกให้เด็กอ่านเรื่องและพิจารณาลักษณะของตัวละครได้ สามารถเปรียบเทียบพัฒนาการของตัวละครแต่ละตัว ตลอดจนความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน

3. Journals คือ กิจกรรมการเขียนของเด็กหลังการอ่านเรื่อง หรือวรรณกรรมเรื่องหนึ่ง เรื่องใด เพื่อแสดงให้เห็นว่าอ่านเข้าใจเพียงใด สามารถแจกแจงรายละเอียดได้ในระดับใด เปรียบเทียบ ตัวละคร วิพากษ์วิจารณ์หัวข้อต่างๆที่ผู้สอนกำหนดไว้ในระดับใด

กิจกรรมหลังการอ่าน

กิจกรรมหลังการอ่าน ควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ความเข้าใจในสิ่งที่ เพิ่งอ่าน มีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ จากสิ่งที่อ่านกับความรู้เดิม สามารถเสนอแนะความคิด ที่ขยาย ความเข้าใจ ความสนใจ ของตนเองอย่างกว้างขวาง แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนหรือผู้อ่านได้ข้อมูล

สำคัญจากการอ่าน และสามารถนำข้อมูลไปพัฒนาใช้ได้อีกระดับหนึ่ง นอกจากอ่านได้เข้าใจ จับประเด็นสำคัญของสิ่งที่อ่านได้แล้ว ควรมีความสามารถในการนำข้อมูลต่างๆ มาประมวลเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม และสื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้

การจัดกิจกรรมทุกขั้นตอน เป็นหน้าที่ของผู้สอน ต้องพิจารณาความเหมาะสม โดยต้องอ่านและทำความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณกรรมทุกเล่มอย่างดี ก่อนนำมาสอนในชั้นเรียน เมื่อเข้าใจแนวคิดและเนื้อหาสาระดีแล้ว จะสามารถวางโครงสร้างการเรียนการสอนได้ถูกต้องเหมาะสม โดยใช้หลักเกณฑ์กิจกรรมทั้งสามกลุ่มเป็นแนวทาง

บทที่ 6

การเลือกใช้สื่อภาษาเพื่อการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศนั้น มีประเด็นที่น่าสนใจคือการใช้ภาษาในชั้นเรียน หรือการใช้ภาษาที่เป็นสื่อในการสอน ควรใช้ภาษาต่างประเทศแต่เพียงอย่างเดียว หรือใช้ภาษาแม่ในการสอนภาษาต่างประเทศ หรือใช้ผสมผสานกันอย่างเหมาะสม มีงานวิจัยสนับสนุนทั้ง 3 รูปแบบที่กล่าวข้างต้น แต่ละรูปแบบมีทั้งข้อดีข้อจำกัด ดังนั้นจึงควรพิจารณาที่กิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละขั้นตอน ซึ่งอาจเป็นคำตอบได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าควรใช้ภาษาอย่างไร ทั้งผู้สอนและผู้เรียนควรมีโอกาสในการเลือกใช้ภาษาในการเรียนรู้และการสื่อสารระหว่างการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามรอน (Cameron 2001) สนับสนุนการใช้ภาษาต่างประเทศที่กำลังเรียนอยู่และใช้ภาษาแม่ได้เช่นกัน ในการจัดการเรียนการสอน แต่ผู้สอนควรพิจารณาใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมการใช้ภาษาต่างประเทศนั้น ๆ ให้มากขึ้นเรื่อย ๆ อาจเป็นระดับง่ายไปสู่ยากและซับซ้อนขึ้น อย่างไรก็ตามผู้สอนควรใช้ภาษาต่างประเทศที่เรียนอยู่ให้มากที่สุดและเป็นประโยชน์ที่สุดในระหว่างมีการเรียนการสอน การใช้ภาษาแม่นั้นผู้สอนต้องแน่ใจว่า จะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนหรือการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนได้ดีขึ้น

ในแวดวงการสอนภาษา เป็นที่ทราบกันว่าผู้สอนต้องใช้ภาษานั้น ๆ เพื่อเป็นแบบอย่าง และทำให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์มากขึ้น การเรียนรู้และการสอนภาษาต่างประเทศจึงมีแนวคิด หรือนโยบายหลักในการสอนภาษาต่างประเทศว่า ผู้สอนต้องใช้ภาษานั้น ๆ ให้มากที่สุด ไม่ควรใช้ภาษาแม่ในการสอน โดยเชื่อว่าการใช้ภาษาต่างประเทศตลอดการเรียนการสอน จะทำให้ผู้เรียนได้มีโอกาสดูแลเสียงภาษาได้เรียนรู้จากตัวอย่างและต้นแบบการใช้ภาษาที่ดี ผู้เรียนมีประสบการณ์มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ในการสอนภาษาต่างประเทศทุกภาษา ผู้สอนไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่าไม่ควรใช้ภาษาแม่เลย เพราะในบางกรณีภาษาแม่มีความจำเป็นในการอธิบาย ขยายความเพื่อให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้งขึ้น ทำให้เกิดคำถามขึ้นได้ว่า ทำไมจึงเกิดช่องว่างหรือข้อขัดแย้งระหว่างด้านทฤษฎีและแนวทางในการปฏิบัติกับการปฏิบัติจริงในชั้นเรียนเหตุผลหนึ่งที่สำคัญอาจเป็นเพราะผู้สอนไม่มีความมั่นใจในการใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารกับนักเรียน ความรู้ด้านการนำภาษาไปใช้ตามหน้าที่ (Functions) ต่าง ๆ ไม่ชัดเจน หรือแคล่วคล่องเท่าที่ควร การที่ผู้สอนจะสามารถใช้ภาษาต่างประเทศได้แคล่วคล่อง ต้องเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาอบรม มีความสามารถในการใช้ภาษาในการบริหารจัดการในชั้นเรียน หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นภาษาที่ใช้ในชั้นเรียน (Classroom language) สามารถใช้ภาษาในการควบคุมระเบียบของชั้น การอธิบายหรือให้คำแนะนำต่าง ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาภาษา พูดคุยกับเด็กด้วยภาษาที่ง่าย ๆ ไม่เป็นทางการ การที่ผู้สอนภาษาต่างประเทศจะสามารถใช้ภาษาได้อย่างมั่นใจจะต้องได้รับการฝึกฝน ผ่านอบรมให้มีความรู้ในภาษาต่างประเทศที่จะสอนมากขึ้น เป็นภาษาที่ใช้ในการสังคมปัจจุบันและใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อีกเหตุผลหนึ่งที่ คาเมรอน (Cameron 2001) ย้ำถึงธรรมชาติการสื่อสาร หากทั้งผู้สอนและผู้เรียนใช้ภาษาแม่ภาษาเดียวกัน และห้ามไม่ให้ใช้ภาษาแม่เลยในการสื่อสารหรือระหว่างการเรียนรู้การสอน เป็นสิ่งที่ผิดธรรมชาติ และหากผู้เรียนที่อายุน้อยอาจจะยังเกิดความสับสนระหว่างสองภาษา แต่อย่างไรก็ตาม ตามแนวคิดของนักภาษาศาสตร์หลายท่านที่มีความเห็นตรงกันว่า ผู้ที่จะเรียนภาษาได้ดีจะเกิดจากองค์ประกอบบางอย่างภายในตัวผู้เรียนเอง เช่นมีความสนใจเป็นพิเศษ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าไม่ว่าผู้เรียนแม้จะมีข้อจำกัดมากมาย ในการสอนภาษาต่างประเทศโดยใช้ภาษาต่างประเทศนั้น ๆ แต่ไม่ได้หมายความว่าผู้สอนไม่ควรใช้ภาษาต่างประเทศที่กำลังสอนอยู่เป็นสื่อในการสอน การสอนโดยใช้ภาษาต่างประเทศนั้น ๆ ด้วยภาษาที่กำลังสอนอยู่เป็นสิ่งที่ดี หากผู้สอนได้เตรียมความพร้อมและสื่อสารหรือนำเสนอต่อผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

องค์ประกอบในการเลือกใช้สื่อภาษาเพื่อการสอน

การเลือกรูปแบบหรือสำนวนภาษาที่จะใช้ในห้องเรียนขึ้นกับแรงจูงใจของแต่ละบุคคล ดังนั้นสิ่งที่ควรพิจารณาถึงรูปแบบหรือสำนวนทั้งภาษาแม่และภาษาต่างประเทศที่ผู้เรียนและผู้สอนเลือก มีผลต่อพวกเขาอย่างไร ภาษาที่เลือกใช้มาก่อนมีผลต่อการใช้ภาษาในเวลาต่อมาหรือไม่ หรือขึ้นอยู่กับบริบท ในเวลาเดียวกัน ภาษาที่เลือกเพิ่มขึ้นอาจสร้างสรรค์บริบทเพิ่มเติม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ เจตคติและการเห็นคุณค่าของภาษานั้น ๆ ในการเรียนรู้

เมื่อกล่าวถึงองค์ประกอบแนวคิดการเรียนรู้ภาษาส่วนบุคคล (Interpersonal factors) จะมีองค์ประกอบด้วยกัน 3 ส่วนได้แก่ การแสดงความใกล้ชิดร่วมมือ (Alignment) การย้ำหรือซ้ำทอน (Emphasis) การประเมินผลการเรียนรู้ภาษา (Evaluation)

การแสดงความใกล้ชิดร่วมมือ (Alignment)

การเลือกใช้ภาษาแม่หรือภาษาต่างประเทศในการสอนด้วยจุดประสงค์หรือตามหน้าที่การใช้ภาษาอย่างใดอย่างหนึ่งนั้น สามารถเป็นสื่อในการกระตุ้นความรู้สึกของผู้เรียนได้ถึงความใกล้ชิดเป็นฝ่ายเดียวกัน หรือเกิดความรู้สึกแตกต่างห่างเหินได้ หากผู้สอนใช้ภาษาแม่ในการสอนภาษาต่างประเทศ จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่วมเป็นกลุ่มเดียวกัน ช่วยเหลือและผู้เรียนมั่นใจว่าผู้สอนเข้าใจข้อบกพร่องหรือปัญหาของตน และอาจจะได้ผลดียิ่งขึ้นในความพยายามเรียนรู้ภาษาเพื่อให้ได้ผลดีตามที่ตั้งเป้าหมายและเห็นคุณค่าของการเรียนภาษานั้น ๆ หากผู้สอนใช้ภาษาต่างประเทศเป็นสื่อในการสอน ผู้เรียนจะมีความรู้สึกถึงความไม่ร่วมมือกัน ในฐานะที่แต่ละคนยังมีความรู้ภาษาต่างประเทศน้อย ช่วยกันได้ไม่เต็มที่ แต่ถ้ามองในด้านดี เป็นเสมือนทุกคนกำลังได้เรียนรู้ทักษะใหม่ ซึ่งน่าที่จะได้รับการฝึกฝน

การย้ำหรือซ้ำทอน (Emphasis)

การเลือกใช้ภาษาแม่หรือภาษาต่างประเทศอาจช่วยในการย้ำหรือซ้ำทอนภาษาหรือข้อความสำคัญที่พูด โดยทั่วไปผู้สอนมักจะใช้ภาษาแม่ในเรื่องที่ค่อนข้างเคร่งครัด เช่นเกี่ยวกับการควบคุมมารยาท ระเบียบวินัย แต่หากเป็นสิ่งที่ไม่เคร่งครัดมักจะใช้ภาษาต่างประเทศ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ บางครั้งการสื่อด้วยภาษาต่างประเทศ ระหว่างผู้ที่ใช้ภาษาแม่ภาษาเดียวกัน อาจไม่เข้าใจได้ชัดเจนนัก หากใช้ภาษาแม่แล้วจะแน่ชัดกว่า

การประเมินการเรียนรู้ภาษา (Evaluation)

การเลือกระหว่างภาษาแม่และภาษาต่างประเทศอาจมีผลต่อเจตคติและคุณค่าของการเรียนภาษาต่างประเทศ ผู้สอนบางคนที่ใช้ภาษาต่างประเทศที่สอนอยู่ในชั้นเรียน แต่เป็นการใช้เพื่อเป็นบทเรียน เนื้อหาสาระที่จะต้องเรียน ไม่ใช่การสอนภาษาเพื่อให้นำไปใช้ในการสื่อสารได้

จากแนวการสอนภาษาดังกล่าวข้างต้น ซึ่งแตกต่างกัน ผู้สอนสามารถนำมาประสมประสานหรือบูรณาการกันได้ เพื่อความเข้าใจที่ดีขึ้นของผู้เรียน ในแต่ละชั้นเรียน ความสนใจส่วนตัวของผู้เรียนเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสาระที่จะสอน และความสนใจส่วนตัวของผู้เรียนจะสะท้อนให้เห็นพื้นฐานด้านคุณวุฒิธรรม สิ่งเหล่านี้มีการวางรากฐานมาเป็นเวลานาน แต่ทั้งหลายทั้งปวงนี้สามารถปรับเปลี่ยนแก้ไขได้ ปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ โดยจุดหมายปลายทางจะอยู่ที่การพัฒนาการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนดีขึ้น คาเมอร์อน (Cameron 2001) ได้เสนอแนวทางการพัฒนา ที่สามารถนำไปพิจารณาใช้ให้ตรงกับแต่ละกลุ่มหรือระดับความสามารถของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ได้แก่

1. ในการเสนอความหรือเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเลือกใช้นั้น เราต้องพิจารณาลักษณะเฉพาะทั้งระดับความสามารถของผู้เรียน ระดับความสามารถที่ผู้เรียนจะพัฒนาได้และประวัติความเป็นมาของผู้เรียน

2. การสอนภาษาต่างประเทศสำหรับผู้เริ่มเรียน หรือเด็กเล็กคงหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาแม่ไม่ได้ไม่มากก็น้อย แต่ข้อสรุปนี้ยังเป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดคำถามหลายประการด้วยกัน

- 2.1 หากในระบบการจัดการเรียนการสอนยอมรับการเลือกใช้ภาษาไม่ใช่ประเด็นปัญหา หรือการท้าทายต่อผลการเรียนการสอนและมีความเป็นไปได้ว่าผู้เรียนที่ระดับความรู้ต่ำไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาต่างประเทศให้มากขึ้น

- 2.2 ผู้เรียนที่มีพื้นฐานรู้ภาษาต่างประเทศระดับต่ำส่วนใหญ่มักมีความสามารถด้านการเรียนภาษาต่างประเทศน้อย แต่ผู้เรียนกลุ่มนี้จะมีสติปัญญาดีกว่าด้านการพูด โดยเฉพาะการสอนเด็กเล็ก ผู้สอนอาจจะพูดภาษาเป็นพื้นฐานก่อน ดังนั้นปัญหาการเรียนรู้ยังไม่ใช่ประเด็นหลักในระยะเริ่มแรก

2.3 สำหรับกลุ่มวัยรุ่น หรือช่วงมัธยมต้น ผู้เรียนส่วนใหญ่ยังมีความรู้ภาษาที่ยังไม่นั่นคงนัก จากบทเรียนต่าง ๆ แม้ผู้เรียนจะมีพื้นความรู้ภาษาต่างประเทศน้อย เข้าอาจยินดีที่จะนำไปใช้เท่าที่ตนมีความรู้เพื่อใช้ในการสื่อสาร ผู้เรียนระดับความรู้ค่อนข้างต่ำ ทั้งระดับเริ่มต้นและระดับมัธยมศึกษา จะมีความรู้ภาษาต่างประเทศเหมือน ๆ กัน แต่ด้านบุคลิกภาพส่วนตัว และเจตคติต่อภาษาต่างประเทศจะต่างกันอย่างมาก

บทบาทการเลือกใช้ภาษาในห้องเรียน

การเลือกใช้ภาษาในห้องเรียนจะพิจารณาถึงการมีประสิทธิภาพระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งจะพิจารณาถึงภาษาที่ผู้สอนใช้และโต้ตอบกับผู้เรียน ในขณะเดียวกันพิจารณาการเลือกใช้ภาษาแม่หรือภาษาต่างประเทศ โดยทั้งผู้สอนและผู้เรียนเลือกด้วยตนเอง และอาจเกิดการสลับการใช้ภาษาทั้งสองได้ทุกขณะ พฤติกรรมนี้เกิดขึ้นในขณะจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศได้ตลอดเวลา ก่อให้เกิดประเด็นที่น่าสนใจ และควรปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น เพื่อประโยชน์ในอนาคต

จากประสบการณ์การนิเทศการสอนภาษาต่างประเทศของครูไทยผู้สอนภาษาอังกฤษ หลายโรงเรียน พบว่ามีประเด็นการใช้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศสลับกันไปมา การสลับใช้ภาษานี้มีจุดประสงค์ในการใช้หลายประเด็น เช่น

การสลับใช้ภาษาแม่เพื่อช่วยแปลความหมายหรืออธิบายความหมายที่ค่อนข้างลึกซึ้ง การอธิบายความหมายขั้นตอนการทำงาน บางครั้งผู้สอนมีความสามารถในการใช้คำสั่งอธิบายขั้นตอนเป็นภาษาต่างประเทศได้ดี จะใช้ภาษาต่างประเทศก่อนและแปลเป็นภาษาแม่ การใช้ภาษาในลักษณะนี้ ช่วยผู้เรียนได้ในระยะสั้น ผู้เรียนจะไม่เคยชินกับภาษาต่างประเทศที่กำลังเรียนอยู่ ในระยะยาวผู้เรียนไม่สามารถจำรูปแบบภาษาต่างประเทศที่ควรเรียนรู้ หากผู้สอนใช้ภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนเรียนรู้โดยการได้ฟังและใช้อยู่ตลอดเวลา จะเข้าใจเพิ่มขึ้นลำดับ ในที่สุดจะเคยชิน ใช้ได้โดยธรรมชาติ หากจำเป็นต้องมีการแปลหรือใช้ภาษาแม่ ผู้ที่ทำหน้าที่แปลความหมายควรเป็นผู้เรียน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสแสดงความสามารถ เป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนแต่ละคนตั้งใจ สนใจบทเรียนมากขึ้น พยายามแสดงความสามารถบ้างหรือเมื่อมีโอกาส และก่อให้เกิดผลดีในการเรียนรู้ภาษาในอนาคต

ผู้สอนมักใช้ภาษาแม่ในการอธิบายความหมายของคำศัพท์ใหม่ ๆ หรือโดยการเปรียบเทียบกับภาษาแม่ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนกลับไปใช้ภาษาแม่ด้วยเช่นกัน การเรียนรู้จะไม่พัฒนา ผู้สอนควรจะมีระมัดระวังการใช้วิธีการสอนในลักษณะนี้ พฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้สอนจะกลายเป็นรูปแบบที่ผู้เรียนทำตาม วิธีที่จะช่วยปรับพฤติกรรมหากผู้เรียนถามความหมายเป็นภาษาแม่ ผู้สอนควรตอบเป็นภาษาต่างประเทศ พยายามอธิบายชี้แนะให้ผู้เรียนค้นหาความหมายของคำจากเนื้อความที่กลังอ่านอยู่

จากประเด็นที่กล่าวข้างต้นถึงปัญหาการใช้ภาษาแม่ในการจัดการเรียนการสอนต่างประเทศ ซึ่งมีทั้งส่วนดีและส่วนที่ทำให้เกิดประเด็นปัญหาในระยะยาว เพราะการเรียนรู้ภาษาใด ๆ ก็ตาม ควรเรียนรู้

อย่างต่อเนื่องตามธรรมชาติ ได้มีโอกาสได้ยิน ได้ใช้พูดสื่อสารอยู่เสมอ จะเกิดความเข้าใจสามารถใช้ได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ อาจเริ่มจากการฟัง การพูด และต่อด้วยการอ่านและเขียน หากสามารถเรียนรู้ได้ครบทั้ง 4 ทักษะ การเรียนรู้ภาษานั้น ๆ จะสมบูรณ์ และใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการสอนภาษาต่างประเทศ โดยผู้สอนยังยึดการใช้ภาษาแม่มาจนเกินไป ผู้เรียนจะไม่มีประสบการณ์ด้านการใช้ภาษาต่างประเทศนั้น ๆ เลย ผู้สอนจึงควรคำนึงถึงปัญหานี้ให้มาก ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะผู้สอนภาษาต่างประเทศควรใช้ภาษาที่กำลังสอนนั้นทีละน้อยเหมือนการเรียนรู้ภาษาแม่ ตั้งแต่เล็กจนโต ในขณะเดียวกันบางครั้งสามารถใช้ภาษาแม่ได้บ้าง หากการใช้นั้นจะช่วยให้การเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนดีขึ้น เข้าใจสถานการณ์ภาษานั้น ๆ ได้ดีขึ้น มีข้อเสนอแนะการเลือกใช้ภาษาเพื่อผู้เรียนได้ประโยชน์สูงสุดดังนี้

1. การเลือกใช้ระหว่างภาษาแม่และภาษาต่างประเทศในชั้นเรียนนั้น ผู้สอนควรใช้ภาษาต่างประเทศให้มากที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ แม้ผู้เรียนจะถามหรือตอบคำถามเป็นภาษาแม่ตลอดเวลา ครูควรตอบเป็นภาษาต่างประเทศ แม้จะใช้เทคนิคการแปลความช่วยเหลือบ้างในบางครั้ง ในขณะเดียวกันเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิด วิเคราะห์และแปลเอง ผู้เรียนจะเคยชินกับภาษาที่กำลังเรียนมากขึ้น

2. การเรียนภาษาต่างประเทศ ส่วนใหญ่เรียนรู้ความหมายด้วยการเทียบคำในภาษาแม่และต่างประเทศ ซึ่งจะไม่เป็นผลดีต่อการเรียนรู้มากนัก ต้องอาศัยการท่องจำมากขึ้น หากผู้สอนใช้สื่ออื่น ๆ ช่วยในการอธิบายความหมาย ผู้เรียนจะเข้าใจและจำแม่นยำน่า เช่น ในกริยาท่าทาง (Gestures) ภาพหรือเทคโนโลยีอื่น ๆ หรืออย่างน้อยที่สุดควรมีคำอธิบายเพิ่มเติม พร้อมตัวอย่างการใช้คำ

3. การใช้ภาษาในชั้นเรียน การสั่งงานหรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ผู้สอนควรใช้ภาษาต่างประเทศก่อน หากไม่แน่ใจหรือผู้เรียนไม่เข้าใจจึงใช้ภาษาแม่ ควรใช้ภาษาในห้องเรียนเป็นประจำ ผู้เรียนอาจมีปัญหาในช่วงแรก ต่อมานั้นจะเคยชิน และเข้าใจโดยปริยาย เวลาจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจดีขึ้น

4. การทดสอบความเข้าใจหากผู้สอนถาม มักจะได้คำตอบว่าเข้าใจ แต่ตามความเป็นจริงแล้วอาจไม่เข้าใจก็เป็นได้ ผู้สอนจึงควรให้ผู้เรียนอธิบาย หรืออาจวาดภาพตามความเข้าใจ หรือจัดภาพให้ตรงตามเนื้อความที่เรียนมา

การใช้ภาษาแม่ในการอธิบายประเด็นสำคัญบางครั้งจะช่วยให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบางครั้งก็จำเป็นที่จะต้องเปรียบเทียบให้เห็นความต่างและความคล้ายหรือเหมือนกันระหว่างสองภาษา บางครั้งอาจจะใช้ภาษาแม่พูดทำความเข้าใจกัน แต่ผู้สอนจะต้องสรุปเป็นภาษาต่างประเทศด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ชัดเจน ในทางกลับกันอาจดำเนินการสอนหรืออธิบายด้วยภาษาต่างประเทศ และสรุปด้วยภาษาแม่ การเพิ่มพูนภาษาที่เป็นแบบอย่างขึ้นเป็นลำดับ ในระดับหนึ่งผู้สอนจะสามารถเข้าใจและใช้ภาษาต่างประเทศได้เป็นอย่างดีรวดเร็วถูกต้อง คล้ายกับการเรียนภาษาแม่ ตั้งแต่เริ่มรู้ความและต้องค่อยสะสมความเข้าใจในการใช้ภาษาเป็นลำดับ จนสามารถใช้ได้อย่างดี

5. ผู้สอนภาษาต่างประเทศควรใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับด้านสังคม (Socio – linguistic) ให้หลากหลายทั้งด้านการทักทาย การกล่าวชื่นชม การจัดระเบียบ ฯลฯ หากผู้สอนใช้ประจำทั้งผู้สอนและผู้เรียนจะเคยชินจนสามารถใช้ได้อย่างแคล่วคล่องและมีประสิทธิภาพ ต่อไป

ภาษาทางด้านสังคมสำหรับผู้สอนใช้ในห้องเรียน ณ ที่นี้จะ เป็นภาษาต่างประเทศที่เกือบทั่วโลกต้องเรียน จนกลายเป็นภาษานานาชาติ (International Language) คือภาษาอังกฤษ ในประเทศไทย ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่ผู้เรียนทุกระดับต้องเรียน จึงขอยกตัวอย่างสำนวนภาษาที่สามารถนำไปใช้ได้

สำนวนภาษา ที่ใช้ในชั้นเรียน

การจัดการเรียนการสอนทุกภาษาหรือทุกวิชา ผู้สอนมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ภาษาในชั้นเรียนเป็นพื้นฐาน ซึ่งเน้นทางด้านสังคม การทักทาย การแนะนำ ดิชม ให้กำลังใจเหล่านี้เป็นต้น หากเป็นภาษาแม่ผู้สอนไม่พบปัญหา แต่หากเป็นภาษาต่างประเทศ ผู้สอนที่ไม่ชำนาญหรือไม่มีความมั่นใจตนเอง ไม่สามารถใช้ได้ถูกต้อง จึงขอนำเสนอตัวอย่างจำนวนภาษาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อผู้สอนนำไปใช้ได้ดังนี้

1. การทักทาย (Greeting)

Greeting

Good morning

Good morning, everybody / everyone

Good morning, students / boys and girls

Good afternoon

How are you?

Hello! How are you?

I'm fine, thank you.

Goodbye

See you on Tuesday.

See you tomorrow.

Good morning. Mrs. /Mr. /Ms. / Miss

Good morning. John

How are you, today?

I'm very well, thanks.

How do you do?

Have a good weekend.

2. การชื่นชมให้กำลังใจ (Praising and Reinforcing.)

Good

Very Good!

That's very good!

I like that!

That's beautiful.

Good girl / boy!

Clever boy / girl!

That's clever!

Well done!

You're doing very well!   You've done well!   You've tried hard.

Excellent!

Great!

Great work!

Beautiful!

Perfect!

That's right!

That's alright

Correct!

That's correct!

3 การให้ความช่วยเหลือแนะนำ (Helping and Monitoring progress)

How are you doing?

How far have you got?

How much have you done?

What have you done so far?

Have you nearly finished?

You're doing very well!

Who's finished?

Has anybody finished?

Have you finished yet?

Who hasn't finished yet?

Just five minutes more!

Time's up!

Wait a moment!

Just a minute!

I'll be there in a moment.

I'll help you soon.

You're next

4. การขออนุญาต / การอนุญาต (Asking / Granting Permission)

May I come in please?

Yes, you may. / Yes, come in. / No, not yet.

May I go to the toilet?

May I be excused please?

May I get a drink please?

You may go out to lunch now.

5. การบอกทิศทางและการเคลื่อนที่ (Directing Movement)

Sit down.

Sit down please.

Sit over there.

Sit at your desk.

Sit down on the floor.

Sit around in a circle

Sit closer together.

Sit down here in front of me.

Stand over here / there.

Stand near the door / wall

Line up.

Line up over here.

Stand in a line.

Mary. Come here.

Come here please.

Come closer

Come quickly.

<u>Go</u> outside / inside	Go back to your seat (S).
Go through the door.	Don't go yet.
<u>Stay</u> there.	Stay in your seats.
<u>Wait</u> there!	
Wait over there.	Wait for me downstairs.
<u>Walk</u> quietly.	Move quietly / quickly.
Walk quietly.	
Walk faster.	Hurry!
<u>Be</u> quiet!	Quiet please!
That's too noisy!	Stop that noise, please!
Who's making that noise?	You're making too much noise!
<u>Speak</u> up, please.	Speak more loudly, Pan. We can't hear you.
<u>Don't</u> start yet.	Don't start until I tell you.
Don't go outside	Don't worry!
<u>Tidy</u> up the desk / table now please.	
Clean up that mess please.	Pick up those things on the floor please.
<u>Pack</u> up everything now.	Put everything away now.

6. การขอโทษ (Apologizing.)

<u>Sorry</u>	I'm sorry.
Pardon me.	I beg your pardon.
Excuse me, please	Please excuse me.

7. การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น (Encouraging Sharing)

<u>Show us what you're done.</u>	Tom, hold up your picture please.
Show us your picture.	Tell us what you've written.
Who wants to read out their sentence?	
<u>Wasn't that good!</u>	
Wasn't that clever!	Did you like that?

8. การบริหารจัดการ (Organising Group Work)

<u>Now we're going to work in groups.</u>	Get into pairs.
We're going to break up into groups.	Choose a partner.

This is what I want you to do.

Listen carefully while I tell you what to do.

I'll show you what to do.

Talk with one another about what to do. Your group leader will tell you what to do.

How is your group going?

You're doing good work!

That's good work!

Do you need any help?

Work quietly.

Have you started work?

Why haven't you started?

บทที่ 7

การเรียนรู้ภาษาจากเรื่องเล่า

การเรียนรู้ภาษาโดยใช้เรื่องราวหรือเรื่องเล่า (Stories) หรือวรรณกรรม (Literatures) ที่หลากหลาย เป็นแนวการสอนหรือการเรียนรู้ภาษาที่เรียกว่า Holistic approach ซึ่งเป็นแนวทางการสอนภาษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมของหนังสือเรื่องเล่าและวรรณกรรมที่มีคุณค่า ทำให้ผู้เรียนสนใจอยากเรียนรู้ตลอดจนเกิดความคุ้นเคยกับแนวการเขียน การใช้รูปแบบภาษาที่หลากหลาย การได้มีประสบการณ์อ่านหนังสือที่ใช้ภาษารูปแบบต่าง ๆ ทำให้ผู้เรียนเห็นแนวทางเทคนิคการใช้ภาษาการเสนอความคิด เหตุการณ์ที่ต่อเนื่อง และการสื่อความหมายจากสัญลักษณ์ภาษานั้น ๆ นอกจากความหมายของเรื่องราวต่าง ๆ ที่อ่านแล้ว ผู้เรียนจะได้เริ่มเข้าใจถึงแนวคิดหลัก (Theme) ของเรื่องด้วยเช่นกัน เรื่องราวและแนวคิดหลักจึงมีความสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา ผู้สอนภาษาทุกภาษาจึงควรคำนึงถึงประเด็นนี้ และใช้ความรู้ความสามารถที่จะเลือกสรรทั้งเรื่องราวต่าง ๆ ตลอดจนกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ประโยชน์ทั้งด้านความรู้ทางภาษา และเนื้อหาสาระที่ก่อให้เกิดความรู้แก่ผู้เรียนในด้านต่าง ๆ

นักภาษาศาสตร์ส่วนหนึ่งยอมรับว่าการใช้หนังสือเรื่องราวเป็นสื่อในการเรียนรู้ภาษานั้น เป็นผลประโยชน์แก่ผู้เรียนมาก ทั้งระดับเด็กเล็กและผู้เรียนที่โตแล้ว ช่วยให้การเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนพัฒนาขึ้น ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์ต่าง ๆ เพิ่มประสบการณ์ที่หลากหลาย อย่างไรก็ตาม ตามสภาพความเป็นจริง จำนวนหนังสือเรื่องราวหรือวรรณกรรมต่าง ๆ ที่สถานศึกษามี บางครั้งอาจไม่ตรงจุดมุ่งหมายหรือไม่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับต่าง ๆ จึงเป็นความจำเป็นและสำคัญที่ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และทักษะการจัดการเรียนการสอน โดยต้องเลือกเรื่องที่เหมาะสมเป็นเรื่องที่มีแนวคิดหลัก สามารถเชื่อมโยงสู่เนื้อหาวิชา (Content) ได้บ้าง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมอย่างไร ทั้งระดับเด็กและระดับอื่น ๆ ถ้อยคำภาษาที่ใช้มีคุณค่าในการเรียนรู้หรือเป็นแบบอย่างระดับใดและที่สำคัญมีคุณค่าควรแก่การนำมาใช้สอนหรือไม่

หลักการในการเรียนเรื่องราว (Stories)

เรื่องราวต่าง ๆ หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งคือการเรียนนิทาน จะเหมาะสมทั้งการอ่านและการเล่าเรื่อง (Story telling) การเขียนจะใช้ลีลาและสำนวนภาษาเฉพาะตัว ทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเข้าใจและบางครั้งสามารถมีส่วนร่วมในการเล่าเรื่องด้วยได้เช่นกัน เรื่องราวหรือนิทานลักษณะนี้มีองค์ประกอบ การเขียนที่เด่นชัดหลายลักษณะ ลักษณะแรกที่สำคัญคือ เรื่องราวจะประกอบด้วยเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในเวลาที่แตกต่างกัน และต้องลำดับเหตุการณ์นั้น ๆ ได้ อีกองค์ประกอบหนึ่งคือ โครงร่างของแนวคิดหลักของเรื่อง ซึ่งอาจมีการพัฒนาจากเริ่มเรื่องไปจนจบอาจแตกต่างกัน ตัวละครหรือเหตุการณ์

ความลำบากจะค่อยปรับจนดีขึ้น เปรียบเสมือนการแก้ปัญหาได้สำเร็จ หนังสือเรื่องซึ่งเป็นที่รู้จักทั่วไป ได้แก่ "Little Red Riding Hood" ซึ่งมีโครงสร้างการเรียนรู้เรื่องประกอบด้วย

1. การเริ่มเรื่อง จะมีสำนวนเฉพาะ เช่น ครั้งหนึ่งนานมาแล้ว..
2. เริ่มแนะนำพฤติกรรมของตัวละคร
3. การบรรยายเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมหรือฉาก
4. ประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นมีอะไรบ้าง
5. เหตุการณ์ต่าง ๆ ในเนื้อเรื่อง
6. สิ่งเหล่านี้จะนำมาสู่บทสรุปของปัญหาต่าง ๆ
7. เรื่องมักจะจบลงด้วยสำนวนภาษาเฉพาะของเรื่องลักษณะนิทาน เช่น “เขาทั้งหลายมีชีวิตที่

สงบสุขตลอดไป”

8. ส่วนสำคัญจะมีการแทรกคำสอน ซึ่งทั้งอาจสรุปเป็นข้อความ หรือผู้อ่านต้องช่วยกันสรุปก็ได้

ภาษาที่ใช้ในการเขียนเรื่อง

เรื่องเล่าหรือนิทานสำหรับเด็ก จะใช้ลักษณะภาษาเฉพาะ ประเภทคำคล้องจอง ลักษณะบทกลอน เพื่อช่วยในการออกเสียงที่ง่ายต่อการเรียนรู้และจดจำ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่เสริมการเรียนรู้ภาษาทั้งสิ้น คาเมรอน (Cameron 2001) ได้สรุปลักษณะภาษาแบบต่าง ๆ ที่ใช้เขียนนิทานสำหรับเด็กหลายประการ ได้แก่

1. การใช้คำซ้ำ ๆ (Parallelism) การใช้ลักษณะคำซ้ำ ๆ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย ทำให้สนใจเป็นเงื่อนไขช่วยให้สามารถเดาความหมายหรือเดาข้อความต่อไปได้ ลักษณะการเขียนแบบนี้ ทำให้ผู้เรียนสนใจ เช่น ตัวอย่างบทสนทนาของ Little Red Riding Hood กับสุนัขจิ้งจอก จากหนังสือ “Little Red Riding Hood” (Cameron 2001)

2. การใช้คำศัพท์ที่หลากหลายและสนุกสนาน (Rich vocabulary) เนื่องจากการเขียนเน้นให้น่าสนใจและสนุกสนานเหมาะสมกับผู้เรียนระดับเริ่มต้น หรือมีความรู้พื้นฐานพอประมาณ จึงจำเป็นต้องเลือกคำที่น่าสนใจ ไม่ยากจนเกินไป จดจำได้ง่ายและสนุกกับการออกเสียงอ่าน เดาความทั้งด้านความหมายและการออกเสียง มีความคล้องจองล้วนช่วยให้ผู้อ่านสามารถเดาความหมายได้ การเล่าจะมีส่วนช่วยได้จากท่าทางของผู้เล่า ภาพประกอบในเรื่องล้วนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายมากขึ้น การเล่าเรื่องง่าย ๆ เหล่านี้ บางครั้งสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คำศัพท์ยาก ๆ บางคำที่ปรากฏอยู่เพื่อแสดงความหมายที่ต้องการแสดงถึงการยำ หรือแสดงกิริยาท่าทาง เช่น ต้องการอธิบายความใหญ่มหึมา อาจใช้ huge หรือ enormous แทน big หรือแสดงกิริยาท่าทางของการเคลื่อนไหว เช่น creeping , lumbering

เอลลี่ (Elley 1989) ได้ศึกษาการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ ของผู้เรียนอายุระหว่าง 7 – 8 ปี เรียนภาษาแม่ (L1) โดยวิเคราะห์จากการที่ผู้เรียนได้ฟังคำศัพท์เหล่านั้นจากการเล่าเรื่องทั้งได้รับการอธิบายเพิ่มเติม ผลปรากฏว่าความเข้าใจความหมายของคำเหล่านั้น ขึ้นกับจำนวนครั้งที่ได้ยิน ประกอบกับเนื้อความของเรื่องจะช่วยให้เข้าใจมากขึ้น ยิ่งได้ฟังหรืออ่านจากเรื่องมากยิ่งขึ้นและคำศัพท์ได้ดี และความสามารถในการเรียนรู้ยังมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หากได้รับการอธิบาย ชี้แนะเพิ่มเติม

3. การใช้คำที่มีพยัญชนะตัวเดียวกัน (Alliteration)

การเรียนรู้ภาษาของผู้เรียน โดยเฉพาะผู้เริ่มต้นนั้น จะสามารถเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น จำได้แม่นยำขึ้น หากคำต่างๆ หรือวลีใกล้เคียงใช้พยัญชนะตัวเดียวกัน เช่น *Red Riding* ทำให้สามารถพัฒนาการเรียนรู้ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ภาษานั้น ๆ

4. ความแตกต่าง (Contrast)

หนังสือนิทานหรือเรื่องซึ่งแต่งเพื่อให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้นอกจากด้านภาษาแล้ว มักจะมีคุณธรรม ความดี ความงาม แทรกอยู่ เพื่อสอนผู้อ่านหรือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตนในชีวิตจริง จึงมักจะมีการแทรกเนื้อหาที่แสดงความแตกต่างเช่น ความซื่อบริสุทธิ์ มักเป็นตัวละครฝ่ายดี และจะมีฝ่ายที่แสดงพฤติกรรมความชั่วร้าย การเสนอแนวทางความประพฤติของตัวละครที่ชัดเจน จะช่วยให้ผู้เรียนหรือเด็กที่อ่านนิทาน หรือได้รับฟังเรื่องราวที่เล่าให้ฟังจะเข้าใจแนวคิดความต่างได้อย่างชัดเจน

5. การเปรียบเทียบโดยใช้คำสื่อความหมาย (Metaphor)

การบรรยายเรื่องราวหรือนิทานนั้น มักจะใช้คำที่สื่อให้ผู้อ่านตีความหมายได้ลึกซึ้งอีกระดับหนึ่ง นอกเหนือจากความหมายตรงของคำศัพท์นั้น ๆ เรื่องราวต่าง ๆ มักมีฉากที่เกี่ยวข้องกับการเข้าไปในป่า ดังตัวอย่างเรื่อง *Little Red Riding Hood* ตัวเอกของเรื่องเข้าไปในป่า เมื่อเทียบป่ากับบ้านแล้ว ความหมายอีกระดับหนึ่ง เปรียบเสมือนไปจากที่ซึ่งปลอดภัย (บ้าน) เข้าไปในที่ซึ่งไม่รู้จักมาก่อน (ป่า) น่ากลัวและมีอันตราย หรือตัวละครซึ่งเป็นเด็กอาจเทียบกับความบริสุทธิ์ซื่อตรง และสุนัขจึงจอกแทนความน่ากลัว อันตรายและความชั่วร้าย เป็นต้น

6. เรื่องราวที่มีลักษณะความเป็นนานาชาติ (Intertextuality)

ลักษณะความเป็นนานาชาตินี้หมายถึง เรื่องราวของแต่ละสังคมแต่ละวัฒนธรรมซึ่งอาจจะเหมือนกัน ต่างมีนิทานหรือเรื่องเล่าที่มีแนวคิดของเรื่องเหมือนกัน สรุปคำสอนเหมือนกัน เมื่อผู้เรียนมีพื้นความรู้เกี่ยวกับเรื่องราวหรือนิทานนั้น ๆ เป็นภาษาแม่อยู่แล้ว จะทำให้สามารถเข้าใจได้และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศที่กำลังเรียน

คุณภาพของเรื่องเล่า / นิทาน

คุณภาพของเรื่องราวหรือนิทานที่จัดว่าเป็นนิทานที่ดีนั้นมีความสำคัญเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบหลายประการ ขึ้นกับระดับผู้อ่าน ผู้อ่านระดับหนึ่งอาจตัดสินใจว่าเป็นเรื่อง/นิทาน ที่ดีหากผู้อ่านสามารถอ่านเข้าใจและเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลินกับการได้อ่าน แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาถึงองค์ประกอบต่าง ๆ แล้ว หนังสือเรื่อง/นิทานที่ดีควรมีคุณภาพดีและเป็นที่ชื่นชอบทั้งเด็ก ๆ ผู้ปกครอง ผู้สอนนั้น มีคุณสมบัติเฉพาะตัวดังนี้

1. หนังสือนิทานหรือเรื่องราวที่ดี เป็นที่นิยมกันในหมู่ผู้อ่านมักเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับเด็ก รูปเล่มมีความงามน่าสนใจและเป็นส่วนประกอบในการสื่อความหมาย เรื่องจะต้องดำเนินไปจนจบด้วยความสุขของผู้อ่าน ผู้อ่านเกิดความพอใจ

2. การเขียนเรื่องราวหรือนิทานที่ดี ควรมีส่วนทำให้เด็กสามารถเกิดจินตนาการตามเรื่องราวที่อ่าน เห็นภาพชัดเจนว่าเกิดเหตุการณ์อย่างไรกับตัวละคร สภาพแวดล้อมที่บรรยายเป็นเช่นไร เช่น ในประเทศแถบร้อนหากเขียนเรื่องราวเกี่ยวกับทะเลน้ำแข็ง หิมะ หรือสัตว์ในแถบขั้วโลก อ่านแล้วคงนึกภาพไม่ได้ การอ่านเข้าใจยาก ไม่น่าสนใจ และเกิดความเบื่อหน่าย ดังนั้นหนังสือที่ดีสำหรับผู้อ่านควรเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ผู้อ่านมีประสบการณ์เป็นพื้นฐาน แนวคิดนี้ทำให้นักวิชาการชาวนิวซีแลนด์สนใจพัฒนาหนังสือที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ ในประเทศ แทนการใช้หนังสือหรือนิทานจากประเทศอังกฤษทั้งหมด เพราะสภาพแวดล้อมไม่เหมือนกัน เด็กนิวซีแลนด์ ไม่เคยชินกับการบรรยายสภาพภูมิประเทศเรื่องราวของระบบกษัตริย์ ประเทศราชวัง แม้แต่สัตว์บางชนิด นักวิชาการจึงเขียนเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ลักษณะเฉพาะต่าง ๆ สัตว์ที่เล็ก ๆ นิวซีแลนด์รู้จัก ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่า

3. สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการเขียนที่มีเนื้อหาสาระที่เหมาะสม ทั้งด้านความรู้ การใช้ภาษาที่เป็นรูปแบบการเรียนที่ดีการจัดลำดับประมวลเรื่องราวน่าติดตาม ทำความเข้าใจได้ง่าย สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สอนนำไปสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับคุณสมบัติในด้านกายภาพ ความสวยงาม ภาพประกอบ และรูปเล่มที่จะทำให้อ่านสนุกอยู่แล้ว การเรียนการสอนภาษาจะทำได้ง่ายและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การเลือกนิทานหรือวรรณกรรมในการสอนภาษา

แนวการจัดการเรียนการสอนภาษาในปัจจุบันเน้นให้ผู้เรียนทราบความหมายของสิ่งที่อ่าน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องเลือกหนังสือที่มีคุณค่า นอกจากผู้อ่านได้รับทราบความหมายและเรื่องราวต่าง ๆ แล้ว ควรเป็นหนังสือที่มีคุณค่าทางการเรียนรู้ภาษาด้วยเช่นกัน ดังนั้นผู้สอนควรพิจารณาองค์ประกอบของหนังสือแต่ละเล่ม ซึ่งอาจแบ่งได้ดังนี้

1. เนื้อหาสาระของเรื่องที่เลือกนั้น ผู้อ่านมีประสบการณ์เดิมเกี่ยวข้องหรือไม่ หากผู้อ่านมีประสบการณ์เดิมบ้างจะทำให้เข้าใจความหมายได้ง่ายขึ้น การอธิบายตัวละคร และการดำเนินเรื่องควรชัดเจนทำให้ผู้อ่านไม่สับสน ควรใช้เทคนิคการเขียนที่น่าติดตาม อาจทำให้ผู้อ่านเกิดความประหลาดใจ ไม่คาดคิดได้ในตอนจบ หากมีภาพประกอบควรชัดเจนน่าสนใจ เห็นได้ชัดเจน หากทุกคนที่หนังสือของตนเอง ถ้าต้องดูภาพประกอบร่วมกันต้องเตรียมให้ทุกคนเห็นได้ชัดเจน

2. หนังสือนั้นมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับค่านิยม ทศนคติหรือวัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ เป็นที่ยอมรับหรือไม่ ในแต่ละสังคมมีความคิด ทศนคติ ค่านิยมและวัฒนธรรมต่างกันควรตรวจสอบให้ดีก่อน เพราะไม่ควรเลือกหนังสือที่อาจให้เกิดความเข้าใจเกิดกับเด็ก ๆ หรือผู้อ่าน โดยเฉพาะกับความเชื่อของต่างสังคมหรือประเทศ หรือเป็นเรื่องในอดีตซึ่งปัจจุบันได้ยกเลิกไปแล้ว

3. ในการใช้ภาษาเขียนเรื่องราว เป็นการเขียนแบบเล่าเรื่องหรือใช้รูปแบบการสนทนา หรือผสมผสานกันอย่างพอเหมาะหรือไม่ ภาษาที่ใช้ถูกต้อง เป็นแบบอย่างกับผู้อ่านได้หรือไม่ การจัดเรียบเรียงทั้งเนื้อหาและภาษาสมบูรณ์หรือยังมีข้อบกพร่อง แนวการเขียนในรูปแบบต่าง ๆ มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ภาษาทั้งสิ้น

4. การใช้หนังสือเรื่องเล่า / นิทาน หรือจัดการเรียนรู้ภาษานั้น ผู้สอนต้องวิเคราะห์ภาษาที่ใช้ในการเขียนเรื่อง ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 3 กลุ่มคร่าว ๆ ซึ่งได้แก่

4.1 ภาษาเหล่านั้นผู้เรียนเคยเรียนรู้มาก่อนแล้ว และจะมีการเรียนรู้ใหม่

4.2 มีภาษาหรือคำใหม่ ๆ ที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ภาษาจากเรื่องที่อ่าน

4.3 คำใหม่ ๆ เหล่านั้นผู้เรียนอาจจะเรียนรู้หรือไม่เรียนรู้ก็ได้ ขึ้นกับความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน

เรื่องที่เลือกควรมีคำใหม่ ๆ ในระดับหนึ่ง ไม่ควรยากจนเกินไปจนยากต่อการทำความเข้าใจ หากมีคำใหม่เป็นส่วนใหญ่ น่าจะมีองค์ประกอบอื่นเช่น ภาพ การใช้สำนวนภาษาที่เข้าใจง่ายจะช่วยให้เข้าใจได้ดีขึ้น เมื่อเลือกเรื่องที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ ขึ้นต่อไปคือการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม

วิธีใช้หนังสือเรื่องเล่า/นิทานประกอบการสอนภาษา

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หนังสือ/นิทานหรือวรรณกรรมสำหรับเด็กนั้น ต้องเน้นที่ผู้เรียน ความพร้อมความสามารถในการเรียนรู้ ความยากง่ายของภาษา ล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญทั้งสิ้น กิจกรรมจะแตกต่างกันออกไป ซึ่งอาจกล่าวโดยลำดับ

1. การฝึกทักษะการฟัง หากเป็นผู้เรียนระดับเริ่มต้นการฝึกทักษะการฟังอาจเกี่ยวข้องกับจำนวนครั้งที่อ่านหรือเล่าเรื่อง บางครั้งเด็กเล็กชอบเรื่องใด จะให้เล่าซ้ำ ๆ หลายครั้ง ซึ่งช่วยให้เด็กเข้าใจภาษามากขึ้น อาจใช้กิจกรรมการอ่านหนังสือร่วมกันหรือการอ่านให้ผู้เรียนฟัง การได้ฝึกการฟังผู้อื่นอ่าน หรือ

ร่วมอ่านด้วย จะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการทำความเข้าใจในสิ่งที่อ่านโดยภาพรวม สามารถเล่าให้ผู้สอนฟัง หากผู้สอนบันทึกการเล่าเรื่องเด็กอาจนำไปฟังด้วยตนเอง

2. การเล่าเรื่องที่ได้อ่านหรือได้ฟัง (Retelling the story) การเล่าเรื่องที่ได้อ่านหรือได้ฟังด้วยภาษาของตนเอง เป็นวิธีการทดสอบความเข้าใจและใช้ภาษาของผู้เรียนที่ดีวิธีหนึ่ง หากเป็นการเรียนรู้ภาษาแม่ อาจมีปัญหาไม่มากนัก แต่หากเป็นการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ผู้สอนต้องมียุทธวิธีช่วยเหลือชี้แนะผู้เรียน เช่น อาจมีข้อความหรือรูปแบบให้ผู้อ่านได้เรียงตามลำดับเรื่อง เมื่อสามารถทำได้แล้ว ขั้นต่อไปจึงฝึกการใช้ภาษาของตนเองเล่าเรื่องตามภาพที่ปรากฏ

3. การนำตัวอย่างหรือรูปแบบภาษาที่ได้เรียนรู้จากเรื่อง/นิทาน ที่อ่านไปใช้ในสถานการณ์หรือเนื้อความอื่น ๆ เพื่อฝึกทักษะการเขียนจากการดูรูปแบบและพัฒนาเป็นแนวการใช้ภาษาของตนเอง นอกจากนี้ยังสามารถนำสถานการณ์จากเรื่องราวที่อ่าน ตั้งเป็นประเด็นให้ผู้เรียนเขียนอธิบายหรือสรุปความคิดเห็นของตนเอง อาจเป็นแนววิพากษ์วิจารณ์ หรือแต่งเรื่องต่อให้ได้บทสรุป

4. กิจกรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการฝึกการอ่าน ผู้อ่านแต่ละระดับต้องการการฝึกทักษะการอ่านต่างกัน ระดับเริ่มต้น ผู้สอนต้องสอนทั้งความสัมพันธ์ของเสียงและพยัญชนะ รูปแบบโครงสร้างภาษาเพื่อความเข้าใจความหมาย แต่ผู้เรียนในระดับสูงขึ้นจะเน้นโครงสร้างและความหมายตลอดจนการออกเสียงที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตามทักษะการอ่านและการเขียนจะต้องคู่ขนานกันตลอดเวลา ผู้ที่อ่านมากจะสามารถเรียนได้ดีเพราะได้พบรูปแบบภาษาที่เป็นตัวอย่างมา ในทางกลับกันผู้ที่เขียนได้ดีต้องเป็นนักอ่านเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม การใช้หนังสือเรื่อง / นิทานเป็นสื่อการสอนภาษา ผู้สอนควรศึกษาเรื่องราวนั้นอย่างละเอียด วิเคราะห์ประเด็น ความเป็นไปได้ทุกแง่มุม ในการสอนภาษาให้ได้ประโยชน์สูงสุด เลือกสรรกิจกรรมที่เหมาะสม ประเด็นสำคัญในการสอนภาษาที่ต้องคำนึงเสมอคือ คือผู้เรียนต้องมีโอกาสใช้ภาษาทั้ง 4 ทักษะ คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน อย่างบูรณาการ ตลอดจนผู้สอนต้องเป็นต้นแบบที่อ่านออกเสียงถูกต้องตามหลักการของภาษาทั้งภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ

บทที่ 8

การจัดหน่วยการเรียนรู้เพื่อสอนภาษา

การเรียนการสอนภาษาในปัจจุบันเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภาษาอย่างมีความหมาย สามารถนำไปใช้ได้จริง เข้าใจโครงสร้างการใช้ภาษาในภาพรวมก่อน จึงสอนส่วนย่อยของภาษาเพื่อความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น สื่อสำคัญได้แก่วรรณกรรมหรือหนังสือเรื่องราวต่าง ๆ นิทาน/นิยาย การสอนลักษณะนี้จะเรียกว่า การสอนภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นสื่อ (Literature-based instruction) ซึ่งผู้เรียนจะมีโอกาสได้สัมผัสหรืออ่านหนังสือที่หลากหลาย ทั้งด้านเนื้อหาสาระ ด้านลักษณะวิธีการใช้ภาษาและรูปแบบการเขียน สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้หนังสือหรือภาษาทั้งสิ้น ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้โดยธรรมชาติ ผู้สอนสามารถให้ความรู้ความสามารถบูรณาการความรู้ นอกจากด้านภาษาที่ต้องเน้นแล้ว ยังสามารถเลือกสรรเนื้อหาสาระต่าง ๆ ได้หลากหลาย เกิดการบูรณาการกับศาสตร์อื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ผู้สอนจะมีบทบาทในการตัดสินใจเลือกเนื้อหาสาระ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ จึงเป็นที่มาของการจัดการเรียนรู้ภาษาด้วยวิธีการจัดหน่วยการเรียนรู้ตามหัวเรื่อง (Thematic units) โดยเลือกสรรหนังสือหรือวรรณกรรมที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดวิเคราะห์ได้ตามระดับความรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนแบบหน่วยการเรียนรู้สามารถทำได้ทุกระดับความสามารถ เป็นวิธีการที่สามารถจัดให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ของหลักสูตรและผู้เรียนในเวลาเดียวกัน ผลประโยชน์สูงสุดที่ได้รับในด้านการเรียนรู้ภาษานั้น ผู้เรียนได้มีโอกาสอ่านและมีประสบการณ์ที่ได้เห็นรูปแบบภาษาที่หลากหลาย และหากผู้เรียนได้มีโอกาสเลือกหัวเรื่องที่สนใจ ผลการเรียนรู้จะดียิ่งขึ้น การจัดการเรียนการสอนภาษาแบบหน่วยการเรียนรู้สอดคล้องกับการสอนแบบการใช้วรรณกรรมเป็นสื่อหรือการสอนแบบเน้นพื้นฐานประสบการณ์/องค์รวม (Whole Language) ซึ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ วรรณกรรมที่นำมาเป็นสื่อการสอนผู้เรียนจะมีส่วนเสนอแนะ

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ภาษาแต่ละรูปแบบมีประเด็นสำคัญที่ผู้นำไปใช้ต้องคำนึงถึงคือ เทคนิควิธีการเรียนรู้และผู้เรียน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวัดของตนเองต่อไป มีข้อมูลหรือองค์ประกอบหลายด้านที่ควรพิจารณาซึ่งแต่ละด้านจะมีความเกี่ยวข้องโยงซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันนี้จะสนับสนุนการเรียนรู้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดหรือองค์ประกอบที่น่าพิจารณาในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนได้แก่ หลักการจัดการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือ บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้หนังสือ บทบาทของผู้เรียน สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้หนังสือ และการใช้หนังสือเป็นสื่อในการเรียนรู้ภาษา

หลักการจัดการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือ

หลักการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยพัฒนาการเรียนรู้ภาษาหรือการรู้หนังสือมีอยู่หลายประการ ความรู้พื้นฐานที่ควรทราบคือ เด็กสามารถพัฒนาการเรียนรู้ในลักษณะใด เอลนและเพียร์มา (Allen and Piersma 1995) ได้กล่าวถึงหลักการที่ผู้ควรคำนึง และนำไปพิจารณาประกอบการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนของตนเอง หลักการหรือความเชื่อในการเรียนรู้ภาษาได้แก่

1 การจัดการเรียนการสอนควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ไปโดยธรรมชาติ เป็นข้อความที่สมบูรณ์ และเรียนรู้ในภาพรวมของภาษาก่อน ไม่สอนโดยแบ่งส่วนย่อยของภาษาและสอนทีละส่วน จะทำให้เข้าใจและนำไปใช้ได้ หากเปรียบเทียบกับการเรียนรู้ภาษาพูดของเด็ก จะเริ่มจากการเรียนรู้ คำ วลี และประโยค ในสถานการณ์ต่าง ๆ เด็กไม่จำเป็นต้องจำคำทุกคำหรือออกเสียงให้ถูกต้องทั้งหมด แต่โดยรวมเข้าใจความหมายและสามารถสื่อสารได้ในระดับเบื้องต้น การพัฒนาการเรียนรู้ภาษาสำเร็จในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ กูดแมน (Goodman 1986) ยังเสริมว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับพยัญชนะหรือสัญลักษณ์ภาษาต้องเรียนรู้แบบธรรมชาติและเป็นองค์รวม ผู้สอนไม่ควรแยกเป็นส่วนย่อยของภาษาแต่ละส่วนจากกันหรือแยกจากเนื้อหาโดยรวม การเรียนรู้ภาษาจะพัฒนาได้ดีหากเรียนรู้โดยเน้นความหมาย ขึ้นต่อไปผู้เรียนต้องมีโอกาสได้ฝึกฝน ขยายความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดปลีกย่อยของโครงสร้างหรือระบบของภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ผู้เรียนได้ใช้ทักษะภาษาทั้ง 4 ร่วมกัน (การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน)

2. ผู้เรียนจะสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับภาษาและการเรียนรู้ภาษา ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการทดลองใช้ภาษาในรูปแบบต่าง ๆ สำรวจความถูกต้อง การพัฒนาการเรียนรู้ภาษาของเด็กเริ่มด้วยภาษาพูด ในกระบวนการใช้ภาษาพูดเด็กจะเรียนรู้และทำความเข้าใจกระบวนการของภาษานั้น จนเกิดความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับภาษาและทำความเข้าใจความหมายในที่สุด เมื่อเริ่มเรียนรู้ภาษาเขียน เด็กจะใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยการใช้ภาษาเขียนในการสื่อความหมาย โดยใช้ความรู้เดิมช่วยให้เข้าใจมากขึ้น เด็กจะทดลองใช้ตั้งแต่ระดับพยัญชนะ คำ สัญลักษณ์ต่าง ๆ เด็กเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง

3. การพัฒนาการเรียนรู้หนังสือจะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพควรมีการร่วมพูดคุย ประสพการณ์ระหว่างผู้เรียน ไวโกตสกี (Vygotsky 1978) กล่าวว่า การเรียนรู้ภาษาจะได้ผลดีและเข้าใจความหมายควรการเรียนรู้ตามสภาพสังคมหรืออีกนัยหนึ่งคือ การเรียนรู้ภาษาต้องมีการปฏิสัมพันธ์ เมื่อมีความรู้ด้านภาษาใหม่ ๆ ต้องทดลองใช้เพื่อทดสอบความเข้าใจถูกต้องหรือไม่ สิ่งสำคัญที่สุดของการเรียนรู้ต้องอยู่ในสภาพจริง ไม่แบ่งส่วนย่อย ซึ่งผู้เรียนอาจไม่เข้าใจหรือนำไปใช้ในชีวิตประจำวันไม่ได้

4. การพัฒนาการเรียนรู้ภาษาแต่ละบุคคลจะต่างกัน มีลักษณะเฉพาะ แม้จะมีการจัดกิจกรรมช่วยเหลือหรือปฏิสัมพันธ์เกี่ยวกับสิ่งที่เรียนรู้แล้วก็ตาม แต่ผู้สอนต้องไม่ลืมว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีความ

แตกต่าง ทั้งด้านสังคม ครอบครัว ความสนใจ และความสามารถในการพัฒนา หรือมีศักยภาพในการพัฒนาเพียงใด ซึ่งจะมีผลต่อการเตรียมงาน หรือกิจกรรมการเรียนการสอน

5. การเรียนรู้และความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้หนังสือ (Literacy) จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กได้มาส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหรือมีประสบการณ์ต่าง ๆ ตามสภาพจริง ภาษาที่สอนจะต้องมีความหมายและเป็นลักษณะสิ่งพิมพ์ที่สมบูรณ์ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้และใช้อย่างถูกต้อง ตามหน้าที่ของภาษา และตามจุดประสงค์ของผู้ใช้ตามความต้องการ กิจกรรมทางภาษาควรเป็นรูปแบบที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษา สามารถนำประสบการณ์เดิมของตนเองมาใช้ได้ ทั้งการอ่านและการเขียน เด็กควรเป็นผู้ที่มีบทบาทในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเลือกหรือตัดสินใจในบางส่วน มีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมชั้น และก่อให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมในการเลือกสิ่งที่เขาต้องการเรียนรู้และการให้ความร่วมมือกับผู้สอนและเพื่อน ๆ ทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดี

6. การอธิบายจุดมุ่งหมายสำคัญหลักของโครงสร้างของการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิด (Ideas) ความเข้าใจ (Concepts) และประสบการณ์ (Experience) เมื่อผู้สอนวางแผนการจัดหน่วยการเรียนรู้ ผู้เรียนจะเข้าใจว่าทำไมต้องเรียนรู้สิ่งเหล่านี้ นอกจากนั้นยังเห็นความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้โดยธรรมชาติระหว่างเนื้อหาที่กำลังเรียนและกระบวนการเรียนรู้ที่เห็นจากของจริง จะทำให้เกิดความเข้าใจและสามารถใช้ภาษาได้ในอนาคต

7. การเสริมแรงจิตใจ ในการพัฒนาการเรียนรู้ภาษาผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้ได้ดีที่สุด หากมีแรงจูงใจที่จะศึกษาอยู่แล้ว และจะยิ่งประสบผลสำเร็จยิ่งขึ้นหากกิจกรรมและประสบการณ์เดิมของผู้เรียนสอดคล้องกัน

เอเลนและเพียมา (Allen and Piersma 1995) ได้เสนอแนะตัวอย่างการจัดการเรียนรู้แบบหน่วยการเรียนรู้หัวเรื่อง (Thematic units) แหล่งค้นคว้าเพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ต่อไป

THEME 1 : FOLKTALES

Teacher Resources

Videos

Abiyoyo. Reading Rainbow.

Brrring the Rain to Kapiti Plain. Reading Rainbow.

Children's Fiction Books

Children's Fiction Books

Aardema, V. (1975). Why mosquitoes buzz in people's ears. New York: Dial Press.

Bowden, J. C. (1979). Why the tides ebb and flow. Boston: Houghton Mifflin.

Harris, J. C. (1986). Jump! The adventures of Brer Rabbit. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich.

- Kimmel, E.A. (1988). Anansi and the moss-covered rock. New York: Holiday.
 McDermott, G. (1992). Zomo the rabbit: A trickster tale from West Africa. San Diego: Harcourt Brace Jovanovich.
 Searcy, M.Z. (1978) Alligator gets a bump on his nose. Tuscaloosa, AL: Portals Press.

THEME 2: INSECTS

Teacher Resources

Videos

- Bugs. Reading Rainbow.
 The life Cycle of the Honeybee. Reading Rainbow.

Children's Resources

Children's Fiction Books

- Carle, E.(1987). The very hungry caterpillar. New York: philome.
 Hepworth. C, (1992). Antics. New York: Harper & Row.
 Van Allsburg, C.(1988). Two bad ants. Boston: Houghton Mifflin.

Children's Nonfictions Books

- Dorros, A. (1987). Antcities. New York. T. Y. Crowell.
 Hogan, P.Z.(1979). The Honeybee. Milwaukee: Raintree Children's Books.
 Parker, N. W.,& Wriht, J. R. (1987). Bugs. New York: Greenwillow Books

THEME 3 : TRANSPORTATION

Teacher Resources

Videos

- The Adventures of Taxi Dog. Reading Rainbow.
 The Bicycle Man. Reading Rainbow.

Children's Resources

Children's Fiction Books

- Crews, D. (1982). Harbor. New York: Geenwillow Books.
 Gibbons, G.(1983). Boat book. New York: Holiday House.
 Kingsland, R.(1991). Bus stop boys. New York: Viking.
 Mcphail, D.M. (1977) The train. Boston: Little,Brown.
 Spier, P. (1975). Tin lizzie. New York: Doubleday.

Children's Nonfictions Books

- Baer, E. (1990). This is the way we go to school. New York: Scholastic.
 Cole, J.(1983). Cars and how they go. New York: Crowell.
 Magee, D. (1985). Trucks you can count on. New York: Dodd, Mead.
 Royston, A. (1991). Cars. New York: Aladdin Books.

THEME 4 : SEASONS

Children's Resources

Children's Fiction Books

- Barklem, J. (1980). Autumn story. New York: Philomel Books.
- DePaola, T. (1977). Four stories for four seasons. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Goennel, H. (1986). Seasons. Boston: Little, Brown.
- Maestro, B. (1985). Through the year with Harriet. New York: Crown Publishers.
- Rockwell, A. (1985). First comes spring. New York: Crowell.
- Rylant, c. (1987). Henry and Mudge in the green time. New York: Bradbury Press.

THEME 5 : JOURNEYS

Children's Resources

Children's Fiction Books

- Baum, L.F. (1987). The wonderful world of Oz. New York: Morrow.
- Cole, J. (1989). The magic school bus inside the earth. New York: Scholastic.
- Dahl, R. (1961). James. and the giant peach. New York: Puffin Books.
- Hunt, I. (1987). Up a road slowly. New York: Berkeley Publishing.
- Joffo, J. (1974). A bag of marbles. Boston: Houghton Mifflin.
- Juster, N.(1988). The phantom tollbooth. New York: Knopf.
- Kroll, S. (1981). Giant journey. New York: Dell.

Children's Nonfictions Books

- Baum, A.,& Baum, J. (1987). Opt: An illusionary tale. New York: Viking.
- Ride, S. (1989). To space and back. New York: Lothrop, Lee & Shepard.

THEME 6: IMMIGRATION

Children's Resources

Children's Fiction Books

- Buss, F. (1991). Journey of the sparrows. New York: Dutton.
- Coerr, E. (1993). Chang's paper pony. New York: Harper Collins.
- Fritz, J. (1982). Homesick: My own story. New York: Dell.
- Gilson, J. (1991). Hello, my name is Scrambled Eggs. New York; Minstrel.
- Kherdian, D. (1979). The road from home: The story of an Armenian girl. New York: Scholastic.
- Kingsle, E.P. (1986). An American tail. New York: Grossett & Dunlap.
- Kroll, S. (1991). Mary McLean and the St. Patrick's day parade. New York: Scholastic.
- Levinson, R. (1986). Watch the stars come out. New York: E. P. Dutton.
- Lord, B. (1984). The year of the boar and Jackie Robinson. New York : Trumpet.
- Milligan, B. a(1987). With the wind. San Antonio: Corona Publishers.

Moskin, M. (1975). Waiting for Mama. New York: Coward.

Children's Nonfictions Books

Finkelstein, N. H. (1989). The other 1492: Jewish settlement in the new world. New York: Scribner's.

Knight, J. (1982). Sailing to America: Colonists at sea. New York: Troll.

Sherman, E. B. (1990). Independence avenue. Philadelphia : Jewish Publication Society.

THEME 7 : WORLD WAR II

Teacher Resources

Audio

World War 2 (cassette tapes with actual radio broadcasts). National Archives Trust Fund Board.

Children's Resources

Children's Fiction Books

Arnothy, C. (1986). I am fifteen and I don't want to die. New York: Scholastic.

Choi, S. N (1991). Year of impossible goodbyes. New York: Dell

Uchida, Y. (1978). Journey home. New York: Atheneum.

Yolen, J. (1988). The devil;s arithmetic. New York. Viking.

Children's Nonfictions Books

Adler, D. A. (1989). We remember the holocaust. New York: Henry Holt.

Whelan, G. (1991). Hannah. New York: Knopf.

Yep, L. (1979). Sea glass, New York: Harper & Row.

THEME 8: MYSTERY

Children's Resources

Children's Fiction Books

Adler, D. A. (1987). My dog and the birthday mystery. New York: Holiday.

Babbott, N. (1970), Knock knee rise. New York: Trumpet.

Clymer, E. (1985). The horse in the attic. New York: Dell.

THEME 9: THE ENVIRONMENT

Children's Resources

Children's Fiction Books

Angle, A. (1989). John Glenn: Space pioneer. New York: Fawcett.

Davis, B. (1971). Heroes of the American revolution. New York; Random House.

Foster, L. (1992). Nien Cheng: Courage in China. Chicago:Childrens.

Goodwin, D. (1991). Cesar Chavez: Hope of the people. New York : Fawcett.

Cherry, L. (1990). The great kapok tree. New York: Trumpet.

Seuss, D. (1971). The lorax. New York: Random House.

Van Allsburg. C. (1964). Just a dream. Boston: Houghton Mifflin.

บทบาทของผู้สอนที่จัดการเรียนรู้หนังสือ

บทบาทของผู้สอนผู้จัดการเรียนรู้หนังสือที่ใช้วรรณกรรมเป็นสื่อ (Literature – based) ในชั้นเรียน จะต่างจากผู้สอนที่จัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการฝึกทักษะ (Skills-based) ผู้สอนยึดหลักการฝึกทักษะเป็นเสมือนผู้ที่บริหารจัดการความรู้ ผู้ประเมินผลการปฏิบัติของผู้เรียน และควบคุมบริหารจัดการเกี่ยวกับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนพร้อมเพื่อจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ผู้เรียนต้องผ่านการฝึกปฏิบัติในระดับที่กำหนดมาตรฐานใช้จึงจะผ่านการเรียนรู้แต่ละระดับ ซึ่งต่างจากผู้สอนที่ยึดหลักการใช้วรรณกรรมในการจัดการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนต้องตรงตามหลักสูตรที่กำหนดผู้สอนมีโอกาสดำเนินการตัดสินใจเลือกเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย โดยใช้วรรณกรรมเป็นสื่อตามเนื้อหาและรูปแบบภาษาในแต่ละสถานการณ์ ตลอดจนการจัดและประเมินผลจะทำตามสภาพจริง และผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเลือกสื่อตามความสนใจและเรียนรู้ร่วมกัน บทบาทของครูผู้สอนด้วยการใช้วรรณกรรมจะต้องมีคุณสมบัติเด่นชัด ซึ่งจะช่วยให้การจัดการเรียนรู้ได้ผลดี ได้แก่

1. ผู้สอนต้องเป็นทั้งผู้อ่านและนักเขียน หมายความว่า ผู้สอนต้องรอบรู้ในวรรณกรรมทุกเรื่องที่ควรค่าแก่การเรียนรู้ของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนเสนอหรือเลือกเรื่องใด ผู้สอนต้องมีศักยภาพในการร่วมอภิปราย ดิชมเสนอแนะความเห็นต่าง ๆ ช่วยปรับปรุงและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการอ่าน การเรียนรู้ของผู้เรียน และคงให้ผู้เรียน ได้เห็นเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้เรียนจะเกิดความมั่นใจ และเชื่อมั่นที่จะเรียนรู้อย่างเต็มความสามารถ

2. ครูผู้สอนต้องเรียนรู้พร้อม ๆ กับนักเรียน เมื่อผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สามารถอธิบายหรืออภิปรายความคิดของตนเองเกี่ยวกับสิ่งที่ได้อ่านหรือศึกษา ผู้สอนต้องร่วมขยายความหรือทำให้แนวคิดของผู้เรียนกระจ่างยิ่งขึ้น ต่างฝ่ายจะใช้พื้นฐานประสบการณ์เดิม (Schema) ช่วยให้เห็นเข้าใจได้ดี นอกจากนี้ควรมีส่วนร่วมกันมรการค้นคว้า บางครั้งผู้สอนอาจได้เห็นแนวคิดที่แตกต่าง น่าสนใจหรือแปลกใหม่กว่าที่คาดคิด เพราะในบางเรื่องผู้เรียนอาจมีโอกาสดำเนินการศึกษาร่วมกัน สิ่งสำคัญสำหรับผู้สอนต้องแสดงให้เห็นความสามารถที่แท้จริง มิใช่กล่าวอ้างแต่ทางทฤษฎีทั้งผู้สอนและผู้เรียนต่างเป็นสมาชิกในสังคมร่วมกัน หากต่างฝ่ายต่างร่วมกันศึกษาค้นคว้า เรียนรู้ร่วมกัน แสดงศักยภาพของแต่ละฝ่ายอย่างเฉลียวฉลาด เท่ากับเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน การเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้ที่สื่อตรงกันนี้ ผลลัพธ์จะเป็นที่น่าพอใจ เป็นการพัฒนาที่ตรงประเด็นและได้ผลดี

3. ผู้สอนควรเป็นผู้จัดเตรียมอุปกรณ์การเรียนรู้ให้พร้อมรวมทั้งตัวผู้สอนเอง ต้องพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือผู้เรียนทุกคนตลอดเวลา โอกาสเลือกเรียนรู้ในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจให้ข้อมูลที่สมบูรณ์

ตลอดจนความร่วมมือซึ่งกันและกัน จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจ เกิดความกล้าที่จะทดลองใช้ภาษาหรือทำกิจกรรมบางอย่างเพื่อทดสอบความถูกต้องและสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด กล้าตัดสินใจและช่วยเหลือตนเองได้ ผู้สอนควรเป็นผู้ที่สามารถช่วยแก้ปัญหาได้ จัดสภาพแวดล้อมที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นมีข้อมูลหลักฐานในการค้นคว้า ตลอดจนช่วยตัดสินใจกับปัญหาต่าง ๆ ผู้เรียนที่ขอความช่วยเหลือ โดยพยายามให้ผู้เรียนไม่รู้สึกสูญเสียความเป็นเจ้าของแนวคิดนั้น ๆ

4. ผู้สอนต้องเป็นต้นแบบวิธีการที่จะแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของผู้มีประสบการณ์ด้านการเรียนรู้หนังสือ ผู้สอนควรแสดงพฤติกรรมให้ผู้เรียนเห็นเทคนิควิธีการกระบวนการต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้หนังสือ เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นแบบอย่างและนำไปใช้กับวิธีการเรียนรู้ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดกระบวนการเรียนรู้ จนผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเอง และมีความเชื่อมั่นในการใช้กลวิธีที่หลากหลาย ผู้สอนจะให้โอกาสผู้เรียนตัดสินใจด้วยตนเอง และสามารถเลือกกลวิธีต่าง ๆ เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

5. ผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สนใจใฝ่ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม แรงจูงใจอาจเกิดทั้งสภาพแวดล้อมภายนอก หรือเกิดจากตัวผู้เรียนเอง สิ่งที่กำลังเรียนรู้ ผู้สอนเป็นศูนย์กลางสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจ เห็นคุณค่าจากการเรียนรู้สิ่งเหล่านี้และเต็มใจที่จะศึกษา ค้นคว้า ตามแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นและมีประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อผู้เรียนนั้นยินดีเต็มใจที่จะศึกษา สามารถแสดงศักยภาพสูงสุด

6. ผู้สอนต้องมีหลักเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตลอดเวลา และข้อมูลการประเมินผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้หนังสือของผู้เรียนให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น หากมีข้อบกพร่องควรมีแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ผู้สอนจึงต้องใช้เทคนิคเป็นผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การสังเกต พฤติกรรม การทำแบบตาราง สอบพฤติกรรม การพูดคุย เป็นต้น ตามจุดประสงค์ของการประเมินแต่ละด้าน สิ่งสำคัญควรเป็นการประเมินผลการเรียนรู้จากสภาพจริง ที่เกิดขึ้นประจำในชั้นเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอน

7. ผู้สอนควรเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ควรจะสอนอะไร สอนอย่างไร ใช้สื่อการสอนประเภทใด และมีการวัดผลประเมินผลด้วยเทคนิคใดบ้าง หากมีการร่วมกันตัดสินใจกำหนดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เปรียบเสมือนการวิเคราะห์เนื้อหาสาระตามหลักสูตรที่กำหนด เพื่อจัดการเรียนการสอน ทำให้มีการขยายความที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น ครูสามารถจัดระเบียบระบบการสอน จัดกลุ่มผู้เรียนจัดระยะเวลา ตลอดจนการจัดเตรียมทรัพยากรทุกด้านให้พร้อมสมบูรณ์เพื่อการเรียนรู้ต่อไป

8. ผู้สอนทุกคนควรร่วมมือกันในระหว่างผู้ร่วมงานทั้ง – ระดับการสอนเดียวกันและต่างกัน ทั้งสาระการเรียนรู้เหมือนกันและต่างสาระการเรียนรู้ ตลอดจนระดับผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ บรรณารักษ์ ในสถานศึกษาของตน การร่วมมือกันทุกฝ่ายจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน

ทุกเทคนิควิธี จะทำให้สื่อการสอนเพียบพร้อม ความรู้จากเนื้อหาสาระจะกว้างและลึกซึ้งเพราะร่วมกันคิดจากหลายฝ่าย พฤติกรรมความร่วมมือซึ่งกันและกันของบุคลากร จะมีผลดีโดยตรงกับผู้เรียนทุกระดับ และได้รับประโยชน์สูงสุด

บทบาทของผู้สนใจในการประชาสัมพันธ์หรือทำหน้าที่สื่อสาร เป็นองค์ประกอบสำคัญในความสำเร็จ ผู้สอนต้องมีความเชื่อมั่นในความสำเร็จของการจัดการเรียนรู้ที่ตนเลือก สามารถแนะนำผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน ตลอดจนผู้ปกครองเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้ได้มีโอกาสเยี่ยมชมชั้นเรียนหรือมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ควรมีการแจ้งผลการเรียนรู้ (Feedback) ของผู้เรียนสม่ำเสมอถึงผลการทำกิจกรรม ความก้าวหน้าด้านการเรียนรู้หนังสือ ซึ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้บริหาร ผู้ปกครองเข้าใจ และสนับสนุนเพื่อผลด้านการพัฒนาการเรียนรู้หนังสือของเด็ก ๆ หรือผู้เรียน

บทบาทของผู้เรียนในการเรียนรู้หนังสือ

บทบาทของผู้เรียนในชั้นเรียนที่ใช้วรรณกรรมเป็นสื่อการเรียนรู้ นั้น จะคล้ายคลึงกับผู้อ่าน ต้องเป็นผู้ที่ได้รับประสบการณ์ทั้งด้านการอ่าน การเขียน และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน นอกจากนั้นยังมีโอกาสในการเลือกและการตัดสินใจเสนอแนะสิ่งที่ตนสนใจที่จะเรียนรู้ มีส่วนในการประเมินตนเองและประเมินเพื่อนร่วมงานขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้หลากหลายมีโอกาสนเสนอความคิดเห็นได้มีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์เนื้อหาสาระที่เรียนรู้ตามประสบการณ์ของแต่ละคนผู้เรียนด้วยเทคนิควิธีนี้ จึงได้มีประสบการณ์กับตัวอย่างวรรณกรรมเพื่อเรียนรู้ด้านโครงสร้างและการใช้ภาษาขณะเดียวกันเรียนรู้เนื้อหาสาระอื่น ๆ ตามระดับความสามารถและศักยภาพของแต่ละคน

ความสำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ภาษา

การจัดการเรียนรู้ภาษาโดยใช้วรรณกรรมเป็นสื่อ สิ่งนั้น สภาพแวดล้อมด้านข้างสำคัญ ผู้สอนต้องคำนึงว่าจะทำอย่างไร ให้ผู้เรียนสนใจหนังสือหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมที่น่าสนใจ เมื่อผู้สอนเน้นวรรณกรรมเป็นสื่อ จึงควรมีมุมที่ผู้เรียนจะสามารถเลือกอ่านหนังสือที่สนใจได้ (มักเป็นระดับเริ่มต้นแต่หากเป็นผู้เรียนระดับสูงขึ้น ควรมีการร่วมมือกับบรรณารักษ์ จัดเตรียมหนังสือให้หลากหลายตามหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนด นอกจากนี้การเรียนรู้ควรบูรณาการทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ การฟัง การพูด การอ่านและการเขียน นอกจากการฟังจากผู้สอนอาจมีสื่ออุปกรณ์ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฟัง ได้รู้ความแตกต่างของโทนเสียง เสียงที่แสดงความรู้สึกที่ต่าง ๆ กัน อาจมีมุมสำหรับอ่าน สำหรับเขียน พร้อมอุปกรณ์การเรียน จะยิ่งทำให้น่าสนใจยิ่งขึ้น

ความหมายของหน่วยการเรียนรู้หัวเรื่อง (Thematic unit)

การจัดการเรียนรู้หนังสือด้วยการใช้วรรณกรรมเป็นสื่อได้มีการพัฒนามาเป็นลำดับ ในช่วงทศวรรษที่ 1800 ได้มีนักวิชาการเกิดแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และตั้งข้อสังเกตว่า วรรณกรรมมีหลากหลายแนวคิด ความคิดหลัก รูปแบบการใช้ภาษา ตลอดจนเนื้อหาสาระวิชาที่เกี่ยวข้อง จึงเกิดแนวคิดการสอนที่เรียกว่า หน่วยการเรียนรู้หรือหน่วยการเรียนรู้หัวเรื่อง (Thematic unit) โดยเลือกสรรวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหัวเรื่องใด หัวเรื่องหนึ่ง หรืออาจเป็นการบูรณาการข้ามสาระการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในด้าน โครงสร้างและการใช้ภาษาที่กำลังเรียน ตลอดจนได้ ความรู้ตามเนื้อหา (Context) นั้น ๆ มีนักวิชาการให้ความหมายเทคนิคการสอนแบบหน่วยการเรียนรู้หัวเรื่องไว้หลายท่านเช่น

A thematic unit is a framework based on a particular topic, idea, author, or genre. (Cooper, 1993, p. 63)

Thematic units reflect patterns of thinking, goals, and concepts common to Bodies of knowledge. They link together content from many areas of the curriculum and depict the connections that exist across disciplines. Thematic units provide a framework for a community of learners in which all children can continue to learn language and to construct knowledge. (Pappas, Kiefer, & Lipstick, 1990, p.49)

A thematic unit is method of organizing instructional time and materials Around a to pic which lends itself naturally to the integration of curriculum content areas. (Eisele, 1991, p.53)

เอเลนและเพียมา (Allen and Pririsma 1995) เสนอแนะแนวคิดเกี่ยวกับการสอนแบบหน่วยการเรียนรู้หัวเรื่องว่าเป็นผลมาจากระบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกันตามประเด็นหลักหรือแกนหลัก (Central forms) เรื่องที่ต้องการศึกษาประเด็นหลักหรือแกนหลักของเรื่องราวเป็นส่วนหนึ่งหรือประเภทหนึ่งของวรรณกรรม หรือ วรรณกรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจเป็นการเน้นที่เนื้อหาสาระ (Content area) เดียวกันอาจเป็นการบูรณาการแนวคิดที่เหมือนกันหรือเป็นการสอนวรรณกรรมสำหรับเด็กจากแนวการให้ความหมายของหน่วยการเรียนรู้หัวเรื่องดังกล่าว เอเวนและเพียมา จึงจัดแนวการสอนออกเป็น 3 รูปแบบ

รูปแบบที่ 1 Literature implements and model

รูปแบบนี้จะรวบรวมวรรณกรรมตามเนื้อหาสาระที่จะสอน โดยใช้วรรณกรรมเป็นสื่อในการสอน เช่น เรื่องราวสัตว์ ธรรมชาติ สภาพแวดล้อมในสังคมเป็นต้น โดยผู้สอนจะนำมาขยายความ เสริมความรู้เพิ่มเติม และหนังสือวรรณกรรมเหล่านี้ยังเป็นข้อมูลให้กับผู้เรียนเพื่อทำโครงการและอื่น ๆ

รูปแบบที่ 2 Literature –centered model

ผู้สอนจะเลือกสรรวรรณกรรมที่น่าสนใจในรูปแบบต่าง ๆ และนำมาใช้ในการสอน อาจเน้นที่แก่นของเรื่อง ตัวเอกหรือสภาพสังคมสถานที่ในเรื่องนั้น ๆ เช่น เรื่อง The Hungry Caterpillar (Carle 1969) ผู้เรียนจะได้เรียนรู้วงจรชีวิตของแมลงประเภทผีเสื้อหรือตัวไหม ได้เรียนรู้เกี่ยวกับจำนวนนับ สีต่าง ๆ ชนิดของอาหาร นอกจากผู้เรียนจะได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ในเนื้อหาภายในเล่มแล้ว ผู้สอนยังสามารถเชื่อมโยงสู่สามารถเรียนรู้ด้าน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คุณค่าของอาหาร วงจรชีวิตของสัตว์ ผู้เรียนสามารถนำพื้นฐานประสบการณ์ของตนเองมาใช้ เชื่อมโยงหรือเสนอแนะแนวคิดที่น่าสนใจ

รูปแบบที่ 3 Literature – infused model

รูปแบบนี้ค่อนข้างมีความซับซ้อน จะขึ้นกับความสมบูรณ์ระหว่างการเลือกสรรวรรณกรรมและแนวคิดที่กำหนดจากเนื้อหาสาระต่าง ๆ จะยุ่งยากต่อการวางแผนการจัดพอสสมควร แต่เป็นประโยชน์ต่อผู้สอนและผู้เรียนมากที่สุด เพราะผู้สอนจะใช้วรรณกรรมเป็นสื่อในการสอนความรู้ในระดับสูงขึ้น ซึ่งอาจเป็นนามธรรม เช่น ค่านิยม คุณธรรมจริยธรรม คุณค่าของสิ่งรอบตัว ตลอดจนแนวคิดต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์อีกระดับหนึ่ง ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ความสัมพันธ์ของศาสตร์ต่าง ๆ ที่ต่างสาระการเรียนรู้ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสังคมศึกษากับวิทยาศาสตร์ หรือคณิตศาสตร์ เป็นต้น

ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้แบบหน่วยการเรียนรู้หัวเรื่อง ผู้จัดต้องเลือกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งก่อน ให้ตรงตามจุดประสงค์ และสามารถเลือกรูปแบบใดก่อนหลังและใช้เพื่อใดก็ได้ในระหว่างช่องมีการศึกษา การจัดทำอาจทำเดี่ยวหรือร่วมกันทำแผนในระดับชั้นเดียวกันเป็นกลุ่ม ขึ้นกับความพร้อมและความเหมาะสม ประการสำคัญคือเพื่อจุดประสงค์ใด

บทที่ 9

การวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่าน

การจัดการเรียนรู้ภาษาและการรู้หนังสือยังคงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากค้นคว้าเทคนิควิธีสอน ยังมีความพยายามค้นหาประเด็นข้อบกพร่องของผู้อ่านแต่ละคน หากสังเกตการอ่านของแต่ละคนจะพบว่าอาจเกิดการอ่านผิดพลาดหรือใช้คำแทนที่มีความหมายเหมือนกัน การอ่านผิดพลาดเกิดขึ้นได้กับผู้อ่านทุกระดับความสามารถ เคนเนธ กูดแมน (Goodman 1987) นักภาษาศาสตร์และนักการศึกษาได้พยายามศึกษาค้นคว้าวิธีการอ่าน การเรียนรู้การอ่าน การอ่านสัญลักษณ์ภาษาของผู้อ่านที่เริ่มเรียนรู้การอ่านภาษาต่าง ๆ กูดแมนพบว่า การอ่านเป็นกระบวนการที่ต้องใช้กระบวนการคิด (Thinking process) ตลอดระยะเวลาที่สายตาของผู้อ่านดูสัญลักษณ์ภาษา อ่านได้ถูกต้องและสามารถเข้าใจความหมาย กระบวนการอ่าน (Reading process) จะดำเนินต่อไป หากเกิดความผิดพลาดไม่เข้าใจ ผู้อ่านจะย้อนกลับมาดูสัญลักษณ์ภาษาและตีความอีกครั้งหนึ่ง ความสามารถในการตีความจะช่วยให้ผู้อ่านทำความเข้าใจสิ่งที่อ่านได้มากขึ้นเป็นความสามารถเฉพาะตัว หากไม่สามารถแก้ไขได้ ยังคงอ่านผิดหรือตีความผิด แสดงให้เห็นว่าผู้อ่านมีข้อบกพร่องบางประการที่น่าค้นหาและช่วยเหลือ เพราะการอ่านผิดพลาด หรือนำคำอื่นๆเข้ามาแทนที่ อาจพิจารณาได้หลายแนวทาง หรือแสดงให้เห็นว่า ผู้อ่านมีความสามารถทางภาษามากกว่าที่คิดก็เป็นได้ กูดแมน (Goodman) จึงได้ทำการวิจัยโดยการนำผู้อ่านที่พบว่ามีปัญหาน่าสนใจหรือน่าสงสัยบางประการ นำมาทำการวิเคราะห์ตามกระบวนการของ การวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่าน (Miscue analysis) โดยเริ่มจากการสัมภาษณ์ผู้อ่าน และอ่านเนื้อความหรือเรื่องที่นำเสนอ (ตามระดับผู้อ่าน) เมื่ออ่านจบให้เล่าเรื่องที่อ่านเพื่อทดสอบการตีความและความเข้าใจเนื้อความที่อ่าน ทุกกิจกรรมจะบันทึกเสียงไว้ เพื่อการวิเคราะห์ตามหลักเกณฑ์ของภาษานั้นๆ จากนั้นนำมาวิเคราะห์ตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่าน กูดแมนและคณะประกอบด้วย Yetta Goodman, Dorothy Watson, Caroly Burke และ Rudine Sims ได้ร่วมกันค้นคิดแบบการสัมภาษณ์ แบบทดสอบ และแบบวิเคราะห์ต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ผู้ที่ทำการวิเคราะห์ความสามารถของผู้อ่าน ได้ทราบวาระหว่างการอ่านได้เกิดอะไรขึ้นในสมองของผู้อ่าน ระหว่างที่อ่านนั้น ผู้อ่านใช้เทคนิควิธีการอ่านอย่างไร ที่จะช่วยให้ตนเองอ่านได้เข้าใจ โดยไม่มีผู้ใดช่วยเหลือ การวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่าน จึงเป็นเครื่องมือหรือกระบวนการที่ทำให้ทราบว่าผู้อ่านใช้กระบวนการอ่านอย่างไร คำแต่ละคำที่ผู้อ่านนำมาใช้แทน (Substitutions) คำที่ถูกต้องในบทความจะเป็นตัวบ่งชี้ทราบว่าผู้อ่านนำหลักเกณฑ์หรือความรู้ทางภาษา (Language cue) บางอย่างมาช่วยในการอ่าน คำที่นำมาใช้แทนนั้น บางครั้งมีการแก้ไข (Correction) ซึ่งการแก้ไขนี้จะบ่งบอกให้ผู้ทดสอบทราบว่าผู้อ่านเข้าใจว่าตนเองอ่านผิด หรืออ่านแล้วดูเหมือนไม่ใช่ภาษาที่ถูกต้อง ผู้อ่านจะนำความรู้ทางด้านรูปแบบหรือโครงสร้างภาษา

(Syntax) และความหมายของภาษา (Semantics) มาใช้เพื่อแก้ไขให้ถูกต้อง คำที่อ่านผิดไปจากเนื้อความนี้ กูดแมน เรียกว่า คำที่อ่านผิดพลาด (Miscue) และคำที่อ่านผิดพลาดเหล่านี้เป็นข้อมูลที่สามารถแสดงให้ผู้ทดสอบทราบข้อบกพร่อง หรือความสามารถเฉพาะตัวของผู้อ่านได้ต่าง ๆ กันไป การวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่านนี้ นอกจากจะพบข้อดีและข้อบกพร่องของผู้อ่านแล้ว ผู้ทำการวิเคราะห์จะทราบระดับความสามารถในการอ่านของผู้อ่าน ผู้อ่านใช้เทคนิควิธีอย่างไรในกระบวนการอ่าน ที่ทำให้เข้าใจเนื้อหา หรือบางครั้งอ่านผิดพลาดสามารถแก้ไขได้ ผู้อ่านใช้ตัวชี้แนะทางภาษา (Language cues) ด้านใด ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สอนสามารถพัฒนาการอ่านและการเรียนรู้ภาษาของผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่าน (Miscue analysis) หมายถึง การตรวจสอบและวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่าน ทั้งด้านความสามารถเฉพาะตัวและข้อบกพร่อง เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามหลักการงานวิจัยของ เคนเนธ กูดแมน (Goodman 1987) เพื่อค้นหาแนวทางการแก้ไขและพัฒนาผู้อ่านให้มีความสามารถในการอ่านสูงขึ้น เหมาะสมตามระดับวัยวุฒิ ความรู้ และประสบการณ์ เพื่อเป็นพื้นฐานด้านการอ่านที่ดีต่อไป

วิธีการวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่านนี้ ยังไม่แพร่หลายในวงการศึกษาไทย บังอร พานทอง (1990) ได้นำการวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่านและการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศของนักศึกษาไทย ระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งเดินทางไปศึกษาอยู่ในต่างประเทศ เพื่อศึกษาความสามารถหรือข้อบกพร่องด้านการอ่านภาษาอังกฤษ การทำความเข้าใจเนื้อความที่อ่าน และอิทธิพลของภาษาแม่ (ภาษาไทย) ที่มีต่อการถ่ายโอนภาษาในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ Pantong (1990) ทำวิจัยเรื่อง “Crosslinguistic influence in reading : miscues and language transfer in an English text read by six Thai speakers” พบว่ามีพยัญชนะไทยบางตัวมีอิทธิพลต่อการออกเสียงภาษาอังกฤษเช่น เสียง /ร/ หรือ /ล/ เมื่อเป็นตัวสะกดจะออกเสียงเป็น /น/ เมื่ออ่านคำภาษาอังกฤษที่สะกดด้วย พยัญชนะ n จะออกเสียงเป็น /น/ เช่น Call จะออกเสียงเป็น /คอน/ แทนการออกเสียง /คอล/ ในภาษาอังกฤษ

การวิเคราะห์การอ่านภาษาไทย ได้เริ่มทดลองใช้เทคนิคการวิเคราะห์นี้ในรายวิชา TE 585 Seminar in Miscue Analysis สำหรับนิสิตบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการมัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นิสิตจะต้องทำการวิเคราะห์เด็กหรือผู้อ่านเป็นรายบุคคลได้ฝึกทำการทดสอบทุกขั้นตอน ประมวลข้อมูลและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้อ่านเป็นแต่ละคน สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับการอ่านภาษาไทย บังอร พานทอง (2549) ได้ทำการวิจัยและวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่าน ข้อบกพร่องและการเรียนรู้ภาษาไทยระดับนักเรียนประถมศึกษา เรื่อง “การวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่าน ข้อบกพร่องและการเรียนรู้ภาษาไทย : กรณีศึกษานักเรียนระดับประถมศึกษา” ซึ่งพบว่า การอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีประเด็นข้อบกพร่องหลายประการ

เช่น การออกเสียงที่ถูกต้องของพยัญชนะไทยบางตัว /ร/ /ล/ การออกเสียงคำควบกล้ำ การอ่านคำสมาส คำสนธิ หรือคำราชาศัพท์ ยังขาดความแม่นยำเกี่ยวกับตัวสะกด บางครั้งไม่ทราบความหมาย จากข้อมูล การสัมภาษณ์ พบว่าการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียนมีผลต่อการเรียนรู้ภาษาพอสมควร ครูสอนภาษาไทยบางท่านยังเป็นแบบอย่างที่ไม่ดีนัก ทั้งด้านการพูด การออกเสียง แม้แต่น้ำเสียงที่ใช้พูดคุย บ้างครั้งค่อนข้างกระด้าง เด็กอาจเกิดความรู้สึกเหมือนไม่เมตตา พฤติกรรมการสื่อสารของเด็กอาจไม่เป็นธรรมชาติ ความกล้าแสดงความคิดเห็นอาจน้อยลง การได้เรียนรู้จากต้นแบบที่ไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดความเคยชินและใช้ภาษาไทยได้ไม่ถูกต้องตามกาลเทศะ หรือใช้ภาษาด้วยสำเนียงภาษาที่ไม่น่าฟัง นอกจากด้านการออกเสียงแล้ว ยังพบว่าเด็กนักเรียนมีเทคนิควิธีการอ่านต่าง ๆ กัน ทั้งนี้เพราะได้รับการสอนอ่าน*ตามรูปแบบการสอนอ่านที่ต่างกัน ผู้อ่านที่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองในขณะที่อ่าน จะเป็นกลุ่มที่ใช้รูปแบบการสอนอ่านที่คำนึงถึงบริบทของภาษาเป็นสำคัญ (Whole language model) ผสมผสานกับการใช้รูปแบบการสะกดและออกเสียงพยัญชนะ (Skills model) ทำให้เข้าใจเนื้อความที่อ่านได้ ส่วนผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำกว่าจะใช้รูปแบบการสะกดและออกเสียง ผสมผสานกับรูปแบบการเทียบเสียงพยัญชนะ (Sub-skills model)

การใช้เทคนิคการวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่านนี้ หากแพร่หลายในวงการสอนภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในระบบการศึกษาไทย ปัญหาการเรียนรู้ภาษาน่าจะลดลง เมื่อครูผู้สอนได้ทราบปัญหาที่เด่นชัดของเด็กแต่ละคน และสามารถแก้ไขได้ตรงประเด็น ขณะเดียวกันปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่าน

การเตรียมการทดสอบมีหลายขั้นตอน ซึ่งอาจแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ตามหลักการของ หลักเกณฑ์ของ กูดแมนและเบิร์ก (Goodman & Burke 1987)

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 การเลือกผู้อ่านที่จะนำมาทดสอบ ควรเป็นผู้ที่มีความสามารถในการอ่านในระดับ

*1 กูดแมน (Goodman 1987) เสนอรูปแบบการสอนอ่านสัญลักษณ์ภาษา (Reading model) ไว้ 3 รูปแบบคือ

1. รูปแบบการเทียบเสียงพยัญชนะ (Subskills model) จะเน้นสอนตั้งแต่ส่วนย่อยที่สุดของภาษา ได้แก่ เสียง คำ ประโยค คำลำดับ ทุกขั้นตอนต้องออกเสียงอย่างถูกต้อง จึงจะสอนลำดับต่อไป

2. รูปแบบการสะกดและออกเสียงพยัญชนะ (Skills model) การเทียบเสียงและสะกดคำ นี้ยังเน้นความสำคัญของการสอนส่วนย่อยของภาษาเช่นกัน แต่เริ่มเน้นความหมายของคำแต่ละคำ ผู้เรียนต้องออกเสียงถูกต้องและแปลความหมายได้ทุกคำ เพื่อเข้าใจความหมายของเนื้อความที่อ่าน ผู้ที่เรียนรู้การอ่านตามแนวทางนี้จึงยึดพจนานุกรมเป็นสำคัญ

3. รูปแบบการสอนอ่านที่เน้นความหมายโดยรวม (whole language model) เน้นการสอนภาษาที่มีความหมาย ผู้อ่านสามารถนำประสบการณ์เดิมช่วยทำความเข้าใจ ติความ ขยายความ ได้ โดยใช้บริบทภาษาช่วย ไม่ต้องทราบความหมายของคำทุกคำ

ปานกลางหรือกลางค่อนข้างต่ำ ซึ่งจะเป็นผู้ที่มีโอกาสอ่านและเกิดคำที่อ่านผิดพลาด (Miscues) *² มากพอสมควรที่จะนำมาวิเคราะห์ได้

1.2 เวลาและสถานที่ซึ่งใช้ในการทดสอบ หากเป็นการทดสอบเพื่อดูพัฒนาการของผู้่าน ควรเว้นช่วงเวลาสักประมาณ 3 – 4 เดือน ส่วนสถานที่ก็ควรเป็นที่ซึ่งสงบพอสมควร เพราะต้องมีการบันทึกเสียง แต่ไม่ควรให้เป็นพิธีการมากนัก พยายามทำให้ผู้่านมีความรู้สึกสบาย ไม่ตึงเครียดจนเกินไป ผู้่านสามารถอ่านได้ตามความสามารถของตนอย่างเต็มที่

1.3 เตรียมบทสัมภาษณ์ “Getting to know you” และ “Burk reading interview” ของ เบิก (Goodman & Burk 1987)

1.4 เรื่องหรือบทความที่ใช้อ่านควรยาวพอสมควร ความยากง่ายให้เหมาะสมกับผู้่าน หากไม่แน่ใจ ควรหาเรื่องหรือบทความซึ่งมีความยากง่ายต่างกันสำรองสัก 1 – 2 เรื่อง หากผู้่านสามารถอ่านได้ดี เกิดคำที่อ่านผิดพลาดน้อยมาก ควรเลือกเรื่องซึ่งยากขึ้นและอ่านใหม่ เรื่องบันทึกเสียงต้องคุณภาพดี เสียงชัดเจน แถบบันทึกเสียงควรยาวพอสมควรให้เพียงพอในการบันทึก

1.5 นำเรื่องมาพิมพ์ทำบทอ่าน (Typescript) เพื่อให้ผู้ทดสอบสามารถจดบันทึกข้อความที่เกี่ยวกับพฤติกรรมที่น่าสนใจของผู้่าน ซึ่งอาจเกิดขึ้นในขณะที่ผู้่านอ่านเรื่อง การบันทึกนี้จะเป็นข้อมูลช่วยในการวิเคราะห์ต่อไป

2. ขั้นตอนการทดสอบ

2.1 ผู้ทดสอบต้องอธิบายขั้นตอนการทดสอบให้ผู้่านเข้าใจว่า ผู้่านจะต้องอ่านด้วยตนเอง โดยผู้ทดสอบจะไม่ช่วยเหลือหรืออธิบายใด ๆ ทั้งสิ้นในขณะที่อ่านและบันทึกเสียง และต้องแน่ใจว่าเป็นเรื่องหรือบทความ ซึ่งผู้่านไม่เคยอ่านมาก่อน พยายามทำให้บรรยากาศในห้องสบายสบายไม่เคร่งครัด ผู้่านจะใช้ความสามารถเต็มที่ หากพบว่าบทความยากเกินไปสามารถเปลี่ยนใหม่ได้

2.2 ผู้ทดสอบเริ่มบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ผู้่านแต่ละคนตามแบบสัมภาษณ์ *³ “Getting to know you” และ “Burke reading interview” ที่เตรียมไว้

*² คำที่อ่านพลาด (Miscue) ในความหมายของ กูดแมน (Goodman 1987) ต่างจากคำที่อ่านผิด (Mistake) โดยอธิบายว่า คำที่อ่านพลาด เมื่ออยู่ในบริบทนั้นอาจมีความหมายเหมือนเดิมหรือใกล้เคียง บางครั้งความหมายผิด แต่เป็นรูปประโยคที่ถูกต้อง เช่นการใช้คำที่ทำหน้าที่เหมือนกัน โครงสร้างถูกต้องแต่ความหมายอาจผิดเพี้ยน ประเมินว่าผู้่านมีความรู้ทางภาษาในระดับหนึ่ง

*³ Getting to know you และ Burke reading interview (Goodman 1987) เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้่าน เพื่อทราบพื้นฐานประสบการณ์การเรียนรู้ภาษา การอ่านและการเขียนมาอย่างไร มีความสนใจการเรียนรู้ภาษามากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญในการวิเคราะห์ร่วมกับคำที่อ่านพลาดนั้นๆ

2.3 ผู้ทดสอบบันทึกเสียงผู้อ่านตั้งแต่ต้นจนจบ หากผู้อ่านมีพฤติกรรมที่น่าสนใจ เช่น อาจหยุดคิดนานเกินไป หรือกริยาที่แสดงว่ากำลังพยายามอ่านด้วยวิธีการต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้จะช่วยในการพิจารณาต่อไป จึงควรบันทึกไว้

2.4 เมื่ออ่านจบให้ผู้อ่านเล่าเรื่องอีกครั้งหนึ่ง (Retelling) โดยให้พยายามเล่าด้วยตนเองก่อน ในขั้นนี้เรียกว่าเป็น Unprompted Retelling หากผู้ทดสอบเห็นว่าข้อมูลต่าง ๆ ยังไม่สมบูรณ์ อาจช่วยได้ด้วยการใช้วิธีการถามแบบ Open – ended questions แต่ไม่ให้รายละเอียดจนเกินไป การช่วยลักษณะนี้เรียกว่า Prompted Retelling

3. ขั้นตอนการวิเคราะห์

ในขั้นตอนนี้จะนำเนื้อเรื่องที่พิมพ์เป็นบรรทัด (Typescript) มาตรวจสอบควบคู่ไปกับการฟังเทป ซึ่งอัดเสียงผู้อ่านไว้ เพื่อดูว่าในระหว่างที่อ่าน ผู้อ่านจะมีคำที่อ่านพลาด (Miscues) ชนิดใดเกิดขึ้นบ้าง คำที่อ่านพลาดที่เกิดขึ้นอาจแบ่งออกได้หลายลักษณะ เช่น การใช้คำแทนคำในเรื่อง (Substitutions) คำบางคำข้ามเลยไปโดยไม่อ่าน (Omissions) เพิ่มคำเข้ามาในเนื้อเรื่อง (Insertions) อ่านคำเดิมซ้ำหลายครั้ง (Repetition) นอกจากนี้บางครั้งผู้อ่านย้อนมาแก้ไขหลังจากทราบว่าตนเองอ่านผิด (Correction) สิ่งเหล่านี้จะมีผลในการวิเคราะห์ Miscue ทั้งสิ้น ตัวอย่างในภาคผนวก ก.

4. การนำคำที่อ่านผิดพลาด (Miscues) มาวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์มีคำถามอยู่ 6 คำถาม ซึ่งจะใช้วิเคราะห์ คำที่อ่านผิดพลาดแต่ละคำ คำถามทั้งหมดได้แก่

4.1 คำที่อ่านผิดพลาดนั้น สามารถยอมรับทางด้านโครงสร้างภาษา (Syntax) ในเรื่องนั้นได้หรือไม่ (Syntax Acceptability)

4.2 ยอมรับด้านความหมาย (Semantic) ได้หรือไม่ (Semantic Acceptability)

4.3 ความหมายเปลี่ยนไปจากเนื้อความเดิมหรือไม่ (Meaning Change)

4.4 ผู้อ่านอ่านผิดแล้วมีการแก้ไขหรือไม่ (Correction)

4.5 คำมีความคล้ายคลึงทางด้านตัวอักษร มากน้อยแค่ไหน (Graphic Similarity)

4.6 คำที่อ่านเสียงคล้ายคลึงมากน้อยเพียงใด (Sound Similarity)

เมื่อวิเคราะห์แล้วจะนำมาบันทึกลงใน Miscue Analysis Procedure 1 Coding Form
ตัวอย่างในภาคผนวก ข.

5. การใช้ Miscue Analysis Procedure 1 Reader Profile

ในการพิจารณาความสามารถในการอ่าน ตามหลักเกณฑ์ของ K. Goodman (1978) ผู้ที่มีความสามารถด้านการอ่านสูง จะสามารถใช้เทคนิควิธีต่าง ๆ ช่วยให้อ่านได้ และสามารถทำ Miscues ที่สามารถยอมรับได้สูง ความหมายเปลี่ยนน้อยที่สุดในทางตรงกันข้ามผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ

จะทำ Miscues ที่สามารถยอมรับด้านภาษาได้น้อยมากและไม่ได้ความหมายหรือความหมายเปลี่ยนไป ดังตัวอย่างตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ข้อมูลแสดงผลการอ่านที่ดี (Proficient Reader Profile)

ความเข้าใจด้านความหมาย (Meaning Construction)

เก็บใจความความได้ทั้งหมด	(No Loss)	70%	} 80%
เก็บใจความได้บางส่วน	(Partial)	19%	
ไม่เข้าใจความหมายเลย	(Loss)	11%	

ความเข้าใจด้านโครงสร้างภาษา (Grammatical Relations)

เข้าใจโครงสร้างภาษาระดับดี	(Strength)	61%	} 90%
เข้าใจโครงสร้างภาษาระดับค่อนข้างดี	(Partial Strength)	20%	
เข้าใจโครงสร้างภาษาระดับพอใช้ได้	(Overcorrection)	9%	
เข้าใจโครงสร้างภาษาระดับต้องแก้ไข	(Weakness)	10%	

ความคล้ายคลึงด้านสัญลักษณ์ภาษาหรือตัวพยัญชนะ (Graphic Similarity)

ความคล้ายคลึงมาก	(High)	62%	} 79%
ความคล้ายคลึงมีบางส่วน	(Some)	17%	
แตกต่างโดยสิ้นเชิง	(None)	21%	

ความคล้ายคลึงด้านเสียง (Sound Similarity)

ความคล้ายคลึงมาก	(High)	62%	} 78%
ความคล้ายคลึงมีบางส่วน	(Some)	17%	
แตกต่างโดยสิ้นเชิง	(None)	22%	

ตารางที่ 2 ข้อมูลแสดงผลการอ่านที่บกพร่อง (Nonproficient Reader Profile)

ความเข้าใจด้านความหมาย (Meaning Construction)

เก็บใจความความได้ทั้งหมด	(No Loss)	35%	} 55%
เก็บใจความได้บางส่วน	(Partial)	20%	
ไม่เข้าใจความหมายเลย	(Loss)	45%	

ความเข้าใจด้านโครงสร้างภาษา (Grammatical Relations)

เข้าใจโครงสร้างภาษาระดับดี	(Strength)	48%	} 57%
เข้าใจโครงสร้างภาษาระดับค่อนข้างดี	(Partial Strength)	3%	
เข้าใจโครงสร้างภาษาระดับพอใช้ได้	(Overcorrection)	6%	
เข้าใจโครงสร้างภาษาระดับต้องแก้ไข	(Weakness)	43%	

การเปรียบเทียบคำจากความคล้ายคลึงด้านสัญลักษณ์ภาษา (Graphic Similarity)

ความคล้ายคลึงมาก	(High)	68%	} 93%
ความคล้ายคลึงมีบางส่วน	(Some)	25%	
แตกต่างโดยสิ้นเชิง	(None)	7%	

ความคล้ายคลึงด้านเสียง (Sound Similarity)

ความคล้ายคลึงมาก	(High)	62%	} 92%
ความคล้ายคลึงมีบางส่วน	(Some)	30%	
แตกต่างโดยสิ้นเชิง	(None)	8%	

(Goodman , Burke and Watson, 1987)

จากตัวอย่างตารางข้างต้น พอสรุป ได้ว่าผู้ที่มีความสามารถในการอ่านสูงจะมีคะแนนในสองส่วนแรกดี ในทางตรงกันข้าม ผู้ที่มีความสามารถในการอ่านต่ำ คะแนนสองส่วนแรกจะต่ำ แต่สองส่วนหลังกลับสูงกว่า ซึ่งเป็นแนวทางในการแก้ไขข้อบกพร่องของผู้อ่าน หากต้องการรายละเอียดยิ่งขึ้น สามารถวิเคราะห์ Miscues แต่ละตัวจะได้ข้อมูลเพิ่มขึ้นและแก้ไขได้ตรงจุดขึ้น

การนำไปใช้ประโยชน์

กระบวนการวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่านนี้ กูดแมนเริ่มใช้ทดสอบผู้อ่านระดับเริ่มเรียนรู้ภาษา (ระดับประถมศึกษา) ก่อน ต่อมาได้พัฒนาใช้กับผู้อ่านระดับอายุมากขึ้น จนถึงระดับผู้ใหญ่ เพื่อช่วยพัฒนาความสามารถด้านการอ่านให้สูงขึ้น การส่งเสริมความสามารถเฉพาะตัว และแก้ไขข้อบกพร่อง ทำให้ผู้อ่านมีความสามารถในการอ่านสูงขึ้น ปัจจุบันโรงเรียนหลายแห่งในสหรัฐอเมริกาได้นำแนวคิดการวิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่านของ กูดแมน ไปช่วยพัฒนาความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนที่มีปัญหาด้านการอ่าน โดยจัดตั้งเป็นศูนย์เฉพาะภายในโรงเรียน มีครูหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านที่ผ่านมาเรียนรู้กระบวนการ Miscue analysis เป็นผู้ดำเนินการช่วยเหลือให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านสูงขึ้น ทำให้นักเรียนเป็นจำนวนมากมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เพราะการอ่านเป็นฐานะของการเรียนรู้ หากไม่มีปัญหาด้านการอ่าน การเรียนรู้ต่าง ๆ จะพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว

Miscue analysis เป็นเครื่องมือทดสอบความสามารถในการอ่านได้ละเอียดดีแบบหนึ่ง หากผู้สอนมีความรู้และความชำนาญในการวิเคราะห์ จะเป็นประโยชน์ในการช่วยแก้ไขข้อบกพร่อง ด้านการอ่านของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี การทำ Miscue analysis นั้น สามารถทำกับบุคคลทุกระดับอายุ และผู้เขียนเชื่อว่าเราสามารถนำหลักเกณฑ์มาใช้กับภาษาอื่น ๆ นอกเหนือจากภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะภาษาไทยควรนำมาทดสอบด้านการอ่านภาษาไทยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในอนาคต

บรรณานุกรม

บั้งอร พานทอง 2549 การวิเคราะห์ความสามารถ ข้อบกพร่องด้านการอ่านและการเรียนรู้ภาษาไทย : กรณีศึกษานักเรียนระดับประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อัสตานา

Adams, M.J. 1990. *Beginning to Read*. Cambridge, MA: M.I.T. Press.

Allen, P.D. and Piersma, M.L. 1995. *Developing Thematic Units: Process and Product*. Boston, Delmar Publishes.

Asher, J. 1972. Children's first Language as a model for Second Language Learning. *ModernLanguage Journal* 56,3, 133-139.

Barton, D. 1994. *Literacy: An Introduction to the Ecology of Written Language*. Oxford: Blackwell.

Beach, J. 1992. New Trends in an Historical Perspective: Literature's Place in Language Arts Education. *Language Arts*, 69 (7), 550-556

Beard, R. (ed.). 1993 *Teaching Literacy, Balancing Perspectives*. London: Hodder and Stoughton.

Beed, P. L. and others. 1991. Moving Learners Toward Independence: The power of Scaffolded instruction, *The Reading Teacher*. 44 (9) : 648-655.

Brumfit, C., J. Moon and R. Tongue (eds). 1991. *Teaching English to Children: From Practice to Principle*. London: Nelson

Bruner, J. 1990. *Acts of Meaning*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Cameron, L. 1997. The task as unit for teacher development. *ELT Journal*, 51, 4: 345-351

Cameron, L. 2001 *Teaching Language to Young learners*. Cambridge University Press. Cambridge.

Chippendale, E. 1979. A psycholinguistic model of reading comprehension based on language competence. Reading proficiency, and discourse analysis. Unpublished doctoral dissertations. U.S.A. Missouri.

Clay, M. 1982. *Observing Young Readers*. London: Heinemann Educational.

Conturion, C. E. 1985. The use of the informal reading inventory and miscue analysis to evaluate oral reading, reading comprehension and language interference / transfer in English as a second language students. Unpublished doctoral dissertation. Texas A&I U.S.

Cooper, J.D. 1993. *Literacy : Helping Children Construct Meaning*. New York : Houghton Mifflin.

Cooter, Jr., R. and Griffith, R. 1989. Thematic Units for Middle School : An Honorable Education. *Journal of Reading*. 32(8), 676-681

- Cox, C. and Mary, J. 1992. Toward an Understanding of the Aesthetic Response to Literature. *Language Arts*, 69(1), 28-33
- Cullinan, B. 1992. Whole Language and Children's Literature. *Language Arts*. 69, 426-430.
- Dixon-Krauss, L. 1996. Vygotsky in the Classroom : Mediated Literacy Instruction and Assessment. New York, Longman.
- Donaldson, M. 1978 Children's Minds. London: Fontana.
- Dulay, H., M. Burt and S. Krashen. 1982. Language Two. Oxford: Oxford University Press.
- Eisele, B. 1991. Managing the Whole Language Classroom. Cyprian, Ca: Creative Teaching Press.
- Eldredge, J. 1995. Teaching Decoding in Holistic Classrooms. New Jersey : Merrill, Printice Hall,
- Elley, W. 1989. Vocabulary Acquisition from Listening to Stories. *Reading Research Quarterly*, XXIV, 2, 174-187.
- Ellis, G. and J. Brewster, 1991. The Story-telling Handbook. London : Penguin Books.
- Flynn, R. and Carr, G. 1994. Exploring Classroom Literature Through Drama : A Specialist and a Teacher Collaborate. *Language Arts*. 71(1), 38-43.
- Fuhel, C. 1990. Let's Move Toward Literature-based Reading Instruction. *The Reading Teacher*, 43(4), 312-315.
- Gardner, H. 2002. Multiple Intelligences: The theory in practice. Basic books, New York.
- Garvie, E. 1991. An Integrative Approach with Young Learners. In C. Brumfit et Al. (eds.) *Teaching English to Children: From Practice to Principle*. London : Nelson.
- Goodman, K.S. 1967. "Reading : A Psycholinguistic Guessing Game." In *Journal of the Reading Specialist*, 6. 26-35.
- Goodman, K.S. 1968. The Psycholinguistic Nature of the Reading Process. Detroit: Wayne State University Press.
- Goodman, K.S. 1989. "Whole Language Research: Foundations and Development". In *Elementary School Journal*, 90. 207-221.
- Goodman, K.S. 1996. What's Whole in Language. New Hampshire, Heinemann. Educational Books.
- Goodman, K.S., Smith, E.B., Meredith, R. & Goodman, Y.M. 1987. *Language and Thinking in School : A Whole Language Curriculum*. New York : Richard C. Owen Publisher, Inc.
- Goodman, Y.M. 1989. "Roots of the Whole Language Movement." In *The Elementary School Journal*, 90, 113-127.
- Hade, D. 1995. Being Literary in a Literature-based Classroom. In J. De Carlo. *Perspectives in Whole language*,. Boston: Allyn and Bacon.

- Hancock, M. 1992. Literature response journals: Insights beyond the printed page. *Language Arts*. 69(1) , 36-42, 1992
- Hall, N. 1987. The Emergence of Literacy. Seven oaks, Kent: Hodder and Stoughton
- Halliwell, S. 1992. Teaching English in the Primary Classroom. London: Longman.
- Henney, M. 1995. Literature-based Theme Units. In J. De Carlo. *Perspective in Whole language*. Boston: Allyn and Bacon.
- Hiebert, E. and Colt, J. 1989. Patterns of Literature-based Reading Instruction. *The Reading Teacher*. 43(1), 14-20
- Hughes. S. 1993. The Impact of Whole Language on Four Elementary School Libraries. *Language Arts*, 70(5), 393-399
- Kintsch, W. 1988. The role of Knowledge in Discourse Comprehension: A Construction-integration Model. *Psychological Review*. 95:163-182
- Krashen, S. 1982. Principles and Practice in Second Language Acquisition. Oxford: Pergamon.
- Lightbown, P. and N. Spad. 1999 (2 nd edition). How Languages are Learned. Oxford University Press.
- Long, Catherine P. 1984. The Effectiveness of the reading miscue inventory and the reading appraisal guide in graduate reading programs. Unpublished doctoral dissertations, Arizona, Tucson, U.S.A.
- Maguire, M. 1989. " Understanding and Implementing a Whole Language Program in Quebec." In *The Elementary School Journal*, 90, 143-159.
- Marek, Ann M. 1987. Retrospective miscue analysis as an instructional strategy with adult readers. Unpublished doctoral dissertations, Arizona, Tucson, U.S.A.
- McCarthy, M. and R. Carter. 1994. Language as Discourse. London: Longman.
- Meadows, S. 1993. The Child as Thinker. London: Routledge.
- Miskin, R. 2002. Superphonics Spelling. London. Hodder Headling Limited.
- Nation, P. 2001. Learning Vocabulary in Another Language. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nunan, D. 1993. Task-based Syllabus Design: Selecting, Grading and Sequencing Task. In S. Gass and G. Crookes (eds.). *Tasks in a Pedagogical Context*. Clevedon, Avon: Multilingual Matters.
- Pantong, B. 1990. Crosslinguistic influence in reading : miscues and language transfer in an English text read by six Thai speakers. Unpublished doctoral dissertations, University of Missouri - Columbia, Missouri, U.S.A.
- Pappas, C.C. Kinefer, B.Z., and Levstik. L.S. 1990. An Integrated Language Perspective in the Elementary School. White Plaines. New York: Longman.

- Reutzel, D. and Cooter, Jr., R. 1991. Organizing for Effective Instruction: The Reading Workshop. *The Reading Teacher*, 44(8), 548-554
- Richards, J. 1976 The Role of Vocabulary Teaching. *TESOL Quarterly*, 10, 1:77-89.
- Richardson, P. 1998. Literacy, Learning, and Teaching. *Educational Review*, 50,2, 115-134.
- Rosenblatt, L. 1991. Literature—S.O.S.! *Language Arts*, 68, 444-448
- Swift, K. 1993. Try Reading Workshop in Your Classroom. *The Reading Teacher*, 46(5), 336-371.
- Vygotsky, L. 1978. *Mind in Society*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Waterland, L. 1985. *Read with Me: An Apprenticeship Approach to Reading*. Stroud: Thimble Press.
- Watson, D.J. 1989. "Defining and Describing Whole Language". In *The Elementary School Journal*, 90, 129-141.
- Weaver, C. 1987. *Reading Process and Practice : From Socio-psycholinguistics to Whole Language*. Portsmouth, Heinemann Educational Books.
- Wertsch, J. 1985. *Vygotsky and the Social Formation of Mind*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wood, D. 1998 (2 nd edition). *How Children Think and Learn*. Oxford: Blackwell.
- Wright, A. 1997 *Creating stories with Children*. Oxford University Press.

ผู้เขียน : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บังอร พานทอง
 อักษรศาสตรบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 M. Ed. & Ph.D. University of Missouri-Columbia, U.S.
 อาจารย์ประจำ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

